

**Károlyfalvi József – Pap István –
Solymosi József – Varga Erzsébet**

Kecskemét Rendőrfalu

A városrész története a kezdetektől 2016-ig

**Kecskemét
2016**

Szerzők: Dr. Károlyfalvi József tanár, történész, aki pár hónapos korától a Rendőrfalu lakója,
Dr. Pap István ny. főiskolai docens, aki 50 év óta a Rendőrfaluban lakik,
Solymosi József, Varga Erzsébet, akik családi hagyományaik miatt kötődnek a
Rendőrfaluhoz

Lektorálta: Székelyné Kőrösi Ilona történész, főmuzeológus

Előszó

Szeretettel köszöntöm e kiadvány olvasóit, a Rendőrfalu múltja iránt érdeklődő kecskeméti polgárokat.

E kiadvány kapcsolódik ahhoz a kutatómunkához, mely Kecskemét különböző városrészei történetét örökíti meg, dolgozza fel. Szükséges, fontos, hogy írás, képek is rögzítsék az itt élt elődeink életét, küzdelmeit, munkásságát.

A Rendőrfalu élete a századik életéve felé közeledik. Fejlődése több szakaszt foglal magába, a Gyufagyár házainak mintegy 100 évvel ezelőtti felépülésétől egészen a Matkói út házainak a múlt század 60-as évtizedében történt felépültéig.

Ismeretes, hogy Kecskemét közeli és távoli történelmi múltja páratlan részletességgel feldolgozott és digitalizált. Örömmel, büszkeséggel tekinthetünk a KJMK honlapján a Kecskemét történetét rögzítő művek hosszú sorára. E mű újabb adalék e sorban.

A hajdan ipari városrészt ugyan körülvették új ipari üzemek, de ezek nagy része már eltűnt a rendszerváltozás utáni évtizedek során. Azonban új jelenségekkel is találkozhatunk. Újabb üzemek, kereskedelmi egységek jelentek meg, a régiek megújulnak. Közelünkben működik az egész városnak új lendületet, dinamizmust adó Mercedesz-gyár.

Tudjuk, a korábbi évtizedekben népesebb volt e városrész, ma talán kissé elöregedett. Az idős generációnak természetesen kijáró kötelező tisztelet mellett azonban erőfeszítéseink arra irányulnak, hogy a középkorú és a fiatal generációk is megtalálják itt maguknak az otthonos környezetet.

Képviselőtársaimmal és a tanácsadó testület tagjaival arra irányulnak erőfeszítéseink, hogy e környék minél otthonosabb, komfortosabb és boldogabb legyen. Az útnak több állomását már megtettük, az újabbak még előttünk állnak.

A múlt ismerete, értékei nélkül nincs jövő. Az itt élt emberek élete, munkája, teljesítményei, a városrészben élő családok tartalmas élete, küzdelme, egyesek minőségi teljesítményei lelki erőforrás az egész város közössége számára is.

E mű szinte már népi történetírás, hiszen a kisemberek életét is megörökíti, megőrzi. Nemcsak a Rendőrfalu történetének leírását tartalmazza, hanem memoárokat, családok, személyek visszaemlékezéseit, egykori és mai rendőrfalusiak arcképeit, életútjait, felejthetetlen emlékeit is rögzíti.

Mint említettük, munkatársaimmal, amit csak lehet, mindent megteszünk a városrész jövő-jéért, amihez mi is további erőt meríthetünk a múltból.

Kellemes elmélyülést, nosztalgias emlékezést, értékes ismeretekkel való gazdagodást kívánok a könyv olvasóinak!

Lévai Jánosné
önkormányzati képviselő

Tartalom

Előszó

I. rész A Rendőrfalu története

Alsónyomás – Pusztaság és temető a város szélén

Az első 25–30 év (1919–1944–1949)

A pártállam első két évtizede (1949–1970)

Konzolidált fejlődés és új perspektívák megjelenése (1970–1989/90)

A rendszerváltás után. Az utolsó negyedszázad (1989/90–2015)

Az iskola, az óvoda kisugárzása

Egyházak, hitélet

Sport, kultúra, művészet

Az életforma változásai – a jövő perspektívái

II. rész Rendőrfalusiak itthon és szerte a világban

Arcképek, életutak, emlékek

Rendőrfalu a Facebookon

Irodalom

I. rész
A Rendőrfalu története

Alsónyomás Pusztaság és temető a város szélén

A Városi Tanács 1907-es közgyűlési jegyzőkönyvéből tudhatjuk, hogy a vasgyár, a későbbi Kecskeméti Gazdasági Gépgyár és Vasöntöde Rt. alapítását támogatták a városatyák, de a munkaerő biztosítását korlátozták. Kikötötték, hogy ha több munkást kíván a gyár foglalkoztatni, időről időre csakis a Városi Tanács engedélyével teheti azt meg. Kezdetben a munkások zömmel a tanyavilágból, a környező falvakból és Kiskunfélegyházáról jártak a gyárba dolgozni.

A dr. Borovszky Samu szerkesztette Magyarország vármegyei és városai című rendkívül értékes és jelentős mű Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye leírásával foglalkozó kötetében részletes leírást találunk a 20. századelő Kecskemétjéről is. Az akkor gyors fejlődésnek, virágzásnak indult város lakossága 1900-ban 57812 fő volt, mely létszám mintegy kétharmada a város belterületén, egyharmada pedig külterületen élt.

A város lakossága és területe a következő évek folyamán is folyamatosan növekedett. Kecskemét belterülete természetesen jóval kisebb volt a mai közel 120000-es városénál. Az említett mű tájékoztatása szerint: „A honvédlaktanyán és a temetőkön túl van az un. Halasi-kapu, hová a Halasi utcán lehet a városból kijutni. Ez Kecskemét gyárnegyede, hol első helyen a város 1897-ben megnyílt villamos telepe van. Mellette a Kecskeméti Gazdasági Gépgyár és Vasöntöde Rt. és az Első Kecskeméti Gyufagyár Rt. telepei. Távolabbra látható az Első Kecskeméti Konzervgyár. Ugyancsak itt van a Kecskemét Alsó-pályaudvar, hol a Máriaváros felől idekanyarodó Budapest-tiszai és a nyugat felől érkező Kecskemét-fülöpszállási h.é. vasút egyesül. A pályán túl délre az Egyesült Gőztéglagyár Rt. és a Városi Téglagyár hatalmas kéményei tűnnek szemünkbe.” Az ipari negyed az 1890-es évektől épült, a reformkorban, a dualizmus első 25 évében a város a mai körútig, a Halasi-kapuig terjedt.

Mindenki számára egyértelműnek tűnhet tehát, hogy az akkori un. Halasi-kapu a mai Rávágy tér körül lehetett, ahová a városból a Halasi-nagy (ma Batthyány) utcán lehetett kijutni. Az utcához, a térhez középkori legendák, mesék is kötődnek. Az egyik legenda Hunyadi László és V. László király 1456-os, itteni találkozásáról szól, amelyet követően a király az Urak házában (a mai Kodály Intézet) bántatlanságot ígért a nándorfehérvári hős fiának.

Egy másik, talán valószínűbb történet az 1739 áprilisában kezdődött pestisjárványhoz kötődik. Ekkor Takács Mihály főbíró a betegek elhelyezését és az első elhunyt, Kun Istvánné eltemetését az itt álló városi akasztófa mellett jelölte ki. Ezért, és másrészt a nagy mennyiségű bor elfogyasztása hatására is, zavargások törtek ki, melyet csak a ferences barátok tudtak lecsendesíteni, a bíró erre kénytelen volt a Néky Szabó István által 1721-22-ben épített kápolna körül temetőt kijelölni. Erről, a Szentháromság temető ily módon történt létrejöttéről Juhász István könyve ír. Elképzelhető és valószínű, hogy erre érkezett a pár száz méterrel távolabbi Vásártérre Kossuth Lajos toborzó beszédére 1848. szeptember 26-án.

Az említett üzemek helyén ma is az erőmű, és a volt Kádgyár – ZIM helyén álló Mömax áruház található. A délebbre levő téglagyárak helye ma is beépített. Az Első Kecskeméti Gyufagyár Rt. 1909-ben alakult és 1915-ig működött ezen a néven. 1916-ban átveszi a „SZIKRA” Magyar Gyújtógyárak Rt., majd 1929-től a Magyar Általános Gyufaipari Rt., melynek az 1947-es államosításáig tulajdonában marad. A Gyufaipari Vállalat keretében 1959-ig működött, ekkor bezárták. Berendezéseit leszerelték és Iraknak adták el, ahol azokat újra üzembe helyezték. A Kecskemét-Alsó pályaudvar és az említett vasútvonalak ma is a száz évvel ezelőtti helyükön vannak, utánuk következett a svéd beruházású gyufagyárat is nyersanyaggal ellátó városi fatelep. Azonban az említett üzemek, a vasút, a mintegy 1,5

kilométernyi távolságra levő téglagyárak között, az említett fatelepet leszámítva, szinte csak beépítetlen terület volt még 1900 körül.

A korábbi időszakban a mai Mindszenti körút, a Matkói út és a Halasi út közötti területen temető működött. A XIX. század elejéig a mai múzeum előtti téren volt az evangélikus gyülekezet temetője, mellette – vagyis a mai állomásparkban – a reformátusoké és katolikusoké, a KTE pálya helyén pedig az izraelitáké. E temető az evangélikus gyülekezet hű tagja, Sztrenkányi Dániel szücsmester által az egyház számára 1791. március 23-án vásárolt telken lett kialakítva, tehát a mai Rendőrfalu már említett északi részén, vagyis a Mindszenti körút–Halasi út–Matkói út által bezárt területen, a mai Kolozsvári, Pozsonyi, Kassai utcák házai helyén. E temetőt az egyház 1832. október 29-én kibővítette azáltal, hogy megvásárolt egy szomszédos, 30 sorból álló szőlőterületet 260 forintért.

Kocsis József főorvos 1850. október 28-án a városi tanács ülésén meglehetősen komoly figyelmeztetésben részesítette a város vezetését a temetők állapota miatt. Az akkor „Alsónyomás” néven említett területen, vagyis a mai Mindszenti körút, Matkói út és a Halasi út, valamint a mai Kassai utca déli házsora területén Gyenes Mihály városi főmérnök tervei alapján a felszámolt Gödrös-temető helyett a római katolikusok számára 14 hold 363 négyszögöl, a reformátusok számára 3 hold 363 négyszögöl, az evangélikusok számára a mai Katona József sétány területén volt temetőjük helyett 2 hold 76 négyszögöl, az izraeliták számára pedig a mai KTE pálya területén volt temetőjük helyett 2 hold 140 négyszögöl temetőkert került kijelölésre. Ezt a temetőt csak az evangélikusok használták 1853–1869 között. Ekkor került megnyitásra a Ceglédi úti evangélikus temető. Mivel e temetőt 1869-ben bezárták, mintegy három évtized múltán lejárt az itt található sírok kegyeleti ideje, érvényessége.

E felszámolt temető helyén, vagyis a mai Mindszenti körút és a mai Kolozsvári utca között indult el a Rendőrfalu épülése. Az első házakat a mai ZIM mintabolt és raktár helyén lévő, majd a fatelep (mai Graboparkett KFT) területére is kiterjedő svéd beruházás révén 1905-ben létrejött gyufagyár építette dolgozóinak az 1910-es években. E házak – kissé átalakítva – ma is az eredeti helyükön és jó állagban találhatóak. A gyufagyár főként nőknek adott munkát.

Kecskemét közgyűlése 1905. évi 44. számú határozata kimondta: „a városi tanács utasíttatik, hogy köztemető létesítése iránt terjesszen javaslatot a közgyűlés elé.” A város tanács Füvessy Imre rendőrkapitány-helyettesnek – aki a közegészségügyi bizottság tagja is volt – adott megbízást a javaslat kidolgozására.

A közegészségügyi bizottság 1905. május 23-án beszámolt a helyszíni szemléről. E szerint a városi körkemence előtt fekvő, a Matkói és a Halasi utak, valamint a fülöpszállási vasút által körbezárt mintegy 84 hold kifogástalannak tűnt a temető céljaira, mert közel is volt a városhoz, és magas fekvésű valamint homokos talajú is volt. Füvessy Imre és Tárnok József th. főmérnökök közös munkája eredményeképpen már 1907. augusztus 1-jén elkészült a temetőre vonatkozó általános műleírás. Ennek értelmében a temetőt 69 hold 1100 négyszögöl területre tervezték. Határai a Halasi út mentén 900 méter, a Matkói út mentén 880 méter, a fülöpszállási vasút mentén 320 méter, a déli határvonalán pedig 550 méter hosszúságban lettek kijelölve.

A városi tanács a közgyűlés 1907. április 29-én hozott 133. számú határozatával „Hirdetmény” révén tette közzé, hogy: „...a város tulajdonát képező területen, a város közönsége által létesített köztemetőnek, a Matkói-út felőli részen levő városi körkemencének szembe eső 29. és 30. tömbje megnyitvatott és f. évi szeptember hó 1-ső napjától fogva a temetkező közönség szolgálatába bocsáttatik.” A temető halottasházát Kerekes Ferenc városi mérnök tervezte meg.

A kivitelezést a temetőhöz csatlakozó csőszházával együtt a legelőnyösebb pályázó Fodor Pál és társa építőmester végezte el. A temetőcsősz Sárosi János első osztályú rendőr lett.

A Kecskeméti Lapok korabeli száma a temető akkori megnyitásával örökre, szinte évezredre elintézettnek tekintette Kecskemét temetőügyét. Ehhez képest a temető alig negyedszázadig, vagyis csak 1907–31 között funkcionált.

Összegezve: e temető kiterjedése sohasem érte el a tervezett méreteket. Maximálisan 5 hold lett a kijelölt területből temetkezés céljaira igénybe véve. A sírkönyv szerint 21 év alatt itt összesen 3824 halottat temettek el. Főként szegényebb, szerencsétlenebb sorsú személyek nyughelye lett ez a temető, amelynek első halottja Halasi Németh Amália 34 éves szegényházi ápoló, az utolsó pedig Pataki Mária 4 hetes csecsemő volt Izsákról 1929. január 2-án. De lettek ide temetve szerb hadifoglyok, öngyilkosok, halálraítéltek is. Csak néhány hónapig nyugodtak itt az 1919 júniusában a vörös statáriális bíróság által kivégeztetett hartai és solti felkelők, mert 1919 októberében exhumálták és hazaszállították őket.

A temetőt 1931-ben bezárták, és mint említettük, a tervezett területének csak igen csekély része lett temetkezés céljaira igénybe véve. Így azon a területeken, ahol nem történt temetkezés a 20-as években elindulhatott a Rendőrfalu déli irányú terjeszkedése. Emiatt lebontásra került a városi jégpince, ahová telenként a Széktóból hozták a jeget, id. Kecskeméti János útkarbantartó Törökfái 84. alatti, valamint Bóka József városi kocsis eddig itt álló házai.

Ekkor elsősorban a Halasi út és a Brassói valamint a Lócsei utca felső szakasza közötti utcák, vagyis a Kolozsvári, a Pozsonyi, a Kassai, a Szabadkai, a Zentai, a Csókás József és a Tűzoltó utcák házai épültek folyamatosan fel.

Az évezredre tervezett köztemető tehát csak a Matkói út felőli részen lett temetkezés céljaira csekély részben igénybe véve. A város a kegyeleti idő lejártával, 1960-tól telekosztást végzett e területen, amely egy évtized alatt beépült. Már az 50-es évtized közepétől, végétől megindult a Brassói és a Lócsei utcák, valamint a Matkói út közötti, a temetkezés céljaira igénybe nem vett terület beépülése. E temetés céljaira nem használt, mély, dimbes-dombos területen az 50-es, 60-as évtized fordulóján többnyire csak üres, kihasználatlan területek, kukoricások voltak. A parcellázás, a beépítés folyamatára a továbbiakban még természetesen vissza fogunk térni.

Tehát a Rendőrfalu nem tartozik Kecskemét legrégebbi városrészei közé. A Mária- és a Bethlen-várostól eltérően itt nem találhatunk XIX. századi, polgári- és paraszti barokk, sem klasszicista stílusjegyeket viselő házakat. Kiegészülése ettől függetlenül érdekes.

Az első 25–30 év (1919–1944–1949)

Az 1918–19-es forradalmak eseményei – mint említettük – annyiban érintették a Rendőrfalu területét, hogy itt temették el a Duna-menti ellenforradalmi mozgalmak öt, a vörös statáriális bíróság által halálra ítélt résztvevőjét, akiket azután októberben exhumáltak a Kecskeméti Közlöny szerint. Ezt követően nyugodtabb évek következtek az épülő városrész történetében.

1921-ben kezdődött a parcellázás, majd a beépítés folyamata, tehát észak-déli irányban kezdődött a Halasi-a Brassói-, majd a Lócsei utcák között, és haladt folyamatosan déli irányba. Lassan eltűntek a dombok, buckák. Tehát először a mai Mindszenti körút, a Kolozsvári utca, a Halasi út és a Brassói-utca által körbezárt területen az Első Kecskeméti Gyufagyár Rt. dolgozói számára épültek fel a ma is álló, reprezentatív, és esztétikusnak tekinthető lakóházai a 10-es években. Az utcának a Lócsei utcáig terjedő folytatása, valamint a lefelé haladó utcák már változatosabb építészeti képet mutattak.

A Kecskeméti Lapok 1925. szeptember 1-jei számában a következőket olvashatjuk: „A halasi és a matkói utak között kiosztott telkeken egy új városrész épült. A tanács előterjesztésére a városrész Szent László városrész nevet kapja, míg hat utcáját az elszakított városokról Kolozsvári, Pozsonyi, Kassai, Szabadkai, Brassói, és Lócsei utcának nevezik el. Nagy László dr. üdvözli a tanácsot javaslatáért, melyben az irredenta szellem hathatós támogatását látja. Több apró telekvétel, földbérbeadás letárgyalása után a közgyűlés 10 órakor ért véget.” Tehát 1925-ben Kecskemét th. Város Törvényhatósága házhelyeket jelölt ki, majd megindult a lakóházak építése, és a törvényhatóság az első utcákat az 1925. augusztus 30-én tartott ülésén az elszakított városokról nevezte el. (BKMÖL IV. 245. határozat 229–30.) Ezzel megelőzte Pest-Pilis-Solt-Kiskun Vármegye (BKMÖL IV. 34./993./1927 számú) átiratát, mely szerint: „Az utcákat, tereket a megszállt területek városairól stb. kell elnevezni.” Így épültek fel tehát egymást követően a Kolozsvári, Pozsonyi, Kassai, Szabadkai, Zentai utcák, majd a még az 1948-as várostérképen is I. II. III. IV. utcaként jelzett mai Csókás József, Tűzoltó, Zágoni, Ungvári utcák. A régi utcaképet idézi a Pozsonyi u. 24. alatti Simigla ház fényképe.

Ezt követően a Rendőrfalu elérkezett a mai Szent László körútig, melynek a Halasi úttal történő találkozó pontján épült fel 1929-re a klebelsbergi iskolaépítési akció eredményeképpen a mai Damjanich János Általános Iskola, melyről a későbbiekben még bővebben esik majd szó.

Az iskola és a IV., vagyis a mai Ungvári utca között a Halasi út és a Brassói utca által bezárt területen az 1940-es évek elején a Teleki-kormány 1940 áprilisi, szociális lakások építésére vonatkozó XXIII. törvénye alapján felépültek az ONCSA-házak. A lakók 200 négyszögöl nagyságú kertet is kaptak. Ezek a mai Ungvári utca déli oldala, a Vasvári Ferenc, a Bánáti, és a Cserhát utcák lakóházait képezik. (Az első beköltözés 1941-ben történt, utoljára az Ági-ház épült 1943-ban.)

Meg kell azonban jegyeznünk, hogy ezen még részben kijelölendő utcák a törvényhatóság 1932-es határozata értelmében az: „Elszakított területeken levő városokra való emlékezőképpen a Zsolnai, a Lévai, az Eperjesi és az Aradi utca nevét kapják.” Így a VI. utca (később Németh Imre, jelenleg Bánáti utca) az Aradi utca elnevezést kapta, bár ezek az nevek nem kerültek át a használatba. (BKMÖL IV. 1932 220.)

A város és a Rendőrfalu 1919–44 közötti lakónépessége pontos azonosításában, rögzítésében alapvető forrás a dr. Bodócs Gyula által összeállított Kecskemét Törvényhatósági Jogú Város teljes polgári cím és névtára. E mű megjelent az 1927-es, az 1931-es, az 1941-es, valamint az 1943/44-es évre vonatkozóan is. Lényegében rögzítette és megadta a város összes polgára

lakcímét, nevét, a különböző tisztségviselők, hivatalok, intézmények vezető tisztviselői elérhetőségét, a különféle ipari, mezőgazdasági vállalkozások, üzletek címét, képviselőit.

Az 1927-es kiadvány a Rendőrfalu esetében csak a Zentai utcáig terjedő házak számozását rögzíti, a lakosok nevét még nem. Ezért az 1941-es kiadvány alapján közzé tudjuk az alábbiakban tenni a Rendőrfalu első évtizedei, mondhatni alapító lakosainak, családjainak lakcímét és névsorát. A minimális változások ellenére zárójelben az 1931-es lakosokat is jelezzük.

A családi kötelékek miatt az egész VIII. kerületet, Szent-László várost ismertetjük.

Íme tehát az a „történelmi” névsor, amely rögzítette a városrész első lakosai címét és nevét: (utca, házsám, név). Zárójelben közöljük a VIII. kerülettel közvetlenül szomszédos városrészek néhány utcáját is, valamint a közvetlen környezetet.

Brassói utca: 1. Nagy Lajos, 2. Dömötör János,

Csillag utca: 1. Leszámítoló Bank, 1/a. D. Szabó Pál, 1/b. Tormássy Györgyné, 1/c. Baracsi Sándorné, 1/d. Tóth János, 1/e. özv. Baracsi Istvánné, 2. Prikkel Mihály, 3. özv. Lesi Menyhértne, 5. Borbély János

Garay utca: 1. Harkay János, 1/a. özv. Dömötör Pálné, 2. F. Tóth Ferenc, 2/a. Szelezky Jánosné, 3. Magonyi István, 4. Nyúl Tóth Pál dr., 5. özv. Magonyi Györgyné, 6. Gazdik Lajos, 7. Héjjas István, 8. Barna Mihály, 9. Bodri Benjamin, 10. Tóth Ferencné, 11. Dudás János, 12. Simigla András, 12/a. Bónus testvérek, 13. Losonczy László, 14. Csikai Sándor, 15. özv. Gángol Ferencné, 16. Gál Péterné, 18. özv. Fakan Dénesné

Gőzmalom utca: 1. özv. Dömötör Pálné, (özv. Fekete Józsefné) 2. Kovács Dezső

Gyimesi utca: 1. Tormássy László, 2. Miklós János

Juhász utca: 1. Kecskemét thj. Város, 1/a. Lesi Gáspár, 2. S. Tóth Istvánné, (dr. Kerekes József) 3. Oláh János, 4. Gubacsi László, 6. Zubornyák Ferenc, 8. Orbán Antalné, 10. Tóth János, 12. Almási Mihály örökösei, 14. Bagonya Mihály és János, 16. Orbán István, 18. Zubornyák László, (özv. Gubacsi Lászlóné és társa) 20. Hajagos János, (ifj. Burics József) 22. Orbán László, 24. Sz. Kovács Gergely örökösei., 26. Tassi Imre, (Fekete Jánosné) 28. Kerekes János, 30. Sörös Lászlóné (Sörös László).

Kassai utca: 1. Végh Gáspár, 2. ifj. Farkas István, (Nagy Jónás), 3. Mák v. Már? Pál, 4. Török Gyula, (Sebián Márton), 5. Kéri Ferenc, 6. Sándorfi István, 7. özv. Sándor István, 8. Méhi Jánosné, (Méhi János) 9. Nyitrai Ferenc, (özv. Habran Mihályné) 10. Györfi Imréné, 11. Tollas János, 12. Boros Sándor, 13. özv. Varga Istvánné, 14. Borbély Mihály, 15. Petneházi János, 16. Balogh István, 17. Szabó János, 18. Szőke János, (Vitéz Muhi András) 19. Dékány István, 20. Bessenyei Sándor, (Bezsenyi Sándor), 21. özv. Miklós Imréné, 22. D. Kalics Lajos, 23. Huszárik Károly, (Balai Mihály), 24. Kripóczky Ferenc, 25. Balla Mihály

Kolozsvári utca: 1. Kalapos Gergely, 3. kk. Bakai Ilona, (kisk. Laczy István) 5. Rác Pál, 7. Tróznay Márton, 9. Bodor Pál, (Bodor Péter) 11. Papp Elek, 13. Balázs Imre, (Cs. Tóth Imre) 15. Puskás Ferenc, 17. Szarvas Istvánné, (Szarvas István) 19. Pintér Józsefné, (Baghy István), 21. Szíjjártó János, 22. Szeghalmi Mihály, (Gudricza Mihály), 23. Kovács Józsefné, (Kovács József), 24. Kovács Mihály, 25. Borbola Anna, (Borbola József), 26. Faragó Józsefné (Fonyó József)

Közép utca: 1-3. Bagi István, 5. Tóth István, (Kuti István), 7. Garaczi Károly, (Fekete Pál), 9. Kovács István, (özv. Koncz Mihályné), 11. ifj. Fekete Józsefné, 13. Kiss Sándor és Máté Lajos, (özv. Mócza Györgyné), 15. Lázár József, (Dobos József) 17. ifj. Kiss József, (Kovács Ferenc), 19. Pityi Ferenc, (Nagy Pál és fia), 27. Mizere Mihály, 29. Oláh Józsefné, 29/a. H. Nagy György, 31. Farkas János, 33. Zubornyák József, (Borbély Mihályné), 35. Zubornyák Mihályné, 2. H. Kovács Józsefné, 4. Tóth Pálné és társa, (Henz Sándor és társa) 6. Zubornyák

Istvánné, 8. Burics Jánosné, (Burics János), 10. Pető Imréné, 12. Kúti Béla, (Szigeti István), 14. Somodi Jánosné, (Kubinyi Ferencné), 16. Kucsera Jánosné, 18. Máté János, 20. id. Nyúl Imréné, (Nyúl Imre), 22. Harkai Pálné, (Harkai Pál), 24. Bimbó Gábor, 26. Farsang Pál és társai, (id. Orgoványi Gábor örökösei), 28. Koncz László, 30. Csendes Sándor (Bogyó Anna és Ferenc)

Külső-körút: 1–14. Gyufagyár Rt., 15–20. Üres telek, 21. Berta Ferencné, (Orosz István), 23. Bézi Béla, (Szabó János) 25. Gombai Jánosné

Külső-Szegedi út: 1. Nyúl István, 3. Bodri Béni, 3/a. Cs. Kovács Anna, 3/b. Kecskemét thj. Város, 5. Özv. Pető Imréné, 7. Weszely János, 9. Hangya fogy. szöv., 11. Dúl Jánosné, 13. Széchenyi Nagy János, 15. Hajnal Imre, 17. Fekete Pál

Matkói út: 1. Platter Konzervgyár, 2. Aranyi Péterné, 4. Berényi Pálné, 4/a. Kovács Ferenc, 8. S. Kovács Sándor, 10. Farkas Gábor, (T. Nagy Károly), 12. C. Kovács Mihály, 12/a. özv. C. Kovács Lászlóné, (12/b. özv. C. Kovács Józsefné)

Monostori-út: 2. Nagy István, 4. Kapás Imre, 6. Harkai Jánosné, 8. Özv. Rimóczi Józsefné, 10. Bozóki Gábor, (özv. Oláh Jánosné örökösei)

Ojtozi utca: 1. Adácsi József, 3. Jakubetz József, 5. Németh Julianna, 7. Langó István, 9.

Kovács István, 11. Sebestyén Péter, 13. Károly Mózes, 15. Szíjjártó Ferenc, 17. Kovács Mihály, 2. Gróf Béla, 4. Kulmann József, 6. Szeleczi József, 8. Nádasdi Ferencné, 10. Váczi István, 12. özv. Bognár Ferencné, 14. Vincze Gergely

Pásztor utca: 1. Dakó János (Szelei Sándor) 2. Adorján István, 5. özv. Toronyi Antal örökösei, (5–7. Tóth Pál), 7. özv. Tóth Pálné, 9. Gál László, (Szabó Antal), 11. Ö. Kovács László, 13. Kasza István, 15. özv. Herczeg Györgyné, 17. Kele József és Mudri István, (Fábián János), 19. Kiss Menyhért, (özv. Bajnóczi Károlyné), 21. Ruska Pálné, 23. Molnár Sándorné, 25. Józsa Mihályné, 27. özv. Dudás Józsefné, 29. özv. Dukai Andrásné, 31. id. Molnár József, 2. Völgyi Béláné, 2/a. Váczi Margit és társai, 4. K. Kiss Imre és társai, 6. özv. Kelő Györgyné, 8. Horváth Péterné, (Horváth Péter), 10. Kiss Menyhért, (Dudás Mária), 12. Tóth József, 14. Regedei Lászlóné, (Regedei László) 16. H. Kovács Györgyné örökösei, 18. B. Horváth József, (Karaszia László), 20. Lipóczi Sándor József, 22. Mátyus János, (Mátyus János örökösei) 24. Csontos Gergelyné, (Csontos Gergely)

Pozsonyi utca: 1. Kiss Mihály, (Nagy Ferenc), 2. Nagykőrösi Népbank, 3. Bakos Elek, 4. Pálmai Nándor, 5. özv. Tóth Istvánné, (Tóth István), 6. Bársony János, 7. Balogh József, (Póta István), 8. Dudogh Pál, 9. Botos István, 10. Boros Julianna, (Tatár Sándor), 11. Kovács Mihály, 12. Borsos Etel, 13. Góbor Jánosné, 14. Fábián János, 15. Almási Józsefné, (Almási József), 16. özv. Iván Antalné, 17. Ország József, (Diós Imréné), 18. özv. Varga Imréné, 19. Fodor Mihály, 20. Magyar Imréné, (Tollas Károly), 21. S. Bakos János, 22. Kriminár János, (Varga Sándor), 23. Z. Kovács Mária, (Laczi István), 24. Vincze Lászlóné, 25. ifj. Báthory József

Szabadkai út: 1. Nagy Ferenc, 3. Bagi István, 5. Kecskeméti János, 7. K. Kovács János, 9. Csősz István, 11. Kiss Ferenc, 13. Iván Pálné, 15. Nagy László, 2. Budai Sándor, 4. özv. Kerekes Pálné, 6. özv. Kullai Józsefné, 8. Mócza Menyhért, 10. Várad István, 12. Brutyó József, 14. Domoki Sándor, (Söröli László), 16. Dömötör János, 18. Pirmayer Lajosné, (Laczi Ferenc), 20. Kovács Lajos, 22. Galla József, 24. Lédeczi József, 26. Kalapos János

Tölgyesi-utca: 1. Weszelszki József, 2. Németh Istvánné, 5. Nagy János, 7. Sinka László, 9. Király Mihály, 11. Lénárd István, 2. Karaszia Lajos, 4. Adorján József, 6. Csapó József, 8. Kovács Józsefné

Tűzoltó sor: 1. Halász Pálné, 2. S. Nagy Sándor, 3. Kiss Sándor, 4. Fekete József, 5. vitéz Fazekas Mihály, 6. Növényvédelmi misszió, 7. Kazinczi István, 8. Molnár Mihály, 9. Piszmán László, 10. Horváth Gábor

Új-erdő utca: 1. Laczi Sándor, (Dékány Péter), 3. Turcsányi József, 5. Szilvási Mihály, 7. Baracsi János, 9. Bende Mihályné, (Bende Mihály), 11. ifj. Rigó Imre, 13. Baracsi Péter, 15. L. Tóth István, 17-19. Hajnal György és Erzsébet, 21. U. Rácz József, 23. Kovács Sándor, 25. B. Rácz Mihályné és örökösei, 25/a. Balogh Mihály, 2. Üres telek, 4. Kovács János, 6. Markó István, 8. Gál György, 10. Tóth Sándor, 12. Fodor Menyhért és Judit, 14. Miklós József, 16. Üres telek, 18. Termózes János, 20. Kriminál Ilona és társai, 22. Csáki Pál

Vasút utca: 2–4. Sertéshizlaló Gőzmalom Rt., 6. Nyúl Istvánné örökösei, 10. Kecskeméti Hitelszövetkezet. Szent László város: 1-2-3-4. Kecskemét thj. Város

A Rendőrfalu további részei (új osztás) megtalálható az 1941-es, és az utolsó 1948-as címtárban is. Ezek az I., II., III. és a IV. utca, vagyis mai nevén a Csókás József, a Tűzoltó, a Zágoni és az Ungvári utcák. A mai Ungvári utca déli oldala már az 1940-es évek elején épült az ONCSA-telep részeként. Az utóbbi településrész lakóit csak a visszaemlékezések révén tudjuk részlegesen rekonstruálni, mert az 1948-as kiadványban sem szerepelnek. Ugyanis 1949 után a jó értelemben vett polgári, szakmai-hivatásbeli nyilvántartások megszűntek.

Tehát folytatólagosan közöljük az említett négy utca lakói névsorát. A házsámok mellé elsőként az 1941-es lakókat jelöljük meg, melléjük zárójelben, az előbbiektől eltérően fordítva a későbbi, 1948-as adatokat:

I. utca: 1. Komma Béláné, (Varga Lászlóné és társa), 2. (2–12. üres telkek), 3. Kiss Imre, 5. Kiss József (5/a. Németh Péterné), 7. Ifj. Tasi László (Magyar Antal), (7/a. Kecskemét thj. város), 9. Varga Antalné, 11. Kondorosi József, 13. Ágoston János (Borsos János), 14. Nemes Lajos, 15. Faragó Ferenc, 16. Rieger Mihály (Zana Sándorné), 17. Szabó Pál, 18. Zólyomi Sándor, 19. Lévai Ferenc, 20. Farkas József, 21. Szelei Ferenc (özü. Szelei Ferencné)

II. utca: 1. Hegedűs Márton, 2. Kállai Károly, 3. Németh Péter (özü. D. Szabó Pálné), 4. Kovács Gyula, 5. Halász Rozália, 6. Farkas István, 8. Kormányos József, 9. S. Szabó Mária, 10. Beke Imre, (10/a. Harsányi Pál), 11. Harsányi Pál (Bodó Barnabás), 12. Cs. Kovács József, 13. Mócza József, 14. Tóth Etel és társai, 15. Silló Margit, 16. Mészáros Pál (15–16. 1948-ban üres telkek), 17. Kiss Rozália, (18. Sánta József), 19. Szabó Péter, 19/a. Kiss Mihály, 21. Szűcs Sándor, 23. Domokos István

III. utca: 1. Juhász István, 2. Bagi János, 3. Bakó Józsefné, 4. Mócza Mihály, 5. Tóbi Antal, (5/a. özü. Balázs Gergelyné, 6. Farkas István, 7. Ubornyák Mihály, 8. Kovács János (Beke Józsefné), 9. Szili János, 10. Bakó Mihály, 11. Kovács András (ifj. Kovács András), 12. Domokos Józsefné (özü. Erdei Sándorné), 13. Farkas Gergelyné, 14. Kasza István, 15. Kállai István (Berta Mihály és özü. Hojsza Istvánné), 16. Körte Dömötör, 17. Kállai István, 19. ifj. Kormányos Józsefné, 21. Kovács Imre, 23. Lévai Sándor

IV. utca: 1. Budai Sándor, 2. Licsár Károlyné, 3. Gubényi József, 4. Varga Gergely, 5. Kasza Józsefné (Kasza András), 6. Tóth József, 7. Rózsa István, 8. Jaksa Ferenc (Hojsza István), 9. Szekér József (özü. Szekér Józsefné), 10. Dudogh Péter, 11. Galamb József, (12–22. üres telek, később Szűcs Mihály, Turi Bálint, Csikós József), (24. özü. Körmendi Istvánné), (26. Rózsa János)

1931-ben az új Tűzoltó sor és az azt követő utcák még nincsenek megjelölve, de a lakók névsora nagyjából megegyezik az 1941-es és az 1948-as adatokkal. Az 1941-es és az 1948-as adatokban már nem szereplő nevek: Horváth Gábor, Pisznor László, Virág Ferenc, Bán Lajos, Kozma Béla, Kiss Imre, Szakonyi Pál, Molnár Mihály, Zólyomi Sándor, Baka Vilma és testvérei, Nagy István, Varga Antal, Bocsas György, Iván Pál, Nagy László, Krupa József, ifj.

Hegedüs Márton, Borbély Julianna, Szűcs Gábor, Borbok István, Szabó Pál, Cs. Kovács Antal, Szabó Péter.

Az ONCSA-telep lakói (családnevek): A mai Bánáti u.: Csordás, Szabó, Katona, Fodor, Piroška, Lugosi, Szilágyi, Basa, Villám, Nagy, Nyáry, Kristóf, Dutkon, Kulman, Kovács, Szél...

A mai Vasvári Ferenc u: Tavaszi, Tóth...

A mai Cserhát u: Muzsik, Pintér, Vincze, Tóth...

A mai Ungvári u: Tóth, Ági, Dúzs...

A Rendőrfalut a Halasi út és a Szent László körút túlsó oldalain tanyák vették körül. Ezek a következők voltak: Kovács, Méhes, Konfár, Kremzer, Holmann, Magonyi, Balogh, Tóth, Spanyol Juhász és a Bíró tanyák. Délről a Rendőrfalu Alsószéktó, Korhánkőz, Törökfái kiterjedt tanyavilágával érintkezett. 1925 előtt a Rendőrfalu helyén is Törökfái számozás volt. A Matkói út túlsó oldalán a Városi Téglagyár dolgozói számára épített három házat, amelyeket máig laknak. Az itt élő családok nevei: Dunai, Kovács, Tóth, Kovács, Rózsa, Túri, Szelei, Kökény...

Az 1928-ra felépült Kecskeméti Gazdasági Vasút Átrakó-állomása mögött is házsor állt, majdnem a Kecske-nádasnak nevezett csatornáig. E településrész lakói nevét nem ismerjük.

Itt kell elnézést kérni a kedves olvasótól a talán nehezen értelmezhető adathalmaz miatt. Az alapító lakosság, családok névsora 1931–1941–1948 adatait tekintve 70–80 százalékban azonos. Minimális változások, átmozgások, átszámozások eltérései figyelhetők meg a név- és címtárakban. Természetesen a halálozások, az örökösödési folyamatok is megfigyelhetők. Sajnálatos elírások az idézett értékes kiadványban is előfordulnak. Ettől függetlenül reméljük, hogy alapvetően rekonstruálhattuk az „alapító” lakosok neveit.

Természetesen nem végeztek szociológiai elemzést a településrész lakossága társadalmi összetételéről, azonban az arányok nagy vonalait alapvetően megállapíthatóak. Az első, a legfelső utcák első lakói – mint a település neve is rögzíti – nyugalmazott rendőrök, tűzoltók, kistisztviselők, vitézi címet kapott háborús katonák és családjaik voltak. Először e felső utcákba települtek a különféle igényeket kiszolgáló vállalkozók, kereskedők: fodrászok, borbélyok, boltosok, kocsmák, trafik, fényképész, daráló stb. Trafikengedélyt a Horthy-korszakban a hadirokkantak kaptak, működtetve hosszú évtizedeken át üzletüket, példaként Végh Gáspár a Halasi út és Kassai utca sarkán. Vegyük tehát számba a Rendőrfalunak és a környékének a két világháború közötti kiskereskedőit, szolgáltató kisiparosait. Némelyikük tevékenysége a 60-as évekig elhúzódott, így az 50-es, vagy idősebb generáció gyermekkorban még személyesen is találkozhatott velük.

Az alábbiakban foglalhatjuk össze nevüket, foglalkozásukat, címüket:

Kereskedők: Kalapos Gergely, Kolozsvári u. 1., Kovács András, III. u. 1. Nagy Ferenc, Szabadkai u. 26., Csertő bolt, Szabadkai utca 18.

Kocsmárosok: Ifj. Farkas István, Kassai u. 2., Ifj. Kalapos Gergely, Kolozsvári u. 15., Cz. Kovács Mihály, Matkói u. 15., a „Hét Szépség kocsmája” Szabadkai u. többfunkciós vendéglátó-szórakoztató egység volt.

Trafikosok: Verdung Imre, Szabadkai u. 10, Végh Gáspár, Kassai u. 1.

Fuvarozó: Balla Mihály Tűzoltó-u. 10.

Építési vállalkozó: Reich Vilmos Szt. László-város 8.

Cipész: Bakó Mihály III. u. 10., Varga Istvánné Kassai u. 13., Szántó István, III. u.

Kovács: Orbán István Juhász-u. 14.

Bognárok: Gábor László Juhász u. 13., Papp Ferenc Tűzoltó u. 5.

Sütő-pék: Petneházy János, majd Horváth Ádám Kolozsvári u. 11.

Szikkvízüzem: Tóbi Antal III. u. 5. (tejtermeléssel és forgalmazással is foglalkoztak)

Fodrászok: Hubert János, majd Ország József Kassai u. 1., Adácsi József Tüzoltó u.

Darálás: Bodor Péter Kolozsvári u. 9.

Fényképész: Bogáts Ernő Kolozsvári u. 5.

Vegyesbolt-élelmiszer: Homay Bálint III. u., a későbbiekben Miklós József és György a mai Szent-László körúton, bár e településrész csak az 50-es évek végére épült fel. Komma-bolt a mai Csókás József utcában, majd itt működött Kállay Károly italboltja.

A Pozsonyi u. 2. alatt a Nagykőrösi Népbank fiókja állt.

Növényvédelmi misszió működött a Tüzoltó u. 6. szám alatt.

Orvos e városrészben nem lakott, szülésznő viszont igen: Kiss Józsefné Ladvánszky Mária, Újosztás I. sor 5. Ekkor e hivatást okleveles bábának nevezték.

A lakosság túlnyomó része ipari munkás volt, akiknek főként az említett téglagyárak, és a Platter-konzervgyár, az Első Kecskeméti Vasöntöde és Gépgyár Rt. és az Első Kecskeméti Gyufagyár Rt. adott munkát és családjakkal együtt megélhetést. E gyárak bővülése, illetőleg a későbbi időszakban épülő gyárak foglalkoztatták e korszakban, de a pártállam időszakában is a lakosság túlnyomó részét. Az itt lakók nem szakadtak el paraszti gyökereiktől. Kertészkedtek, sokaknak a környékben is volt kisebb földje, vagy mezőgazdasági bér munkát vállaltak. Nyugodtan, őszintén ki merjük mondani, a Rendőrfalu lakosai már gyerekkoruktól kezdve igen sokat és keményen dolgoztak.

Összegezhetjük tehát, hogy a lakosság túlnyomó része ekkor fizikai munkás, de éltek itt kiskereskedők, vállalkozók, kisiparosok, csekély számban nyugalmazott, vagy aktív köztisztviselők. Értelmiségiek csak nagyon csekély számban éltek a Rendőrfaluban, itt elsősorban a Halasi és a Matkói-úti két iskolára, az iskolaépületek mellett épített szolgálati-hivatali lakásokban élő pedagógusokra gondolunk.

Az ONCSA-házak egy részét később a MÁV kapta meg, ezért a 40-es évek közepétől, végétől megindult a vasutas családok ideköltözése. A MÁV tiszti-, altiszti állomány és családjaik ide költözése új szint hozott a Rendőrfaluba. A lakosságot kezdetektől fogva nemigen érdekelte a politika, inkább az alapvető megélhetésre koncentrált. Az események azonban sokakat a politikába sodortak. A Tanácsköztársaság alatt a téglagyárban is megszerveződött a munkástanács (szovjet) és a Magyarországi Szocialista Párt. Egyik bizalmi volt Gubányi Mihály (1884–1919), aki 1919 novemberében a fehér bosszú áldozata lett Szikrában. Róla a pártállam időszakában utcát is neveztek el. A másik vezető, Rózsa János túlélte, a 60-as évek megemlékezéseinek sokszor szerepeltették. Már említettük, hogy a Matkói úti temetőben temették el az 1919 júniusi, a Duna-menti ellenforradalomban részt vett, a vörös statáriális bíróság által halálra ítélt és kivégzett 5 fiatal felkelőt.

Nyilvánvalóan a Horthy-korszak negyedszázada alatt sem változott különösebben a lakosság viszonylag apolitikus álláspontja, viselkedése. Pártpolitikai tevékenység, politikai agitáció nemigen folyt a környéken. Így a Rendőrfalu területén lakó képviselőt nem találunk a városvezető testületeiben.

Itt érdemes egy pillantást vetni Kecskemét Törvényhatósági Jogú Város közigazgatására.

A város élén dr. Balásfalvi Kiss Endre főispán és dr. Olaszi Liszka Béla polgármester álltak.

Természetesen az összes vezető tisztviselőt nem lehet itt megemlíteni, reméljük azonban, hogy az idézett kiadvány digitalizált formában is megjelenik egyszer. Talán közöttük a leginkább jelentősek Kovács Sándor polgármesteri jegyző, Harkay Béla főjegyző, Laczy Pál aljegyző, Kapuvári Hausser Rudolf dr. anyakönyvvezető, v. Szappanos Jenő építészmérnök, a

mérnöki hivatal vezetője, Nyúl Tóth Pál dr. az építészeti osztály vezetője, h. polgármester voltak. A Városháza hivatalai a különböző szakterületeket irányították. A várost lényegében a polgármester a hivatal és a Törvényhatósági Bizottság közreműködésével vezette. E szerv hozta a városi rendeleteket, fogadta el a költségvetést. A bizottságban voltak virilisták(v), érdekképviselői tagok(é), szakszerűségi tagok(sz), a vallásfelekezetek által delegált tagok(vf.), az örökös bizottsági tagok(ö), valamint a lakosság által választott tagok, akik neve mellett nincs betűjelzés.

Íme az 1941-es Törvényhatósági Bizottság névsora:

Bagi Béla dr. (v), Csongrádi u. 15., Balogh József (v), Erkel u 7., Bábiczky Jenő (v), Batthyány u. 9., ifj. Bende László, Czollner tér 14., Bende Sándor dr. (v) Horváth D. u 22., Id. Berente István (v), Matkó 56., Bimbó József (v), Szamos u 2., Bíró Lajos (é), Vizkelethy u. 9., Bódogh József, Árok u. 2., Borsodi József dr. (vf), Wesselényi u. 6., Csabay László(v) Sarkantyú u. 13., Csabay Mihály Kisfái 116., Cselényi József (vf), Kossuth tér 3., Csikay Lajos (v), Talfája u. 6., Csitári János (v), Felsőmonostor 134., Csomák Gábor, Béla u. 2., Csorba János (v), Gáspár A. u. 15. Demtsa Pál dr. (sz), Budapest, Dékány László (ö), Csongrádi u. 28., Domján László Sétatér u. 28., Domokos Ferenc (v), Mária körút 21., Dormány Mihály, Szárny u. 2., Dömötör László dr., Rákóczi út 3., Dugár Imre, Felsőszentkirály 115., Ekker Lajos, Nyíl u 20., Faragó Fábián, (vf), Kossuth tér 5., Fábián János, Kőrösi-hegy 39., Farkas István, Kisfaludy u. 25., Fehér József (v), Csongrádi u 16., Fejér Pál dr. (é), Rákóczi-út 5., Fekete Béla, Simonyi u. 2., Fritz Imre dr. Nagykőrösi u. 13., Gerber Ferenc, (v), Irinyi u. 6., Gesztelyi-Nagy László dr. (v), Horthy Miklós u. 10., Godányi Zoltán dr. (sz), Kazinczy u. 15., Gombai József, Szarkás 136., Gombkötő Antal (sz), Budai u. 10., Gubacsi Pál, Felsőcsalános 5., Gullner Elemér, (sz) Budapest, Halmi Lajos (sz), Tatay tér 2., Hammerschmiedt József dr. (v), Batthyány u. 23., Hankovszky Jenő, Vizkelethy u. 14., Hegedüs Ferenc dr. (v), Wesselényi u. 10., Hetessy Kálmán dr. (ö), Szabadság tér 4., Héjjas Elek dr. (é), Csongrádi u. 1., Héjjas Ferenc, Munkácsy u. 8., Héjjas István dr. (v), Borbás 3., Vitéz Héjjas Iván dr. Budapest, Vitéz Héjjas Tibor, Szabadság tér 7., Horváth Károly dr. Lestár tér 1., Horváth Ödön dr. Hornyik János u. 1., Jenei József, Méntelek 166., Jenei Pál dr., Hoffmann János u. 11., Jobbágy Miklós dr., Csongrádi u. 8., Joó Gyula dr. (v), Horthy M. tér 1., Juhász József, Köncsög 43., Katona József, Széchenyi körút 33., Kelő János (v), Rigó u. 1., Kemenes Illés dr. (sz), Budapest, Keresztes Andor dr. (sz), Kápolna u. 8., Vitéz Keresztes Pál (v), Jókai u. 44., Kertész Miksa dr., Tolnay u. 1., B. Kiss Ferenc (ö), Kölcsey 7., Kocsis Pál, Úrrét, Koncz József, (v), Csongrádi u. 12., Koncz Mihály dr., Mátyássy u. 3., Kovács Ferenc (v), Bercsényi u. 6., Kovács Ferenc, Honvéd u. 18., Kovács Imre, Sörház u. 3., Sv. Kovács István, Kisfaludy u. 35., Zs. Kovács István, (v), Katona József u. 18., Sz. Kovács József, Horthy M. tér 2., Kovács Máté, Tatársor 7., Kovács Sándor (vf), Révész István u. 1., Kirsch József (v), Belsőnyír 34., Kulman Sándor (é), Bugac, Repülőtér, Kuthy Árpád (v), Gáspár András u. 13., Laczy Imre, Cimbalmos u. 5., Laczy István (v) Vörösmarty u. 13., Ladányi László (é), Munkácsy u. 16., Leicht István, Szarvas u. 14., Magyar József dr., Hosszú u. 22., Magyar Mihály, Fecske u. 23., Ifj. Mester László, Csáky u. 18., Ifj. Mészáros László, Batthyány u. 25., Ifj. Móczsa János (v), Talfája 221., Móczár Gábor, Nádasdy u. 3., Molnár Erik dr. Nagykőrösi u. 29., Muraközy Dezső, Szikra 37., Nagy Mihály dr., (v), Nagykőrösi u. 24., Nagy Mihály dr., Szabadság tér 1., Nagy Sándor dr., Fecske u. 17., Nemere Gyula, Mária körút 26., Nóta István dr., Kisfaludy u. 21., Nyúl Joachim, Koháry-Szentlőrinc 168., Olajos István, Külsőballószög 3., Orbán János (v), Trombita u. 8., Vitéz Orbán Nándor, Kisfaludy u. 23., Paksy Ferenc, (v), Budapest, Rákosi Repülőtér, Papp György (ö), László Károly u. 8., Vitéz Papp István, (é), Horthy Miklós u. 15., Páthy János, Hosszú u. 24., Páthy Sándor, (v), Horthy Miklós u. 1., Polgár Antal, Hetényegyháza, 52., Prikkel Gergely (v), Talfája 37., Prohászka Gábor (é), Kuruc tér. 8., Ifj. Pulusz István, Méntelek 305., Rácz Béla dr. (v), Rákóczi u. 5., Rusz Ervin, (v), Jókai u. 3/a., Salamon Gábor, Bethlen krt. 28., Sándor István,

Horváth Cirill u. 1., Sándor László, Erzsébet krt. 29., Sárkány Béla (vf), Szabadság tér. 3., Sárközy Jenő dr., (v), Széchenyi tér 8., Simon Antal(v), Jókai u. 31., Söröli Pál (é), Korona u. 4., Slimakovits Béla (v), Széchenyi fasor 6., Szabó Imre, Sarkantyú u. 24., Szabó Iván dr. (ö), Batthyány u. 6., Szabó János (v), Hosszú u. 6., Szabó József (v), Csongrádi u. 6., Zs. Szabó József, Külső-Szabadság u. 7., Szabó Lajos (v), Rákóczi u. 17–19., Szabó Pál dr., (v), Belső-Széchenyi u. 9., Szabó Pál Sándor, Felsőmonostor 209., Szalay Sándor (é), Csokonai u. 9., Szappanos István, Városvölgy 164., Szappanos Sándor dr. (é), Beniczky F. u. 9., Szeless János (v), Kada Elek u. 19., Szeley Imre dr. (v), Kiskunfélegyháza, Vitéz Széchy János, Kaszap u. 13., Szomolányi János (vf), Jókai u. 1., Szőke László (v), Vizkelethy u. 12., Ifj. Szőke Mihály (v), Budai u. 14., Tassy József dr. (é), Batthyány u. 8., Tiringer Ferenc (v), Mikes u. 1-5., Tormássy Ferenc (v), Vörösmarty u. 12., Cs. Tóth László, Koháryszentlőrinc 45., S. Tóth Sándor, Dévény u. 3., Vaja Béla dr. (v), Budapest, Vitéz Varga László, Jókai u. 42., Vass Vince dr. (vf), Szabadság tér 6., Vágó János (é), Felső-Szentkirály 186., Váry István dr., Batthyány u. 14., Vendró Gyula (sz), Koháry u. 5., Végh Kálmán, Szalag u. 21., Vincze Mihály, Szultán u. 14., Vujovich Ferenc dr. (v), Rákóczi-város 29., Wéber Aladár, Helvécia 214., Ifj. Zaboretzky Ferenc (v), Bethlen krt. 16., Zana József (é), Mária u. 1., Zimay Károly (ö), Zimay L. u. 3., Zsigmond Antal, Nagymagyarország u. 16.

E törvényhatósági bizottság mondhatni rendkívül színvonalas, országos, sőt nemzetközi viszonylatban is elismert emberekből állt. Ott voltak a kecskeméti közigazgatás kiemelkedő szakemberei, a város modernizációjában jelentős szerepet betöltő főispán és polgármester, az 1919-es ellenforradalom, majd a Rongyos Gárda értelmiségi és egyszerű tagjai, ismert helyi értelmiségiek, vállalkozók, iparosok, gazdálkodók, nemzetközi hírű mezőgazdászok, növény-nemesítők. Országosan ismert katolikus, protestáns lelkészek, egyházi vezetők, egy rabbi is, de a későbbiekben is jelentős szerepet betöltő szociáldemokrata ügyvéd, mellette kisgazda politikusok, magyar munkások, iparosok is jelen voltak.

Tehát e testületben a Rendőrfaluban élő személyt nem találunk, ettől függetlenül a Szt. László-város képviselője létezett, bizonyos tekintetben működött is.

Érdekes összevetni az 1941-es törvényhatóság összetételét az 1948-as, utolsó kiadványban megtalálható törvényhatóság névsorával. Az 1945 októberi községtanácsi-törvényhatósági választások alkalmából létrejött koalíciós törvényhatóságot inkább az átpolitizáltság, kevésbé a szakmaiság jellemezték. A testület 1–2 fő kivételével lényegében kicserélődött, a virilizmus, a szakszerűség, az örökös és a vallásfelekezeti delegálás megszűnt. Mindemellert az ismeretes, hogy Kecskeméten az 1945-ös, de még az 1947-es választásokon a jobboldal többséget ért el.

A testületet a koalíciós pártok és a Szabad szakszervezetek delegáltjai adták. A közigazgatási apparátus, a város vezetése is kicserélődött. Természetes, hogy az új vezetésben, a hivatali apparátusban is volt számos jó szándékú, értékes ember, azonban az átpolitizáltság szemben állt a korábbi szakszerűségi szempontokkal, és ezáltal a város egészét reprezentáló testületi szemlélettel.

Kecskemét főispáni tisztségét Czagány Ferenc (MKP), a polgármesteri tisztséget pedig Tóth László (MSZDP) töltötték be.

Az 1948-as törvényhatóság tagjainak a névsora:

(A tagok neve mellett megtaláljuk a párthovatartozást.)

Balla Dömötör (FKGP), Bajcsy-Zsilinszky u. 16., Baranyi Zoltán (MSZDP), Arany J. u. 7., Báron László (MSZDP), Szegedi út 13., Básti Ágoston (MKP), Egressy u. 10., Batta József (NPP), Helvécia 257., Bíró Lajos (MSZDP), Vizkelethy u. 9., Boros Sándor (MSZDP), Árok u. 2/a., Bónis Árpádné (PDP), Széchenyi tér 1., Csontos József (Szs.), Szarvas u. 15., Csorba Gusztáv (MKP), Dózsa Gy. u. 10., Dávid Sándor (MSZDP), Horváth C. u. 3., Domján István

(FKGP), Sétatér u. 28., Domokos János (NPP), B.-Ballószög 308., Egri Ferenc dr. (FKGP), Nagykörösi u. 20., Fejős Béla (Szs.), Budai u. 26., Fülöp Ödön (PDP), Csáky u. 16., Galla Pál (NPP), Miklovics telep. I. u. 17., Garaczi László (NPP), Fráter u. 22., Gál Valéria (MSZDP), Tabán u. 9., Gáti József (MKP), Rákóczi út 3., Gerber Ferenc (MKP), Hajnal u. 1., Géro Sándor (MKP), Kisfaludy u. 9., Hajdu Ágnes (MSZDP), Kolozsvári u. 10., Hajdu Ernő (MSZDP), Külső-Szabadság út. 5., Halász Pál (Szs.), Sarkantyú u. 19., Herczeg Mihály (MSZDP), Sörház u. 16., Hideg Gábor (MKP), Lakitelek, Horváth Béla (PDP), Csóka u. 48–50., Jámbor István (PDP), László Károly u. 12–14., Juhász József (NPP), Köncsög 43., Kapás Ferenc (MSZDP), Borz u. 10., Katona Gyula (MSZDP), Vacsi-hegy 19., Kemény Györgyné dr. (MKP), Nagykörösi u. 24., Kenderesi János (NPP), Talfája-dűlő 1., Keresztes János (FKGP), Bánffy u. 14., Kiss Károly (FKGP), Szarvas u. 6., Konferszky Lajos (MSZDP), Rákóczi út 7., Zs. Kovács István (FKGP), Katona József u. 18., Kovács Jenő (MSZDP), Szarvas u. 15., Kovács László (MSZDP), Szarvas u. 27., Kullai Ferenc (MKP), Törökfái 82., Laczi János (FKGP), Körösi-hegy, Laczi János (FKGP), Kerekes u. 26., Lakos Gáspár (MKP), Kurucz körút 19., Luszká Emil (FKGP), Kisfaludy u. 8., Marsa János (FKGP), Borbás, Mészáros László (FKGP), Batthyány u., Molnár Máté (NPP), Nyíl u. 1., Nagy Antal (Szs.), Gyufagyár, Nagy László dr. (PDP), Csokonai u. 7., Nyers Imre (Szs.), Körösi-hegy 14., Pető Lajos (FKGP), Mihó u. 4., Poór István (FKGP), Bánffy-u. 12., Pulai István (NPP), Fráter u. 2., Rada Antal (NPP), Máriahegy 29., Raskó Ferenc (PDP), Petőfi u. 4., Rácz Gergely (MSZDP), Erzsébet krt. 23., Rejtő (Reiszmann) Andor (FKGP), Jókai u. 3/a., Révész László dr. (FKGP), Őz u. 3., Rigó Imre (FKGP), Kossuth krt. 43., Rigó Sándor (MSZDP), Tabán u. 2., Rózsa János (MKP), Rákóczi út 3., Sándor György (MKP), Sarkantyú u. 4., Sántha Lajos (MKP), Árpád körút 7., Schmidt József (MSZDP), Árok u. 39., Sófalvi Lajos (MKP), Nagykörösi u. 37., Staub József (MKP), Széchenyi krt. 9., Szabó József dr. (FKGP), Tatai tér 1., Szabó József Zs. (PDP), Külső-Szabadság u. 7., Szalay Gyula (MSZDP), Széchenyi város 25., Székely János (Szs.), Őz u. 5., Széles Józsefné (PDP), László Károly u. 18., Szigethy Iván dr. (MKP), László Károly u. 7., Szinyei Sándor (MSZDP), Körösi-hegy 67/b., Szmilkó József (MSZDP), Jókai u. 32., Tompos Sándor (MKP), Rákóczi út 3., Tormássy Sándor (FKGP), Vörösmarty u. 12., S. Tóth Sándor, Temes tér 9., Turay Géza (NPP), Károly u. 1., Turi László (MKP), Magyar u. 13., Udvardy Lászlóné (MSZDP), Bethlen krt. 34., Vadász Ferenc (MKP), Széchenyi tér 1/a., Virág Ferenc (Szs.), Zápolya u. 3., Zalai Sándor (MKP), Széchenyi tér 12., Zsámboki János (MKP), Helvécia, Zsigó Mihály (FKGP), Koháry-Szentlőrinc.

Szavazati joggal bíró tisztviselők: Bárány János, Fehér Sándor, Kalász László, Kéry Sándor dr., Laczi Pál h.-polgármester, Rudnai Guidó, Sándor József dr., Szidor József, Tóth Kálmán dr., Tóth László

Ezenkívül a törvényhatóság üléseinek, a főispán 12743./1946 rendelkezése alapján szavazati joggal nem rendelkező résztvevői: a közigazgatási, az oktatási, a pénzügyi, az egészségügyi, a számviteli szervezetek, a rendőrség, a tűzoltóság küldöttei és ezen kívül: Varsányi Ilona szoc. felügyelő, Felföldy Károly közellátási főtanácsos, Szappanos István műszaki tanácsos, Gyöngyösi Imre th. főmérnök, dr. Garzó József főlevéltárnok, dr. Tornyai László tb. tanácsnok, Kovács Sándor tb. tanácsnok, dr. Iványosi Szabó László tb. tanácsnok, dr. Seöbő Tibor II. o. aljegyző, dr. Luszká József tb. árvaszéki ülnök, dr. Kiss Béla tb. főügyész, dr. Szabó Ambrus könyvtárnok, dr. Kiss Dezső tb. aljegyző, dr. Losonczy Sándor tb. fogalmazó, dr. Kákonyi József tb. fogalmazó, dr. Tassy László II. o. aljegyző, és Bálint Alajos dr. múzeumigazgató.

A város 1941-es és 1948-as alkalmazottai között, mint rendőrfalusi lakost találjuk: v. Fazekas Mihály tűzoltó, Tűzoltó sor 5., Kéry Ferenc, a Kecskemét thj. Város Villamos Művek díjbeszedője, Kassai u. 5., ugyanitt gépápoló Körte Döme, Új osztás.

Ne feledkezzünk meg a postai kézbesítőkről sem: Szárdi István, Új osztás, Gere István, Kassai u. 8., Botos István, Pozsonyi u. 9.

Mérlegre helyezve, bár e törvényhatóság az 1941-es törvényhatósággal összevetve kevesebb országosan ismert nevet, szaktekintélyt tartalmazott, azonban még a pártszempontok alapján is működőképesnek és demokratikusnak tűnik. A vezető hivatalnokok, intézményvezetők bevonása mindenképpen a szakszerűséget erősítette. Azonban e törvényhatóság napjai már meg voltak számlálva, a szalámi-taktika befejeztével 1949-re szerepét, funkcióját veszítette.

Annak ellenére, hogy az 1944 előtti közigazgatási, szakmai, közéleti, vallási–egyházi tekintélyek már nem szerepeltek benne, mégis magában hordozta a politikai pluralizmus, a demokrácia, a hivatali szakszerűség lehetőségeit. E lehetőségek 1949-ben felszámolódtak, az állampolgárok a párt és az apparátus egyéniség nélküli alattvalóivá váltak.

Bár a törvényhatóságban már a pártok helyi csúcsvezetése rendelkezett döntő befolyással, mégis a mai viszonylatokban is demokratikusnak és reprezentatívnak tekinthető testületnek a város szinte minden pontjáról voltak képviselői, így a Rendőrfaluból is.

Itt említjük meg tehát az akkori Rendőrfaluban élő két képviselőt: Hajdu Ágnes (MSZDP) Kolozsvári u. 10., valamint Nagy Antal, Gyufagyári-házak, (Szabad Szakszervezetek).

Rendőrfalu lakosságát tehát egyrészt kispolgári (közalkalmazott, nyugdíjas, kisiparos és kiskereskedő) rétegek tették ki, másrészt pedig a környező üzemekben dolgozó szak-, és segédmunkás réteg. Nyilvánvalóan az utóbbiak életviszonyai voltak nehezebbek.

Ettől függetlenül – a világgazdasági válság visszaesését leszámítva – a lakosság életviszonyai folyamatosan javultak. A 30-as évek végének fellendülése, a revíziós konjunktúra a város többi részeihez hasonlóan itt is érződött. A kezdeti revíziós sikerek, – melynek több a Rendőrfaluban élő honvéd is résztvevője volt, – erősítették a jó hangulatot. Így mellékeljük a Rendőrfalu köztisztviselőiben álló tanítónője, Vincze Sára édesapja, Vincze Zoltán, és testvére, Vincze Zoltán katona képeit, imakönyvét.

A lakosság vilásképe, horizontja tágabb lett, köszönhetően a város fejlődésének, a Halasi út részben Bugac felé irányuló forgalmának, idegenforgalmának. 1928-ban elkészült a Bugac felé menő kisvasút a Halasi út mentén. Horák Béla Bugacpuszta idegenforgalmi krónikája című művéből, valamint a korabeli sajtóból tudjuk, hogy 1928. április 21-én történt meg a forgalomnak történő átadás Fáy István főispán, Zimay Károly polgármester, Harkay Béla jegyző, valamint dr. Dömötör Lajos helyettes polgármester jelenlétében és közreműködésével.

Ma már kevesen emlékeznek arra, hogy e kisvasút végállomása a Rávágy-téren volt, tehát más városokhoz hasonlóan a 30-as években akár kisvasúton is lehetett utazni a városon keresztül.

Idézzük fel azért a Rendőrfaluhoz olyannyira kötődő KGV vezetése, állománya névsorát:

Igazgatóság: Zimay Károly polgármester, dr. Dömötör Lajos h. polgármester, Füredy Lajos tanácsnok, Révész Sándor tanácsnok, dr. Nyúl Tóth Pál tanácsnok, Harkay Béla főjegyző, Garzó Sándor tanácsnok, dr. Kiss Endre t. főügyész, Bakkay József üzemigazgató, Lukács András üzemvezető.

Üzemvezetőség: Kossuth-tér 3. I. em. tel: 4-52., üzemigazgató: Bakkay József, Honvéd tér 1., üzemvezető: Lukács András, Szarvas u. 8., forgalmi főnök: Chiovini Béla Kecskemét-Átrakó állomás, pénztárnok: Baltás Béla, Hunyadi-város 28., Szabó Péter, Cserép u. 6., könyvelő: Soós Gyuláné, III. gr. Teleki László u 3., Csendes Sándor Szultán u. 19. irodakezelő: Várszegi János Nagymagyarország út 17.

Kecskemét-Rávágytér: állomáselőljáró: Kovács János, Vasút u. 10, később. Bányai Márton Városi kislakások 44., váltókezelő: Fazakas István, Hoffman János u. 5., később: Tószegi Pál, Szegedi u. 144.,

Kecskemét-Átrakó (tel: 4-36): állomáselőjáró: Kovács János, Szeged u. 4., forgalmi szolgálattevő: Széll Mihály, Kisfaludy u. 33., váltókezelő: Tóth Lajos, Kecskemét-Átrakó állomás, pályafelügyelő és szertárnok: Koncsek János, Kossuth krt. 2., később: Virágh István, Szegedi út 49., műhelyvezető: Kirschner Mihály, Városi kislakások 26., mozdonyvezetők: Ricze Lajos, Szabadkai u. 18., Sávolt János, Kassai u. 8., Sándorfői István, Kassai u. 6., Schuch István, Kolozsvári u. 13., fűtők: Farkas Gábor, Templom u. (Rendőrfalu), Molnár Kálmán, Külső-Mezei u. 10., Rádi Pál, Toldi u. 5., Sipos Sándor, Pozsonyi u. 7., kocsivizsgáló lakatos: Rácz Pál, vizsgáló főkalauz: Kovács István, Kecskemét-Rávagy téri állomás: kalauz: Kiss Sándor, Sárkány u. 11., napidíjas kalauz: Lukács Károly, Munkácsy u. 14., fékező: Pintér János, Rendőrfalu új osztás, Romhányi Antal, Darab u. 6.

A kisvasút további állomásai alkalmazottai:

Fehértó: jegykiadó vonalőr: Pénzes János állomásépület, később Szenek Nándor uo.

Jakabszállás: jegykiadó vonalőr: Absolon Jenő, állomásépület később: Barkóczy Tibor uo.

Bugacpuszta: jegykiadó vonalőr: Kalmár János, állomásépület, később: Kóczián István uo.

Bugac-Monostorfalva: állomáskezelő: Csordás Antal, állomásépület, később: Kovács István uo.

Bugacmonostor: jegykiadó vonalőr: Csamangó István, állomásépület, váltókezelő: Frindt Béla, őrház épület, pályafelügyelő: Horkay Lajos pályafelügyelő épület

Bugac: állomáskezelő: Absolon Jenő, állomásépület, pálya-felügyelő jelölt: Igó László, pálya-felügyelő épület, vonalbejáró őr: Erdődy Sándor, őrház

Alsóbugac: jegykiadó vonalőr: Parádi József állomásépület, később Eibb Ignác uo.

Szank: Burány Mátyás, állomásépület

Kiskunmajsza: állomás-előjáró: Cserfalvi István állomásépület, váltókezelő: Kovács János

Kiskunmajsza Csontos Károly u. 416.

A kisvasút azért volt fontos a városrész életében, mert sokan dolgoztak itt a Rendőrfalu lakói közül, ugyanakkor a városrész lakói is sokat utaztak vele. Az állomásokon pontos, fegyelmezett munka, kiegyensúlyozott, derűs élet folyt.

A kisvasút mindemellett kitárta a világ kapuját az itt lakók, a környezet felé, hiszen világhírű személyiségek: politikusok, írók, művészek, sportolók stb. utaztak át a Rendőrfalun Bugac nevezetességeit megtekinteni, mint erről Horák Béla idézett művében olvashatunk.

A civilizáció vívmányai egyre inkább tért hódítottak, a városrész lakossága folyamatosan élhetett a sajtó, a sportrendezvények, a mozi, a színház adta lehetőségekkel, melyekre ugyan nem helyben, hanem a mintegy 2-3 kilométerre lévő városközpontban adódott lehetőség. Nem volt elérhetetlen e távolság, akár gyalogosan, akár kerékpárral.

Így tehát a lakosság olvasta a Kecskeméti Lapokat, a Kecskeméti Közlönyt, de az országos lapokat is. Számos családi házban lehetett hallgatni a korabeli színvonalas Magyar Rádiót. A Rákóczi úton működő Városi Mozi és a Vasútállomás melletti KTE pálya is megközelíthető volt.

Egyik képen láthatjuk a KTE labdarúgóit az 1930-as években, köztük a Rendőrfaluban élő labdarúgókkal. A régi idők focistáit megörökítő 1933-as kép két rendőrfalusi labdarúgót is megörökít: a térdelő sor jobb végén Varga Gergelyt, a baloldalon az első ülő játékos pedig Varga László. Szintén könnyen elérhető volt a Műkertben lévő MÁV-pálya is, és az ország akkor kiépült, talán egyik legjobb fürdője, a Széktói strand. Ettől függetlenül sokan fürödtek a környékbéli, az agyagkitermelés vagy a talajvíz miatti gödrökben is.

A többség szintén gyalog vagy kerékpárral érte el közeli munkahelyét. A képek között, az akkori és későbbi szorgalmas munkának tisztelegve mutatjuk be a Rendőrfalu egyik meghatározó munkahelye, a Téglagyár néhány, a Rendőrfaluban élő munkásnőjét, Benséné Tóth

Margit gyűjteményéből. Csak zárójelben jegyezhető meg, hogy a mai hasonló korosztály jelentős része számára nemhogy ez a nehéz téglagyári munka, de egyáltalán bármiféle fizikai munka is elképzelhetetlen. A képen a csillós lányok: jobbról: Dalos Margit, Szórád Istvánné, Gubacsi Imréné, (...) Gulyás Rózsi, Varga Mária, Varga Juli néni, Toldiné, Tóth Józsefné. A többi személy nevét sajnos nem ismerjük. Brigádvezetőjük Túri Antal, a főgépész pedig Bezsényi Sándor volt. A kép talán az 50-es években készült, de visszautal az 1944 előtti időkre is.

A városrész életében fontos Téglagyár előtt egy Szeverényi Ferenc gyűjteményéből származó másik képen láthatjuk Vincze Margitot, masnival.

A háború évei, az első évek eufóriája után egyre több nehézséget hoztak. A keleti front, a 13. könnyűhadosztály kötelékében harcoló 7. Zrínyi Miklós Gyalogezred állományából is követelt hősi halottakat, áldozatokat. Közöttük többen a Rendőrfalu lakói voltak. A családok azonban kaptak állami segítséget, sokan pedig otthonként új házat a folyamatosan felépülő ONCSA-telepen.

1944 tavaszán a Téglagyár a deportálás szomorú helyszínévé vált. Itt gyűjtötték össze a város és környéke zsidóságát, majd innen szállították őket Auschwitzba. (Nem sokkal később ugyanezen a helyszínen gyűjtötték, innen szállították a Szovjetunióba malenkij robotra az embereket.)

Itt kell megemlíteni egy, e szomorú eseményhez kötődő legendát, amely szerint a gyár területén lévő mély kútba a deportáltak állítólag kincseket rejtettek el. Az 50-es évtizedben a téglagyárban dolgozó fiúk kimerték a vizet, de nem találtak semmit a kútban.

1944. október 31-én a Jakabszállás felől előrenyomuló szovjet csapatok a Rendőrfalun át törtek be a városba. A város szélén rövid ideig kisebb harcok voltak, a szovjet tüzelőállás a mai Állatkórház területén, a magyar harcálláspont pedig az iskolában volt.

Az iskola ablakait szétlőtték, a mögötte levő mai Cserhát utca két ONCSA ikerháza is romba dőlt. Más épületeket is ért bombabecsapódás az ONCSA-telepen, de itt már további komoly károkról nem tudunk. A IV. utca 6. szám alatt lévő Varga házat az emlékezők szerint előbb a németek és magyarok, később az oroszok konyhaként, étkezdaként használták.

1944 november–decemberétől az élet gyorsan elindult, újjászerveződött a városban, így a Rendőrfaluban is. November 15-én elindult a Kecskeméti Gazdasági Vasút. Mint Rigó Róbert kutatásaiból tudjuk, a közigazgatást november hó folyamán 10 körzetre decentralizálták, ez történt a Szent-László városban is. Az itt maradt lakosságnak is közérdekű munkát kellett végeznie. Sajnálatos orosz fosztogatások, erőszakosságok itt is előfordultak.

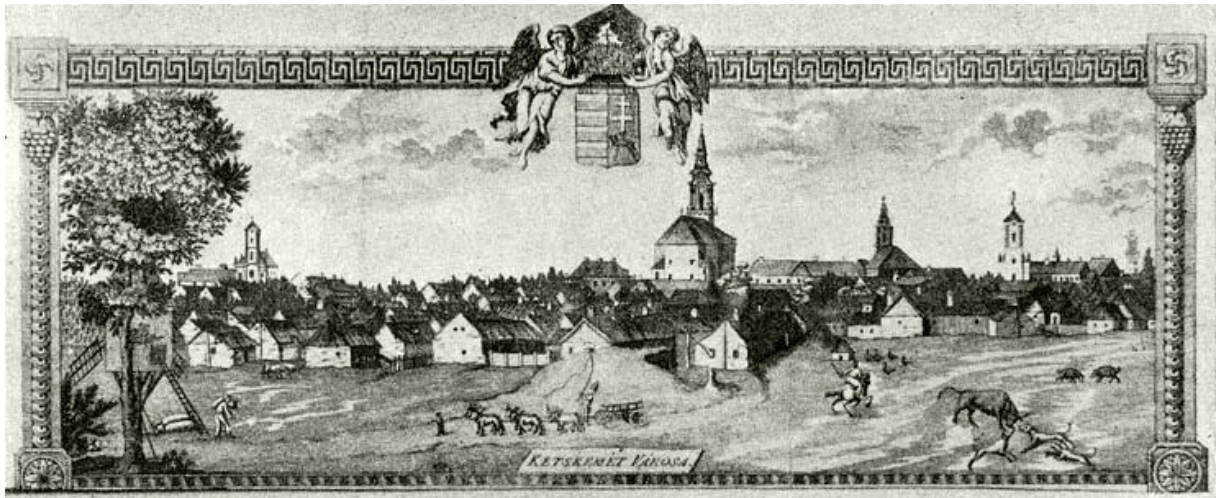
December végén újra elindult az oktatás az iskolában, a környékbeli gyárak és üzemek is elkezdték a munkát.

Az 1944 októberétől 1949 tavaszáig terjedő négy és fél év politikai küzdelmei az ekkor még viszonylag kicsi Rendőrfalu lakosainak életét, mindennapjait nem sokban befolyásolták, bár mint már említettük, a Törvényhatóságnak két, a Rendőrfaluban élő tagja volt. A városban tevékenykedő pártok meglehetősen aktívak voltak, számos gyűlést, rendezvényt tartottak, melyeket a Rendőrfalu lakosai is látogattak.

A viszonylag kevés kár miatt az élet gyorsan visszazökkent a régi kerékvágásába. Az 1945 utáni években sok férfi lassan hazatért a hadifogságból és bekapcsolódhatott a munkába.

A környező, a Rendőrfalu lakosainak is munkát adó nagyüzemek 1948 márciusi államosítása itt is sok emberben – főként az ipari munkásság soraiban – kelthetett bizonyos illúziókat. A koalíciós évek még viszonylag szabad viszonyai, az életfeltételek szerény javulása kedvezően alakították a közhangulatot. Az ipari munkásság egy része 1949 körül rövid időre elhitte, hogy a társadalom vezető osztályává lépett elő. Ezek az illúziók még a 70-es évtizedben is hatottak, visszatükröződtek egyesek gondolkodásában.

1949-től azonban, már részperiódusaiban is eltérő új folyamatok indultak el.

Kecskemét 1800 körül. A déli rész Alsónyomás

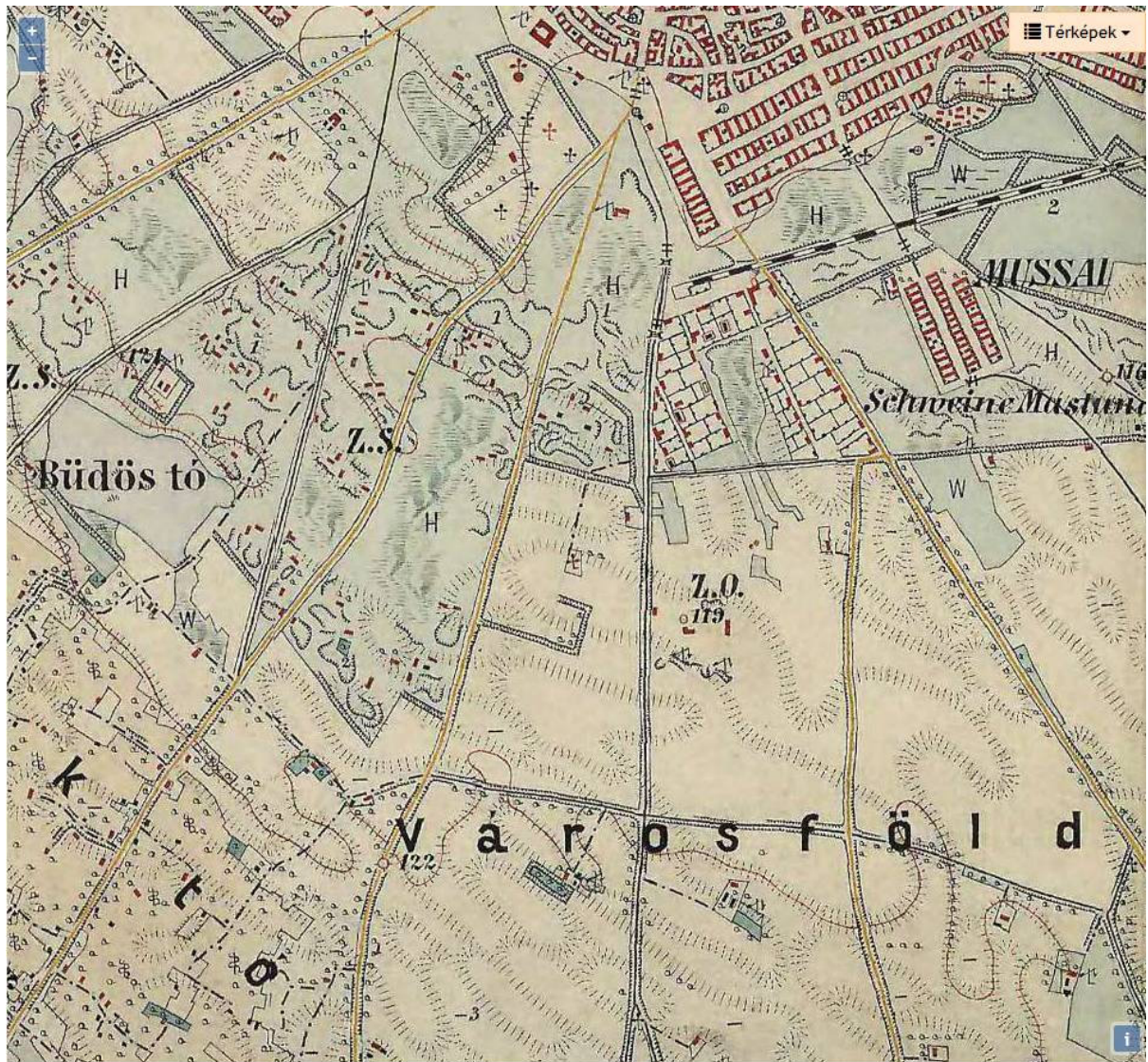
A Halasi-Nagy utca kezdete 1865 körül

A XVIII. század a mai utcán

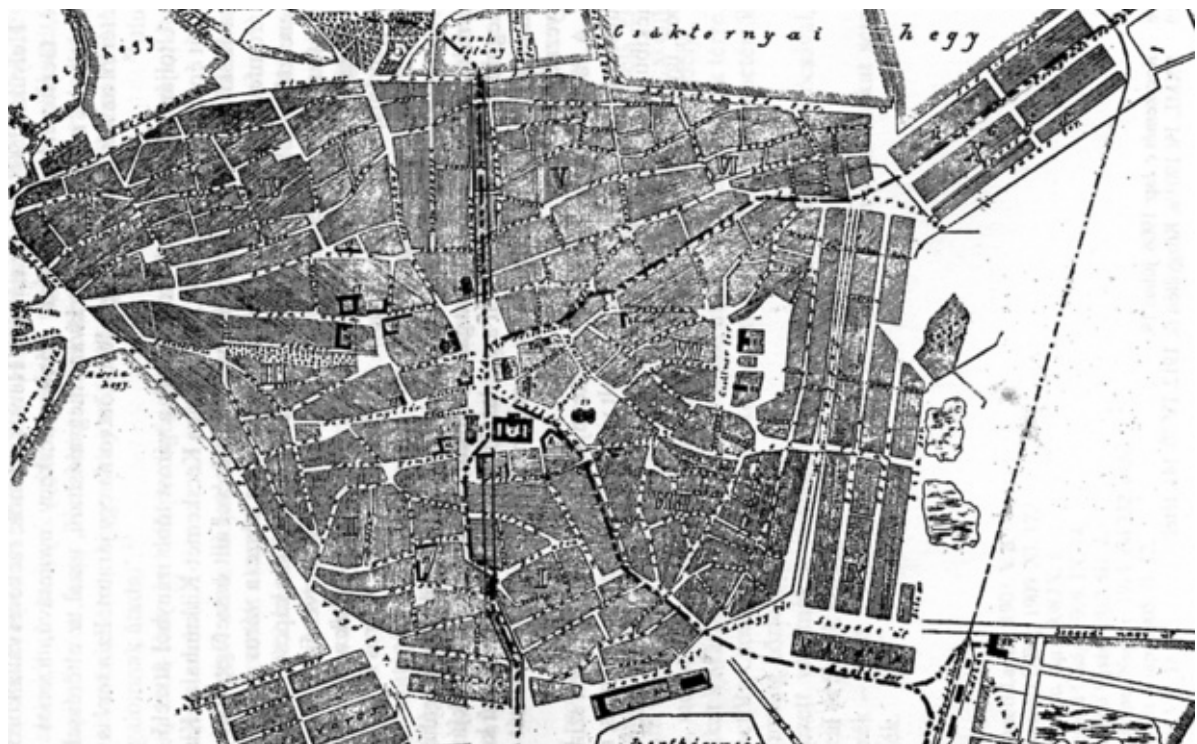
A Rendőrfalu helye katonai térképen (1806-1869)

...és a Magyar Királyság térképén (1869-1887)

Kecskemét 1869. évi térképe A déli rész Alsónyomás

Kecskemét az 1890-es években

Gyufásdoboz címkék

A Kormányzó a városházi freskón

Előfizetési ár helyben
házhoz hordva
vidéken postán küldve

Egész évre — K
Fél évre — K
Negyed évre 60.000 K
Egy hónapra 20.000 K
Egyes szám ára 1000 K

KECSKEMÉTI LAPOK

(KECSKEMÉTI PRISS UJSÁG)

FÜGGETLEN POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap
hétfő és
ünneputáni nap kivételével
A lap szellemi és anyagi ré-
szét érintő összes küldemé-
nyek a szerkesztőség vagy
kiadóhiv. címére küldendők
Szerkesztőség és kiadóhivatal
V. ker., Kéttemplom-köz

Főszerkesztő: Han Kovaszy Zsigmond.

Telefonszám: 141.

Felelős szerkesztő: Szabó Ambrus dr.

A gazdagság, amelybe belehalunk.

Megjelent tehát Smith főbizos júliusi jelentése is, mely híven az előző jelentésekhez, pontos és hű képét adja gazdasági életünknek. Az új jelentés beszámol az elmúlt költségvetési évről is, melynek adatai 63 millió aranykorona felesleget tüntetnek fel, jóllehet a költségvetés erre az évre 100 millió aranykorona hiánnyal számol.

Mi régen tudjuk, hogy a gazdagság mögött, mely e nem várt plusz számok között elrejtődik, a szegénység katasztrofális örvénye látog. Igazán semmi meglepő nincs abban, hogy félhivatalos újján a jelentéshez fűzött kommentárjában most már a kormány is elismeri, hogy ezt a ragyogó eredményt az irgalmatlanul működő adóprésszorította ki. A magyar népnek — mondja a félhivatalos, — akkora adóterhet kellett viselnie, mely az ország életében súlyos válságot idézett elő.

Mi ösmerjük ezeket a válságokat. Számtalanszor megirtuk, hogy éppen a Smith jelentéseket kedvezővé tevő adószolgáltatások voltak azok, amelyek a vállalatok helyzetét megingatták. De nemcsak gazdag és tekerős vállalatok estek áldozatul az adónak, hanem a kisemberek szegénysége is. Az árverések dobjait a bőséges áruaktárok és a kisember nyomorúságos cökmője felett az adó pergette meg, az az adó, melyet fizetni kellett, ha belepusztult is az ember, az az adó, amelynek kipréselt százazreiből és millióiból tevődött össze a 63 millió aranykorona felesleg.

mölcsárral, a visszavitt árukra vonatkozólag pedig másnap sőt harmadnap is érvényes a bárca. A polgármester egyéni sérelmet lát Polyák Sándor interpellációjában s annak tárgyalását nem látja célszerűnek a közgyűlésben.

A következőkben a községi iskolaszéknél megüresedett tansági helyeket töltötték be 1926. június 30-ig szóló érvényvel. Kiss János dr. előterjesztését fogadták el s megválasztották Wagner Lajos helyébe Niklos Jánost, dr. Kovács Andor helyébe dr. Józ Gyulát, Medgyessy Gyula helyébe Kovács Vincét, Mayerly Zoltán helyébe Szabó Sándort.

Kimondotta a közgyűlés, hogy Helvécián megüresedett szülészői állásra kiírja a pályázatot s a legközelebbi közgyűlésen megejtik a választást.

A halasi és mátkói utak között kiosztott telkeken egy új városrész épült. A tanács előterjesztésére a városrész Szent László város nevet kapja, míg hat utcáját az elszakított városokról Kolozsvári, Pozsonyi, Kassai, Szabócai, Brassói és Lőcsel-utcának nevezik el. Nagy László dr. üdvözíti a tanácsot javaslatáért, amelyben az irredenta szellem hatékony támogatását látja.

Több apróbb telekvétel és földbérbeadás lefolytása után a közgyűlés 10 órakor ért véget.

A Polgári Daloskör ünneplése.

A dalnok szeretete, művelőinek meho-

pharát, amely lelkes áldozatkészséggel áll a Polgári Daloskörnek az egész város dicsőségét szolgáló munkája mellett. Használó elismeréssel adozói Kremán Sámuel érdemeinek, szervező és fegyverező erejének dr. Jámber József ügyvéd, th. bizottsági tag, aki Sopron város vendégszerelő közönségét köszöntötte. Lendületes beszédben tolmácsolta Burdás Rezső a Kecskeméti Dalárda üdvözlését, hangsúlyozta, hogy Kecskeméten 30-40 dalárda vett részt a nemes vetélkedésben, Sopronban megcsináltott jogunk ellenére 112 örvendően gyarapszik a dalnok a hazafias érzelmeket fejlesztő kultusza. Németh László, aki tizenhat éven át kivételes buzgósággal állott a dalkör munkájának élén, a szerelét összetartó erejét állította példálul és jelölte meg nagy sikerrel a dalnok feltételét. Poharat Csósz Józsefnek, Lőrincz Józsefnek és a megjelent hölgyek felajánlta. Dr. Bódog Gyula az iparosokhoz fordítva kulturális értékekre mutatott rá a munkás társadalmi osztály fokozottabb megbecsülésének szükségességét emelte ki. Dr. Szabó Ambrus a Sopronban lakó kerületiek és a Daloskör köszöntőjében, Sándor Mickét köszöntötte. Csósz József a dalosok egyetértésére ültette polgári dalosok felajánlta dr. Dömötör Sándornak a dalosok között mindig szem előtt tartandó feladatát: Istenet imádni, hazát szeretni, az országért harcolni, — a legszebb hármast felajánlta. Kis Jenő ipartestületi jegyző megajánlta a dalosokkal a szép sikert kívánó dalosok s a Polgári Daloskör utolsó dalosait.

A Gépgyár évtizedei

A kisvasút állomása

...és a vonalai

Tóth Géza és felesége tanítványokkal

Vécsey Jenő és tanítványai, 1956

Vincze Sára osztálya, 1949

Falusi utca a 40-es években

Az illetményföld haszna (Vincze Sára és Vincze Margit tanítónők)

Vincze Sára és diákjai

Lányok – háttérben a téglagyár

Régi utcakép – Simigla ház

A KTE a 30-as években

A Vasgyár labdarúgói 1949 körül

Téli táj a 40-es években

A 13. hadosztály parancsnoka a főtéren

Katonái kelet felé lovagoltak

Vincze Zoltán

A rádió előtt

A város szélén

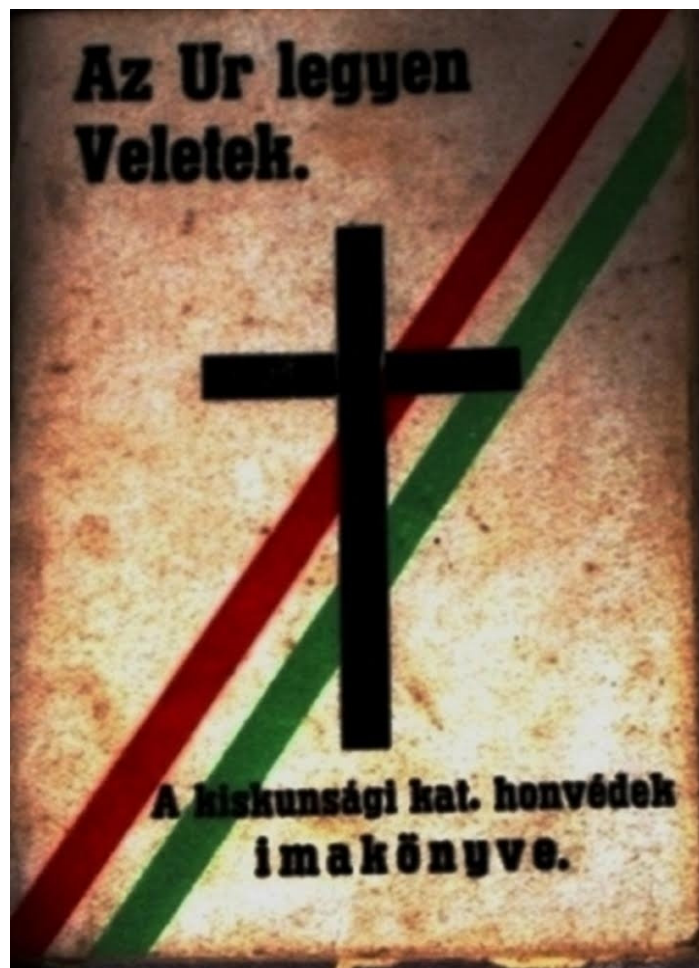
Vincze László próbarendőr egyenruhában

Ifj. Vincze Zoltán tiszteleg

Kiképzés Gyenes Sándor rajzán

Honvéd imakönyv

Téglagyári agyagásók, 1938

Téglagyári munkások csoportképe

Munka a téglagyárban: sárvágás

Halasi út és a kisvasút, 40-es évek

A pártállam első két évtizede (1949–1970)

Csak bizonyos történelmi változások esetében lehet kerek fordulópontokról beszélni, sok más esetben azonban a rendszerek határai elmosódnak, egymásba átfolynak. Esetünkben az 1940-es évek második felének koalíciós évei lassan belefolytak az új, 1949-től létrejött, „népi demokráciának” elnevezett kommunista rendszerbe.

Az előző fejezet végén érintettük, kis részben elemeztük a koalíciós rendszer 1944–49 közötti kecskeméti folyamatait, politikai viszonyainak alakulását, megemlégtünk a fontosabb szereplőket, ismertettük az 1947-es törvényhatóság összetételét.

A városban – mint Rigó Róbert a helyi elitváltásra vonatkozó kutatásai kimutatták – a Magyar Kommunista Párt kulcspozíciókat szerzett meg a közigazgatásban és a rendőrségben, szinte már 1944 végétől annak ellenére, hogy az MKP társadalmi támogatottsága, szavazati arányai Kecskeméten meglehetősen gyengék voltak.

1948. március 25-én Kecskeméten is sor került a 100 munkásnál nagyobb létszámú ipari üzemek államosítására, majd 1949 decemberéig az államosítás kiterjedt a közép-, és a kis-üzemekre is. Ez bekövetkezett a Kecskemét déli gyárnegyedét képező ipari üzemekben is. Tehát a Konzervgyár, a Téglagyár, a Gyufagyár, a Gépgyár, a Városi villanytelep az állam tulajdonába kerültek. A Rendőrfalu lakossága számára ez azért volt érdekes és fontos szempont, mert lakosai, felnőtt munkavállalói nagy része ezekben az üzemekben dolgozott. A Gépgyár a következő évtizedben jelentős fejlesztésekben részesült. Az államosítás előtt itt 300 fő dolgozott, 1953-ra már több mint 600 dolgozót foglalkoztatott a cég.

Az államosítások az ipari munkásság bizonyos rétegeiben illúziókat keltettek, voltak, akik elhitték, hogy a társadalom vezető osztálya soraiba kerültek. Azt is sokan elhitték, hogy a 40-es évek végére kissé javuló életszínvonal fejlődése a továbbiakban töretlen marad. Ezen illúziók bizonyos körökben még a 70-es évtizedben is érződtek, visszacsengtek.

A városrész viszonylag apolitikus lakosságát nem túlzottan foglalkoztatta a pártpolitika, bár lakosai egy része részt vett a koalíciós időszak igen gyakori helyi pártpolitikai rendezvényein, gyűlésein. Az 1945–1949 között működő törvényhatóságnak 2–3 itt, vagy a környéken élő tagja is volt. 1949 elejétől a pártok tevékenységét Kecskeméten is felszámolták, az 1949 májusi országgyűlési választásokon már csak a Magyar Dolgozók Pártja szatellit-szervezete, a Magyar Nemzeti Függetlenségi Népfront jelöltjeire lehetett szavazni. Az új államforma, a kommunista egypártrendszerre alapuló Magyar Népköztársaság az 1949. augusztus 20-i alkotmánnyal történő létrehozása nem váltott ki Kecskeméten sem különösebb örömet, leszámítva a baloldali mozgalmak vezetőit és apparátusát. A nagy tömegek még nem érezték át teljesen a kommunista rendszer lényegéből a következő években bekövetkező traumákat, legfeljebb az ekkor a politikából kiszorított koalíciós pártok vezetői és az értelmiség, az egyházak és lelkészeik bizonyos csoportjai láthatták előre azt..

Tehát a folyamatosan balra tendáló folyamatok így csúsztak át a koalíciós keretből az egypártrendszerű kommunista diktatúra kereteibe. A Rendőrfalu főként a megélhetésre koncentráló, alkalmazotti és munkás rétegekből összetevődő lakosságának nagyobb csoportjait e politikai folyamatok természetesen csekély mértékben foglalkoztatták.

1949-re pedig a díszletek jelentős mértékben megváltoztak, az említett üzemekre vörös csillagot tűztek, a munkásokkal megpróbálták elhíttetni, hogy ők váltak az ország uralkodó osztályává. Az újjáépítés sikerei, a pillanatnyilag növekedni tűnő életszínvonal sokakkal el is hitették a pártpropaganda állításait, megalapozatlan illúziók jelentek meg.

Kecskemét közigazgatásában is megfigyelhető volt a folyamatos balratolódás. Mint már említésre került, 1944. november 1. és december 17. között a szovjet katonai parancsnokság felhatalmazására Váradi József, a Beretvás Szálló főpincére volt a részben kiürült város polgármestere, 1944. december 17. és 1948. május 1. között pedig a város közvéleménye által elismert és tisztelt Tóth László nyomdatulajdonos, lapkiadó, aki az MSZDP-hez tartozott.

Nyugdíjazását követően kommunista politikusok töltötték be a polgármesteri tisztséget. 1948 májusától a jó szándékú Czagány Ferenc, aki Liszka Béla polgármester által már a korábbiakban felvetett elgondolásokat, célokat hozta elő, vetette fel. Czagány Ferenc más beosztásba történő áthelyezését követően 1950 januárjától a szintén kommunista Szelepcsényi Imre lett Kecskemét polgármestere mintegy hét hónapig.

A közigazgatás területi átszervezése is megkezdődött, 1950 februárjában a kormány bejelentette, hogy Kecskemét lesz az újonnan szervezett Bács-Kiskun megye székhelye.

Kádár János belügyminiszter 1950 májusában törvénytervezetet nyújtott be az országgyűlésben, miszerint az eddigi helyi önkormányzatokat úgymond „feudális és burzsoá” jellegük miatt meg kell szüntetni, helyükbe létre kell hozni a tanácsokat. Tehát 1950 nyarán bekövetkezett a közigazgatás szovjet típusú átszervezése, az igazgatás különféle szintjein (megye, járás, város, község) megszerveződtek a tanácsok, melyekben az irányító szerepet a végrehajtó bizottságok vették át, melyeknek elnökei töltötték be a korábbi polgármesteri hatásköröket.

1950. augusztus 15-én megalakult Kecskemét Város Tanácsa és ennek 13 tagú Végrehajtó Bizottsága, amelynek elnöke a korábbi polgármester, Szelepcsényi Imre lett. 1950. október 22-én a korábbi közigazgatás jogi kereteit befejező ecsetvonásként megválasztották a helyi tanácsokat. Kecskeméten a 48032 szavazóból 47233 fő „szavazott” a Népfront jelöltjeire.

A Rákosi Mátyás képe előtt, Losonczy Géza megnyitó köszöntésével a Megyei Tanács megalakulásáról a Népújság 1950. november 10-i lapszámából értesülhetünk.

Kecskeméten tehát a „népi demokrácia” koalíciós periódusait felváltotta a kommunista diktatúra. A Rendőrfalu nagyrészt alkalmazott és munkás rétegei ezt a munkahelyeken is érzékelték – nem kizárólag a külsőségek és díszletek tekintetében.

A gyárakban a korábbiakhoz képest szigorú rend alakult ki: a beléptető-pecsételő rendszer szinte még a 60-as és 70-es években is működött. A szovjet mintákat átvéve megkezdődött a tervgazdaság, a munkaverseny, a dolgozók a műszak előtti gyűléseken, a kommunista ideológiai szemináriumokon történő meggyőzése, átnevelése, a békekölcsön kényszerű jegyeztetése.

Az I. Ötéves terv (1950–54) feszített sztahanovista munkaversenyt írt elő a város környékbeli üzemeiben is. Ezek közül több exportra termelt, ezért a termelékenység rendkívül fontosnak minősült. A Bács-Kiskun-megyei Népújság rendszeresen körbejárta az ipari üzemeket és tudósításokat jelentetett meg a sztahanovista munkaversenyről. Már 1950 májusában példaként említették, hogy a Gépgyár 336 %-ra teljesítette az időszakos tervet. Más környező üzemekben: Gyufagyár, Konzervgyár, Épületlakatosipari Vállalat is gőzerővel folytatták az extenzív élőmunka jelentős, feszített ütemű kihasználását a munkaversenyben. A tanács-tagoknak, mint példaképp a Vasgyárban dolgozó Tapodi Józsefnek, Gyöngyösi Istvánnak, Varga Balázsnénak a munkaverseny sikerét kellett előmozdítaniuk.

A korábbi évekhez képest jelentős mértékben romlott a sajtó és a kulturális élet helyzete. Az utóbbi területen még ki is lehetett nevetni a szovjet minták majmolását, a Bács-Kiskun-megyei Népújság azonban a helyi sajtó, akár még 2–3 évvel ezelőtti még viszonylag nyugodt, konszolidált polgári jellegét is feladva a párvezetés szócsöve lett. A megye, Kecskemét és a Rendőrfalu lakói a pártközlemények mellett felajzott, támadó hangú közleményekkel, írásokkal találkozhattak benne. Így példaként folyamatos cikkekkel találkozhatunk az újságban az „osztályidegenek”, a „kulákok”, a „jobboldali szociáldemokraták”, a „béke ellenségei”, a „szabotőrök”, az „izgatók”, az „árurejtegető hörccsögök” elleni sokszor tragikus kimenetelű

„osztályharcról”. Napirenden volt a teljesen hihetetlen uszítás. Példaként említhető, hogy a kalocsai apácák a kórházban a betegek életére törnek, vagy hogy a dunavecsei jehovisták háborús uszítást folytatnak. A köztisztületben álló szőlőnemesítőt, Kocsis Pált azzal támadták, hogy állítólag hajnaltól késő estig dolgoztatja alkalmazottait. Ez körülbelül annyira volt reális, mint, hogy de Gaulle fasiszta lett volna.

Az életszínvonal zuhanása ellenére a rendszer talán egyedüli pozitív elemének, a sportnak a korábbi évtizedekhez képest is tömegessé válása volt. Az életforma és a sport területeivel foglalkozó fejezet részben foglalkozunk részletesen Kecskemét és a Rendőrfalu sportjával, de tény, hogy számos, új vállalati sportegyesület szerveződött, melyekben tömegessé vált a különféle, természetesen főként a legnépszerűbb sportágakban kifejtett aktivitás.

A magyar hagyományokat követve a fiatal férfiak kedvvel és ambícióval vonultak be az immár szovjet mintájú, egyenruhájú Magyar Néphadseregbe. Pedig a szolgálat körülményei nem voltak a legkedvezőbbek, példaként Zana Árpád, az AGROKER raktárosa a jugoszláv határon töltött igen veszélyes szolgálatát említette meg, mintegy negyedszázaddal később a 70-es években. Mindezek függetlenek voltak a rendszer csúcsein történő politikai-ideológiai változásoktól, ingadozásoktól, melyekből a lakosság alig érzékelt valamit.

A munkaverseny, a teljesítmények fokozása az 1953 júliusától kormányra került Nagy Imre kormány alatt is folytatódott. 1954 tavaszán nemcsak a május 1-jére, hanem a Magyar Dolgozók Pártja III. kongresszusára is készültek, ezért növelni kellett az eredményeket.

A Bács-Kiskun-megyei Népújság 1954 áprilisának végén körbejárta a környék üzemeit szemlét tartva a megyei pártbizottság versenyzászlajáért folytatott munkaverseny állásáról. Nem zárható ki, hogy az említett írás tartalmazhat részigazságokat, ugyanis az biztosnak tekinthető, hogy a magyar emberek szerettek dolgozni, és ekkor is függetlenül a rendszer presszióitól igényesen és erőfeszítéssel dolgoztak.

Tehát a Kecskeméti Konzervgyár teljesítette az időszakos terveket, a május 1-jei városi felvonulást e gyár dolgozói nyitották meg fehér köpenyben és színes díszletekkel. A cikkből megtudhatjuk, hogy a Kinizsi Konzervgyár ugyan késett, de a pártkongresszusra tervezte behozni a lemaradását. A hagyományosan magas technikai teljesítményt nyújtó, a Balogh Ferenc igazgató és Szabó Lajos főmérnök által irányított Kecskeméti Gépgyár is teljesítette a terveket, a rendkívül jó minőségű öntöttvas fürdőkádakat csomagolták, majd Egyiptomba, Alexandriába szállították.

Az utca felől átfestett Gyufagyár is teljesítette a terveket, és készült a május 1-jei felvonulásra. Ebben az üzemben dolgozott a Rendőrfaluban lakó Csikós Jánosné, az üzem kiváló dolgozója, kétszeres sztahanovista, aki mint kongresszusi küldött egyik résztvevője volt 1954 májusában az MDP III. kongresszusának. A sztahanovista kongresszusi küldöttről készült cikk szerint brigádjával eredményesen, 132 %-os szinten teljesítették a kongresszusi tervet, jelentősen mérsékeltek a termelés során keletkezett selejtet.

Az idézett írások kitűnően mutatják, hogyan manipulálta a rendszer a dolgozó és szorgalmas magyar embereket, hogyan élt vissza naiv becsületességükkel, akkor még létező közösségi és szociális gondolkodásukkal. A tájékoztatás akkori rendszere pedig lehetetlenné tette, hogy a nagy tömegek bármit is megtudhassanak az ország valódi állapotáról, az ÁVH terrorjáról, a kivégzésekről, a kitelepítésekről. A figyelmet a negatív folyamatokról pillanatnyilag az Aranycsapat diadalai terelték el.

Az ország és Bács-Kiskun-megye egyes részeitől eltérően Kecskemét e részén nem került sor ellenzéki, rendszerellenes szervezkedésekre, bár egyes vélemények szerint az 1951-ben kivégzett Horák Jenő jogakadémiai tanár és Csáky Ferenc volt katonatiszt vezette szervezkedés szálai a Rendőrfaluba is elvezettek. Általánosságban kimondhatjuk, ezek az ellehetetlenülés, vagy az elkeseredés szülte mozgalmak és szervezkedések az erőviszonyok és az elszigetelt

helyzetük miatt az egész országban eleve vereségre volta ítélve. Akárcsak 100 évvel azelőtt, a Bach-rendszer időszakában.

Az önkorrekcióra képtelen Rákosi-Gerő rendszer tehát önmagától nem lehetett képes semmi-féle megújulásra, változásra sem. Attól függetlenül, hogy akár felső-, akár közép-, vagy alsó szintű vezetésében lehettek, vagy előfordulhattak becsületes, naiv, jó szándékú emberek, akik tenni akartak valamit az országért és honfitársaiért.

A „politikai élet” a pártállam merev keretei között zajlódhatott, formálisan működtek a népképviselői szervek: az országgyűlés és a helyi tanácsok. Az országos és a helyi párt-szervek döntöttek minden kérdésben, még a Magyar Függetlenségi Népfront tevékenységét is elszorvasztották, csak Nagy Imre 1953 júliusi kormányprogramja tervezte a Népfront újjászervezését, és általa a társadalmi párbeszéd és együttműködés megindítását.

Az ország, Kecskemét is közeledett a nagy fordulathoz, 1956-hoz. A felső állami- és párt-vezetésben 1955–56 folyamán bekövetkezett belső küzdelmek és fordulatok Kecskeméten legfeljebb az értelmiség bizonyos csoportjait érdekelték, ők természetesen inkább Nagy Imre és reform-pártellenzéke mellett álltak.

Itt nem lehet célunk az 1956-os forradalom kecskeméti eseményeinek részletes bemutatása, hiszen erről más művekben meglehetősen kimerítően olvashatunk. E területen a legjelentősebb mű Balai F. István-Lovas Dániel: Kecskeméti ötvenhatos olvasókönyv.

A Rendőrfalu ugyan nem volt a forradalmi események színhelye, lakói azonban részesei voltak a forradalom városi eseményeinek. Példaként említhető, hogy Fodor Menyhért, Tóth Mária részt vettek az október 26-i tüntetésen. Október 26-ának a városrészben élő hősi halottja volt a fiatal Tóth Béla géplakatos, aki a Gépkarbantartó Vállalatnál dolgozott. Az 1937. április 19-én Kecskeméten született fiatalember az Oncsa telep 11. szám alatt lakott szüleiivel. Valószínűsíthetően az október 26-i tüntetés résztvevőjeként érte a gyilkos lövés a városháza sarkánál.

Talán Nagy Lajos, vagy Szabó János csoportjának lehetett tagja a Rendőrfaluban lakott Érsek Sándor, aki az említett, a megtorlás során kivégzett felkelő-parancsnokok által vezetett csoportok tagjaként vehetett részt kisebb fegyveres akciókban Kecskeméten és környékén, a Nagyállomásnál, a Czollner tér környékén, valamint az akkor a Rákóczi út végén épülő házaknál.

Érsek Sándor az 1990-es években Budapesten egy 56-os otthonban élt, majd pár év múlva, egy utcai, egy ismeretlen garázda bűnöző személy által elkövetett, gyakorlatilag minden ok nélküli agresszív támadás következményeinek betudhatóan vesztette életét. Testvére a mai napig itt, a Rendőrfaluban él.

A forradalom alatt, vagy az azt követő hetekben több rendőrfalusi lakos, dolgozó volt a környékbéli üzemek munkástanácsainak tagja. A Kecskeméti Gépgyár munkástanácsának tagjai voltak: Schebeszta József, Vincze Zoltán, Rózsa Pál, Simigla Imre, Kripóczky József, Cser Lajos, Varga Sándor, Bozsik Béla, Sóki István, Kiliti András. A Kecskeméti Konzervgyár munkástanácsának volt tagja Kripóczki Istvánné. A MÁV kecskeméti munkástanácsa tagja volt a Rendőrfaluból Dutkon István, Szilágyi János és Zakar Imre. Kiskunfélegyházán kapcsolódott be a MÁV forradalmi munkástanácsába Ladányi Mihály, Vésztőn pedig az 1957 tavaszán ide költöző Károlyfalvi József. A Pedagógusok Szabad Szakszervezete megyei bizottságának tagja volt Perjési Pál. (Ezen adatok részbeni forrása a BKM Levéltár az 50. évfordulón megjelent forráskiadványa.)

Mivel a Rendőrfalu a város viszonylag periférikus területének minősült, az ideológiai motivációjú utcanév-változtatások első hullámai még nem érték el. Pedig, mint Erdélyi Erzsébet, a Magyar Nemzeti Levéltár Bács-Kiskun megyei Levéltára Múltbanzó című folyóiratában megjelent, A politikum térhódítása a kecskeméti utcanevekben című, érdekes

tanulmányában olvashatjuk, e folyamat már az 1945-ös változásokkal elkezdődött. A Nemzeti Bizottság, a város törvényhatósága felé megfogalmazott, 175/1945 számú átirata eredményeképp a Törvényhatóság számos közterület nevét megváltoztatta. Itt természetesen nem elemezzük részletesen e névváltozásokat, csak a tendenciát szeretnénk jelezni.

A Nemzeti Bizottság és a Törvényhatóság a Mezei-utca egy részét Bajcsy-Zsilinszky Endréről, a Nagymagyarország utat Dózsa Györgyről, a Horthy Miklós utat Ady Endréről, a Széchenyi fasort Buday Dezsőről, a Kápolna utcát Lugosi Istvánról nevezte át. És természetesen elmaradt a Bethlen körút egy részének még a 40-es évek elején Mussoliniról tervezett átnevezése is. (Ez az építészeti jelleg miatt nem is lett volna igazán méltó). A meglehetősen korlátozott politikai értékelés és látásmód szempontjai szerint az 1944 előtti nevek antidemokratikus, és a környező népeket sértő jellegük miatt kerültek megszüntetésre.

Tehát, a város vezetésében igen erős pozíciókat megszerzett MKP befolyása abban is kifejeződött, hogy már 1945-ben megjelentek a Tanácsköztársaság helyi szereplőiről történő utcanevék. Így kaptak tehát utcát dr. Buday Dezső, Reizsmann Sándor, Farkas Sándor, Szegedi Lajos, Szegedi Lajosné és mások.

A következő években folytatódott a kommunista személyiségek névválasztásával utcanevék további adományozása. Lett Kecskeméten, Sztálin, Lenin, Jacques Duclos, Beloiannis utca. Utcanevet kapott Zója, a szovjet partizánlány is. A Rendőrfalutól északra, a Szentháromság temető helyén, a Halasi út mentén a 60-as években épült lakótelep pedig a Leninváros nevet kapta.

A Rendőrfalut a névváltoztatási hullám 1959-ben érte el. A Városi Tanács Igazgatási Osztály 1958. augusztus 12-én javaslatot tett az eddig római számokkal jelzett, Oncsa-telep eddig elnevezéssel nem rendelkező utcáinak átnevezésére. Először Műkert, Tanács, Munkás, Gyár, Fehértó, Libamező utcanevék adására került volna sor. A Városi Tanács 1959. március 6-i ülése azonban arra hivatkozva, hogy számos 1919-es mártír és forradalmár még nem kapott utcanevet, az említett elnevezések helyett Benke József, Bakonyi Antal, Seres Imre, Joó Mária, Gubányi Mihály, Németh Imre nevét adta az említett utcáknak. Érdekes módon nem nyúltak hozzá az 1925-ben, az elszakított városokról kapott utcanevékhez a Rendőrfaluban és a város többi részén sem.

A Tanácsköztársaság helyi történetében különböző szerepet betöltött, egyes esetekben vitatható, más esetekben pedig jelentőséggel alig bíró személyekről kapott utcanevék az 1990-es évek elejéig maradtak. E változásokra a továbbiakban még visszatérünk. A Rendőrfaluban ekkor csak két tőlük eltérő személynév utcanév maradt: Csókás József szőlőnemesítőé, és Vasvári Ferenc szabómesteré, aki az 1890-es években tett állítása és bizonyos feltételezések szerint 1853-ban részese lehetett a Noszlopy-féle összeesküvésnek.

Az 1960-as évek elején fejlődés indult meg a Rendőrfalu területén, de környezetében is. Mint említettük, a Rávagy tértől délre, a Szentháromság temető egy részének helyén megindult a szocialista típusú lakótelep, a Leninváros építése. Az építkezés viszonylag rövid időn belül látványos eredményeket hozott, lakótelep született az ekkor már Zománcipari Műveknek nevezett Kecskeméti Gépgyárral szemben. Megszűnt a kisvasútnak a Rávagy térig vezető vonala, a hajdani állomás is. A lakótelepen létrejött a Leninvárosi Általános Iskola, későbbi néven a 2010-es évek elejéig működő Vörösmarty Mihály Általános Iskola. Mellettük szolgáltatóház (posta, fodrász, gyógyszertár, orvosi rendelő stb.), valamint ABC áruház is létesült. A város párt- és állami vezető rétege a 60-as évek közepén a Leninvárosban élt, majd újabb városrészekbe költözött. Kivéve Pozsgay Imrét, a 60-as években az MSZMP Megyei Oktatási Igazgatósága vezetőjét, aki egy egyszerű, ma is álló ikerházban élt családjával a Matkói út és a Szentgyörgyi Ferenc utca sarkán. Az ikerház másik felében a mérnök-pedagógus Bokor házaspár lakott két gyermekével.

A Leninváros jelentős fejlesztése viszont levette napirendről a Rendőrfaluban szükséges beruházásokat. Ettől függetlenül a Rendőrfalu fejlődése, ha lassan is, előrehaladt a 60-as évtized folyamán. A Kecskemét Városi Tanács Végrehajtó Bizottsága 1960. július 21-i ülésén, mivel a kegyeleti idő lejárt, határozatot hozott a Matkói úti temető felszámolásáról. A helyén telekosztást végeztek, majd lakóházak épülhettek.

A Rendőrfalu fejlődése tehát folytatódott. A déli részén, ahol temető nem volt, már folytak az építkezések, a beépítés az 50-es évek közepén, második felében megkezdődött. Példaként a Németh Imre (ma Bánáti) utca összekötötte a Brassói és a már szintén beépülő Lócsei utcát. Itt és a közvetlen környéken építő, vagy házat vásárló családok a teljesség igénye nélkül: Dobos, Góbor, Csikai, Gál, Bóbis, Tyukász, Molnár, Rubányi, Márfi, Kádár, Bekó..., a Lócsei utcán építők: Magyar, Csernus, Kovács, Kállai, Varga, Lévai, Fekete, Bagi, Cser...

A volt városi temető helyén tehát az 1960-as évtized elejétől, közepétől felépültek a korszak szabványai szerint engedélyezett, négyszög alaprajzú, sátozott család házak. A Rendőrfalu tehát új, sátozott házaival betöltötte a Lócsei utca és a Matkói út közötti területet, új utcák, (akkor Benke József és Bakonyi Antal) létesültek. A kivitelezők főként id. és ifj. Turi Bálint, Turi Zoltán, Fodor Pál, Fodor Gyula, Halász Pál építőmesterek, kőművesek voltak.

Szembeötlő jelenséggé meglejtjük, mert sokan furcsállják, hogy a Bakonyi Antal (ma Nagyvárad) utcában a jobb oldalon a számozás 1/d, 1/c, 1/b-vel kezdődik, majd egy sarokház után található az 1/a, és csak a Zentai utca sarkán indul 1-gyel a páratlan oldali számozás úgy, hogy a baloldalon már a 42-nél tart. Ennek az az oka, hogy 1960-ban először csak innen kezdődően osztottak a jobb oldalon telkeket. Nem sokkal később a Zentai utca bal- és a Kolozsvári utca jobb oldalán még hat telket kimérve csökkentették a háromszög alakú teret. 1967-ben aztán a tanács újabb négy telket értékesített, amelyekre a Bakonyi Antal utcában Kovács György és Golovics István, a Lócsei utcában pedig Tóth László és Kincses László családja épített. 1971-ben a Városi Tanács a kereskedelmi egységek részére fenntartott területet is eladva további két telket alakított ki, amelyeken a Bakonyi utcában Válik Ferenc, a Lócsei utcában Jurászik Antal épített családi házat. Ők ketten lettek a falu utolsó, a tanács által értékesített telkek tulajdonosai. Ezzel ki is alakult a Rendőrfalu településszerkezetének ma is meglévő formája.

A Matkói út túlsó oldalán, az iskola mellett az MHSZ létesített gépjárművezetői oktatóhelyet, mellette az Irodagépipari és Finommechanikai Vállalat hozta létre 1969. január 1-jén a Sokszorosítógépjárat Gyárat. A 60-as években a régről továbbélő kis magánüzletek (Miklós bolt, Végh Gáspár trafik, Kormányos József daráló, Ország borbély Szántó István cipész, a Farkas és a Czirkos italkimérés stb.) mellett új üzletek, népboltok létesültek a Németh Imre (ma Bánáti) utca elején, valamint az ekkor épülni kezdő Tsz-falu első utcái (Harmat, Kiskun, Szövetség, Számadó és Búzakalász) számára a Matkói út és a Búzakalász utca sarkán. Ebben a részben működött orvosi, fogorvosi (dr. Hajdu Ágnes) rendelő is. E bolttal szemben létesült az Egyetértés labdarúgó-pálya az 50-es és 60-as évek fordulóján. A Tsz-falu az 1970-es és az 1990-es évtizedek során tovább bővült. A fejlődésére itt részletesebben azonban nem térünk ki. Élete jelentős részben összefonódott a Rendőrfaluéval. Az itt élő gyermekek is nagyrészt a Halasi-úti Általános Iskola tanulói voltak. Szüleik az Egyetértés, majd a Magyar Szovjet Barátság Tsz-ben dolgoztak. A Matkói út végén a 60-as években létesült a Szék- és Kárpitosipari Vállalat.

A Halasi út túlsó oldalán a 60-as évek folyamán jelentős beruházások születtek. Tanyák és kukoricaföldek helyén létrejött az AGROKER, vagyis a Mezőgazdasági Ellátó Vállalat, valamint a Gabonaforgalmi Vállalat. Az utóbbi hatalmas tárolója lezárta a kilátást az Izsáki-út felé. Pedig a 60-as évek elején az idén, 2015-ben az egyetemi beruházás miatt lerombolt, egyébként statikailag és esztétikailag kifogástalan Bauhaus stílusú hajdani csapat-, majd Megyei Kórház magasabb emeleteiről látni lehetett a Rendőrfalu házait, a bugaci kisvasutat.

A 60-as és a 70-es évek folyamán a Halasi út és a bugaci kisvasút forgalma is jelentősen megnövekedett. Ez, sajnos, együtt járt a balesetek számának növekedésével is. Számos tragikus, közlekedési, köztük gyermekbalesetek színtere is volt a Halai út. A kisvasút talán biztosabb volt, de itt is történtek figyelmetlenségből származó tragédiák, öngyilkosságok is, amelyek között voltak szovjet katonák is. Itt említjük, hogy a közeli, a mintegy 2–3 kilométernyire a Homokbánya területén létrehozott objektumban, valamint az 1918-ig a K. u. K., majd 1944-ig a Magyar Királyi Honvédség által működtetett Rudolf, Ferenc József, Erzsébet, Horthy laktanyákban igen jelentős létszámú és harcászati erőt képviselő szovjet gárdamagasabbegység állomásozott. Érdekes belegondolni, hogy a 60-as, 70-es és 80-as években még éltek olyanok Kecskeméten, akik az 1910-es években ide vonultak be és itt szolgáltak a 38. Mollináry gyalogezrednél. Hogyan tekinthettek 46 évig ezekre az épületekre?

Az objektív okokból fakadó szomorú vagy negatív jelenségek ellenére a Rendőrfalu, a Tsz-falu tovább fejlődtek, komfortosodtak. Az 1960-as és 70-es években épült lakóházak már megfelelő komfortszinttel (víz, fürdőszoba) épültek, és a korábban épült házak is felzárkóztak hozzájuk. Az üzletek áruellátása bővült, az életfeltételek általában javultak.

A Rendőrfalut is érintette a Gyufagyár 1959-ben történt leállítására. Mivel a munkások zömmel nők voltak, többségük, köztük rendőrfalusiak is a Konzervgyárhoz került. A ZIM minden jelentősebb változása hatással volt Rendőrfalu lakosságára is. Az 1958/59-es évi 2 millió Ft-os fejlesztése folytán új öntödei csarnokot építettek, 4 db. korszerű, 5 tonnás darut állítottak munkába, amelyeken daruvezetőként dolgoztak a Rendőrfaluból: Bende Istvánné, Sebők Józsefné (Csibi), Hegedűs Béláné, Farkas Lászlóné, Szélesi Rózsa, Domokos Ferencné. Az 1968 körül bekövetkezett rekonstrukció alkalmával számos család számára jelentett jövedelmet, hogy az építőmunkások számára adták ki albérletként otthonuk egy részét.

A ZIM modern, élvonalbeli üzemévé változott, fénykorában közel 1500 főt alkalmazott, számos rendőrfalusi lakos dolgozott benne. A beruházás eredményeképpen javult az eddig is kitűnő minőségű zománcozott öntöttvas kádak minősége, jelentősen megemelkedett az export. A korabeli sajtó arról tájékoztat, hogy amerikai vásárlók, érdeklődők is megjelentek. A gyár vezetését a korábbi, nagyon szigorú és emberséges Zolnai Imre munkásigazgatótól Záray Géza vette át a 60-as évek közepén. Az új vezetés, bizonyára az alkalmazotti létszám növekedése miatt is, az eredmények ellenére kevésbé lehetett a személyes problémákra odafigyelő, vagy minden esetben tárgyilagos, az emlékezők szerint a vezetés technokratikus stílusa erősödött fel. A 80-as évek második felében, a 90-es évek elején már Halász István és Tóth Viktor igazgatók sem menthették meg a megrendelések hiányában tönkremenő üzemet.

A gyárban, vagy a környezetében történtek tragikus balesetek is. Ilyen volt a 60-as években két kisgyermeknek az Alsó-Pályaúdvárnál tárolt kohóhomokba történt fulladása, vagy a népszerű és szakmailag elismert főmérnök Sövegjártó Zoltán 1978 februárjában történt tragikus kohászbalesete, mely az egész várost megrázta.

Az üzem egészségügyi veszélyeire kevesen figyeltek. Pedig a leninvárosi házak ablakai a fluortól bevakultak, az ablakpárkányokon ujjnyi vastagságban állt az öntödei korom. Képzeljünk el ennek hatását az alveolusokban! Sokan voltak, akik alig érték el a nyugdíjkorhatárt, a megérdemelt nyugdíjat már nem tudták élvezni. A lakók panaszkodtak az egészségtelen levegő miatt. Szabó Lajos, a gyár főmérnöke azzal védekezett, hogy a gyár már rég óta ezen a helyen volt. Miért építettek lakótelepet a gyár közvetlen szomszédságába. A temető „lakóit” sosem zavarta a gyár füstje. (A Városi Tanács VB tagjaként Szabó Lajos a testületben egyedül a leninvárosi lakótelepnek a Szentháromság temető helyére történő felépítése ellen szavazott még a tervezéskor, de szakvéleményét a voluntarista párt- és állami vezetés figyelmen kívül hagyta.) A zománcozó részleg óriási hőisége a szív szára nem volt a legegészségesebb, bár a fluor állítólag jó hatással volt a fogzománccra De voltak áldozatai a szilikózisnak

is. Elgondolkodtató, hogy az ott dolgozó rendőrfalusiak közül később többen tüdőrákban haltak meg.

E kitérő a ZIM történetére – dacára, hogy a gyár már nem a Rendőrfalu területén volt – hangsúlyozottan azért érdekes, mert a Rendőrfaluból sok százan dolgoztak a Kecskeméti Gépgyárban, majd a ZIM-ben. Találomra említjük meg közülük néhányuk nevét: Kiss József, Kiss Józsefné, Kovács Károlyné, Lédeczi Jenő, Lédeczi Jenőné, Nép Sándor, Szélesi János, Szélesi Jánosné, Kovács Józsefné, Kovács József, Punyi Péter, Szabó István, Kovács Péter, Kovács József. Sokan érdeklődve várjuk a ZIM készülő történetének a publikálását.

Mindenképp egészségesebb munkahely volt a mezőgazdaság. A Petőfi Népe 1967. február 24-i számából megtudhatjuk, hogy a Rendőrfalu melletti két jól működő termelőszövetkezet, az Aranykalász Tsz és a Magyar Szovjet Barátság Tsz egyesültek, pontosabban az előbbi beolvadt az utóbbiba. A városrészből sok embert foglalkoztató, a Kósa Antal elnök által vezetett Tsz előtt ekkor még a lendületes fejlődés közel negyedszázada állt.

E két évtizedben, a városrészben politikai életről nemigen lehetett beszélni. A tanácsrendszer létrejöttének erősen ideológiai indulásáról már történt említés. Nagyjából 4–5 évenként, tavaszanként lezajlottak e periódusban az országgyűlési és a tanácsválasztások, többnyire összekapcsolva. (1949, 1950, 1953, 1958, 1963, 1967) Példaként az elemzett periódus utolsó (1967. március 19.) választásán, Kecskeméten három országgyűlési képviselőt választottak Kállai Árpádné, Nyers Rezső és dr. Molnár Frigyes személyében. Az utóbbi volt a Rendőrfalut is képező kecskeméti körzet képviselője. A Rendőrfalunak kezdetben egy, majd két tanácstagja volt, egyik a felső, másik pedig az alsó részből. Később a Tsz-falu külön tanácstagot választhatott.

Az tanácstagi munka meglehetősen formális volt, a helyi tanácstagok tevékenysége a lakossági igények (járdaépítés, tömegközlekedés, buszjáratok kérdései stb.) felvetésében merülhetett ki. Bár többnyire építő, jó szándékkal viszonyultak a problémákhoz, utólag megállapíthatjuk, hogy bizonyos kérdésekben sikerült eredményt elérni, másokban viszont nem. Így sikerült a Rendőrfaluban fiókkönyvtárat alakítani, húsboltot létrehozni, új óvodát építeni, fejleszteni a tömegközlekedést, de a folyamatosan igényelt orvosi rendelőt nem sikerült létrehozni. Létrejött a 60-as években a Piac téren sok háziasszony öröme a gyümölcs- és zöldségüzlet, és bosszúságára pedig a cukrászda (humoros népnyelven a neve Bömbölde volt, ami mindent megmagyaráz). Az iskola tornaterme csak az 1990-es években épülhetett meg.

A teljesség igénye nélkül rögzítjük, hogy a Rendőrfalu tanácstagjai voltak 1950-1970 között: Tapodi József, Gyöngyösi István, Varga Balázsné, Virágh Józsefné...

Konzolidált fejlődés és új perspektívák (1970–1989/90)

A szocializmus, a pártállam második két évtizede differenciáltabb megközelítést, elemzést, vizsgálatot igényel.

A 60-as és 70-es évtized, a megelőző másfél évtizedhez viszonyítva nyugodt, kiegyensúlyozott, békés és sok tekintetben fejlődő időszaknak tekinthető. Ez vonatkozik Kecskemét korabeli időszakára is.

Közismert, hogy Kecskemét az 1950-es években rendkívül kevés állami fejlesztést, beruházást kapott, az ekkori nagyberuházások inkább a fővárosba és az úgynevezett szocialista városokba irányultak. A városépítés tekintetében az 50-es évek második felében Kecskeméten csak a Rákóczi út kiépülése fejeződött be, majd a 60-as években megkezdődött a Széchenyi-város kiépülése. A Rendőrfalu tekintetében szerényebb előrelépés történt. Mint említettük, a 60-as évek folyamán, a felszámolt temető helyén megkezdődött a családi házakkal történő beépítés, így a Rendőrfalu kiterjedt a Matkói-útig. Mint már szintén említettük, a 60-as évek folyamán körben nagyobb üzemek, vállalatok (AGROKER, Gabona-forgalmi Vállalat, Finommechanikai Vállalat, Szék- és Kárpitosipari Vállalat) létesültek. Feldolgozóüzemeket létesítve folyamatosan fejlődött, bővült a Magyar-Szovjet Barátság Tsz, a környékbeli gyümölcsöseiben nyári építőtáborokat működtetett.

E vállalatok az 1980-as és az 1990-es évek fordulójáig jól működtek, munkát adva a Rendőrfalu és a Tsz-falu munkavállalóinak. Az említett üzemekbe számos munkavállaló járt ide dolgozni Kecskemét más városrészeiből, de a vonzáskörzet községeiből is. Ezáltal a Rendőrfalu forgalma, tömegközlekedése javult, előrelépett.

A Szentgyörgyi Ferenc utca (ma Szent László körút) folytatásaként az 1960-as évtizedben megindult a Tsz-falu utcáinak kiépítése. Bár e városrész, a mai Kósafalu kiépülése nem tartozik közvetlenül tanulmányunk tárgyához-, de megemlítjük, hogy e szinte összenőtt két városrész élete számos vonatkozásban kapcsolódott egymáshoz. Elég, ha csak az iskolára, vagy a különböző, már említett ipari és mezőgazdasági munkahelyekre utalunk.

A Rendőrfaluban a lakások, a házak komfortszintje folyamatosan javult. Az új építésű házakat utolérték a régebbi házak, általánossá vált a vízvezeték, a fürdőszoba szinte minden házban. Hiányosságok elsősorban a csatornázás területén mutatkoztak, ami a 2000-es évek elején oldódott meg.

Szintén problémát jelentett az utak és a járdák állapota, a szilárd burkolat hiánya, mivel a Rendőrfaluban a szilárd út- és járdaburkolat csak csekély mértékben volt kiépítve. Betonozva, bitumenezve csak a Halasi út, a Matkói út, a Szentgyörgyi Ferenc utca és a Lócsei utca voltak, valamint a Zentai utca egy szakasza a korábbiakban macskakővel lett kikövezeve.

A járdák nagy része sem volt szilárd burkolatú. Mindez főként az esős, sáros periódusokban sok nehézséget okozott, nemcsak a gyalogosok, de a gépjárművek számára is. Ugyanis a 60-as és a 70-es évek folyamán fejlődésnek indult a motorizáció.

A 2-es számú autóbusz kezdetben a Halasi-úton haladt végig, majd az iskola tamariszkusz bokrokkal körülvett kerítésénél fordult meg. Később, a Matkói út kiépülésével azon jött ki, a Halasi úton pedig visszatért a város felé. Járatai egyre sűrűbbé váltak. (A régi farmotoros buszok az utóbbi években, június végén a Múzeumok Éjszakáján még szerepet kapnak.)

Tehát az 1960-as években az előző évtizedhez képest növekedett a motorizáció. Míg az 50-es évek folyamán az emberek nagyrészt kerékpárral, esetleg Dongó meghajtású kerékpárral, elvértve motorkerékpárral (Csepel típusok, főként 125-ös Danuvia, Pannónia) közlekedtek,

jártak munkába, a 60-as években e területen jelentős változások következtek be. Számos háztartásban megjelentek a motorok, itt-ott a különféle márkájú személygépkocsik, amelyek az akkori, ma már alig látható szocialista márkák voltak. (Trabantok, Wartburgok, Polski Fiatok, Moszkvicsek, Skodák, később pedig Ladák és Dáciák). Mozgáskorlátozott személyek kedvezményesen megkapták a közlekedésüket segítő Velorex típust. Ezekből a gépkocsikból tűnik olykor még fel egy-egy az utakon, amelyeket nosztalgiából, a legtöbb esetben azonban „oldtimerként” működtetnek, mutogatnak.

A 60-as években tömegesebbé vált a motorkerékpár használata. A régebbi Csepel márkák mellé újabb kis- és nagymotorok is használatba kerültek (Riga, Babetta, Jáva, Simpson stb./). Természetesen maradtak a kerékpárok, és az 50-es években népszerű Dongók is.

A 60-as, 70-es és a 80-as évek folyamán az életviszonyok és az ellátás folyamatosan javultak, ezért a rendszer politikai legitimitációja nemigen kérdőjeleződött meg. A rendszer stabilnak tűnt, az átlagembereket nemigen foglalkoztatta a politika.

Az 1970-es és 80-as évek fordulójától új törekvések, igények jelentek meg a magyar társadalomban. Bár az ekkori lengyelországi válság, – az értelmiség bizonyos köreit és csoportjait leszámítva, – politikai hullámokat nemigen váltott ki, a nyugat-európai hatások, különösen az életszínvonal és a fogyasztási modell vonatkozásában egyre erősebb befolyással bírtak. Az akkor még fiatal, ma már középkorú-társadalmi rétegek és csoportok jelentős része szándékozott elérni az életszínvonal nyugat-európai mintáit. Sokan közülük tényleges teljesítmény nélkül, megalapozatlanul. Ezen igények sokak esetében a 90-es évektől teljesülhettek, bizonyos esetekben a többség rovására.

Összegezve tehát elmondhatjuk, hogy ugyan a 80-as évtized folyamán (a végét leszámítva) politikai igények, törekvések nemigen formálódtak meg, vagy fejeződtek ki, azonban az életszínvonalbeli igények feszítették a politikai rendszer kereteit. E hatás főként Budapesten, a vidéki nagyvárosokban érvényesült. Mintegy három évtizedre visszatekintve megállapíthatjuk, hogy Kecskeméten, a tárgyalt városrészben és közvetlen környezetében is megjelentek az említett igények és törekvések elsősorban a fiatal értelmiség egyes csoportjaiban, a kistulajdonosi- és a vállalkozói rétegek fiatalabb generációiban, az esetleg vállalkozói igényeket megfogalmazó fiatal szakmunkásokban.

A vállalkozások előképe, kiindulópontja, lehetősége volt az 1980-as évtized elejétől az úgynevezett GMK-rendszer. A gazdasági munkaközösségek a szocialista állami gazdasági szektor és intézmények termelési kapacitásaiban meglévő, azokat meghaladó többletkapacitásokat és tartalékokat akarták a népgazdaság hasznára, a nemzeti jövedelem növelésére kibontakoztatni. A kísérlet viszonylag eredményes volt, kétségtelenül lendített a népgazdaságon, egyben a kapitalista gazdaság csíráit, előképét jelenítette meg.

A mintegy három évtizeddel ezelőtti Kecskeméten és a Rendőrfaluban is megjelentek, tért nyertek az említett vállalkozások, főként a gépipari-, autóipari szerelő-javító, beszállító tevékenységben, az építőiparban, a vendéglátóiparban, és az idegenforgalomban.

A politikai szférát még nemigen érték el a változtatási igények, törekvések. A városi és a környékbéli munkahelyeken azonban természetesen voltak vezető-beosztott konfliktusok is. Egyes esetekben ez az 1970-es évtized folyamán néhol megnyilvánuló, úgynevezett munkáellenzékiességben találta meg kifejeződését. Ennek általánosságban vett lényege az akkor már a gazdasági szervezeteket vezető technokrácia és adminisztráció, valamint a fizikai munkások egy részének konfliktusa, mely jövedelemelosztási, munkaügyi, teljesítménybeli, fegyelmi kérdések kapcsán került felszínre. Így az ipari munkások egy részének az elégedetlensége, részben jogos sérelmei az igazi kommunizmus és hasonló jelszavak révén fejeződtek ki.

Az MSZMP 1975 tavaszán megtartott XI. kongresszusa is erősítette e véleményeket. Sok fizikai dolgozó visszhangozta e konfliktusok kapcsán az egyik kongresszusi felszólaló

szavait: „Miért vagyunk mi egyszerű munkások?” Ismeretes, hogy mindezeket hallva L. I. Brezsnyev felállva tapsolni kezdett, mely tapsot átvette a szintén felálló Kádár János, majd a teremben ülő küldöttek is.

Több környékbeli üzem, a Konzervgyár, a ZIM, az AGROKER, a Pincegazdasági Vállalat tekintetében merültek fel ilyen, vagy más jellegű kritikai hangok, tehát a korabeli munkásság középkorú és idősebb részét bizonyos tekintetben érdekelte a politika. Talán nagyítsuk ki, hozzuk emberközelbe e megnyilvánulásokat.

Az AGROKER akkori vezetői, példaként néhányukat megemlítve, mint Pálffy igazgató, Petrovics János osztályvezető, Miklós János főraktáros, Bagó Ferenc raktáros próbálták reális, helyes mederbe terelni e felvetéseket, gondolatokat. Érdekes, hogy az AGROKER vállalatnál sok esetben más, vagy volt vezető beosztású, akkor már fizikai dolgozók ütöttek meg kritikai hangokat. Így a korábban Szeghalmon tanácsai vezető beosztást betöltött Szívós József, vagy a volt fogházőr B. Tóth János, de a vidéki, falusi munkavállalók, (Cserép Ferenc, Kurucz Sándor, Szilvásy László, Csontos Ambrus) is kritikai hangon szólaltak meg, ha a „szovjet testvérek” kerültek szóba. A közeli Pincegazdaságnál a Márka üdítőital palackozása közben is szóba került a politika. Volt munkás, aki 1978-ban is még az 1948-as pártegyesülést és a Forradalmi Munkás-Paraszt Kormány létrejöttét emlegette, méltatta, más munkások 1956 helyi eseményeit értékelték, Kállai Béla a cigányságnak a forradalom helyi eseményeiben való részvételét idézte fel. Szociológiai értelemben érdekes, hogy az akkor 40-50-es fizikai munkások állásfoglalásai többnyire a megelőző 30 év történetpolitikai kereteiben mozogtak. Távolabbi visszatekintés (pl. a klebelsbergi oktatáspolitikai) csak az említett műveltebb vezetők esetében fejeződött ki. Általános volt az 1919-es kommün és az azt követő megtorlások emlegetése, amibe a propaganda és a sajtó is bejátszott. Az I. világháború már nemigen került napirendre. Ezért volt egyedi és érdekes, hogy a 60 körüli Érsek Lajos raktáros néha a „Mikor mentem Galícia felé...” ismert I. világháborús katonadalt énekelgette. Mindez csak azért is értékelhető, mert az akkori Bács-Kiskun-megyében az emlékezet- és az elnevezési kultúrát csak a kommunista ideológia uralta. A legtaszítóbb megyei példa, hogy a megyei bajnokságban szereplő kalocsai katonai labdarúgócsapat neve Honvéd Szamuely SE volt.

A Szék- és Kárpitosipari Vállalatnál az alkalmi-, vagy segédmunkát végző, vidékről bejáró rétegnél nemigen merült még úgy sem fel a politika, mint a többi vállalat öntudatosabb és műveltebb munkásai esetében. A környékről bejáró, részben roma munkavállalókkal munkafegyelmi problémák is voltak. Általánosságban mondhatjuk, hogy az üzemekben többé-kevésbé mindenhol jelen voltak a munkafegyelem hiányosságai és az alkohol előidézte problémák.

A környék legrégebb, jelentős tradíciókkal rendelkező üzeme a Zománcipari Művek volt. A fénykorában mintegy 1500 munkavállalót foglalkoztató üzem politikai-szociológiai tekintetben igen heterogén volt. Jelen voltak még a régi, a szociáldemokrata és az 1956-os munkástanácsai hagyományokhoz kötődő, idősebb, középkorú munkások, voltak szociáldemokrata, jobboldali, vagy vallásos kötődésű értelmiségiek a vezetésben és az adminisztrációban. Megjegyzendő, hogy a fiatalabb munkások jelentős rétege első generációs és lényegében apolitikus volt. Tagdíjakat fizettek, végezték a párt- és kultúrmunkát, de az üzem lendületes, eredményes periódusaiban a politikai hang a dolgozók egyik fülén bement, a másikon pedig kijött. Sokan politikai szempontokkal akarták magyarázni a Zománcipari Művekben történt tragédiát, a népszerű és szakmailag magas szintet képviselő Sövegjártó Zoltán főmérnök 1978 februárjában történt halálos balesetét.

A Kecskeméti Konzervgyárnak, a MÁV-nak a környéken élő dolgozói szintén ezt az igen heterogén képet mutatták. Ezen üzemekben is még éltek az 56-os és a munkástanácsai hagyományok.

A részletekre történő kitérés nélkül jegyezzük meg, hogy az ország, Kecskemét, az adott üzemek és a városrész akkori fiataljai inkább a nyugati fogyasztási modell, és a zenei szubkultúrák egyre erősödő hatása alá kerültek. Lehet, hogy ezek hatása erősebb volt, mint a politikáé.

Az országgyűlési választásokkal összekapcsolt, egy időben megtartott tanácsi választások lényegében „zavartalanul” bonyolódtak le. Az elemzett periódusunkban 1971-ben, 1975-ben, 1980-ban, majd 1985-ben került sor országgyűlési és tanácsi választásokra. Az 1971-es, az 1975-ös és az 1980-as választások lényegében „simán” lezajlottak, a lakosság megszavazta a Hazafias Népfront országgyűlési és tanácsi képviselőjelöltjeit. Az 1971. április 25-én tartott országgyűlési választásokon csak egy jelölt indulhatott választókerületenként, az 1975. június 15-én, az 1980. június 8-án és az 1985. június 8-án már a Hazafias Népfront több jelöltje közül lehetett választani országgyűlési képviselőt. 1975-ben és 1980-ban a megye 20 választókerülete közül még csak a viszonylag kisebb súlyúakban engedték meg a kettős jelölést. 1971-ben, 1975-ben és 1980-ban Kecskemét három választókerületében Nyers Rezső, Bori Gyuláné és dr. Molnár Frigyes lettek megválasztva. Az utóbbi volt a város déli részét, így a Rendőrfalut is magába foglaló választókerület képviselője.

Az 1985. június 8-án, vasárnap lezajlott választásokon Kecskemét 1. számú választókerületében Nyers Rezső lett a nyertes, a pótképviselő Fazekas Ferenc. A 2. számú választókerület nyertese Danka Márta, a pótképviselő pedig Bori Gyuláné lett.

A Rendőrfalut is magába foglaló kecskeméti választókerületben a kettős jelölésből kifolyólag dr. Kósa Antal (1928–1988) Tsz elnök megelőzte dr. Molnár Frigyest, akit az akkor érvényes szabályok alapján pótképviselővé minősítettek. Dr. Kósa Antal, mint a sikeresen, eredményesen működő Magyar-Szovjet Barátság TSZ elnöke elismertségnek örvendett a környéken. A TSZ jelentős eredményeket ért el, nagyszámú helyi lakosnak adott munkát. A 60-as évtizedtől elkezdte a parcellázást, a Rendőrfalu mellett új utcák nőttek ki a földből boltokkal, orvosi rendelőkkel. Kósa Antal azonban 1989-ben elhunyt, nem töltötte ki ciklusát, a pótképviselő hivatalba lépését az akkor megszerveződő ellenzék pedig megakadályozta, ezért 1989 nyarán itt pótválasztásra került sor. Erre a következő fejezetben fogunk kitérni.

Jelentős előrelépés volt, hogy 1980 júniusában dr. Mező Mihály lett Kecskemét tanácselnöke. Helyettesei Fischer István, a Bányai Júlia Gimnázium volt igazgatója és Velitzky István építésmérnök lettek. Dr. Mező Mihály és Fischer István magas műveltségű, az 1948/49 előtti városi kulturális és politikai tradíciókat ismerő személyiségek voltak, ami a tevékenységükben is megnyilvánult.

A Rendőrfaluban e periódusban (1975 és 80 után) megválasztott tanácsstagok (Szinkó Mihályné, Takács Béla, Nagy László, Forczek András a Tsz faluban) a lehetőségeknek megfelelően igyekeztek mindent megtenni a városrész fejlődéséért. Megkezdődött a gáz bevezetése, a lakosság járdát épített például a Németh Imre, (ma Bánáti) és a Bakonyi Antal (ma Nagyváradi) utcákban a DUTÉP-től hozott betonból 1982 júniusában. A járdák a Rendőrfalu és a Tsz-falu több részén is szilárd burkolatot kaptak.

A környékbeli üzemekben még volt fejlődés, például a Parkettagyárban is új üzembrészt adtak át 1987-ben. Jelentős előrelépés volt a Halasi úton, a vasúti pálya felett átívelő felüljáró 1982-ben történő felépülése, melyet a Közúti Építő Vállalat vitelezett ki. A felüljáró és a rajta áthaladó útpálya Szajki Ferenc építőmérnök vezetésével készült el. A tolatások eddig folyamatosan zavarták a buszközlekedést, a felüljáró felépülésével ez a probléma elhárult. A felüljárótól függetlenül azonban az 1987 januári nagy hó és fagy pár napig paralizálta a környék közlekedését.

A Magyar Dolgozók Pártja szervezete a Gyúrfágyárban 1948-ban

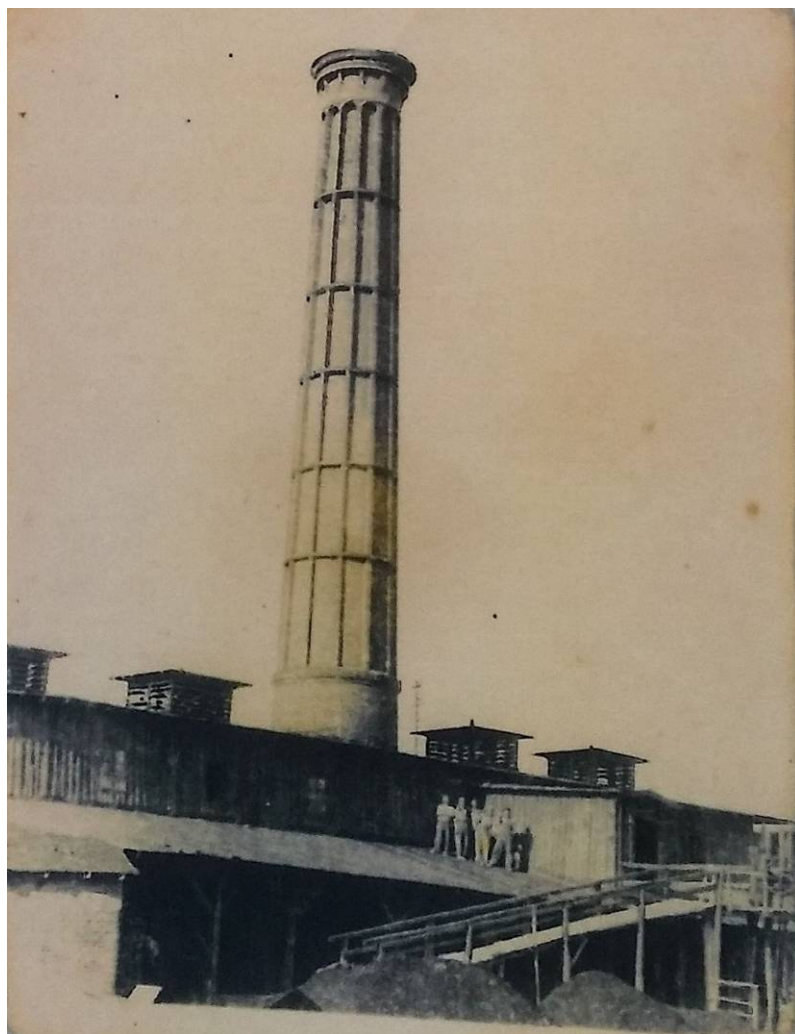
Csikós Jánosné és Habranné a Gyúrfágyárban

Munka közben a Téglagyárban

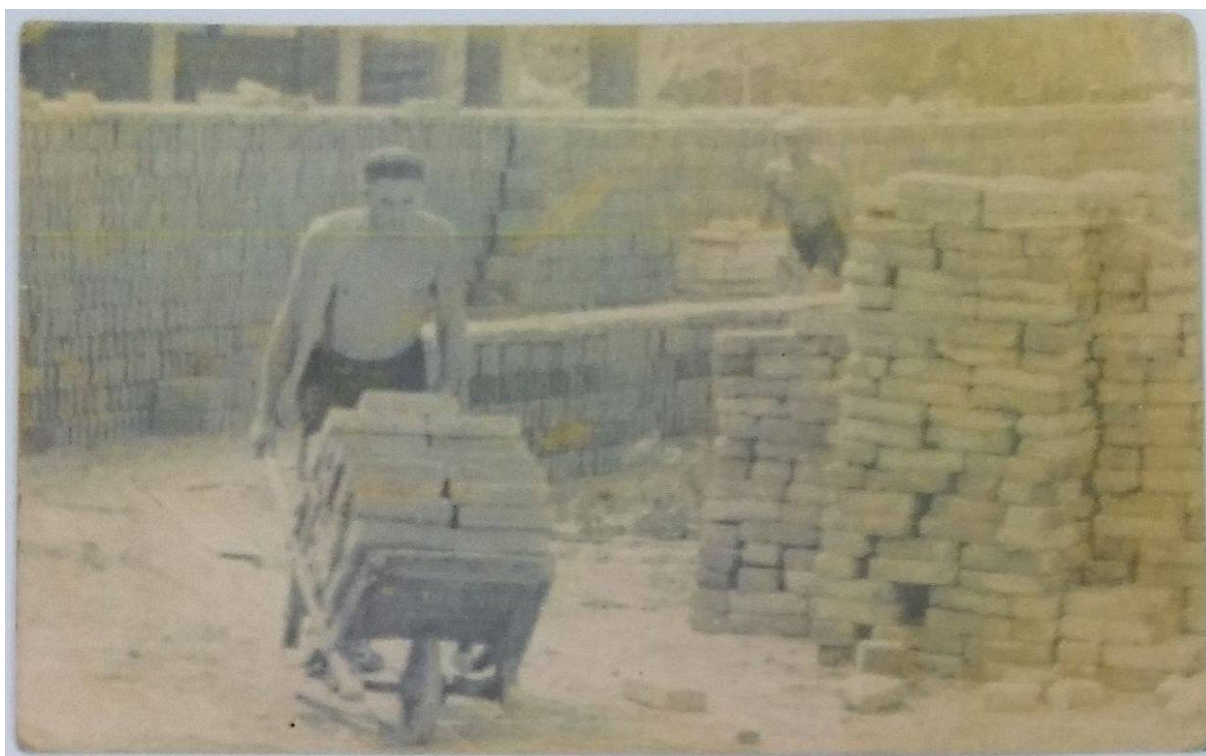

Brigádkép

Téglagári kémény

Vincze Vilmos téglagyári képei

A Téglagyár a felrobbantás után, 1960 körül

A téglagyár kéményét robbantással döntik

Konzervgyári dolgozók 1959-ben. Közöttük sokan rendőrfalusiak

Vincze János és Kormányos Magdolna az 1950-es években

A Vincze lányok az 1950-es években

Harmonikás, háttérben a téglagyári házak

A Szeverényi gyerekek a Pozsonyi utcában 1959-ben

Itt lakott Pozsgay Imre a Kádár-rendszer elején

*Bozóki József és felesége gyermekeikkel a 60-as években.
Ők működtették a Halasi úton lévő fiókkönyvtárat*

Miklós József kereskedő

Üzleti cím :

(Üzleti helyiséggel nem rendelkező kiskereskedők esetében lakás címmel):

Kecskemét (város, község)

Szolnok (megye) (járás)

Baross utca ..... szám ..... szög

Az Iparigazolvány adatai :

1. Kidávító hatóság: *Szolnok, Kincst.*

2. Száma: *6911/58*

3. Kelte: *1959*

4. Pontos szövege (milyen szakmára, szakmai ágazatra szól?):

(Ha valakinek több jogviszonya is van, mindegyikét azonosít, kettőt és pontos szövegét be kell vezetni.)

Kiskereskedős

Engedélye

O K L E V E L

melyet a Kiskereskedők Országos Szervezete
/KISOSZ/ ad ki

M I K L Ó S   J Ó Z S E F

kecskeméti vegyeskereskedőnek, aki három és fél évtized óta folytat kereskedői tevékenységet.

Budapest, 1973. évi augusztus hó.

[Handwritten Signature]

A KISOSZ elismerése

Egy 8. osztály és a tantestület – 1960-as évek

Iskolás gyerekek 1970 körül

Munkás-paraszt találkozó, 1958

Május 1-re készülnek a kecskeméti üzemek

MÁJUS ELSEJE a munkásosztály nagy nemzetközi ünnepe. A felszabadulás óta ez az ünnep hazánkban hatalmas tömegeket mozgat meg. Aki ezekben a napokban végigjárja a kecskeméti üzemeket, azt tapasztalhatja, hogy mindenütt lézgas előkészület folyik. Különösen nagy lelkesedéssel és gondjával készülnek elő

az Alföldi Kecskeméti Konzervgyárban,

hiszen ők haladnak majd a színpompás menet élén. Mára az első negyedévi, mind a két áprilisi dekadtervterjesztésben szép eredményt értek el.

A Kínizsi Konzervgyárban

elmaradtak ugyan a tervteljesítésben, de a legutóbbi négyveleői értekezleten a dolgozók megfogadták, hogy a konzervszus napjáig behozzák elmaradásukat.

A dolgozók fehér köpenyben v-nulnak fel, egy-egy csoport a gyár nevének egy-egy betűjét alkotva.

A Kecskeméti Gépgyár

kissé elkésve fogott az előkészületekhez. De most már elkészült az öntöde falán a felírás, Patkós Sándor már ragasztja a keretekbe a felírásokat. A gépgyáriak az idén szebben, színpompásabban akarják kivenni részüket a menetben. A »díszítés főhadiszállásán« munkálkodnak Majoros László, Góg Gáspár, Nagy László, Dóra Dezső, Mikus Tibor, Szappanos István és Rékási Ferenc. Aki az exportkádakat csomagolják, azoknak a dolgozóknak gondolata ma elszáll Genfbe is, ahol közel két tucat ország külügyminisztere tárgyal a távolkeleti békéről. Nem ismeretlenek ezek az országok, hiszen ide is szállítottak

már gyártmányaikból a gépgyáriak. A gyár munkásai is színyen hozzájárultak ahhoz, hogy a népi Kína a béke és háború erőinek küzdelmében még nagyobb erőt képviseljen, hiszen legutóbb egyik szállítmányuk Pekingbe indult. Az öntők munkájukkal így segíthetik azt az ügyet, amiért a genfi tárgyalásokon a béke erőt szikraszállnak.

A szomszédos

Gyufagyárban

is a lelkes készülődés izgalma uralkodik. A gyárban ugyan munka nem folyik, mert most végzik a betervezet kazánjavítást, de már az épület külsején láthatjuk, hogy készülnek május 1-re. Az épület utca felőli részét teljesen átfestették. Bent az üzemben pedig készülnek a felíratok. A gyufagyáriak büszkén léphetnek a felvonulásban, mert az elmúlt negyedévben teljesítették tervüket. Az áprilisi dekadtervterjesztésben a legjobbak között vannak a megyében.

SZÉP TERVEK, jó ötletek

születnek az Épületgépkarbantartó Vállalatnál is.

Már előkészítik a vontatókat, az elektromos targoncát, az üzemi szerkecsit, amivel felvonulnak. De a hatalmas szerelőcsarnokban is az izgalom lázas jeleivel találkozhatunk. Itt küzdenek a dolgozók a kormányprogram teljesítésének sikeréért. Antal Péter csoportja terven felül készíti május 1-re 20 csillét és egy szállítószalagot, Kerekes Imre csoportja terven felül javít 2 kazánt. Domján József csoportja vezető 5 motor javítását javasolta. A dolgozók ellentérvét készítették és megfogadták, hogy 12 motort javítanak ki. Így küzdenek a munkásosztály nagy feladatának megvalósításában, népünk életszínvonalának emelésében.

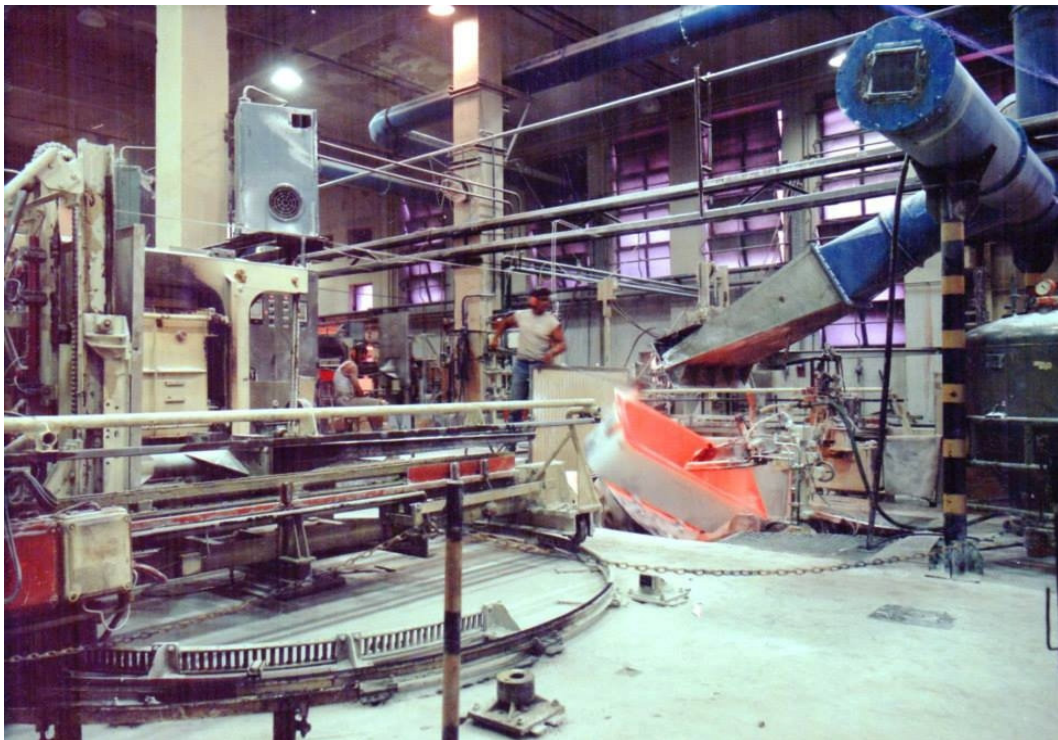

Szállításra csomagolták a Kecskeméti Gépgyárban a fürdőkádákat. Ezek a kádak Egyiptomba, Alexandria városba kerültek. — A világ minden tájáról érkeznek megrendelések a kecskeméti üzembe.

Kádak csomagolása exportra – Gépgyár, 1954

Öntödei gépsor a ZIM-ben a 70-es években

Munka a Zománcozóban

**Nevet is kaptak gerekeink a gyárban NÉVADÓN
Szocialista keresztelők.**

Szocialista keresztelő a ZIM-ben – 70-es évek

A Rendőrfalutól északra, a Leninváros a 60-as években

Lenin élt... Szovjet pionírok és úttörők közös avatása a szobornál a 70-es években

A ZIM ifjúsági klubja a 70-es években

A ZIM vezetői a 70-es években. Középen Záray Géza igazgató és Szabó Lajos főmérnök, bal szélén Szabó Pál főkönyvelő

Középvezetők 1974-ben Szabó Lajos főmérnök búcsúztatásán (Balról jobbra: Balázs János, Kerekes Emil, Károlyfalvi József, Kolozsi-Rechtorisz Gyula, Sövegjártó Zoltán)

A ZIM a 80-as években

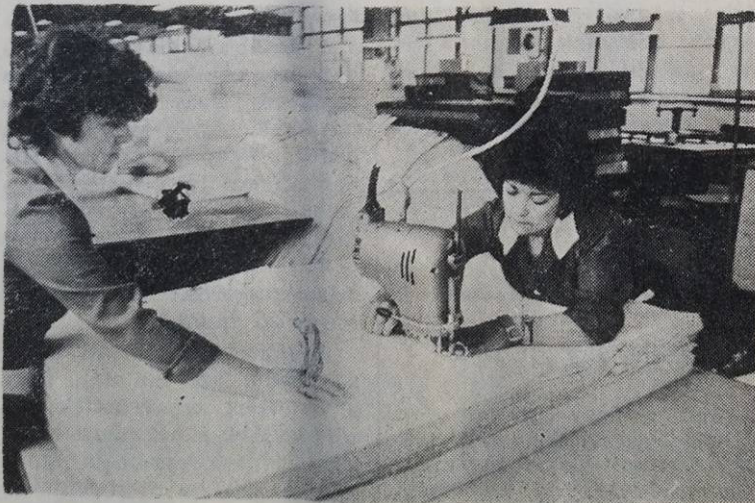
A buszmegálló

Kecskeméti pillanatképek

A kecskeméti kárpitosban nagy szükség van a dolgozó nők szorgoskodására. Mint köztudott a gyár „puha” garnitúráit igényli a belföldi vásárló, egyes típusokból nem is tudják kie-

A fiatalok közül: Tóth Erika és Slavitsek Adél

Habszabászok: Tornyai Jánosné és Kristóf Istvánné

légíteni a keresletet. A kecskemétiiek igyekeznek hát nagyobb sebességre kapcsolni. Zelman Ferenc képeiről meggyőződhetünk arról, hogy munkásnőink nagy figyelemmel végzik az egyes munkafázisokat.

tetünk,
a gyá-
rat bő-
s elő-
rende-
ásokat,

eglevő
eszkö-
al, te-
sport-
sport-
val is
portot.
helyek
ágak-
nk. A
tétékok
sek is
így
mokat
klubot
ik a
ecske-
ter-

gy mi
kahe-
n. Ez
ri ha-

pihe-
ű kö-
ldani.
sszük
kezet
rténő
riak-
dmé-
sere-
üdü-
kul-
bala-
isebb
tokat
har-
úgy,
lható

ndos-
i tá-
en át
yedik
prog-
ahelyi
fej-
ttesen
dolgo-
vállá-
s az
oz.

A Bútorgyár varrodájának dolgozói 1975 körül

etárijai, egyesüljétek

fi re

SZÁRSZÁMADÁSI KÖZGYŰLÉS
SZÖVETKEZETEKÉRT

**gresszus
tal
adás előtt**

zslaság fejlesztésében 1966.
egnyilvánult pozitív tenk
érvényesülését az ez évi
során is mozdítsák elő.
Minisztertanács ezután
ügyeket tárgyalta. (MTI)

Találkozás a választókkal

Nyers Rezső elvtárs Kecskeméten

Csütörtökön, a reggeli órákban Kecskemétre érkezett Nyers Rezső, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, a Központi Bizottság titkára, Kecskemét országgyűlési képviselőjelöltje. A megyei pártbizottságon dr. Gléd Károly, a pártbizottság titkára, Erdélyi Ignác, a városi pártbizottság első titkára, Reile Géza, a városi tanács vblnöke fogadta a vendéget.

Nyers Rezső elvtárs, az említettek kíséretében részt vett a Magyar-Szovjet Barátság Termelőszövetkezet zárszámadási közgyűlésén. Ez a szövetkezet a tagság kérésére egresült az Aranykálász Termelőszövetkezettel ez év január 1-től. Az új szövetkezet neve is: Magyar-Szovjet Barátság Termelőszövetkezet. A zárszámadást még külön készítették el. Ez alkalommal a régi Magyar-Szovjet Barátság Termelőszövetkezet zárszámadási közgyűlését tartották.

A közgyűlést Kovács Sándor párttitkár nyitotta meg, majd Kósa Antal elnök számolt be az elmúlt év eredményéről. Az utóbbi években, különösen tavaly sokat fejlődött a termelőszövetkezet és ennek köszönhető, hogy a jók közé került. Az

egy dolgozóra jutó részesedés meghaladja a 16 ezer forintot. Ez csaknem kétszerese az 1964. évinek. A két termelőszövetkezet egyesülésével egy csaknem ötezer holdas gazdaság alakult ki, amelyben az eddiginél sokkal nagyobb lehetőségek adódnak az eredmények növelésére.

nyadán állnak. Ez hozzájárul a jövedelmezőbb, korszerűbb gazdálkodáshoz. Ez utóbbinak két útja van. Egyrészt növelni kell a termelés mennyiségét, másrészt csökkenteni a ráfordításait. A költségszámítások elősegítik, hogy mind a két úton egyszerre haladjon a gazdaság.

10 éves

Kommunista Ifjúsági Szövetség

ciusban, a Tanácsköztársaság kikiáltásának 48. évfordulójával egyidejűleg arról is emlékeznek, hogy egy évvel ezelőtt alakult meg a Kommunista Ifjúsági Szövetség. Az ünnepi taggyűlésen a KISZ-alapszervezet, az ok helyütt kiállítások, előadások és más demonstrációk bemutatásával adományozták az ifjú kommunisták táboraiknak 10 ezredes nyerséggel. Számos közéleti és városban azt tervezik, hogy alkalmassal kö-

szentlik az évfordulót, s tisztelgnek a Tanácsköztársaság hőseinek előtt. Az ünnepi taggyűléseken emlékjelvényekkel és emléklappal ajándékozzák meg azokat a fiatalokat, akik 1957-ben léptek be a KISZ-be és ma is az ifjúsági szövetség tagjainak sorába tartoznak.

A megyei, a járási és a városi KISZ-bizottságok baráti összejövetelekre, találkozókra hívják meg azokat a volt ifjúsági vezeteket és aktivistákat, akik részt vettek a KISZ megalakításában. (MTI)

Megérkeztek a vendégek a Magyar-Szovjet Barátság Termelőszövetkezetbe.

Az elnök a beszámoló mellett a vállalkozásokon ismertette az egyes ágazatokban elért eredményeket és rámutatott a hibákra.

Ezután Bencsik László, az ellenőrző bizottság elnöke tartott rövid beszámolót.

Sokat lehet tenni a munka megszervezésével, a gépesítés fokozásával. Nálunk egyes termények betakarításánál még mindig aránylag magas a szervesvesztés, amelynek csökkentése szintén elősegítené a jövedelmező gazdálkodást.

Hangoztatta: az a tény, hogy az új szövetkezet is a Magyar-Szovjet Barátság nevet vette fel, harcos kiállítás jelent a két nép együttműködésének ügye mellett. Törvényeszerű dolog az életről, hogy az egyének nem elhatárolják, bárát nélkül, de minden népek, országnak is szüksége van barátokra. A mi barátaink a Szovjetunióval történelmi felelősségű és népünk további felépítését segíti elő.

Nyers elvtárs és kísérete a közgyűlés után baráti beszélgetést tartott a termelőszövetkezet vezetőivel. A Központi Bizottság

Zárszámadás és választás 1967-ben

Szeptember 29.
akadályverseny

Iskolai akadályverseny Fehértón – 80-as évek

Vendégeink
a nov. 7-i
ünnepségen
Háman Károly
„Felszabadulás
szob. brigádjának
Tajts Alruhá
Hónvéd ség
Munkás örök

Nagy Albertné
kifüzetést
vesz át
Bodor Zoltán
megyei ötvöd-
elnökségi tag-
tól.
A tanulók
üdvöggel
köszöntik

Az előadás a
negyedik osztá-
lyosok jelentke-
zése a próbára

November 7. az iskolában – 80-as évek vége

Régi busz új szerepben

Disznóvágás a 80-as évek végén. A höllér Magó Misi

A rendszerváltás után. Az utolsó negyedszázad (1989/90–2016)

Kecskemét és a csendesen élő, dolgozó városrész is új események előtt állt. A pártállam utolsó országgyűlését és helyi tanácsait 1985 júniusában választották meg. Az országgyűlési választások ekkor már annyiban különböztek a korábbiaktól, hogy a Hazafias Népfront kerületenkénti 2-3 jelöltje között lehetett választani. A számszerűleg nyertes mellett a második helyezettet pótképviselőnek minősítették.

1989 nyarán e városrészben több mint négy évtizede ismeretlen, szokatlan politikai küzdelmek kezdődtek, dr. Kósa Antal halálát követően, a pótválasztás kiírásával. Az akkor megszerződő ellenzék megakadályozta a pótképviselő hivatalba lépését.

A pótválasztáson több jelölt is indult: Farkas Zoltán közgazdász az SZDSZ, dr. Kiss István szociológus az MSZMP, dr. Gráner Gyula közgazdász az MSZMP reformkörök, Varga László református lelkész a Hazafias Népfront, valamint dr. Debreczeni József tanár az MDF jelöltjeként. Az akkor érvényes szabályok szerint a jelölőgyűlés mindnyájuk jelölését elfogadta. A pótválasztást 1989. augusztus 6-án az MDF jelöltje dr. Debreczeni József nyerte meg.

A következő év, 1990 tavaszán igen színes és plurális kampány zajlott Kecskeméten az 1. és a 2. választókerületében. Az utóbbihoz tartozott a Rendőrfalu is. Mivel ilyen színes és plurális kampány csak 1947 nyarán lehetett utoljára, ismertetjük a 2. kecskeméti választókerület jelöltjei névsorát: dr. Bruszel László (MSZP), dr. Debreczeni József (MDF), dr. Nagy Béla (Magyar Néppárt), dr. Sarkadi Zsolt (FIDESZ), Szarapka János (Független Kisgazdapárt), Tóth Tamás (SZDSZ), Velkei Árpád (független jelölt).

Az 1. választókerület jelöltjeit itt nem soroljuk fel, ahol ismert dr. Józsa Fábián (MDF) győzelme, ugyanakkor megjegyezzük, hogy közöttük indult a Rendőrfaluban élő termelészövetkezeti elnök, Tóth Béla az MSZDP jelöltjeként.

A választást a 2. választókerületben újra az MDF, ismételten dr. Debreczeni József nyerte meg már az első fordulóban, március 25-én abszolút többséggel.

Az 1990 októberében megtartott önkormányzati választásokon az MDF–FKGP–KDNP koalíció jelöltjét, dr. Bányai Endrét választották Kecskemét polgármesterévé. A Rendőrfalu képviselőjévé Varga László református lelkészt (MDF) választották meg.

A következőkben ismertetjük Kecskeméten a rendszerváltást követő, első, demokratikusan megválasztott képviselőtestülete névsorát (először az önkormányzati választókerületek győzteseit, majd a listás helyeket): 1. Bakonyi Levente (SZDSZ), 2. Gömöri Tibor (független), 3. Iványosi-Szabó András (KDNP), 4. Andrásy Ákos (MDF), 5. dr. Tóth János (KDNP), 6. dr. Taraczközy István (SZDSZ-FIDESZ), 7. Reiter István (FIDESZ-SZDSZ), 8. Csereklyei Tivadar (FKGP), 9. Katona László (MDF), 10. dr. Szentkirályi László (KDNP), 11. Szabó István (FIDESZ), 12. Lengyel László (SZDSZ-FIDESZ), 13. Szabó István (SZDSZ-FIDESZ), 14. Domján Gergely (MDF), 15. dr. Kovács Lóránt (MDF), 16. Varga László (MDF), 17. dr. Sarkadi Zsolt (FIDESZ), 18. Pallagi Mária (MDF), 19. Merász József (SZDSZ)

Lista szerint: MDF: dr. Bányai Endre, Goór Imre, dr. Sz. Tóth Gergely, Gyöngyösi János, dr. Hajnal Lajosné, Szenes Márton

FIDESZ: Hideg Antal, Leviczky Cirill, Balasi Tamás, Molnár Antal, Rácz András

SZDSZ: Öveges László, Körmöczy Béla, Farkas Zoltán

KDNP: Kozicz János, dr. Kovács Miklósné dr. Molnár Ilona, Ivanics István

MSZP: Szűcs Tibor, dr. Bruszel László

FKGP: Kalmár József

Dr. Bányai Endre alig egy hétig volt polgármester, az MSZP és az SZDSZ által gerjesztett taxisblokádnak hatására lemondott, a polgármesteri tisztséget konszenzusos alapon Merász József (SZDSZ) vette át. A fiatal, ekkor 34 éves polgármester sikeres négy éve alatt a pártszempontokon felülemelkedve elsősorban a helyi érdekeket érvényesítette és vette figyelembe. Sikerrel vitte előre a város fejlődését. Az első szabadon választott közgyűlés alpolgármesteri tisztségeit Hideg Antal (FIDESZ), Iványosi-Szabó András (KDNP), Ivanics István (KDNP) töltötték be.

Ezt követően az alkotmányos előírások következtében minden négy évben sor került a Kecskemét 2. országgyűlési választókerületének részét képező Rendőrfaluban és TSZ-faluban minden tavasszal az országgyűlési, ősszel pedig az önkormányzati választásokra. 1994-ben a parlamenti választásokon az MSZP jelöltje dr. Bruszel László győzött. Az őszi önkormányzati választáson a környéken tisztelt és elismert Probojáczné Túri Éva iskolaigazgató lett a nyertes. A város polgármesteri tisztségét 1994–98 között Katona László (MDF), 1998-tól 2006-ig dr. Szécsi Gábor (FIDESZ) töltötték be.

Az 1994 után következő négy év alatt jelentős fordulat következett be a városrész közvéleményében is. Az 1998 tavaszi parlamenti választásokon a FIDESZ jelöltje, dr. Horváth Zsolt lett a győztes, majd a következő választásokon ismételtén sikeres volt. 2002-ben, 2006-ban, 2010-ben, is ő nyert, bár az utolsó győzelme alkalmából két jelentős, politikai koncepcióval rendelkező ellenfele is volt: Király József (MSZP) és Tóth Sándor (Jobbik). A 2014 tavaszi parlamenti választást nagy fölényrel nyerte a 2006 ősze óta polgármester dr. Zombor Gábor (immár egy nagyobb, Tiszakécskéig kibővített) választókerületben.

Az 1998-as önkormányzati választásokat dr. Kovács Jenő háziorvos (MDF) nyerte meg, aki e négy év alatt a város egészségügyeivel is foglalkozó alpolgármesteri tisztséget is betöltötte. 1998-ban szerveződött meg az első részönkormányzat.

A 2002-es őszi önkormányzati választásokon ismét Probojáczné Túri Éva (MSZP) győzött, 2006-ban, 2010-ben, 2014-ben pedig Lévai Jánosné Makai Judit (FIDESZ-KDNP). A képviselő asszony a lehetőségekhez mérten sokat tesz a környék fejlődéséért. Ebben 2014-ig a részönkormányzat rendőrfalusi tagjai (Kárász Ferencné, Kovács Katalin, Kovács Sarolta, Márton János, Puskás Lajosné, Rózsa Jenő, Szabóné Fazekas Judit), ezt követően pedig a tanácsadó testület (Kárász Ferencné, Kovács Sarolta, Puskás Lajosné) sokban segítettek.

Az önkormányzati választások rendszeres szereplője volt Polyák Imre késes iparos a MIÉP színeiben. Bár a környéken jelentős népszerűségnek örvendett a MIÉP, az ismert országos folyamatok következtében a városban 2009 körül felszámolódott.

A rendszerváltás jelképes, ideológiai változása volt, hogy Kecskemét Megyei jogú város Önkormányzata 1990–91 folyamán előbb egy ad-hoc külső szakértői bizottságot szervezett dr. Iványosi Szabó András alpolgármester (KDNP) elnökletével, majd a közgyűlés folyamatosan 1992-ig megváltoztatta az 1959-ben a főként 1919-es kommunista forradalmárokról, mártírokról elnevezett utcák neveit.

A városrész északi részén megmaradtak a 20-as években elszakított országrészek városairól történt utcanévek, a további esetekben pedig ezt a szemléletet követve Zágoni, Ungvári, Bánáti, Beregszászi, és Nagyváradi utca, Szent László körút átnevezésekre került sor. A volt Piac tér az Újvidék tér elnevezést kapta.

Szintén megmaradt a rendszereken átívelő Tűzoltó utca neve, és az iskola mellett a Cserhát utca elnevezése is. Személyről történt név két utca, (Csókás József (1824–1905) ismert szőlő- és gyümölcsstermesztőről, valamint Vasvári Ferenc (19. század első fele – 1900) szabómesterről, aki feltételezhetően összefüggésbe hozható a várost is érintő 1853-as, az önkényuralmi rendszer elleni Noszlopy Gáspár-féle szervezkedéssel) esetében változatlan maradt.

A 90-es évektől változások következtek be a környék, a városrész lakóinak is munkát adó üzemei, vállalatai helyzetében. Az 1990-es évek elejére a Zománcipari Művek tönkrement, bizonyára az állami lakásépítések megszűnése és a külső piacok hiányában. Pedig a 60-as évek végétől végrehajtott rekonstrukciója, beruházások révén egész Európát és a világ jelentős részét látta el kitűnő minőségű, vékony falú, zománcozott öntöttvas kádakkal. Helyén ma egy kis zománcipari KFT, és a Free Line Építőipari KFT, valamint a Baumax-áruházat váltó Mömax áruház épülete található. Szintén jelentősen redukálódott főként a keleti piacok elvesztése miatt a Kecskeméti Konzervgyár tevékenysége is. A gyár egyébként sokszoros privatizáción ment keresztül.

Nagyon lecsökkent a Matkói úton lévő bútorgyár, vagyis a Szék- és Kárpitosipari vállalat tevékenysége is, telephelyén a Möbel Line működik. A Matkói úton található még a Piramis KFT és a Porotherm-Hoffman KFT telephelye.

Hasonló történt a Halasi út túlsó oldalán lévő Gabonaforgalmi Vállalat esetében is. Telephelyén működik a Duofair KFT, valamint a Metal és Rec. KFT.

A Magyar-Szovjet Barátság TSZ részeire, kisebb-nagyobb mezőgazdasági vállalkozásokra hullott szét. Egyik volt részében működik a dél-koreai élelmiszeripari vállalkozás a Hanwha Élelmiszer KFT (Búzakalász utca 20).

Nagy jelentőséggel bír a Rendőrfalu számára is, hogy a 2010-es évek elején mintegy két kilométernyire tőle felépült a Mercedesz-gyár. Sokan dolgoznak itt a városrészből.

Régi-új vállalatokként megmaradtak és működnek: az AGROKER, a Gyógyszertári Központ helyén a Phoenix Pharma és a Biola Biokozmetikai KFT.

A 90-es évek végén a Rendőrfalu körül alakultak új kisebb vállalkozások is. Ilyenek a Matkói úton az NRG Group, a Hidraulika BT, a Hankook Gumiszerviz, az Abráziv KFT, a Szent László körúton a Vincze Gépműhely. Jelentős vállalkozás az autókereskedelemmel foglalkozó Brill KFT a Szent László körúton.

Szerencsére működőképes maradt a kiskereskedelem, a TOMKER, a Hírös Csemege a Halasi úton, a Rose Market, a Jéguszilánk a Matkói-úton boltok veszik körbe a városrészt. A belső utcákban hangulatos kis üzlet volt a Lócsei-utcán a „Tivadar” péküzlet. A fiatalok között népszerű „Ilon” menyasszonyi ruhakölcsönző a Szent László körúton a város szalagavató báljain keringőző diákok számára is kölcsönöz ruhákat. A környékbeli hölgyek szívesen látogatják a Cleopátra fodrász szalont a Csókás József utcában.

A Halasi út hosszában számos autóalkatrészt, műszaki cikket, fa- és festékipari terméket stb. árusító cég, vállalkozás (Mobil 1, Gumiszervíz-Dunlop, Autócenter, SHARK, METKI, MIK-SAN, Milesi, ÉLPLAST) működik.

A Halasi-út túlsó oldalán a volt Gabonaforgalmi Vállalat területén található az Agrárközösség vállalkozás és a Takarmánybolt. Utánuk, a már nem működő Átrakó-állomás mellett tevékenykedik a Horváth-Tüzép, valamint a 2015-re létesült Merkbau Áruház.

A körúton túl, a felüljáró mellett a volt Vasnagyker épületében a Vas-műszaki Kereskedelmi KFT, a Bimbó KFT, a Jankovics KFT, utána pedig a volt Parkettagyárban a Graboparkett KFT működik, amely szintén sok rendőrfalusi lakosnak ad munkát.

A Mindszenti-körút és a Matkói-út kereszteződésénél található a Faipari Áruház és a Pavlovits és társa Bútorgyár KFT.

A Máltai Szeretetszolgálat 2008-ban a Villum Kann Rasmussen Alapítványtól közel 900 ezer euró összeget nyert egy halmozottan hátrányos helyzetű hajléktalanok, szociálisan rászorultak részére Komplex Hajléktalanellátó és Rehabilitációs Központ létesítésére. A projekt keretében a Matkói út 20 alatt, az MHSZ egykori gépjárművezető-képző bázisa helyén hajléktalan személyek részére egy olyan új épület készült el, amelyben megszervezésre került az időszakos

és átmeneti elhelyezés, a foglalkoztatás, a rehabilitáció, valamint a tartós elhelyezés is. A szolgáltatások 2011. április 6-ával indultak.

A régi Vécsey iskolában, szülei volt lakóhelyén folytat család- és párterápiát Perjési Anna pszichológus.

Ha ma már nem is feltétlenül aktívan tevékenykedve, de sok jó iparos él e városrészben: évtizedekig építette a várost Halász Pál kőművesmester, az autószerelés két régi szaktekin-télye Csorba László és Rózsa Jenő, a villanszerelés kiemelkedő szakembere Kovács István, az eredményesen, jó referenciákkal működő KOVILL cég tulajdonosa.

A vendéglátó-ipari egységek száma csökkent. Megmaradt a Kassai utca 17. szám alatt a Júlia Vendéglő helyén a ma ismertebb nevén Lidó, vagy Deutsch presszó a Brassói utcán, a Bari presszó, a volt focipálya mellett, a TSZ-Falu (Kósafalu) elején a Gól presszó. A Sanyó étterem, akárcsak a vele szemben lévő volt Egyetértés, majd Volán pálya megszűnt. Ellenben a volt labdarúgó pálya mellett a Hamburgergyár vendéglátó egység működik. Népszerű és ismert vendéglátóhely lett a Szent-László körúton a Bajor Étterem és Vendégház, mely eskü-vőknek és különféle, nagyobb létszámú rendezvényeknek is helyt ad. Lakodalmak esetén ingyenes tűzijáték látványában részesül a könyék. De tartottak már itt előadást Csurka István, Raffay Ernő és Pörzse Sándor is.

A Halasi úton egy állatorvosi rendelő is található. A Pet-City-ben dr. Fáy József és munkatársai várják a beteg négylábúakat.

Természetesen a mai KFT-k nem hasonlíthatóak a 20-as–30-as évek kisvállalkozóihoz, azonban a 2015-ös viszonyok pontos leírása indokolja felsorolásukat.

Az utóbbi másfél évtizedben jelentős előrelépés történt az infrastruktúra tekintetében is. A dr. Fekete László, volt önkormányzati képviselő vezette Kecskeméti Vízközmű Társulat lakossági önerő és ISPA-pályázat révén kivitelezte az utcák csatornázását, majd több utca szilárd burkolatot kapott. Az utóbbi évek során több esetben is előrelépés történt az utcák burkolása tekintetében, néhány utca (pl. a Brassói utca) pedig ideiglenes megoldásként az önkormányzati képviselő asszony közreműködése révén zúzott kő burkolatot kapott 2015 nyarára, amit később olyan, a lakók által „vörösiszapnak” nevezett, port árasztó anyaggal fedtek le, ami általános elégedetlenséget váltott ki az utcában lakókból.

A tömegközlekedés is változásokon ment át. A Rendőrfalut a várossal a 2., a 2/a. és a 2/d. jelzésű buszjáratok kötik össze, az 52. jelzésű busz vidékről érkezve halad a Halasi úton. A 2/a busz a Go-kart pályára, a Piac-és Vásárigazgatóság hétvégi „bolhapiacára” járva a Szent-László körút és a Búzakalász utca kereszteződésében is megáll. A hajdani „lengyel piac” az utóbbi években sokat fejlődött és bővült. Hét közben ezen a területen nagybani zöldség- és gyümölcs piac működik. A Gokart pálya is sokat modernizálódott, mellette szálloda és étterem is létesült.

A 2000-es évek elejéig még végigzötyögött a Halasi út mentén a Kecskemét-Átrakó állomásról indult kisvasút Bugac, Kiskunmajsra és Kiskőrös felé, majd gazdasági racionalitásra hivatkozva felszámolták. Pedig a 90-es években még jelentős idegenforgalmi szerepet is betöltött. Bár nem e vasút igénybevételével, de a vasút menti Halasi úton és a Rendőrfalu mellett utaztak ki Bugacra 1992-ben II. Erzsébet brit királynő, majd 1993-ban Károly herceg és hitvese Diana hercegnő.

A 90-es évek végén még felavatták az Átrakó-állomáson a keskeny nyomtávú vasúti skanzent, azonban sajnos ez mára már lényegében megszűnt, mert az vandálok tönkretették, a fémgűjtők széthordták.

Ma néhány környékbeli község polgármestere néha még felveti a kisvasút idegenforgalmi célzatú működtetését, de nem tudnak mellé pénzügyi forrásokat rendelni. Pedig érdemes lenne.

Kétségtelen, hogy a Rendőrfalu és közvetlen környezete folyamatos változásokon megy át. Sok régi épület helyére új házakat emelnek, sokat felújítanak, modernizálnak. A lakosság összetétele is folyamatosan változik, a régi lakók egy része már kihalt, sokan más városrészekbe költöztek. Demográfia-statisztikai értelemben a lakosság előregedéséről is beszélhetünk. Azonban folyamatosan költöznek ide, jelennek meg új, fiatal családok. A múltat nekik is érdekes és talán hasznos is lehet megismerniük.

Ilyen a Rendőrfalu és közvetlen környéke pillanatfelvétele 2015-ben. A mai jelen a holnap történelme.

kecskeméti 3-as számú országgyűlési választókerület képviselő-jelölő gyűlései en befejeződtek. A három forduló összesített eredménye ismert: dr. Debreczeni f 362, Varga László 360, dr. Kiss István 325, dr. Gráner Gyula 275, n pedig 222 szavazatot kapott. Így mind az öt jelölt neve felkerül a szavazóla- a és a július 22-ére kiírt időközi választáson dől majd el, ki kapja meg a ztópolgárok bizalmát.

Petőfi Népe egyenlő kíván adni mind az tek, ezért valamen- előltnak lehetőséget k, hogy röviden be- kozhassanak, el- hassák nézeteiket.

Kecskeméti képviselőjelöltek

DEBRECZENI F, 34 éves, a kecskatonai József utcai magyar-törzsvezetési tanár. A Demokratikus Központ Városi Bizottságának elnöke. A MDF jelöltje. Öt gyermeke van.

...a véleményem, den jelölt valami- orm, a demokrácia, a változás programjával áll választáson. Az árnyalatnyi különbségek mellett döntő jelentőségű, hogy az egyes szervezeteknek választók előtti hitele. Az MDF a gazdaságpolitikai törvények szabad érvényesülését, a tulajdon-felszabadítását képviseli. A társadalmat illetően sabbnak azt tartjuk, hogy minél több új, önálló öj jön létre, hiszen a korábbiak egy diktatórikus n, az egypartú uralom nyúlványai voltak. Kezdvé Népfronttól, a Nótanácossal bezárólag — a hata- it közvetítették lefelé. A felsorolásban ugyan utol- adt, mégis döntő jelentőségűnek vallom, hogy autonóm politikai szervezet jöjjön létre Magyar- Ez teremti majd meg a többpartú demokrácián államiságot hazánkban.

jelölőgyűlések során a parlamentet „szavazógép- ette beszédeiben

...véleményemet fönntartom. A parlament, a mai en nyilvánvalóan nem alkalmas arra, hogy az tít jogállamiságot megteremtse. Két nagyon fon- t azonban ennek a parlamentnek kell megszerve- zni. A választási és a pártok működését sza- vonyokról van szó. Minél több — valódi választ- szított — új képviselő jut be tehát, még ebben a parlamentbe, annál nagyobb lehet a valószínű- hogy a jelenlegi átmeneti időszakot stabilá- tejszabályok.

mint az MDF jelöltje győz, azokat is képviselnie m önmre szavaztak. Sikerülni fog?

...özödésem, hogy a pártok és a választók érdeke erülhet olyan élesen szembe egymással, mint az :tatúrában. Ha választókerületem valamiben idolkodik, mint az MDF, akkor föltétlenül a :tálati rrint kell eljárnom.

Farkas ZOLTÁN, 30 éves, közgazdász, a Dél-tenyésztő Állami Gazdaság kecskeméti köz-olgozik. A Szabad Demokraták Szövetsége jelöltjeként indul. Nős, egy kislánya van.

...zösen kiforrott ndult a választ- SZ-t képvisel-

...ért lettem az mert meggyő- y ez a szervezet zsal a megva- programmal, i jelenlegi vál- ol az országot a program ávlati, szép jö- m a hozzá vo-

ban ezért kiemelten fontosnak tartom, hogy a jelenlegi Országgyűléssel, illetőleg az Ellenzéki Kerekasztallal együtt meg kell teremteni azokat a feltételeket, biztosítékokat, amelyek a békés átmenetet garantálhatják. Véleményem szerint a képviselőnek elsősorban az itt élő emberek helyi érdekeit és gondjait kell közvetítenie az Országgyűlés felé. Ez a közvetítés azonban nem lehet a hagyományos értelemben vett „kijárási”, hanem a gondok megoldásához szükséges feltételeket kényszerítse ki a döntések során. Fontosnak tartom a gazdasági csőd felé tartó folyamat megállítását, de úgy, hogy ez alatt már egy új gazdasági modell feltételei is megteremtődjenek. Álljon rendelkezésre olyan infrastruktúra, amelyben a tőke mozogni tud, másrészt legyen egy minimális szociális biztonsági rendszer, amely a további elszegényedést megállíthatja, megakadályozhatja.

— *Ön a választási küzdelemben személy szerint is az ellenzék „keresztúrába” került. Számított erre?*

— Igen. Tekintettel arra, hogy a közéleti munkámban sokszor ütköztem és sok esetben olyan helyzetbe kerültem, amelyet ma már másként értékelünk. Számítottam tehát arra — és be is jött —, hogy az ellenzék kihasznál minden lehetőséget, annak ellenére, hogy a küzdelem elején megállapodtunk: korrekt, tisztességes, embert tisztelő versengés lesz.

DR. KISS ISTVÁN, 45 éves, szociológus, az MSZMP Bács-Kiskun Megyei Oktatási Igazgatóságán dolgozik. Tagja az MSZMP-nek és a Demokratikus Magyarországért Mozgalom országos előkészítő bizottságának. Nős, két gyermeke van. A kecskeméti 60-as választókerület, a Madisz, valamint az MSZMP Kecskemét Városi Bizottságának a jelöltje.

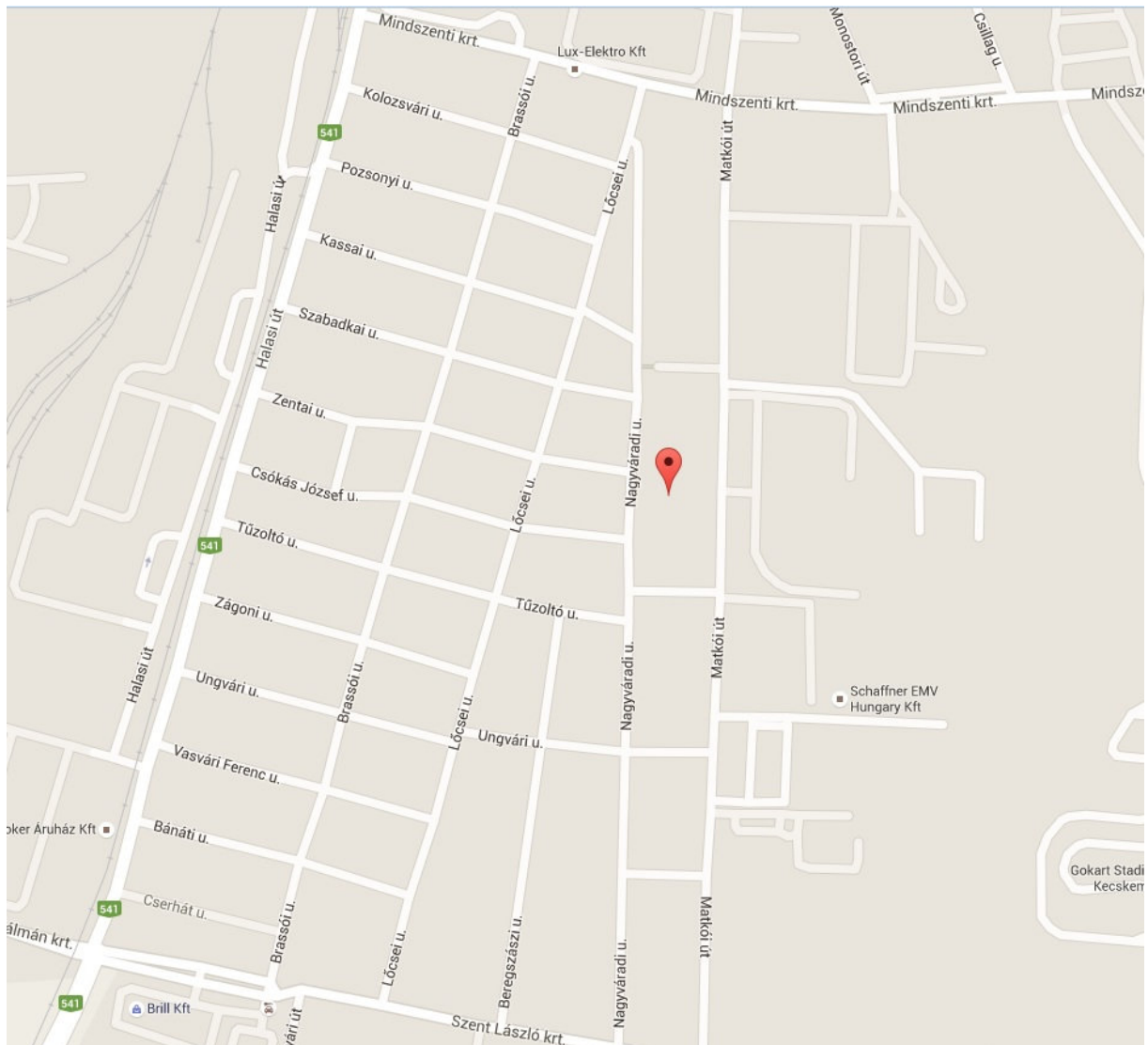
— *Az első jelölőgyűlésen, majd később a Petőfi Népe tudósításában önt csak az MSZMP jelöltjeként mutatták be. Most viszont hármát is felsorolt.*

— Mivel mindhárom szervezet jelöltjeként indultok. Először a lakóbizottság, majd a Madisz képviselői, legvégül az MSZMP kerest meg. Ez a hármast jelölés is mutatja azt az átmeneti helyzetet, ami ma Magyarországra jellemző. Az MSZMP-n belül most különböző áramlatok érvényesülnek, az új alternatív szervezeteket pedig én még nem nevezném pártoknak. Nagy felelősség terhel tehát mindenkit, aki azt állítja, hogy programja egy párté. En az egyéni képességeknek, az egyéni felkészültségnek adok nagy jelentőséget ebben a helyzetben.

— *Milyen fontos elemeket emelne ki a programjából?*

— A jelölőgyűléseken is a népfelész elvéből indultam ki, abból, hogy egy képviselőnek párttól, irányzatoktól, mozgalmaktól függetlenül, a választott polgárok érdekeit kell képviselnie. A képviselői munka alapja egy válságos helyzetben az egyén gondjaival való törődés is, idetartozik továbbá a város, Kecskemét képviselete és az országos politikai döntésekben való részvétel is. A bel- és külpolitikában a reápolitikát képviselném, ez a külpolitikában hosszú távon a semlegesség elérését, belpolitikában pedig versengő többpártrendszer mellett, plurális tulajdonviszonyok megteremtését és szabad választásokat jelent, a vidéki Magyarország érdekeit vezetően. Emellett markáns szociálpolitikát szeretnék

Szabad választási kampány kísérlete 1989 nyarán

Régi és új utcanevek, 1992

Probojáczné Túri Éva önkormányzati képviselő

Dr. Kovács Jenő alpolgármester, önkormányzati képviselő

Lévai Jánosné önkormányzati képviselő

Dr. Zombor Gábor átadja a szilárd burkolattal ellátott Szabadkai utcát

Indul a kisvonat nosztalgiából 1998-ban

Élt 81 évet a kisvasút

Nosztalgiavonatozók a Törökfái állomáson

Pezsgő piac a Rendőrfalu mellett

Az iskola, az óvoda kisugárzása

2004-ben ünnepelte a Halasi-úti, ma Damjanich János Általános Iskola 1929-ben történt létrejöttét 75. évfordulóját. Ez alkalomból megjelent egy jubileumi évkönyv, melyet Probojáczné Túri Éva, volt igazgató-főtanácsos szerkesztett. E kiadvány alapján foglaljuk össze röviden az iskola történetét. Felhasználtuk emellett Kecskeméti János emlékeit is.

Ismeretes, hogy Kecskeméten nagy lendülettel indult el a népiskola-építési program. Az elsőként elkészült méheslaposi iskolát Horthy Miklós kormányzó és gr. Klebelsberg Kuno kultuszminiszter adták át 1926 őszén, a Rendőrfalutól mintegy 4 kilométernyire. Ekkorra készült el a Matkói úton ma is álló iskolaépület is, tehát megelőzte a Halasi-úton álló épületet.

Vitéz Vécsey Jenő tanító kezdte el itt az oktatást elsőként összevont elemi osztályokban.

A Halasi-úti Általános Iskola 1929-re épült fel a Klebelsberg tervek alapján, Fodor Pál építő-vállalkozó kivitelezésében. Az épületben kezdetben két tanterem, szertár és egy nevelői lakás volt. Hasonló iskolák épültek ekkor a környéken (Matkói út, Kiskecsmémét, Törökfái).

Az iskolába kezdetben a Rendőrfalu ONCSA-telep, téglagyári házak, Törökfái és Alsószéktó gyermekei jártak. Az első pedagógusok Tóth Géza igazgató, Tóth Gézáné, Bakos István és v. Vécsey Jenő voltak. Kezdetben 3 nevelő 3 csoportban oktatott, azonban a hatosztályos iskolát a törvényi szabályozás következtében 1941-ben a nyolcosztályos váltotta fel, ami bővüléshez vezetett. A férfitanítók folyamatosan katonai szolgálatot teljesítettek.

1944 októberének végén a várost kiürítették, majd október 31-én a szovjet csapatok elfoglalták. A rövid harcok során az iskolát belövések érték. Kovács Mária tanítónő áldozatos munkával összegyűjtötte a tanulókat, majd 1944. december 28-án újraindulhatott az oktatás. Folyamatosan javultak a feltételek, új bútorok, ajtók, ablakok kerültek az épületbe.

1945-től már szakosított oktatás keretében Bakos István igazgató vezette az iskolát. 1946-tól Perjési Pál igazgatta az iskolát egészen 1970-ig.

A Rendőrfalu 1960 után bővülésnek indult, a felszámolt temető helyén családi házak épültek, 1968-ban megkezdődött a Magyar-Szovjet Barátság Tsz lakótelep építése. Mindez a lakosság és a gyermeklétszám növekedéséhez vezetett, bár a Rendőrfaluból sok gyermek járt a belváros általános iskoláiba, vagy a 60-as években felépült Leninvárosi Általános Iskolába. Az iskola tanulói 99 %-a fizikai dolgozók gyermeke volt, nagy részük szakmunkástanuló lett, csak mintegy 10 % tanult tovább érettségig adó középiskolában.

A két világháború közötti időszakból megmaradt a Madarak és fák napja. E májusi napon az egész iskola, sok szülő kirándult a Fehértói-erdőbe, ahol egész nap játékos versenyek, akadályversenyek, számháborúk zajlottak.

1970–83 között Kispál Lajos volt az iskola igazgatója. Ez idő alatt szépen virágosították az iskola kertjét, elkészült a sportpálya, mintegy 100 facsemete lett elültetve nagyrészt társadalmi munkában.

A gyermeklétszám 1965-ben érte el a tetőpontot 387 tanulóval. E létszám 1970-ben 337-re csökkent úgy, hogy ide tartoztak a Matkói úti, a Törökfái, és a Kiskecsméméti tagiskolák is. 2002-ben 207 tanulóval 19 nevelő foglalkozott, 5 technikai dolgozó segítette a munkát. Ma már csak mintegy 150 gyermek tanul az intézményben.

1983–86 között Berényi Sára volt az igazgató. Ebben az időszakban irodalmi színpad, énekkar szerveződött. 1986–2002 között Probojáczné Túri Éva vezette az iskolát. Az igazgatónő, aki a városrész önkormányzati képviselője is volt, sokat tett az intézmény fejlődéséért, különösen a sportéletért.

1996-ban Damjanich János honvéd tábornok nevét vette fel az iskola. A 2000-es években új tantermekkel bővült az intézmény, a sportpályán felépült a régóta vágyott tornacsarnok. Princzné Túri Irén történelem szakos tanár számos esetben vett részt diákjaival a Kecskemét Város Polgára Leszek Vetélkedőn, amelyet egy évben meg is nyertek.

2002-től Pócze Lajosné Farkas Katalin lett az iskola vezetője. 2008-tól a Rendőrfalu iskolája a Belvárosi Óvoda és Általános Iskola (BELOVA) tagintézménye lett. Kiegyensúlyozott élethelyzetű diákok mellett sok hátrányos helyzetű tanuló is jár az iskolába. Mindentől függetlenül a jövőbe optimizmussal, reménnyel tekintve ünnepelte az iskola fennállásának 85. évfordulóját 2014 októberében.

A 4711. sz. Damjanich János Úttörőcsapat

A Rendőrfalu iskolájában 43 évig működött úttörőcsapat. 1948-ban felhívás érkezett, hogy az államosított iskolákban alakuljon úttörőcsapat is. (Az úttörőmozgalom 1946 óta létezett az országban.) Az igazgató Tóth Géza lányának, Tóth Ilonának, aki tanítóként ekkor került a Törökfáiban lévő tanyai iskolából anyja és apja tantestületébe, ezt mondta: „Te vagy a tantestület legfiatalabb tagja. Legyél te az úttörőcsapat vezetője! Az osztályfőnökök, osztálytanítók majd segítenek neked.” Úgy is lett. Megalakult az úttörőcsapat, az osztályokban a rajok, a rajokban pedig az őrök, amelyek maguk választották meg az őrvezetőjüket. (Ennyi demokráciát engedett a rendszer ekkor a gyerekeknek.)

A névválasztás is a csapatra volt bízva. Tóth Ilona az ekkor a felső tagozatban történelmet is tanító tanítónő névadóként magyar történelmi személyiségre gondolt, és a honvéd tábornok, aradi vértanút, Damjanich Jánost választotta. A csapat működési engedélyébe a 4711. sz. Damjanich János Úttörőcsapat név került, ami később sem változott.

Tóth Ilona (majd Papp Istvánné) 1948–1970-ig, igazgatóhelyettesi megbízásáig vezette a csapatot. Ezen időszak alatt elmondása szerint „az órákon főleg tanítás, az úttörő foglalkozásokon, az úttörő keretében szervezett programokon meg nevelés folyt.” Nagyon színvonalas és érzelemben gazdag iskolai ünnepeket tartottak. Az úttörőcsapat foglalkozásai középpontjában a haza szeretetére, a hazafiságra nevelés állt. Nyaranként évente több napos, olykor egy hetes kirándulásra vitték a gyerekeket az ország történelmi helyeire (Eger, Budapest, Pécs, Székesfehérvár stb.). A kirándulások szervezését és lebonyolítását a pedagógus rajvezetők segítették.

Utána a csapat új vezetője Mészáros Istvánné, mindenki Terike nénije lett, akit a volt tanítványok találkozóikon nagy szeretettel emlegetnek. A következő 16 esztendő alatt hagyományként folytatódtak a színvonalas ünnepek. A csapat egyik erőssége továbbra is a kulturális élet volt. Valamelyik évben kicsit átírva Janikovszky Éva Csak nők című írását nagy sikerrel adták elő nemcsak az iskolában, hanem a városi úttörő kulturális szemlén is. Keresztes Mária a szép, magyar beszédéért országos elismerésként Kazinczy-díjat kapott.

1974-ben indult országosan az úttörő vándortáborozás. A Damjanich csapat az országjáró kirándulásokról a vándortáborozásra váltott. A csapatvezető mellett lelkes vándortáborozó volt Kovácsné Réthey Zsuzsanna rajvezető, de voltak vándortáborozó szülők is. A táborozás a résztvevőknek olyan felejthetetlen élményeket adott, amit szívesen emlegetnek a találkozóikon.

Ezeken túl a Damjanich csapat sportolói részt vettek az úttörő olimpia versenyein, és a városi tanulmányi versenyeken is. A csapatban Úttörő Gárda is alakult. Minden városi versenyen indultak, többször meg is nyerték azt.

1986-tól Princzné Túri Irén vette át a csapat vezetését. 1991-ben a rendszerváltozás után az utolsó avatás alkalmával az úttörőcsapat megszűnt. Megható jelenet volt, amikor az úttörők leoldották nyakkendőiket a nyakukról, és egyenként a csapatzászlóra kötötték azokat. Helyette bársonyszalagokat kaptak, ami jelképezte, hogy gyermekszervezetté alakultak, ami aztán szép csendben elhalt.

Búcsúzás az úttörőmozgalomtól

75 év alatt az iskolában tanítottak (2004)

Tóth Géza, Tóth Gézáné, Horváth László, Fodor Viola, Kovács Mária, Novomeszki Istvánné, Bakos István, Vécsey Jenő, B. Szabó Imre, Perjési Pál, Igács Lászlóné, Vincze Sára, Papp Istvánné, Tóth Ilona, Hacker Lenke, Jokhel Teréz, Dr. Vértessy Ervinné, Godácsy György, Bereczky Sándorné, Bérczy Kálmán, Bérczy Kálmánné, Csizmadia Istvánné, Domokos Józsefné, Juhász Albinné, Tápai Illés, Tápai Illésné, Szabó Adorjáné, Csák Attila, Leviczky Oreszt, Sugár Júlia, Bajnóczy László, Kuna Miklós, dr. Cserhádi Oszkárné, Kovács Zoltánné, Sütő Béláné, dr. Losonczy Sándorné, Major Imre, Hegedüs Nándorné, Balai Antalné, Tóth Imréné, Varga Imréné, Tornyai Jenőné, Neszt Ottóné, Dánffy Benőné, Nicolaus Jenőné, Tóth Lászlóné, Perjési Pálné, Tóth Tamásné, Kurucz Jánosné, Hornyák Mária, dr. Schvob Péterné, Tóth Béláné, Tóth Gusztávné, Kiss Jánosné, Kiss Mária, Kulai András, Kispál Lajos, Mészáros Istvánné, dr. Számadó Béláné, Vezán Márta, dr. Forczek Jánosné, Tombor Nándor, Réthey Zsuzsanna, Kiss Péter, Rausch Tamás, Turáni Kornélné, Tantó Béláné, Nagy Lászlóné, Bérczy Gyula, dr. Hargitay Gáborné, Molnár Ferencné, Detki Annamária, Hoksza Ildikó, Berényi Sára, Kardos Éva, Bérczy Gyuláné, Bertalan Tamásné, Domján Lászlóné, Vohl Mária, Györgyiné Koncz Judit, Vadászné Soós Judit, Szikora Sándor, Molnár Zsuzsanna, Forczek Andrásné, Budai Csaba, Marincsák Ferenc, Horváth Erika, Hajagos Kis Margit, Kulifay Mónika, Sallay Ildikó, Bajiné Árva Tóth Ibolya, Vörösmartyné Berki Judit.

A nevelőtestület 2004-ben: Tóth Ödönné, Jakab Gabriella, Györki Ágnes, Kiss Zsoltné, Faragóné Pelsőczy Emma, Szalayné Zerinváry Tímea, Gabnai Károlyné, Miklán Ferencné, Kiss Ágota, Pöcze Anett, Bobákné Ádám Jolán, Nagy Albertné, Pöczéné Farkas Katalin

igazgató, Probojáczné Túri Éva nyugdíjas igazgató-főtanácsos, Maár Andrásné igazgató-helyettes, Sörös Szilvia, Princzné Túri Irén, Major Ágnes

Technikai dolgozók 2004-ben: Danku Tiborné, Ábelné Czahesz Andrea, Jánosi István, Ollári Jánosné, Diós Jánosné, Bozó Margit.

A tantestület 2016 januárjában: Bobákné Ádám Jolán, Budai Adrienn, Clement Anett, Csóti Melinda, Faragóné Pelsőczy Emma, Fazekas Károlyné, Fehérné Nagy Emese, Györki Ágnes, Karenjukné Major Ágnes, Mihály Lászlóné, Papp Zsolt, Simonné Tóth Ildikó, Szalayné Zerinváry Tímea, Ujszászi Kornél, Vargáné Fenyvesi Erzsébet, Tóth Józsefné, Tóth József (intézményegység-vezető), Farkas Katalin óraadó, Koncsikné Bodor Klára iskolatitkár.

A Rendőrfaluban óvoda 1938 óta működik. Először a Zentai utca 22. számú, e célra átalakított háza volt az óvoda. Az intézmény kialakításában jelentős szerepe volt a Katolikus Nőegyletnek. Az első óvónő Fodor Ágnes volt, a dadák pedig Kara Pálné és Hamon Péterné. A későbbiekben az utca folytatásaként a Piac-, ma Újvidék téren az 1979-ben történt felépülést követően az óvoda modern, új épületbe költözött. Az intézményt hosszú évekig Horváth Lászlóné, Marika vezette. Szintén évtizedekig itt dolgozott Szinkó Mihályné, aki a Rendőrfalu felső része tanácstagja is volt.

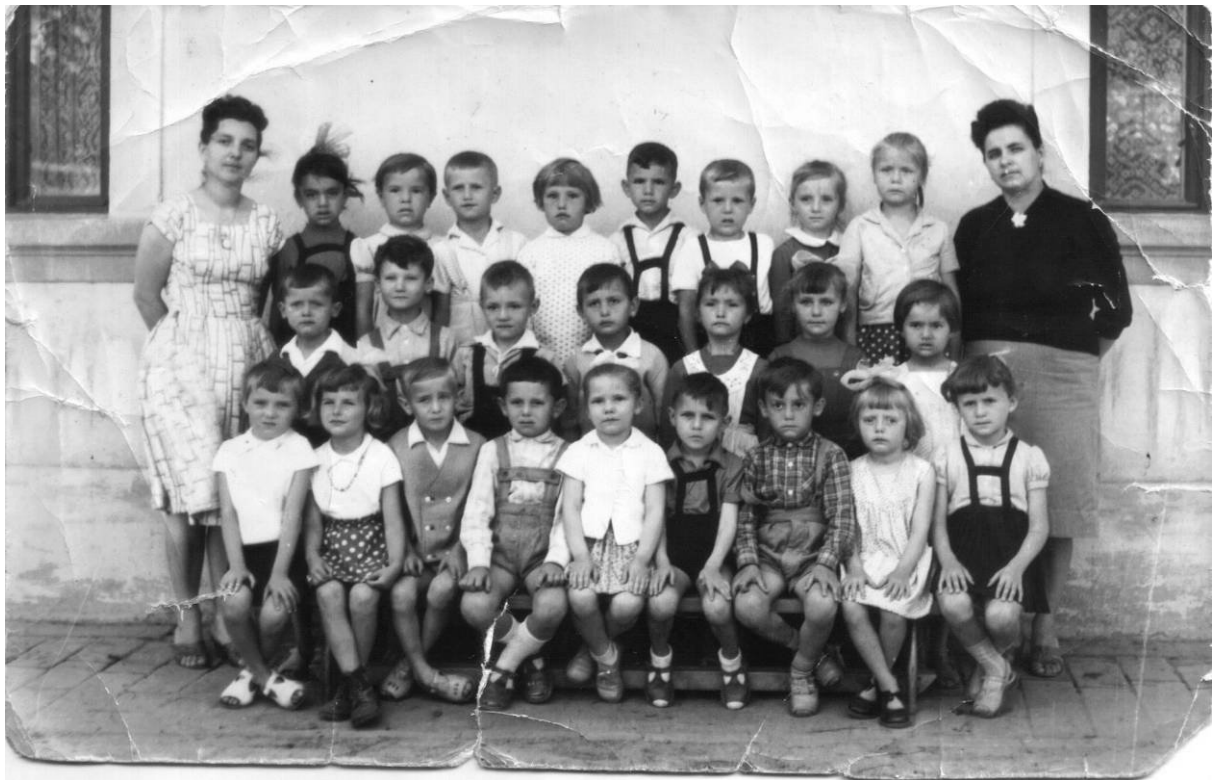
A nevelőtestület 2004-ben: Nagyné Endre Mária tagóvoda-vezető, Túri Mihályné, Török Tiborné, Túri Sándorné, Tasi Józsefné, Berényiné Bali Zsuzsanna, Vincze Lászlóné

Rendőrfalu óvodásai 1942-ben

Óvodai csoportkép 1949

Óvodások búcsúzó csoportja 1964-ben

Egyházak, hitélet

Mint az idézett iskolatörténeti kiadványban is olvashattuk, a műveltség iránti igény viszonylag csekély volt a Rendőrfalu lakossága körében. Bár a vallás, a hit, az ember belső érzésvilága más, mint az elméleti tudás, azonban a műveltség és a hit iránti igény bizonyos tekintetben összefügghet.

1944-ig a történelmi egyházak lelki-szellemi dominanciája érvényesült e városrészben is, ez kiterjedt szinte 1949-ig. Az is igaz, hogy a hit, a vallásgyakorlás nem szociológiai kérdés, azonban bizonyára vannak ilyen aspektusai is. Csak általánosságban mondhatjuk, hogy a közalkalmazottak, a kiségzisztenciák inkább kötődtek az egyházakhoz, mint a fizikai munkás réteg. Természetesen voltak eltérések, ellenkező példák is.

Az 1949 és 1989 közötti időszak az állami szintre emelt materializmus időszaka volt. Bár az 1949-es Alkotmány formailag biztosította a vallásgyakorlás, a lelkiismereti szabadság jogát, azonban e jogok gyakorlása korlátokba ütközött.

Nyilvánvaló, hogy e kérdésben – mint más tekintetben is – a magyarországi kommunista pártállam története több periódusra osztható.

Az első periódus a vad és erőszakos egyház- és vallásellenes elnyomás periódusa volt a Rákosi-korszakban, bár a formális jogok léteztek, csak sokan egzisztenciális okok miatt nem mertek élni velük. A Kádár-korszak is több szakaszra osztható e tekintetben is. Nyilvánvalóan óriási különbségről beszélhetünk az 50-es évek második fele és példaként a 80-as évtized között. Bizonyára a helyi történelmi egyházakban is jelen voltak a kádári állambiztonság emberei. Az egyházi vezetők, lelkészek tehát őrlődtek, egyrészt a krisztusi missziói parancsot kellett teljesíteniük, másrészt viszont tudatában voltak a saját működésük érdekében jól felfogott lehetőségeiknek, az állam szabta korlátoknak, ezért öncenzúrát, önkorlátozást alkalmaztak.

A 60-as évtizedben ugyan nyílt lehetőség az iskolai hitoktatásra, azonban az iskola pedagógusai személyiségüktől, beállítottságuktól függően meglehetősen ambivalens módon viszonyultak e lehetőséghez. Voltak, akik lebeszélni igyekeztek a szülőket a beíratáskor, mások viszont inkább a határozottságra, a lehetőséggel való élésre bízták őket.

Tehát az 50-es és 60-as évek fordulójától azért javulhattak a hitélet lehetőségei, működhetett a korlátozott hitoktatás az iskolában, lehettek házi bibliaórák, bár ezek helyét, időpontját be kellett jelenteni az Állami Egyházügyi Hivatalnak. Ilyenek voltak példaként 1958-tól a Huszárikéknál, Csontoséknál, Horváthéknál, Székelyéknél a Kassai utcában tartott református bibliaórák, ahová kijártak Kovács Bálint, Pap László Pungur Béla, dr. Balogh László, Hatvany Lajos, majd Varga László és Szabó Gábor lelkészek, esperesek. Voltak még magánházaknál egyszerű összejövetelek, bibliaórák, ifjúsági alkalmak is, főként inkább a 80-as években.

A katolikusok is tartottak bibliaórákat az iskolákban, magánházaknál. Itt meg kell egy tragédiát említenünk. 1970-ben egy, e feladatát elvégzett fiatal katolikus lelkész a Halasi úti sorompó előtt motorkerékpár-balesetben életét vesztette.

Mindezen lehetőségektől függetlenül 1949–89 között a lakosság nagyobb része sem a valláshoz, sem pedig az egyházakhoz nem kötődött. Egyházi szertartásként többnyire csak a temetést vették igénybe, főként a korábbi rendszereket is átélt idősebbek. Az egyházi házasságkötést, keresztelést csak szűkebb réteg igényelte. Tömegesek voltak a munkahelyi névadó ünnepségek, mint példaként a képek sorában látható esemény a Zománcipari Művekben. A vallási értékek hiánya azonban kedvezőtlen hatást gyakorolt az életformára, erkölcsre (alkoholizmus, antiszociális viselkedésformák jelenléte, a családi élet, a házasságok problémái, bomlása). A fiatalok nagyobb tömegei szinte elfeledték a vallást, a hívő katolikus Szabó László egyházi alkalmazott és testvére Szabó Ferenc megdöbbenően említették, hogy valamely vállalatnál pont nagypénteken rendeztek diszkót a 70-es években.

Mindentől függetlenül megmaradt egy, a város katolikus, református, evangélikus templomait, egyházi rendezvényeit, alkalmait hűségesen látogató szűkebb réteg.

Az 1990-es rendszerváltást követően szabaddá váltak a vallásgyakorlás lehetőségei, keretei. A fakultatív iskolai hitoktatás lehetővé vált, a városrész sok diákja járt és jár Kecskemét színvonalas egyházi általános- és középiskolaiba. Mindettől függetlenül a vallás, a hitélet területén látványos emelkedés nem következett be. Azonban a történelmi egyházak kazuális szolgálatait jóval többen veszik igénybe, mint a 60-as, 70-es, 80-as években.

A 2000-es évektől a Református Egyház szervezésében havonta egy alkalommal bibliaórát tart a Matkói úti, norvég alapítású hajléktalanszállón az ott lakóknak és a környékbelieknek Pungur Béla lelkész. Ugyanitt katolikus bibliaórákra is sor kerül.

Összegezve: a lakosság, mivel túlnyomórészt magyar származású, a történelmi egyházak valamelyikéhez kötődik. Ezt mondhatjuk az 1920-as évek elején idevetődött néhány olasz hadifogoly és dezertőr leszármazottairól, ők főként katolikusok. Szintén leginkább a katolikus egyházhoz kötődnek a Matkói úti, a 60-as években épült ún. Cs-házakban lakást kapott cigányok. A hitüket gyakorlók közöttük is főleg katolikusok, bár ez esetükben sajátos érzelmi megnyilvánulásokkal párosul. Egy-két bolgár vagy orosz eredetű család lehet ortodox, aki pedig német gyökerű, az a történelmi egyházakhoz kötődik.

A történelmi egyházakon túl a Rendőrfalu lakossága között jelen vannak csekély arányban a szabadegyházak hívei. Pár főt jelenthetnek a főként erdélyi származású unitáriusok. A nem keresztény felekezetek között jelen vannak a Jehova tanúi, akik 2013-ban építették fel új regionális Királyság termüket a Brassói utca végén.

Közismert, hogy Kecskemét zsidósága elsősorban a belvárosban élt, azonban a Rendőrfaluban is élt, él néhány zsidó személy vagy család. Azonban a zsidóság az 50–60-as években bekövetkezett tömeges laicizálódása miatt hitéletéről, vallásgyakorlásukról keveset tudunk.

A keleti vallások hatása elenyésző. Egy-két személy kötődhet a Krisna-tudatú felekezethez, a 80-as évek második felében H. L. buddhista szerzetes kísérelte meg ismertté tenni hitét.

A jelenlegi, a társadalmi viszonyok előidézte apatikus hangulaton csak a történelmi egyházak megújulása segíthet.

Az iskola az 1988-ban történt hozzáépítéssel

Iskolai csoportképek az 1940-50-es évekből

Papp Istvánné osztályával az 50-es évekből

Tündérkar, János Vitéz előadás a 60-as években

Madarak és fák napja Fehértón tanárok, szülők, gyerekek részvételével 1960 körül

Kuna Miklós diákjaival kiránduláson a 60-as években

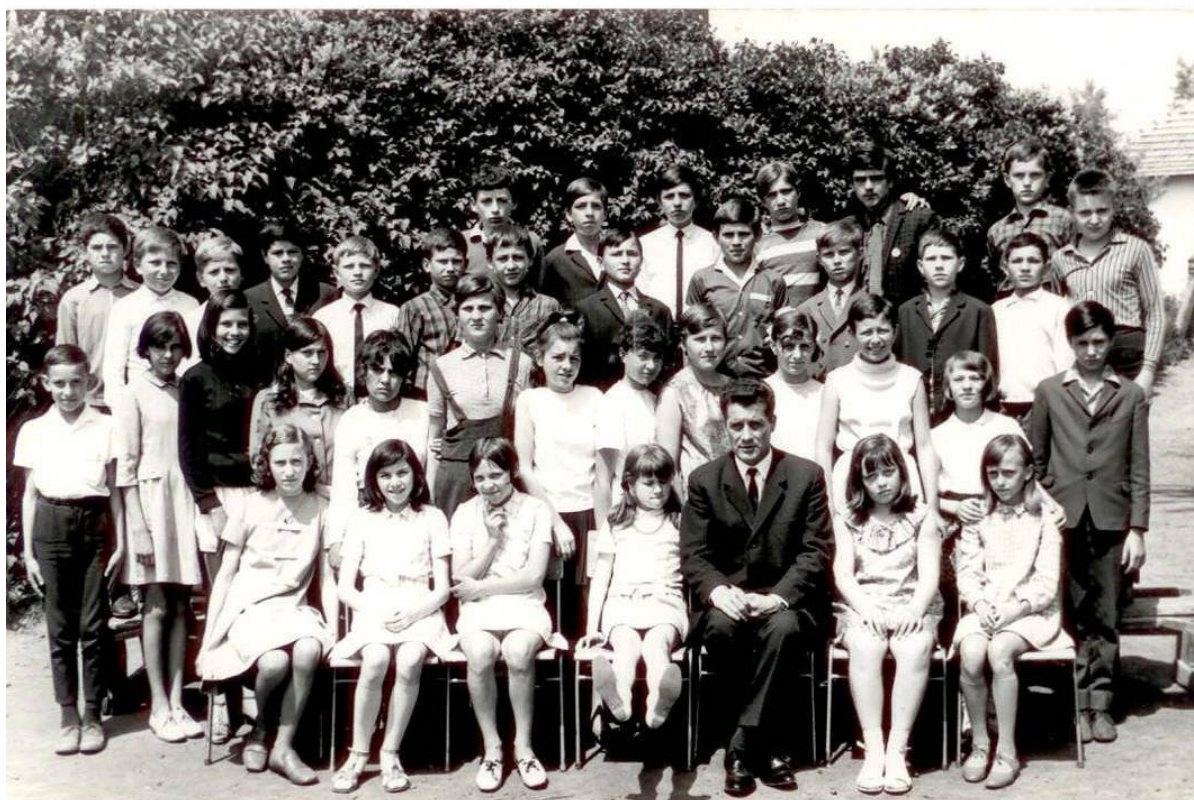
Ballagó osztály és tanáraik, 1986

A 63-ban végzetek találkozója

Kuna Miklós osztályfőnök sírjánál

Egykor még együtt az osztályfőnökkel

Találkozó az iskolában

A Bajor Vendéglőben

Csoportkép tanárokkal

Kispál Lajos igazgató a városi díszdiploma átadási ünnepségen

Emlékek idézése

Ünnepség az iskola 85. éves évfordulóján

Papp Istvánné a jubileumi ünnepségen

A Vécsey iskola ma Perjési Anna pszichológus rendelője

Sport, kultúra, művészet

Bár a Rendőrfalu Kecskemét szerves részeként élt, e tekintetben nehéz határt húzni a város és a városrész között, azonban számos a városrészeire vonatkozó egyedi jellegzetességről, itt élő személyekről a címben megjelölt területeken mégis beszélhetünk.

Az 1925–49 közötti periódus sportját már érintettük, sok rendőrfalusi fiatal volt a KTE, vagy a Kecskeméti MÁV, a Kecskeméti Gépgyár labdarúgója, tehát a két világháború közötti sportról, a kulturális feltételekről már az előző fejezetekben szó esett.

A sport tekintetében a politikai rendszer negatívumai ellenére az 1950-es évek jelentős fellendülést hoztak. A rendszer főként politikai okokból kampányszerűen támogatta a sport tömegessé válását, új sportegyesületek megszervezését.

Bár Kecskemét talán az utóbbi 4-5 évet leszámítva soha sem volt az ország labdarúgásának élvonalában, azonban talán sohasem volt annyi labdarúgó együttes Kecskeméten, mint az 50-es és 60-as évtizedben. Az 50-es években az NB. II. Déli csoportban szerepelt a Kecskeméti Kinizsi (a volt KTE). A megyei I. osztály csapatai voltak a Kecskeméti Dózsa, a Kecskeméti Vörös Meteor, a Kecskeméti Építők, a Kecskeméti Honvéd, a Kecskeméti Légierők. A megyei II. osztályú bajnokságban szerepeltek a Kecskeméti Vasas, a Kecskeméti Kinizsi II. és a Kecskeméti Honvéd II.

A járási bajnokságban is számos, főként kecskeméti vállalati csapat szerepelt: Kecskeméti Honvéd III., a Kecskeméti Spartacus, a Gyufagyár, a Tatarozó, a Lokomotív(MÁV), a Lakatosipari Vállalat, a Teherfuvar (TEFU).

Bizonyára az Aranycsapat sikerei, vonzó példája is motiválhatták a labdarúgás tömegessé válását. E korban, tehát az 50-es és a 60-as években itt az ismertebb labdarúgók Dunai Ferenc, Bogdány Károly, Ladányi Mihály, Dunai Sándor voltak. A Téglagyár, majd a kissé később megszerveződött Egyetértés csapatában játszottak Tóth Béla, az agronómus, Bóbis József, Márfi Lajos. A Rendőrfaluban ekkor egy labdarúgópálya működött, a Piac téren, a másik pedig a Matkói úton létesült az 50-es és a 60-as évek fordulóján, és egészen a 90-es évekig működött. Ez utóbbi pálya Fenyvesi Károly, a Magyar Szovjet Barátság Tsz osztályvezetője kezdeményezésére jött létre. E pályákon inkább a környékbeli, a megyei II. és a járási bajnokságban szereplő csapatok (K. Vasas, Kinizsi II., K. Téglagyár) játszották mérkőzéseiket, de a városrész környéki csapatok játszottak a város többi pályáján (Széktó, MÁV, KTE) pályákon is, amint a felsőbb osztályokban szereplő csapatok és játékosaik is megfordultak a Rendőrfalu futballpályáin.

A 60-as évtizedben a helyi csapatok részben átszerveződtek, részben pedig újak alakultak. Ekkorra a Kecskeméti Dózsa lett a város vezető csapata, az NB I. B-ig jutva. Az NB II.-ben szerepelt a KTE, az NB III.-ban pedig a Honvéd Mezőfi SE és a Kecskeméti Fémmunkás. A kisebb, újabb csapatok a megyei és a járási bajnokságokban szerepeltek, így a Kecskeméti Dózsa II., a Kecskeméti Szolgáltató, a Kecskeméti Légierő, a régi-új Kecskeméti MÁV, majd a GAMF csapata az MFSC. A Rendőrfalu és a 60-as évtizedben épülő Magyar-Szovjet Barátság Tsz lakótelep csapatának tekintették a Kecskeméti Egyetértést, mely a Matkói úti pályán tartotta edzéseit és játszotta hazai mérkőzéseit.

A Kecskeméti Egyetértés játékosai voltak a 60-as években a Rendőrfaluban élő következő fiatalemberek: Fekete István, Kovács Tibor, Gubacsi Tibor, Gubacsi Imre, Gubacsi József, Kiss Mihály, Kiss István, Kiss Károly, Ocskai István, Dunai Sándor, Dunai László, Bezsenyi Sándor, Bakos Sándor, Bozóki János, Varga Gergely, Balla Géza, Balla Csaba, Schiffer Ernő és Szórád Jenő.

Természetesen más helyi csapatokban is játszottak rendőrfalusi illetőségű focisták, példaként, Varga Gergely (Bono), aki 1972–73-ban a KTE NB III-as bajnokcsapatának volt tagja. Így folytatta a Varga család labdarúgó hagyományait, hiszen édesapja Varga Gergely, nagybátyjai Varga József és Varga László a KAC és a KTE sikeres labdarúgói voltak a 40-es és az 50-es években. Dobó István az 1960-as évek végén igen erős, az NB I./B-ben szereplő Kecskeméti Dózsa-ban játszott, majd innen került a Csepel SC NB I.-es csapatához.

Az Egyetértés megszűntét követően a Kecskeméti Volán megyei II. osztályú együttese vette birtokba a pályát, majd az 1972-ben létrejött KSC három ifjúsági csapata edzéseit tartotta itt az elismert szaktekintély, Piber István edző. E három ifjúsági csapat adta a különböző bajnokságokban szereplő KSC, a Honvéd Mezőfi SE és az MFSC csapatait. Piber István és a szertáros, Géza bácsi igen népszerű volt a fiatalok körében. A Rendőrfalu fiataljainak több generációja számára adott sportolási lehetőséget ez a pálya.

A K. Téglagyár csapatából a KTE-hez, majd onnan a Bp. Honvédig jutott Balogh Mihály (1949). Ismertebb játékosok, akik itt éltek és játszottak a 70-es és a 80-as években: Borbély Zoltán, Kemény István, Szelei József, Érsek József voltak, de sok helyi fiú: Varga Sándor, Dúzs Zoltán, Csernus Tamás, Nagy János, Hegedüs Gergely és mások is itt játszottak.

A magyar sporttörténetben Kecskemét nem túl sok válogatott labdarúgót adott, azonban bizonyára az itteni pályán is megfordulhatott az 50-es és a 60-as években Kecskeméten a Közgazdasági Szakközépiskolában tanuló Fenyvesi Máté, vagy a 70-es években a KSC tehetséges fiatal játékosa Farkas Tibor, aki később a Vasasba került, és három alkalommal ölthette fel a címeres mezt. Ők sok helyi fiú számára jelentettek követendő példát.

A teljesség igénye nélkül, persze más sportágakról, az itt élt és élő sportemberekről is szólnunk kell. Adamik Ferenc vezetésével a 60-as években az ország élvonalába emelkedett a kecskeméti női kosárlabda. E csapat tagja volt a 42-szeres válogatott, a későbbi iskolaigazgató és önkormányzati képviselő Túri Éva (Probojác Miklósné). (A képanyagban közöljük a korabeli Petőfi Népe megyei napilapból vett képet, a Kecskeméti Dózsa-Szigetvár női NB I.-s kosárlabda mérkőzésről 1964 májusából.) A mérkőzést végül a házigazdák nyerték 40:33 arányban. A helyszín a KTE labdarúgó pálya mögötti kosárlabdapálya volt. A képen még látható a 90-es években széthordott, szecessziós stíluselemeket is megjelenítő hajdani KTE épület, melyben öltöző, klubhelyiség és vendéglő is működött. Mint eredményes kosárlabdázót, majd kézilabdázót említhetjük még Varga Lászlóné Gubányi Magdit. A környék fiataljait Tóth Béla Tsz-elnök szervezte be az Egyetértés kézilabda szakosztályába. Az iskola kézilabda életét, a versenyeken való részvételt Kiss Péter testnevelő szervezte.

A Rendőrfaluban, mint nagy részben ipari munkások által lakott városrészben jelentős értékkel bírt a fizikai erő és a bátorság. A küzdősportok helyes irányba vezethették a fiatalok sokszor a tettelegesség irányába forduló belső energiáit.

Kecskeméten Bóbis Gyula, a Londonban 1948-ban szabadfogásban birkózó nehézsúlyú olimpiai bajnok révén igen népszerű lett e sportág, melyben a Rendőrfaluban élők közül két személy tűnt ki: Gubacsi Imre 1947-ben országos ifjúsági bajnok lett, mellette meg kell említenünk a szintén kitűnő birkózót, Habran Ferencet.

A város ökölvívásában a Kecskeméti Dózsa, majd a Kecskeméti Fémmunkás szakosztályai foglalkoztak a fiatalok edzésével, versenyekre történő felkészítésével. Aki esetleg a közelben katonai szolgálatot teljesített, az a Kiskunfélegyházi Honvéd színeiben versenyezhetett. A Rendőrfalu lakosai között itt említhetjük a 60-as évek eredményes öklözőjét, a többnyire 51 kg-os súlycsoportban versenyző Sági Ferencet, a Kecskeméti Fémmunkás, majd a Kiskunfélegyházi Honvéd sportolóját. 349 mérkőzése nagyobb részét megnyerte, a válogatott keretbe is meghívták. E sport a következő évtizedekben is népszerű maradt, a Kecskeméti Fémmunkás

itt élő, ismert és eredményes versenyzői közt említhetjük Csernus Jánost, Miklós Jánost, Bari Lászlót és Villám Jánost.

A Kecskeméti MÁV teke szakosztálya hosszú ideig az ország élvonalában szerepelt. E csapat tagja volt a 80-as és a 90-es években a Lócsei utcában lakott Kállai Zoltán. A korábbiakban a női csapat tagja volt Medgyesi Józsefné (Csöpike), aki eljutott a válogatottságig, és egyéni Európa-bajnok lett.

A Tűzoltó utcában élt Kovács Gergely (1922–2006) ismert atlétikai szakember, szervező. Ifj. Borbély Norbert atlétikában, gerelyhajításban a válogatottságig jutott. Az 1990-es és a 2000-es években mintegy 18 évig szerepelt különféle versenyeken. 1992-ben Hollandiában az EB. 2. helyezette volt, 1993-ban Olaszországban is szép eredménnyel szerepelt az Atlétikai Világkupán. Sportszerűségéért Schmitt Páltól és Gallov Rezsőtől Fair play díjat vehetett át. Asztalos Imola, a KARC atlétája 2008-ban és 2009-ben az Országos Balaton Bajnokságon ezüst és bronzérmeket hozott Kecskemétre 200 és 400 méteres síkfutásban. A Matkói úton lakott Orcsik Ferenc mozgáskorlátozott gerelyhajítóként ért el országos és nemzetközi sikereket az 1990-es és a 2000-es években.

A Vasgyár labdarúgói 1948 körül

A Kecskeméti Téglagyár labdarúgói az 50-es évek elején

Edzés után

Asztaliteniszezők 1959 körül (Balról a második Vincze Sára)

SPORT

5. forduló a kosárlabda NB-ben

vasárnap kettős kosárlabda NB-B I-es csapatok értek el.

EAC—Kecskeméti Petőfi
75:69 (42:25)

Pécs, vezette: Tárnok, Baumgartner.

Petőfi: Fekete (4), Kovács és végig vezettek. A második féldőben sok dobás volt sikertelen a kemény és rugalmas palánkon. A vendégek egyszer 3 pontra megközelítették a Dózsát,

Kecskeméti Dózsá—Szigetvár
csak szabálytalanság árán

(15) — Sahin-Tóth (13) — Tóth (9), Király (5), csere: Menyhart (9), Zsadányi (4), Sárkány (3), Pécsi csapat játékosai voltak, halmos Vörös (2).

Az első féldőben nagyon elhúzott a hazai csapat, de ezt a Petőfi a szünet után befogta, sőt a vezetést is megszerezte. Sajnos, Baumgartner játékvisszalépésével megakadályozta a Pécsi csapat játékosait, halmos Vörös (2).

Az első féldőben nagyon elhúzott a hazai csapat, de ezt a Petőfi a szünet után befogta, sőt a vezetést is megszerezte. Sajnos, Baumgartner játékvisszalépésével megakadályozta a Pécsi csapat játékosait, halmos Vörös (2).

Tatabányai Bányász—Kecskeméti Dózsá 52:46 (23:21)

S.A.K.K.

Két fiatal

A magyar bajnokság hetedik fordulójában Szilágyi Péter mester nyert Szabó nagymester ellen. Nem is annyira a győzelem volt meglepés, hanem a játéktevésés, ami vel azt kivívta.

CARO—KANN VEDELEM
Szilágyi Péter Szabó László

1. e4, és 2. Hc3, d3 3. Hf3, Fg4 (E a védelem legmodernebb kezelése Világos nem lép d4-et, hanem csak d3-ra viszi gyalogját. Ezzel védi a e4 pontot, csere után pedig továbbra is ellenőrzi a fontos d3 mezőt. Egyben elviseli a f3-tól a d4 lépést utáni kiegyenlítést biztosító e5 lépést. Sőtét megoldja ugyan „rossz futójának” fejlesztését, de kevés ellenjátékra van lehetősége.) 4. Hf3: 5. Vd2, Hf6 6. d3, és 7. a3 Hbd7 8. g3, Vb6 9. Fg2, Fd5 10. 0-0 11. Ve2, 0-0-0 12. Kf1, B4 13. g4, de: 14. de, és 15. Vd1, Ve1 16. Fe2, Hf3 17. b4!, (Világos módszeresen játszik. Leszerelte sötét királyszármány próbálkozásait és ellenátadást indít mindkét szárnyon.) 17. —, Hee 18. Bfd1, a6 19. a4, Fe2 20. g3!, Hh5 21. g4!, Fg5 22. g4!, Vd1 23. Fb6, Bdf1 24. Bdf1, Fd8 25. Fe2, Fe4, Fas 26. Fe2, ab: 28. ab: 29. Fd2, Bc: 31. Ha2 szintén nyer, de sötétnek több ellenjátékra van lehetősége.) 30. —, Bf6 31. Ha4, Hh3

32. b4!, Fd4 (32. —, Hf2: 33. Ff2 Bf2: gyalognyeres természetesen nem megy 34. Fe6!, Kd6 35. Bc

Jegyzetek a labdarúgóból

A LABDARUGÁS gépezete most már igazán teljes lendülettel működik. Az ünnepi sportműsor bővelkedett izgalmas, velkedett izgalomban, de végül is biztos kecskeméti győzelmet hozott. Külön örvendetes volt a mérkőzés sportszerűsége.

Kecskemét – Szigetvár kosárlabda mérkőzés 1964-ben

**Torneo Internazionale di Pallacanestro Femminile
"TROFEO DELLO STRETTO"**
Organizzato dall'Azienda Autonoma di Soggiorno e Turismo

Olaszországi kosárlabdatornán (Turi Éva balról a 3.)

— **Pehelysúly:** Totó két menetben úzte szívós ellenfelét, de közben szembéja felrepedt, s az orvos sérülés miatt leléptette. 4:2! — **Könnyűsúly:** Mil-

— **Borzó ellenfél nélkül győzött.** 15:3! — **Nehézcsúly:** Csermely sérülés miatt az 1. menetben feladta Gazda ellen. 15:5!

Győztes.

Nem indult győzelmi eséllyel a MÁV Békéscsabára a listavezető csapat elleni mérkőzésére. A halasi lányok „nincs veszteni valóknak” alapon biggadtak és nagyon jól küzdöttek. Az első féltűz hazai előnyét a mérkőzés végéig sikerült lelkes játékkal a legminimálisabb aránya vereségre csökkenteni, sőt, kis szerencséjével az egyik pontot meg is szerezhetik volna. — **Goldobók:** Horváth Mária 5, Horváth Klára 2, Korváth Kata 2 és Lőrincz 2.

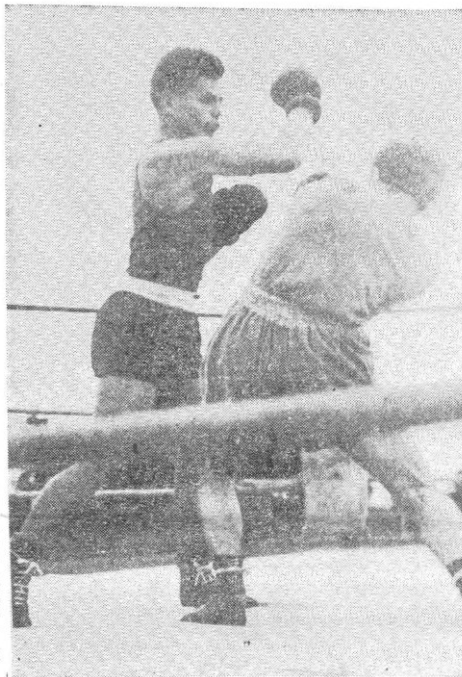
SZOLNOKI MÁV—KISKUNHALASI MEDOSZ 14:6

NB II. Keleti csoport, Szolnok, 500 néző, v.: Gulyás és Takács.

Balszerencsés mérkőzést vívott Szolnokon a Kiskunhalasi MEDCSZ ökölvívócsapata. Ebben jelentős szerepet játszottak a játévezetők sorozatos igazságtalan ítéletei is, amelyektől Cbendorfot és Szabót, valamint Molnárt megérdemelt győzelmüktől fosztották.

Részletes eredmények felől a halasi ökölvívók): **Légsúly:** Mack ellenfél nélkül győzött. 2:0! — **Harmatsúly:** Katus magasan vezetett, amikor a 2. menet közepén egy ütésbe beleesett és a kiszámolás sorsára került. 2:2! — **Pehelysúly:** Deákot az 1. menetben Márkus döntő fölénye miatt leléptették. 2:4! — **Könnyűsúly:** Szabálytalanságokkal tarkított mérkőzésen Pifkót a harmadik menetben leléptették Király II. ellen. 2:6! — **Kisváltósúly:** Szigeti rohamait és pontos ütéseit Hajdú csak a 2. menet közepéig bírta. 4:6! — **Váltósúly:** Szinvonalas mérkőzésen a sokkal pontosabban és keményebben ütő Obendorff győzelmet érdemelt volna Bevizzel szemben, de a bírók döntelent ítélték. 5:7! — **Nagyváltósúly:** Az ütészabálytalanságokkal tarkított mérkőzésen a sokkal többet ütő Szabót igazságtalanul fosztották meg Miklóssal szemben a győzelemtől. 6:8! — **Középsúly:** Molnár elől Ecseédi a mérkőzés folyamán többször kettős fedezékbe kényszerült, s győzelme pontozóbírói tévedés volt. 6:10! — **Félnehézcsúly:** Süveges nem bírta Török gyomorra mért kemény ütéseit és a 2. menetben feladta. 6:12! — **Nehézcsúly:** A sokat szabálytalankodó és kellő felkészültséggel nem ren-

delkező, valamint az életveszélyesen öklöző szolnoki Paált a mérkőzésvezetőnek le kellett volna léptetni. Halász egészségének megvédése érdekében feladta. 6:14!

Sági (balról) pontozással győzte le Sonjákót, aki regé-
ben szintén a Honvédban versenyzett.

A KTE birkózó szakosztálya értesítette tagjait, hogy a traktusban elhunyt Fejes Zoltán birkózó temetése ma délután 3 órakor lesz a kecskeméti köztemetőben.

ELADÓ
m. dem
Lajtha
Körösten
logos al
vasi. n
óra kőz
JÓ állás
Készlet
1. sz

ELADÓ
Kecskeméti

SZIKVI
részlet
EGY I
son, ol
komét,

ELADÓ
Kecskeméti
utca V
BEKÜ
alkalm
sok r
ol ont
elfoga
Sárfi,
szám.

KONY
Eath.

ELAD
Sáfar
letéki
dekló
stand

ELAI
Kész
mét,
estef

100-A
tűző
Ejtas

KITI
nem
Lajo
let.

SZO
Köt
Vak

KEJ
bél
Kec
bál

SZC
köt
jeli
det

EL
Isz

EG
kei

HI
Kő
Eő

EL
be
7
Isz

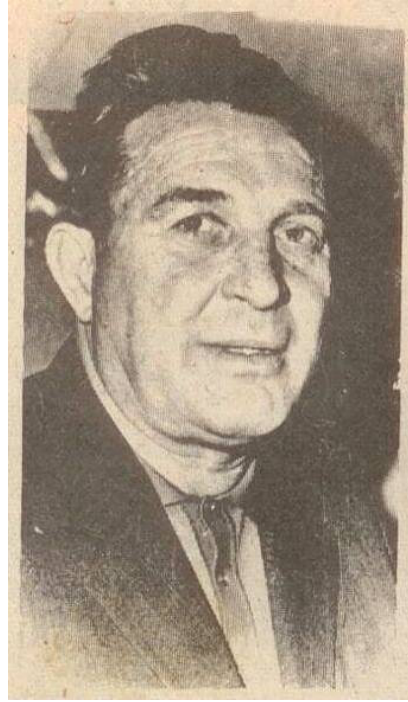
Sági Ferenc ökölvívó mérkőzése, 1964

Túri Évát sporttársai köszöntik

*Az NB3 Délkeleti csoportjában 1972/73-ban bajnoki címet szerző KTE csapata.
 Felső sor: Porhanda, Szabó, Könyves, Bánhidi, Komáromi II.
 Második sor: Csősz, Szarka Balázs (elnök), Berki Zoltán (szakoszt.vez.), Gyurik, Gyorsa, Némedi,
 Szóczei, Kovács, Seres Lajos (pályaedző), Varga Béla (edző)
 Ülő sor: Tormási I., Dobó, Balatoni, Tormási II., Komáromi I.
 Alsó sor: Sebestyén, Varga, Horváth*

A KSC utánpótlás és a rendőrfalusi fiúk edzője, Piber István

Farkas Tibor sok fiú példaképe volt

Nem feltétlenül sport, de igen népszerű tevékenység volt a Rendőrfaluban a 60-as és 70-es évek folyamán a galambászat, amelyet számos fiatalember (pl. Ladányi Mihály, Hegedűs Ferenc) űzött. Tiszta égbolt esetén szép látványt nyújtottak a felküldött, köröző galambok.

Áttérve a kultúrára leszögezhetjük, hogy a mintegy 5000 lakosú városrész esetében önálló kulturális műhelyekről nem igazán beszélhetünk. Azonban az iskola és pedagógusai kisugárzása, tehetséggondozó tevékenysége sokat jelentett. A 60-as, a 70-es és a 80-as években az iskolában amatőr színjátszó diákcsoportok adtak elő műsorokat, előadásokat. Az iskolában ez idő tájt filmvetítések is voltak.

A 60-as és a 70-es években a munkahelyeken is szerveztek kulturális programokat és eseményeket. Így a ZIM-nek a Rendőrfaluban élő dolgozói is részesei lehettek a nagyvállalat kulturális referense, Studer Béla által szervezett színvonalas irodalmi, zenei, művészeti programoknak.

Számba vehetjük a Rendőrfalunak a művészet területén alkotó személyiségeit is. Hosszú évtizedekig, 1978 januárjában bekövetkezett haláláig a környék nagy meglepésére működött a Kolozsvári utcában Bogáts Ernő fényképész műterme. Nagyszámú hírességről készített képet üveglemezre vagy papírra. Sajnos, halála után e kollekció széthullott. Szakmai örökségét leánya Bogáts Zsuzsa vitte tovább, a belvárosban, a Wesselényi utcán jól működő műterme volt. Eredményeiért országos ezüst-díjat kapott, Debrecenben életmű kiállítása is volt. Sajnos, fiatalon, 39 évesen halt meg. Testvére, Bozókiné Bogáts Marianna négy évig a Párizsi Magyar Intézet munkatársa, szerkesztője volt, 7 kiadvány szerkesztésében működött közre.

A kiemelkedő üvegművész, Csertő Lajos is itt gyermekeskedett, életútjáról külön összegzésben írunk.

Takács Jolán Anna és Nagy László számos kiállításon mutatták be az utóbbi években művészi tűzzománcaikat a város több templomában és iskolájában, de Kecskeméten kívül is.

A pár éve itt élő Károlyi Ferenc György eredeti szín- és hangulatvilágú képeit ismertette meg a város közönségével már több alkalommal.

Az említett fiatal atléta édesapja, Borbély Imre, ugyan amatőr alkotó, de rendkívül érdekes és eredeti képei révén mutatta meg tehetségét, érzéseit az érdeklődőknek.

A jövő perspektívái az életforma változások tükrében

Az 1920-as évek és 1949 között az életforma, a mindennapi élet viszonyairól a források, a korabeli sajtó és a visszaemlékezések adta lehetőségei alapján már említést tettünk.

E rész az életforma, a mindennapi élet viszonyai alakulását 1949/50-tól napjainkig szándékozik érintőlegesen áttekinteni.

A „második proletárdiktatúra” 1949-re állami tulajdonba vette szinte a kisipari méretig terjedő üzemeket is, véget vetett a koalíciós időben még így-úgy létező szabadságjogoknak, az állami ideológia totális kontrollját alakította ki a polgárai felett. Mindez az élet legegényibb alrendszereihez is eljutott. A Magyar Dolgozók Pártja és helyi vezetői meghatározták, hogyan kell élni, dolgozni, gondolkodni, de még a szabadidő eltöltését is programozták.

A rendszer 1949-től igen szigorú követelményeket állított Kecskemét e városrésze lakói elé is. Az 50-es évek folyamán szigorú követelmények, elvárások voltak a munkahelyeken, példaként a munkaverseny, a békekölcsön-jegyzés, az ideológiai szemináriumok kötelező látogatása említhetők. Ez új volt a korábbi évekhez képest a Rendőrfalu a környező ipari üzemekben dolgozó munkásainak is. A politikai szigor igyekezett kiterjedni az emberek magánszférájára is. E folyamatoknak természetesen voltak pozitív és negatív aspektusai is.

A folyamatos, a sok és nehéz munka mellett talán az egyre tömegesebb sportélet adott a fiatalok számára valamely érvényesülési, szórakozási és kikapcsolódási lehetőséget. A vállalatok a dolgozók számára üdüleket, kirándulásokat szerveztek, de e lehetőségek elosztása sokszor politikai szempontok alapján történt. A városrész lakói a korábbi évtizedekhez hasonlóan látogathatták a város színházát és filmszínházait, sokszor szervezeten is, azonban az előadások és a programok jelentős átpolitizáltsága a művészi értékek rovására ment. A kultúra akkori tudatformáló szerepe sokáig éreztette hatásait.

A családok helyzete, életviszonyai keveset változtak, nemigen beszélhetünk előrehaladásról a korábbiakhoz képest. Ekkor e városrész a Halasi út és a Lócsei utca, a mai Mindszenti és Szent László körutak között a mai területe talán felét jelentette. A házak, a lakások komfortszintje a 60-as évekig alig változott, sok helyen zsúfoltság volt, kevés helyen létezett fürdőszoba. E tekintetben inkább a falu felső része és egyes ONCSA-házak voltak csekély előnyben.

Tartós fogyasztási cikkek, járműveket nemigen tudtak vásárolni az emberek, tehát általános volt a szegénység. A fogyasztási, vagyis a könnyűipari termékek és az élelmiszerek hiánya nehezítette a mindennapokat a háború előtti évekhez képest is. A mindennapok tehát szigorú keretekbe illesztve teltek az otthon és a munkahely között. Az életfeltételek nehezebbé válása azonban nem jelentette az ellehetetlenülést. Az emberek dolgoztak, éltek családi életüket, próbálták javítani egzisztenciális lehetőségeiket, természetesen a korszak lehetőségeinek megfelelően. Az életforma említett jellegzetességei a forradalom ellenére végigkísérték az 50-es éveket.

A 60-as évek elejétől, közepétől azonban viszonylagos fejlődés kezdődött. Mint a történeti részben említésre került, 1960-ban bezárták a Matkói úti temetőt, a Lócsei utca és a Matkó út között megkezdődött a korszak szabványainak megfelelő sátozott, kertes családi házak építése. A Rendőrfalu területe így mintegy másfél évtizednyi idő alatt megduplázódott, új utcák jöttek létre. Az itt épült házak már komfortosabbak voltak, túlnyomórészt fürdőszobával ellátva épültek. A Rendőrfalu többi részének házai, lakásai is előrehaladtak a komfortszintben. A 60-as évek végén megindult a Tsz-falu, a mai Kósafalu családi házainak építése is. A korábbiakban már említett nagyüzemek mellett új vállalatok létesültek, munkát adva a bővülő népességnek.

Az 50-es évekhez viszonyítva a 60-as évek közepétől javult a lakosság fogyasztása, ellátása az élelmiszeripari és a könnyűipari termékekből. A fiatal generációk szórakozási lehetőségei is fejlődtek, a tömegsport mellett a különféle iskolai, vállalati bálók, utazások, a városi szórakozóhelyek viszonylag sok lehetőséget biztosítottak.

Új jelenség volt az 50-es évek néprádiójához képest a 60-as években a televízió megjelenése a családi házakban. Az első típusok, a ma már múzeumi tárgynak tekinthető Munkácsi, Tavasz, Kármén és Duna voltak. Az MTV ekkor csak egy csatornán sugárzott, és nem is minden nap. Emberileg érdekes, értékes és pozitív jelenségként tekinthetünk arra vissza, hogy egyes érdekesebb filmek, sportműsorok alkalmával a tv-készülékkel rendelkező konszolidált családokhoz beültek a szomszédok, vitték székeiket, és együtt tekintették meg a filmet, vagy a sportrendezvényt. Hasonlóan történt a gyermek-diavetítések estében is. A mai individualizált világban az ilyen közösségi viselkedés elképzelhetetlen lenne.

Előrelépett a motorizáció, míg az 50-es évek szinte egyedüli közlekedési eszköze a kerékpár volt, a 60-as évekre csekély számban megjelentek a motorkerékpárok és a személygépkocsik.

A forgalom növekedése szomorú kísérőjelenségei voltak a gyermekbalesetek a 60-as években. (Gatyás Dezső, Magó József) Az iskola pedagógusai humánummal, szeretettel hívták fel a családok figyelmét ezek elkerülésére, akár közlekedésből, akár más okból következtek.

Negatív jelenségként említhetjük az egyes rétegeket érintő túlzott italfogyasztást, alkoholizmust, melyre számos lehetőség nyílt a környéken. (Kétlépcsős kocsmá, Cukrászda, Deutschkocsmá, Bari-kocsmá, ezen kívül a számos engedély nélküli alkoholkimérés, „bögrecsárda”).

A növekvő lehetőségek, a munka és a gyarapodó jövedelem ellenére a fiatal és a középkorú férfiak egy része magánéleti, családi problémákkal küzdött, nem tudott emberileg, szakmailag továbblépni, ezért az alkoholban találta meg problémái és feszültségei „levezetését és megoldását”. Ez sajnos sokaknál súlyos betegségekhez, korai halálhoz vezetett dacára annak, hogy a 60-as és a 70-es évtizedben egy bizonyos alacsony szinten mindenki számára biztosított volt a foglalkoztatás, a csekély jövedelem és a megélhetés.

Ez részben összekapcsolódott az erőszak megjelenésével bizonyos rétegeknél. E jelenség szociológiailag a munkás-lakónegyedek esetében általában kimutatható volt, azonban jó esetben az agresszív energiák a küzdő-, vagy más sportokban levezetést találnak. Ha ez nem történik meg, akkor e viselkedés a társadalmi élet részévé, negatív jelenségévé válik. Sajnos, e jelenség érzékelhető volt a városrészben is. A kocsmák, italboltok környékén, bálók alkalmával fordultak elő atrocitások és tettelegességek. Inkább a 60-as évtizedben volt jellemző, hogy egyes helyi fiatalok akadályozni akarták, hogy itt lakó lányoknak más városrészből érkező fiú udvaroljon. Pedig semmi közük sem volt hozzá.

Vörös József, az ismert, neves népi író Bugacról járt be Kecskemétre tanulni a 60-as és 70-es évek fordulóján. A trapéz című visszaemlékező jegyzetkötetében leírja, hogy hazafelé menet a Kecskemét-Átrakó állomáson több vagány megtámadta és bántalmazta. Mivel ő egyedül volt, hatékonyan védekezni sem tudott. A következő alkalommal azonban a bugaci fiúkkal együtt elrettentették a támadókat.

Természetesen az említett negatív jelenségek nem voltak általánosak vagy tömegesek, azonban kitapinthatóan jelen voltak. E magatartásforma a 70-es végétől és 80-as évektől kezdve lecsendesedett, lassan megszűnt. Más jellegű problémák azonban megjelentek.

A fiatalok a 60-as évektől, vagy inkább a 70-es évtizedtől önállóbban, több lehetőség között választva élhettek. A városban a szórakozási lehetőségek is bővültek. Az Aranyhomok szálloda létrejöttével a szórakozás, az éjszakai élet lehetőségei bővültek, a vállalatok, a KISZ szervezetek is számos kulturális, szórakoztató alkalmat rendeztek. Persze ide nem jutott el minden helyi fiatal.

A sport, a tömegsport lehetőségei is bővültek, a Széktói-strand és az 1968-ban az Izsáki úton megnyílt új uszoda fürdésre adott lehetőséget. Ettől függetlenül sokan fürödtek a környék kopolyagödreiben, az agyagkitermelés által létrejött kis tavaiban (pl. Báger).

A 60-as évek végétől a hazai és az angol beat könnyűzenei kultúra behatolt a fiatal generációk gondolat- és érzésvilágába, részben „leváltva” az addig domináns nótá- és táncdal, szalonzene kultúráját. Ez generációs határvonalat teremtett, ugyanakkor a 60-as és 70-es években felnőtt generációkban erősítette a „nonkomformista”, vagy „lázadozó” viselkedésformákat. Sokan ezen túl tudták lépni, egyesek viszont 50-es, 60-as, 70-es életkorukig, a mai napig így maradtak: örök lázadóként, vagy öreg rockerként nehezen találva meg a szociális beilleszkedés útját.

A Rendőrfaluban élő számos fiatal próbálta meg követni az országos példákat, többen próbálkoztak beat- és rockzene előadásával, együttesek szervezésével vagy hagyományos zenével. (Varga Sándor, Radics Tibor, Németh László, Váczi József).

Bizonyos fellazulás azonban az 50-es évek szigorúbb erkölcsi viszonyaihoz képest is bekövetkezett. A házasságok egy része szétzilálódott, növekvő számban formálódtak külső kapcsolatok sok esetben a munkahelyeken.

A tizenéves fiatalok erkölcsi is szabadabbá váltak, sok fiatal pár tett kerékpáros kirándulást a természet lágú ölére, az úttörőtáborral is rendelkező közeli Fehértói-erdőbe, de nem feltétlenül madártani, vagy botanikai megfigyelés céljából.

Mindettől függetlenül kimondhatjuk, hogy a városrész fiataljai és a középkorú, de az idősebb generációk is sokat dolgoztak a 60–70–80-as évtizedben. Sokan a környező üzemekbe jártak, de a város több intézményében, hivatalában is megtalálhatók voltak. A fiatalok a nyári szünetben is végeztek csekély fizetésért idegenmunkát a környező üzemekben, a Magyar Szovjet Barátság Tsz-ben, a Palackozóban, a Konzervgyárban, a ZIM-ben.

Itt lehet kitérnünk a Rendőrfaluban élő cigány lakosokra. A 60-as években ideköltözők lényegében beilleszkedtek, becsületesen éltek, dolgoztak. Az iskolában, a munkahelyeken jó, barátságos viszony alakult ki a magyarok és a cigányok között, szinte semmiféle konfliktusról sem lehetett beszélni. A jelenlegi helyzet (2015) eltérő, sajnos a város más periférikus részei közötti átmozgó személyek révén főként vagyon elleni bűncselekmények történnek.

Az 1989/90-es rendszerváltás, és az azóta tartó folyamatok ellentmondásos hatást gyakoroltak a Rendőrfalu lakosaira. Sokak esetében egzisztenciavesztés, kevesebbek esetében meggazdagodás következett be. Számos helyi, vagy ideköltöző lakos emelt új házakat a régi elbontott házak helyén. Sokan modernizálták régi házaikat.

A technikai modernizáció, a gépesítés, (a háztartási gépek, a szórakoztató elektronika, a mobiltelefon, a számítógép, a nyugati típusú, sok esetben használt gépkocsik) a legtöbb háztartásban jelen van.

Az országos folyamatoknak megfelelően a társadalomerkölcsi viszonyokban is változások történnek. A környéken megfigyelhető, hogy éjjeli pillangók röpködnek, melegek suhannak el a langyos éjszakákban. Többnyire nem a Rendőrfaluban laknak. Már a 90-es, a 2000-es években megtörtént, hogy helyi középkorú vagy idősebb férfiak a város más részéből meghívott hölgyekkel többszereplős partikat szerveztek. Mindettől függetlenül a nagy többség élete teljesen kiegyensúlyozott és normális, megfelel a kor erkölcsi követelményeinek. A hagyományos családi viszonyok mellett azonban növekszik a válások, az együttélések aránya.

Sajnálatos jelenség az egzisztenciális okokkal összefüggő külföldre távozás annak ellenére, hogy a közelben felépült Mercédesz-gyár innen is sokaknak ad munkát. Akik viszont évtizedek, de akár rövidebb idő alatt is megszerették e falusias környéket, ragaszkodnak hozzá, és a város legelegánsabb, legszebb lakónegyedeivel sem cserélnék fel kertés házaikat.

Képek a mai Rendőrfaluról

A Halasi út 2014-ben

A „Kétlépcsős” kocsmá

Gyufagyári ház eredeti formában

A gyufagyári ház felújítva

A Máltai Szeretetszolgálat Komplex Hajléktalanellátó és Rehabilitációs Központja

A Brassói utca

Az Ungvári utca 2014-ben

A Matkói út

Az út a Nagytemplomhoz tart

A téglagyári házak

A volt „CS” házak

II. rész

Rendőrfalusiak itthon és szerte a világban

Arcképek, életutak, emlékek

Kecsemét e városrésze történeti fejlődésének eddigi ívét lezárva szubjektívebb részhez érkezhetsz a kedves olvasó. Személyes, családi életutak, visszaemlékezések következnek. A személyes, a családi életutak mindig a nagy történelmi folyamatok egyénileg átélt részét képezik, jelentik. Ezért érezzük fontosnak, hogy ezek is publicitást kapjanak.

Az alábbiakban közölt élettörténetek eltérő mélységben, terjedelemben tárják fel személyes eseményeket, családi emlékeket. Azonban így is érdekesek, értékesek, mert illusztrációk a történeti részhez, bennük a történelem lenyomatai, korrajzai, következményei tárulnak fel. A megörökítésük ezért is szükséges.

A helytörténeti fejezetek, akárcsak a személyes történetek hangsúlyozottan nem a jelenről szólnak, hanem a korábbi évtizedek emlékeit, kötődéseit, folyamatait szeretnék rögzíteni.

Tudatában vagyunk, és előre jelezzük, hogy mint minden munka, a miénk is bizonyára messze áll a tökéletességtől. Az számunkra is hiányérzetet jelent, hogy biztosan voltak olyan személyek, életutak, emlékek, amelyek esetleg elkerülhették a figyelmünket. Ezért elnézést kérünk. Azt meg igazán sajnáljuk, hogy erőfeszítéseink ellenére sem osztották meg néhányan krónikánkkal a nagyon is ide kíváncsozó élettörténeteiket. Bízunk azonban abban, hogy a kutatás nem áll meg, a régi értékek folyamatosan a felszínre kerülve ezután is jó példákkal fognak szolgálni a jövőnek.

Az emlékező írások sorrendjében rendszerező elvként a beérkezési sorrendet alkalmaztuk. Nem követtük a szerzők, adatszolgáltatók névsorba állítását, sem az írások terjedelem szerinti rendezését, pláne nem tudtunk és akartunk fontossági sorrendet állítani. Minden itt következő írás nemcsak része a kötetnek, de önmagában is egész, és bármiféle összehasonlítás nélkül csak a saját értékével mérhető.

Rendőrfalun innen és túl

22 évig éltem a szülőfalumban. Ez az időszak felejthetetlen volt számomra. Mindig sok szeretettel gondolok vissza az ott eltöltött időkre. Az ÉLET úgy hozta, hogy 25 éve már a föld másik felén, Amerikában élek. Egy faluinformáció internetes keresése során rádöbentem, hogy alig van adat a Rendőrfaluról. Ekkor határoztam el, hogy teszek érte valamit. Otthonlétemkor felvettem, hogy meg kellene írni a falu történetét. Károlyfalvi József helytörténész azonnal továbbvitte az ötletemet. Pap István tanár úrral, Solymosi Józseffel mindannyiunk örömeire összehozták ezt a nagyszerű könyvet. Köszönet munkájukért. Az okostelefonok világában minden percünket, pillanatunkat megörökítjük, de vajon ki menti át szüleink, és saját gyermekkorunk történéseit? Miután én több mint hétezer kilométerrel odébb élek, ezért segítettem úgy, ahogy tudtam. Telefonon keresztül csináltam azt, amit valamikor Bartók és Kodály tett lábom, vagyis gyűjtött. Ennek alapján indítottam el a „Rendőrfalu egykor és most / Mesélő falu” Facebook-os csoportot, aminek több mint 370 fős a taglétszáma. Hatalmas képanyaggal és nagyon érdekes történeti anyaggal áll a tagok rendelkezésére. Meglepődtem, mennyi falusi család mozdult meg történetük, múltjuk közzététele érdekében, ezáltal a könyvet is felduzzasztva, színesítve. A könyvnek kb. a felét a falu írta, hát nem nagyszerű? Eme alkotás sok fotót kapott Facebook-os oldalunkról is.

Vörösmarty Mihályt idézve: „Köszönjük élet! Áldomásodat, Ez jó mulatság, férfi munka volt!”

New York, 2016. június 1.

Varga Erzsi

Az iskola és a vasúti sorompó

Varga Lászlóné Gubányi Magdi emlékei

Ha jól emlékszem, a 25. éves általános iskolai találkozónkat a 27. vagy a 28. évben szerveztem meg. Nagyon jó dolog volt végigmenni a faluban, és szinte minden házat megtalálni, ahol az 1968-ban végzett osztálytársaink laktak szüleinkkel. (Volt, aki a Vörös mamánál nevelkedett.)

A tanáraink közül sikerül beszélni Kuna Miklóssal, aki sajnálatos betegsége miatt a találkozón nem tudott részt venni. Tóth Ili nénivel is beszéltem. Nagyon szép, kellemes hangja ma is itt cseng a fülemben. Juhász Albinné, Róza nénit is sikerült elérnem, de ő sajnos nem tudott az eseményen részt venni. A legnagyobb élményt Tápai Illés osztályfőnökünk felkutatása jelentette. Információim szerint Móricgáton lakott abban az időben. Én úgy gondoltam, vagyok annyira ügyes, hogy meg fogom találni. Autóval elmentem Móricgátra, ahol kérdezősködni kezdtem a település központjában. Nem igazán jártam kezdetben sikerrel, mikor is egy biciklis fiút megkérdeztem, hogy nem tudja-e véletlenül hol lakik a Tápai tanár úr. Meglepetésemre rögtön igent mondott, személyét úgy azonosította be, hogy biztosan a „b... tanárt” keresem. Helyes útbaigazítása után meg is találtam. Természetesen nagy volt az örömünk mindkettőnknek, hiszen sok év eltelt azóta, hogy utoljára a 8. osztályban találkoztunk. Illés bácsi ekkor baromfitartással foglalkozott, tojást termelt.

Megbeszéltük a találkozó, illetve a randevú időpontját, majd elköszöntem Illés bácsitól, akitől ajándékba kaptam egy tálca tojást. Mielőtt beültem az autóba, utánam szólt, hogy várjak egy kicsit. Nagyon erősen rám nézett, majd mosolygó arccal kimondott egy szót, ami nem volt más, mint a „Galóca”. Ekkor bevillant, hogy ötödikesek voltunk, amikor minden a Halasi-úti iskolába járó osztály előadott egy színdarabot a leghátsó osztályteremben. Ebben a darabban rám osztotta Illés bácsi a „Galóca” szerepét, és az lett az én nevem egészen a 8. osztály végéig. Ma is emlékszem a darab első sorára, amivel az én szövegem indult. Így hangzik: „Nézzük csak, nem felejtettetek-e itt valamit, egy kis zsebkendőt, vagy fésűt? Nahát, sehol, semmi!”

Ehhez a szerephez készült egy fantasztikusan aranyos gombakalap, a gallérom pedig fehér fodros volt, alatta pedig fekete blúz és nadrág, valamint egy kölcsön csizma (ami, ha jól emlékszem, a Margit tesómé volt). Abban a pillanatban, mikor a régi „nevemen” szólított, láttam magam előtt szinte az egész műsort. Sajnos, már nem tudom, hogy a többi szerepet melyik osztálytársam játszotta.

Az osztálytalálkozó nagyon-nagyon jól sikerült. Eszméletlen jó volt újra találkozni azokkal az arcokkal, akikkel nagyon rég nem láttuk egymást. Beindult a memória, eszembe jutott az osztálynévsor is, mely így kezdődött: Berente, Czelleng, Gubányi, Hascsik, Hegedűs, Kiss, Magonyi, Marozsi... a teljesség igénye nélkül. Amikor személyesen körbejártam a falut, és megpróbáltam megtalálni az egykori kedves osztálytársakat, sok szép emlék jutott eszembe.

A Matuska (Farkas Laci) abban az időben külföldön élt, de édesanyja nagy szeretettel fogadott és beszélt nekem a Laciról. A Matussal kapcsolatban eszembe jutott, hogy egyik évben Fehértón voltunk úttörő-táborban. (Azt hiszem, a 6. osztály végén.) A táborban volt egy libikóka (mérleghinta), ami nem volt más, mint egy hosszú rönkfa, amit egy tartóra szereltek fel. Ezt a hintát természetesen mi is kipróbáltuk. Az egyik végén ültem én, Matus, meg a Hegedűs Teri. A másik végén helyet foglalókra már nem emlékszem, csak arra, hogy a túl oldalon ülők erősen a földhöz csapatták a gerenda végét, ahol ültek, és mi mind a hárman leestünk a hintáról. Emlékezetem szerint Matus keze eltört, az én könyököm pedig elrepedt.

A tábor maga 2 hétig tartott, azonban vasárnap eljött az édesanyám és Klári nővérem, akik előzőleg a Margit nővéremet látogatták meg, aki Baján, vagy valahol a környéken volt építő-táborban. Nagyon megörültem nekik, és ekkor eltört a mécses. Elmondtam, hogy mi történt velünk s velem, és én hazajöttem édesanyámmal. Klári tesóm maradt a második hétre. Persze hozzáteszem, hogy amikor leestünk, természetesen nem volt bögés, mert akkor lehet, hogy azonnal haza kellett volna jönnünk.

Arra is emlékszem, hogy mivel nem volt tornaterem, tornaszoba az iskolában, ezért ezek az órák rossz idő esetén a tanteremben voltak megtartva. Itt próbáltuk a tábla előtt többek között a fejen állást, és nagyon sok babzsákos ügyességi játékot is játszottunk.

Igazi testnevelés óráink már akkor voltak, mikor Kullai András tanár úr került az iskolánkhoz. Nagyon sokat futottunk, kislabdát dobtunk, távol és magasugrást gyakoroltunk a homokban. Nagyon sok városi versenyen vettünk részt osztály- és iskolatársaimmal együtt. Az iskolai évváró ünnepségek alkalmával a közösségi munkáért és a sporteredményeinkért sok oklevelet és könyvajándékot kaptunk.

Én személy szerint nagyon szeretem, nagyon szerettem a sportot, amit kisebbik fiam születéséig űztem is. Először atletizálni kezdtem, hiszen Kullai tanár úr tehetségesnek vélt. Ezért az akkori Leninvárosi Általános Iskolába jártunk edzésre Grosán Pál tanár úrhoz. Azonban a hosszú, magányos futásokat nem szerettem, ezért nemsokára átpártoltam a kosárlabdához. Az edzőm Szabó Zoli bácsi volt, akire a mai napig szeretettel gondolok. Mivel a Rendőrfalut a város felől az a bizonyos vasúti sorompó választotta el, ezért a kosárlabdás karrierem egy hosszán tartó tolatás miatt véget is ért. Nem értem ki időre a KTE pályára, ahol, ha jól emlékszem, városi úttörő bajnokság volt. 10 órakor kezdődött az egész, én 10 óra előtt 5 perccel érkeztem meg végigfutva a Rákóczi utat, hogy időben megérkezzek. Amikor odaértem, Adamik tanár úr nagyon leszidott, hangosan lehordott, hogy ezt nem lehet csinálni egy sportolónak. Hiába mondtam, hogy a vasút miatt késtem ilyen sokat, nem fogadta el. Olyan hangnemben beszélt velem, hogy sírva fakadtam, és azonnal otthagytam a kosárlabdapályát. Mivel nővéreim ekkor már kézilabdáztak, én is követtem őket, és közel 20 évig játszottam a KTE-ben. Nagyon szép időszak volt ez számomra, mert egész életre szóló barátságok kötődtek, és a mai napig tartjuk a kapcsolatot.

A kézilabdával kapcsolatban annyi emlékünkhöz van még a tesóimmal közösen, hogy akkoriban (a 60-as évek közepe vagy vége) volt az Egyetértés Tsz a Rendőrfalu végén, és ha jól emlékszünk, ott volt agronómus vagy tsz-elnök Tóth Béla (Tóth Géza fia), és ő szedte össze a faluban az ügyesebb lányokat, köztük nővéreimet is, akiknek szerinte jó labdaérzékük volt. Az Egyetértés kézilabda csapata azután nemsokára beolvadt a Kecskeméti Testedző Egyesületbe, ahol megalakult a kézilabda-szakosztály. Az első edzőnk a szintén a Rendőrfaluban lakó Bodnár Pali volt, aki sajnos már nincs közöttünk. Ide kerültem be én is 1968-ban, amikor 8. osztályos voltam.

A vasúti sorompóval kapcsolatban van még egy nagyon személyes emlékem, élményem. Mi is a téglagyári házakban laktunk a falu végén a Matkói út és az akkori Szentgyörgyi Ferenc utca kereszteződésében. A mi házsámunk Törökfái 179. volt. 1974. június 8-án volt az esküvőm. Az akkori Tanácsházán 15.30-kor kezdődött a polgári szertartás. A szokások szerint meg is érkezett a leendő férjem, a násznagy és egy-két közvetlen családtagunk a kikérőre. Mivel már egy kicsit késve voltunk, a ceremóniának ez a része gyorsan lezajlott, majd autóba ültünk. Nekem a „menyasszonyi” kocsisom, Köpöczi Lajos bácsi, a kolléganőm férje volt. Természetesen, amikor a vasúti átjáróhoz értünk, a sorompó le volt csukva tolatás miatt. Álltunk ott 1-2 percet, majd Lajos bácsi kiszállt a kocsiból, és megkérte a tolatást irányító vasutast, hogy engedjenek át, mert ha miattuk lekéssük az esküvőt, sohase fogok férjhez menni.

Nagyon kedves és rugalmas volt a vasutas férfi, mert arra az időre, amíg a nászmenet áthaladt, leállította a tolatást. A Tanácsházára pontosan 15.30-kor érkeztünk meg. A vendégsereg már nagyon izgatott volt, hogy mi lehet velünk, hiszen akkor még nem volt mobiltelefon, hogy odaszóljunk, hogy „jövünk”.

A házasságunk megkötöttet, és lehet, hogy ennek az apró malőrnek köszönhetem, hogy a mai napig nagyon boldog házasságban élek drága párommal és két imádott fiunkkal.

Miszory Franciska

(1923–2012)

Értékes, ugyanakkor csendes, visszahúzódó, minden feltűnést elkerülő személyiség volt. Kevesen ismerték, vagy tudták róla, hogy kivételes nyelvtelenséggel és nyelvismerettel rendelkezett.

Miszory Franciska dédapja Péch Antal bányaigazgató, az MTA levelező tagja, Selmecebánya díszpolgára volt, anyai nagyapja, Vadas Jenő pedig a magyar erdészeti kutatás megteremtője, a Selmecebányai Erdészeti Akadémia tanára volt, édesapja is Selmecebányán dolgozott mint bányamérnök. Szülei Trianon után hagyták el a Felvidéket. Ő már Budapesten született 1923. november 3-án. Iskolába Putnokon, Dombóváron járt, majd a vizitációs nővéreknél a nyelv-mester-képzőt is elvégezte. Tanulmányait Baján, majd Kecskeméten a kertészeti technikumban folytatta. Az ELTE Nyelvvizsga Bizottsága előtt tett sikeres felsőfokú nyelvvizsgát angol, német és francia nyelvből.

Kivételes nyelvtelenség volt, az említetteken túl több nyelven beszélt, írt, olvasott, fordított. 1966-ig Dombóváron tanított, ekkor költözött Kecskemétre.

Tudását a Zöldségtermesztési Kutatóintézetnél kamatoztathatta, mintegy 1000 szakmai tanulmányt fordított le magyarról a világnyelvekre és fordítva. Ezáltal jelentős szerepe volt a tudomány és a gyakorlat előrehaladásában. E tanulmányok nagy része könyvekben, folyóiratokban jelent meg, vagy előadások formájában hangzott el.

Hívó katolikusként minden vasárnap ott volt a miséken a Nagytemplomban. Szomszédjai, ismerősei mint szeretetteljes, kedves, segítőkész egyéniséget ismerték. A Nagyvárad utcában lévő kertje arborétum, lakása pedig múzeum volt. Féltve őrizte családjá, szülei értékes hagyatékát.

2012. október 11-én 88 évesen, hosszú és tartalmas életutat végigjárva ment el. Távozását követően is gazdagította a magyar tudományt és művészetet: családjá, szülei és az ő hagyatékát a Soproni Erdészeti és Faipari Egyetemenek, a Kecskeméti Katona József Múzeumnak, értékes selmecebányai fajták gyűjteményét pedig a Szórákaténusz Játékmúzeumnak ajándékozta.

Kerekes Magdolna újságírónak a Hírös Nap-tárban halálakor róla megjelent emlékező írása szerint „ahogy élt csendesen, úgy is távozott”.

Bogáts Ernő és családja

Bogáts Marianna emlékei

Az én gyermekkoromban nem voltak okostelefonok, digitálisan programozott csodamasinák, ami létezett, az a fotós volt, akit mindenki ismert a faluban, ahová mindenki betért jeles napokon.

A jó fotósnek majdnem olyan szerepe volt életünkben, mint egy tanárnak. Ernő bácsi igazi úriember volt, itt áll előttem a Kolozsvári utcai házuk kapujában, örök elegánsan, csokornyakkendőben, monoklival a szemén, mintha azokból a filmekből lépett volna elő, melyek szereplőit egykoron megörökítette, amely képekre nyomtatott neve ott csillog minden családi albumunkban. (a szerk., Varga Erzsébet)

Bogáts Ernő emlékező gyermekei vagyunk. Most mi emlékezünk rá sok szeretettel.

Anyai nagyapám, Rác Pál a szegedi-újvidéki vonalon volt mozdonyvezető. A Trianoni békeszerződés napján, az utolsó pillanatban Újvidékről átmentett egy gőzmozdonyt szerelvényekkel, magyarokkal. Ezért a hősi cselekedetért a Horthy-kormányzat magas állami kitüntetésben részesítette, ami élete végéig kedvezményes nyugdíjjal járt neki, meg a nagyanyámnak is.

Azután otthagya Szegedet, átköltözött Kecskemétre. Az 1920-as évek elején a Rendőrfaluban vásárolt házat. A Kisbugaci vasútvonalat akkor kezdték építeni. Nagyapám mozdonyvezetőnek és ellenőrnek került oda. A keskeny nyomtávú vasút építéséhez sok paraszt földjét sajátították ki. A földjüket elvesztett szegények elkeseredésükben szabotáltak, felszedték a síneket, kihúzták a talpfát tartó kapcsokat. Nagyapámnak az volt a feladata, hogy jóval a vonat előtt haladva ellenőrizze a nyomtávot, és megelőzze a tragédiát. Mozdonyvezetőként Bugacról visszajövet, Tóth Gézáék iskolájához érve háromszor füttyentett gőzmozdonyával. Édesanyámék ebből tudták, hogy hamarosan megérkezik, és rohantak ki a sínhez integetni, üdvözölni őt.

Abban az időben a mozdonyoknak nevet is adtak. A kis gőzmozdonyt édesanyám után Ilonkának nevezte el. Volt egy Bözsi nevezetű mozdony is. Akkoriban a vasúttól illetményföldet is kaptunk, amin kukoricát termeltünk. Volt egy kecskénk is, amit értékes teje miatt tartottuk, Micinek becéztük. Nagyanyámmal gyakran mentünk Micit legeltető körútra, a vasút túloldalára, a kukoricaföldünk szélébe.

Rác Pál nagyapám 56 éves korában hunyt el.

A háború előtt a Rákóczi út 17–19-ben laktunk a Városi Mozi mellett, ahol édesapám, Bogáts Ernő műterme a földszinten volt, és az emeleten pedig a családunk lakott.

1952-ben az állam kisajátította a házunkat, műtermünket. Nemcsak édesapámét, hanem a mellettünk levő jónéhány híres fotós üzletét, mint Nagy Mártonét, Szabó Imre császári és királyi udvari fotósét is elvették. Szövetkezesítették mindenkit. A három híres fotós műterme helyén alakult meg a Kisipari Fényképész Szövetkezet, amelynek vezetője egy amatőr fényképész, Bajtai Ferenc lett. Édesapám 1956-ban, a forradalom után kilépett a szövetkezetből. Miután a belvárosban nem kapott működési-ipari engedélyt, a város szélén, a Rendőrfaluban nyitott műtermet. Bogáts Ernő a háború előtt számos hírességről készített fényképet. Még az én időmben is, (az 1960-as és 70-es évekről beszélek), tele volt a folyosó hírességek dedikált, autogrammos fényképeivel.

Eleinte fényérzékeny üveglemezekre fényképezett, majd utána jöttek forgalomba a széles, nagytekercsű Kodak gépek. Szépen, jó minőségű nyomtatással dolgozott. A fényképeire az általunk jól ismert pecsétet nyomott. A pecsét Mátis Kálmán festőművész, grafikus tervei alapján készült, akiről a városban utcát is neveztek el.

Amikor a svéd érdekeltségű gyufagyárat államosították, a gyufagyártó gépsorait bagdadi arabok vásárolták meg. Az arabok felkérésére édesapám a gépekről jó minőségű fotókat készített, amelyeket Kristofóri Viktor, a gyufagyár főmechanikusa vitt ki magával Bagdadba, és a képek alapján újra összeállította a gépsort. Kristofóri Viktor szemben lakott velünk a négy gyufagyári ház egyikében, melyeket a svédek az 1910-es években építettek fel a nagycsaládos alkalmazottaiknak.

Bogáts Ernő 1978. január 12-én szívroham következtében hunyt el. A postás talált rá. Bogáts Ernőné a Fényszöv Rákóczi úti laboratóriumának volt a vezetője. Gyermekei közül Marianna Kecskeméten él, Gréti Amerikába, Denverbe emigrált.

Bozókiné Bogáts Marianna a Párizsi Magyar Intézet szerkesztője volt négy évig, ahol ez idő alatt 7 kötetet készített. Utána könyvek, folyóiratok gyártás-előkészítőjének a nyomdába került, ahol egészen a nyugdíjazásáig dolgozott.

A legkisebb hűg, Bogáts Zsuzsa vitte tovább az apai szakmai örökséget. Fényképész lett. A városban, a Wesselényi utcán volt egy kitűnően felszerelt, jól menő fotós stúdiója. Esküvőkre, portrékra specializálódott. Képeivel országos ezüst-díjat is nyert, gyakran szerepelt fotóversenyeken. Debrecenben volt egy fotóéletmű tárlata is. Sajnos, fiatalon, 39 éves korában életét vesztette. Bogáts Ernő fotótörténetileg érdekes, üveglemezes anyagát, a hírességek képeit eredetileg ő őrizte, de a halála utáni kuszaságban a hagyaték szétszóródott, elveszett.

Papp Istvánné Tóth Ilona

A Halasi úti Általános Iskola mindenki által szeretett és becsült tanára 1925. február 5-én született Nemesszalókon. Apja, Tóth Géza, az iskola 1929 óta vezető, alapító tanítója, édesanyja, Hercz Margit az iskola tanítónője volt. 1935 és 1944 között az Angolkisasszonyok Római Katolikus Leánylíceuma Népiskolai Tanítóképző Intézete tanulója volt. 1944-ben Szegeden elkezdte a Tanárképző Főiskolán tanulmányait, de a háborús viszonyok és családi okok miatt csak 1954-ben szerezhette meg a magyar-történelem szakos tanári diplomáját.

1946-tól Törökfáiban kezdett el tanítani, majd 1947-től 1980-ig a Halasi úti Általános Iskolában dolgozott, ahol 1970-től az igazgatóhelyettesi feladatokat is ellátta.

Férje, Papp István magyar királyi tüzértiszt volt, majd mérnökként dolgozott. Itt kell emlétenünk, hogy a család rokonságába tartozott Julier Ferenc vk. ezredes, vezérkari főnök, hadtörténész. Két fiuk közül István irodalomtörténész, Géza pedig építésmérnök-tanár. Mára unokák, dédunokák szeretete veszi körül. Mintegy 50 évig tanított, hiszen férje elvesztése után, 1982-től 1995-ig még a Magyar Ilona Általános Iskola diákjait is oktatta. Munkásságát számos kitüntetéssel ismerték el: Kiváló dolgozó, Pedagógus Emlékérem, és 1991-ben Apáczai Csere János Díj.

Idézzük őt, aki a családra a következőképpen emlékezik:

„Dunántúli falusi családból származom, apai nagyapám kőműves, anyai nagyapám órás-mester volt. Szüleim végeztek a családban elsőként középfokú tanulmányokat, akik Pápán a tanítóképzőben végeztek. Mindketten pedagógusok lettek, később én is és fiam is ezt a pályát választottuk.

Az első világháborúban, friss tanítói oklevéllel, 18 éves korában, apámat is elvitték az olasz frontra, ahol megjárta a Piavét. A háború végén egy lövedék eltemette, de nem találta el. A hátizsákját irataival, anyám leveleivel megtalálták, és értesítették a nagyanyámat, hogy egyetlen fia elesett. Ő azonban kiásta magát a földkupac alól, és gyalog elindult hazafelé. Mesélte, hogy mikor hazaérkezett, nagyanyám éppen ruhát vitt ki teregetni, és amikor meglátta őt a kertkapun belépni, kiejtette a kezéből a kosarat.

Apám ezután egy kis faluban kapott állást, de anyám nem tudott elhelyezkedni, mert a 20-as években sok volt a munkanélküli. A pedagógusok helyzetén sokat segített a Klebelsberg-féle iskolaépítési és művelődési terv. Kecskemét környékén is több egy- és kéttantermes iskola épült szolgálati lakással. Apám először Koháriszentlőrincen kapott állást, de reménykedtek egy új iskolában, ahol anyámnak is lesz állása.

Négyéves voltam, amikor a kecskeméti Halasi úti Iskolába kerültünk. Tisztán emlékszem szüleim boldogságára, amikor átvették Kecskeméten az iskolát és a lakást. Apám egészen haláláig ott tanított, anyám egy iskolai ünnepségen innen ment nyugdíjba. Később be is költöztek a városba, egy kisebb lakásba. A régi szolgálati lakásból napközi lett. Abban a szolgálati lakásban nőttünk fel testvéreimmel. Kilencen voltunk testvérek, hét fiú és két leány. Egy fiú kicsi korában meghalt, egy elesett a második világháborúban. Akik felnőttek, valamennyien becsületes, dolgos emberek lettek.

Egész életemben magyar szakos tanár akartam lenni. Anyám, aki az 1. és a 2. osztályt tanította, gyakran beültetett az első padba, és mivel csodálatos módszere volt, mert minden betűt lerajzolt, mesét mondott hozzájuk, és a képeket kitette a falra, öt éves koromban már folyékonyan olvastam.

Ettől kezdve rengeteg könyv ment át a kezemen. Az Egri csillagok volt az első, de tíz éves koromra Gárdonyi szinte minden művét csaknem kívülről tudtam. Az elemi két osztályát anyámnál, a negyediket apámmal jártam ki, közben egy évet a szomszéd iskolában tanultam. 1935-től az Angolkisasszonyok Római Katolikus Leánylíceuma diákja lettem, majd négy év múlva, édesanyám „legyen valami a kezében” tanácsát megfogadva, az angolkisasszonyoknál maradván, de már a Népiskolai Tanítóképző Intézetben folytattam tanulmányaimat, ahol 1944-ben képesítőttem. Tizenkilenc éves voltam ekkor.

Kezemben a tanítói oklevéllel éppen csak hogy megkezdtem tanulmányaimat a Szegedi Tanárképző Főiskola magyar-történelem szakán, amikor egy nap minden megváltozott. Előbb Szegeden, aztán Kecskeméten is megjelent a kiűritési rendelet, ami miatt menekülnünk kellett. Egy katonai alakulattal apám szülőfalujáig, Külsővatig jutottunk. 1945 márciusában a háború ott is utolért bennünket. A falu elöljárói felszólítottak minket, hogy menjünk tovább Sopron irányába. Még autót is adtak. Ott egy éjszakát töltöttünk a bíróság pincéjében, mert a várost légítámadás érte. A következő nap gyalog mentünk át a Semmeringen. A nagy havazásban a földön aludtunk, éjjel behavazva ébredtünk. Éhezünk, de húszévesen erős és egészséges voltam. Salzburgban anyám összeesett az éhségtől, kórházba került.

Aztán vagonokban helyeztek el bennünket, majd elvittek egy kisvárosba Linz és Salzburg között, ahol földbe vajt barakkokban laktunk egészen a háború végéig.

Októberben felszólították a menekülteket, hogy jelentkezzen az, aki haza akar menni, de lehetőség nyílt arra is, hogy más országba, esetleg Amerikába menjünk. Anyám úgy határozott, hogy Magyarországra jövünk, bízván abban, hogy két katonának vitt fiát így megláthatja. Életem legmegrázóbb pillanata volt, mikor a vonatunk megérkezett a külsővati megállóba. A vasutas kinn állt, anyám azonnal hozzá fordult és megkérdezte: A fiaim megjöttek? A válasz rettenetes volt: A doktor úr megjött, de a kicsi elesett. Sohasem hallottam anyámat úgy sikoltozni, mint akkor. Az apám átfogta és vezette a falu felé. Anyám akkor öregedett meg.

Csak néhány napot töltöttünk Vaton a rokonoknál, aztán hazajöttünk Kecskemétre. 1945 novembere volt. Szüleim másodszor indultak a nulláról azzal a különbséggel, hogy ott volt még az öt gyerekük, akiket el kellett tartani, iskoláztatni kellett. Én természetesen nem mehettem vissza Szegedre, a főiskolára, mert volt már egy tanítói oklevelem. Később, tíz év múlva levelezőn végezhettem el a főiskolát. Gyalogosan kijártam egy hat kilométernyire levő iskolába, és tanítani kezdtem. Osztatlan 1., 2. és 3. osztályokat tanítottam. Tanári pályá-

futásom legfegyelmetlenebb gyerekei voltak itt. A fizetésem annyi volt, mint a szüleimé, amire nagy szükség volt az öt gyerek eltartásához.

Megkezdtük az újjáépítést. Éhesen, szomjasan, de éltünk! Az ezután következő évek mindenki számára egyformák voltak: jegyrendszer, lakáshiány. Az ország legfontosabb feladata a romok eltakarítása és a normális élet beindítása volt. Az élőknek élelem, lakás és nem utolsósorban iskola kellett. Beindult a termelés, a tanítás és a munka.

Számomra a tanítás volt a fontos. 1947 szeptemberében kineveztek a Halasi úti Általános Iskolába tanítónak, de a felső tagozatban is tanítottam magyart és történelmet, testnevelést meg éneket, mert a beindított nyolcosztályos iskolában, a felső tagozatban nagy volt a tanárhány. Újra otthon voltam a szüleim iskolájában, ahonnan elindultam, és ahol immár együtt taníthattam édesapámmal és édesanyámmal. Innen mentem nyugdíjba 34 év után, de még utána 13 évet tanítottam. Érdekes, hogy tanítványaim közül többen is történelem szakos tanárok lettek. Talán ezt tudtam a legjobban tanítani, hiszen itt sokat lehetett mesélni. Igen, ez valójában jól ment nekem.

A férjemet 1948 februárjában egy bálon ismertem meg. Azelőtt hivatásos tisztként, tüzér főhadnagyként szolgált, Ludovika Akadémiát végzett, tehát osztályidegen volt. Két évig harcolt a Kárpátokban, három évig hadifogoly volt a Szovjetunióban. Teljesen kimerülve, 45 kilósan érkezett haza. A fogságban hastífuszt kapott, három hétig volt eszméletlen, a csodával határos módon gyógyult meg. 1949-ben férjhez mentem hozzá.

Az, hogy állást kapjon elképzelhetetlen volt. Mégsem volt egy percig sem munka nélkül. Tele volt optimizmussal, minden munkát elvállalt. Mint műszaki ember a Dunántúlon földkimérő munkát végzett. Végül a Kecskeméti Útfenntartó Vállalatnál helyezkedett el. Ott dolgozott legtovább a műszaki osztályon. Sokszor mondta nevetve: „Megtanultam a Szovjetunióban utat építeni.” A házasságunk előtt találtunk egy egyszobás, előszobás albérletet. Tíz évig laktunk ott, már a két gyerekkel költöztünk be egy társasházba. Ez volt az ország első társasháza, amit a vállalat dolgozóival szerveztek meg, és építettek fel. Ma is itt lakom.

Sajnos, a megpróbáltatások nem múltak el nyom nélkül. A férjemet 62 éves korában elvesztettem. Fiaim már régen végeztek az egyetemen, megnősültek. Eddig 7 unokám és 16 dédunokám született.

Férjem halála után a volt kollégáim hívására visszamentem tanítani. Még 13 évig, 70 éves koromig tanítottam, de már nem a régi iskolában, hanem egy a lakásomhoz közeliben. A munka átsegített minden problémán, nehézségen.

Az elmúlt 20 évben sokat utaztam, de még többet voltam együtt az unokákkal, dédunokákkal. Ma is a velük töltött percek és órák jelentik számomra a legnagyobb örömet. Gyakran végignézek jól berendezett két és félszobás lakásomon, és elgondolodom az életünkön.

Sokat dolgoztunk, küzdöttünk, de Isten segítségével, úgy érzem – nem hiába. Gyermekeim boldogulnak az életben, sőt már a felnőtt unokáim is. Dédunokáim egészségesek, szépek. Szeretnék még egy rövid ideig örülni nekik.”

Tóth Ilona (Papp Istvánné) érettségi tablóképe

Férje, Papp István 1943 körül

Papp Istvánné István és Géza fiával

Iskolai kép az 50-es évekből

Családi kép: Géza eskivője

Családi körben

Unokák és dédunokák Amerikában

Csertő Lajos üvegszobrász

A család itt élt mintegy két évtizedig, gyermekkorát a Szabadkai utcában töltötte. A család háza a Brassói és a Szabadkai utcák sarkán volt. A 4-es számú házban született 1943-ban, majd a Petneházi pék üzlete mögötti házba, a 18. számúba költöztek. Csertő Lajos (1943–) és testvére Csertő Márta innen jártak az iskolába. Csertő Márta, Lódi László, a Kecskeméti Dózsa ismert labdarúgója felesége lett, és később Szolnokra költöztek.

Bagi Sándor a következőket írta Csertő Lajosról: Én is dolgoztam Lalival pár hónapot a Kecskeméti Konzervgyár II. telepén a dobozüzemben 1963-ban. Azt hiszem, ezt követően költöztek Dunaújvárosba. A konzervgyárban amolyan sportfoglalkozása volt, mert a KTE-nek volt a kapusa, és akkor már ott volt a Nyári Feri is, a KTE első számú kapusa. Szóval a dobozüzem amolyan kapusgyűjtő hely is volt. Csertő Lajos testvére, Márta egyébként katonás volt, néhány évvel felettem (a szerkesztő Varga Erzsébet felett) járt a Katona József Gimnáziumba.

Csertő Lajosról film is készült, de ezt nem mindenki láthatta. Életútja fantasztikusan gazdag, büszkék lehetünk rá. 1983-ban jómagam is rendeztem neki kiállítást hatalmas üvegszobraiból a SZÜV előtti téren. A csodálatos, két méter magas szobraiból álló kiállítás nyitott volt a város felé. Számosan megtekintették. Az alábbiakban az Országépítő című lap vele készült interjút közöljük.

„A középkorban, a barokk, de még a szecesszió idején is azokat, akik a templomok oltárait, szobrait, a díszfestő munkákat csinálták, nem művészeknek, hanem kőfaragónak, iparosnak, mesternek nevezték. Ezt a középkori mestert Csertő Lajosnak hívják. Csertő Lajos a művészetén kívül még univerzális is. Mindegy, hogy toronysisakról, hajóról, oltárról, vagy saját ihletésű munkáról van szó. A szó igazi értelmében soha sem amatőr, mindig mester.”
(Makovecz Imre)

BLOWN GLASS GLOBE FROM LEADEN-CRYSTAL

WITH FUSED GLASS PETALS

Csertő Lajos egyik alkotása

Tudósítás Csertő Lajos műhelyéből

(Dénes Eszter írása)

Csertő Lajos immár 1974 óta vezeti saját, dunaújvárosi műhelyét, mely immár fogalom az építészek körében. Önálló alkotásai mellett a legkülönfélébb volumenű, különböző anyagú épületszobrász munkák terveit készíti el és kivitelezi.

A Dunaújvárosi Műszaki Főiskola gépész-, majd metallurgiai szakán végzett 1968-ban, majd a Dunai Vasműben, később az orosházi és a karcagi üvegyárban is dolgozott. A kutatás-fejlesztés területén üveghajlítással és rogyasztással, ezek ipari méretű alkalmazásával foglalkozott, valamint nagyméretű üveglasztikákat, fűjt üvegballon plasztikákat készített. A szobrászi érdeklődésű Gádor István a modern magyar kerámia megteremtőjének tanítványaként, majd 15 éven át munkatársaként, a mester murális és köztéri alkotásainak megvalósítója volt a pécsi Zsolnay porcelángyárban. Az 1984-ben elhunyt mester számos rajzát, egyedi formálású állatszobrait szeretett tanítványaira hagyta.

Csertő Lajos alkotásaiban a különböző fémek, a fa, a márvány, a gránit, az alabástrom, a porcelán felhasználása, megmunkálása mellett hangsúlyos szerepet kap az üveg, melyet a köztéri alkotásokhoz is alkalmaz. 1998 óta a Magyar Üvegművészeti Társaság tagja.

Nagyon sokféle anyaggal dolgozik, ami nem szokványos a mai, egy területre specializált világban. Mérnökként az anyag maga érdeki, az, hogy a fűvott üveg hogyan formálódik szinte önmagától, hogy a porcelán mit visel el, nemcsak statikailag, hanem formáját tekintve is az anyag természetéből adódóan. Munkássága szorosan kapcsolódik Makovecz Imre építőművészetéhez.

Kettejük barátsága, kapcsolata hosszú időre nyúlik vissza. Csertő Lajos nevéhez fűződnek a Közép-Európa egyedülálló épületdíszeként is számon tartott százhalombattai templom és a lendvai színház tornyainak épületszobrászati elemei. De ő készítette a paksi templom, a sevillai magyar pavilon, az egrí uszoda, vagy a zalavári Millenniumi Emléképület épületszobrászati munkáit is. Az építész tervei alapján az ő műhelyében készültek a gyártmányrajzok, ott folyt az elemek legyártása, majd a szállítást és a helyszíni munkát megszervezve a helyszíni beépítést is ő végezte. Legutóbbi, a Mesterhez kapcsolódó munkái a devecseri Újjászületés-kápolna, (2012) üveg felülvilágítója, kapurácsa, a réz toronycsúcs, és tornyainak a statikailag is különleges felfüggesztésű vörösfenyő szárnyai.

Ugyanebben az évben készült el a makói Hagymatikum központi terének tíz méteres életfaszlopként megfogalmazott gépészeti tornya. Ez az utóbbi, akár a többi alkotás, műhelykörülmények között készült. A kontúrt adó szerkezetre faragták rá a testet, melyre több rétegben került rá az üvegszövet és a poliésztergyanta.

A szobor egyedi megformálású befűvőrácsokat rejt, az egyedi lakatoselemek és a toronycsúcs szintén a művész munkái.

A közös munka nem zárult le a Mester halálával. 2013-ban készült el a sárospataki vár előterének felújítása. Az idej nyilatkozatokat figyelembe véve egyre több remény mutatkozik arra is, hogy az újvidéki „hideg napok” megtorlásaként a délvidéki magyar lakosságot érő 1944/45-ös szervezett mészárlás áldozatainak is megadható a végtisztesség. A szerb hatóság engedélyével végre talán felépülhet az újvidéki temetőben a Makovecz Imre által tervezett emlékmű, melynek modellje látható Csertő Lajos műhelyében.

Nemcsak a hazai, hanem a külföldi, főként ausztriai megbízások is ismertté tették műhelyét. Mindig izgatták a különleges mérnöki gondolkodást igénylő feladatok, tervezett hidat, hidraulikus liftet is.

Napjainkban ideje jó részét a Duna-Tisza csatorna és tórendszer óriásprojektje köti le, melyben egy kínai befektető és holland egyesületek is látnak fantáziát. A Duna egyéb terveiben is központi szerepet játszik. Ilyen például a folyó vizét kiemelő óriáskerék, vagy az árhullám esetén alkalmazható önjáró vízturbina, úszómű a folyók áramlásnövelésére.

A keszthelyi főtér rekonstrukciója keretében bízták meg az egykori kút helyén álló fedett építmény színes üvegfelületeinek elkészítésével 2012-ben. Ez alatt Mikus Gyula keszthelyi szobrászművész Kisfiú a hallal című kisplasztikájának felnagyított változatát helyezték el.

A Csongrád megyei Árpádhalom községhez is régi jó kapcsolat fűzi. A falutól keletre található a település névadójával szolgáló halom, melyre 1989-ben állították fel Makovecz Imre Életfáját. A 2000-es évek közepén az alkotást felgyújtották. Az önkormányzat megbízásából 2011-ben Csertő Lajos építette újjá. Ezt követően a település központjába kisebb köztéri építményeket, piacot tervezett, a sajátos karakter, a hangulat létrehozása, a község felvirágoztatása érdekében. Jelenleg a Károlyi kastély kertjébe szánt turulszobron dolgozik.

Vándorokat fogad a Kós Károly Egyesülés Magániskolájából, az anyagi nehézségek és számos kifizetetlen megbízás ellenére sem veszít a lelkesedéséből és kísérletező kedvéből. Legutóbbi barcelonai kiállításán Gaudihoz hasonlították. Ha jobban ismernék, mondta Makovecz Imre, akkor magyar Leonardóként emlegették volna.

Fontosabb munkái:

- Orosháza: szökőkút (rogyasztott üveg, krómacél)
- Paks: római katolikus templom (fémszerkezetek, toronyszerkezet, toronysisak, krómacél hold, aranyozott nap és kereszt)
- Sevilla: magyar pavilon (toronyok fém és acélszerkezetei, toronysisakok, króm- és aranyozott díszek, tető rézburkolás, belső rézlemez burkolatok, sárgaréz feliratok)
- Sárospatak: Árpád vezér Gimnázium (sárgaréz- és krómháló korlátok, külső rézburkolatok)
- Százhalombatta: katolikus templom (toronyszerkezet, sisak, aranyozott kereszt, homlokzati rézszárnyak, aranyozott napkorong, rézszarv, rézburkolatok)
- Mitterndorf an der Fischa: (Ausztria) Fischa-parti házak, erkélykorlátok, belső üvegfalak, korlátok, burkolatok)
- Zalavár: Millenniumi Emlékmű, (rézburkolat, aranyozott- és króm toronydíszek)
- Keszthely: főtér (kútháztető színes üvegfelülete)
- Makó: Hagymatikum (gépészeti torony)
- Devecser: Újjászületés kápolna (fa szárnyak, a kupola fémszerkezete, színes üveg, toronycsúcs)
- Árpádhalom: arcualatterv, (piac, Árpádkereszt, fa turul, harangláb, történeti életfa, pergola, utca- és üdvözlőtábla, templom üdvözlőtábla, templom- és temetőkapu)
- Csenger: görögkatolikus templom (toronyszerkezetek, toronysisak, rézsárnyak, aranyozott kereszt, kupola, felülvilágító, „négy világítój” szárny)
- Velencei biennále 2000: Magyar pavilon, Atlantisz-plasztika
- Petőhenye: Szent István templom (toronyburkolás, üvegfal, belső oltár, kereszt, korpusz, szószék, áldozókút)
- Budapest: Szent Margit Gimnázium (toronyszerkezet helyreállítása, korlát, aranyozott kupoladíszek, aranyozott kereszt)

- Eger: Bicskey Aladár Sportuszoda (toronyépület, toronydís, az uszodaépület homlokzati díszei, lépcsőkorlátok, a torony fémszerkezete, rézkupola, üveg-és réztoronycsúcs)
- Lendva: színház (toronyok acél belső tartószerkezetei, 1. és a 2. toronysisak, a 3., 4. és az 5. torony díszei, szárnyak, aranyozott csúcsok, épülethomlokzati díszek, rézlemez burkolások)
- Herend: A Herendi Porcelánmanufaktúra RT. Épületrekonstrukció (acélszerkezetű csarnok épülettervezése, legyártása, megépítése, faltartó acélszerkezetek, nyílászárók legyártása és beépítése, lift, liftakna-burkolatok, lemezburkolatok, feliratok)
- Piliscsaba: Pázmány Péter Katolikus Egyetem (acél torony- és kupolaszerkezetek legyártása, beépítése, toronysisakok lemezfedése, szárnyak legyártása, beépítése, 4 aranyozott csúcs, burkolások)

Díjak, ösztöndíjak:

1979-ben, 1981-ben a Nemzetközi Kerámia Stúdió ösztöndíja Kecskemét

Egyéni kiállítások:

1977. Dunai Vasmű Tanácsterem, Dunaújváros

1978. 1984. Városközpont, szabadtéri kiállítás

1985. Városközpont, szabadtéri kiállítás Orosháza, parkerdő szabadtéri kiállítás Dunaújváros

1986. Fajtakísérleti Állomás, szabadtéri kiállítás Székkutas

1999. Stone+tec Kiállítócsarnok Nürnberg

2000. Építészeti biennále, Magyar Pavilon Velence (I)

Kecskeméti János

A Rendőrfalu legidősebb polgára Kecskeméti János. Életútja szinte átfogta a városrész közel egy évszázados történetét. Itt telt el életútja, tanúja volt a Rendőrfalu kialakulásának és fejlődésének.

Kecskeméti János 1919. szeptember 25-én született Helvéción, Kecskemét mellett. Szülei Kecskeméti János és Budai Ilona voltak. Először saját földön gazdálkodtak, napszámba jártak, majd az édesapa 1918-ban bekerült a város útmesteri hivatalához, e minőségben megkapta az akkor Törökfái 84. számozású útfenntartó házat, mely a mai Mindszenti körút helyén volt. Ez az épület később elbontásra került. Hasonlóképp elbontásra kerültek Bóka József városi kocsis itt álló háza, valamint a városi jégpince, ahová az ekkor még kiépítetlen Széktóból hozták telente a jeget.

Kecskeméti János, mint a Rendőrfalu legidősebb lakosa távoli emlékeiben megőrizte az első utcák kiépülését, kezdve az 1921-es parcellázástól. Az első utcák /Kolozsvári, Pozsonyi, Kassai, Szabadkai utcák lakói főként rendőrök voltak, innen jött az elnevezés. Megjelentek az üzletek, vendéglátóegységek, az első a Kalapos bolt és kocsmá volt a Kolozsvári utcában.

Az élet csendben, munkával zajlott. Balesetek, bűncselekmények nem történtek. Az emberek bár szerényen éltek, hiányt lényegében nem szenvedtek. Egy lakástűzre emlékszik 1930-ban, amikor a gyufagyári házakban a szülők távollétében két kisgyermek felgyújtotta a szobát, de a szomszédok észlelték a veszélyt, és az ajtót betörve kimentették őket.

Az akkor a Matkói úton, 1925/26-ra felépült Vécsey iskolában kezdte tanulmányait, majd a Kistemplom, ma Czollner téren lévő iskolában folytatta.

A szabómesterséget Buczkó Mihály elismert iparosnál, mesternél tanulta meg, majd a szakmájában dolgozott. Közben folyamatosan megfigyelhette a Rendőrfalu utcáinak déli irányú terjeszkedését. A család a Szabadkai utcában épített házat, ő ma is itt él. Szülei révén erős katolikus hitet, indíttatást kapott, ez egész életén át elkísérte, erőt merített belőle.

Lassan eltűntek a gödrök, a buckák, helyüket utcák, házak foglalták el. Az itteni talaj egyébként kitűnő anyagot nyújtott az itt működő két téglagyár számára.

Tagja volt a kecskeméti levante díszszázadnak, ezt a katonai szolgálat követte, először az 1. lovasezredben, melynek osztályai Kecskeméten, a Konzervgyár helyén lévő lovassági laktanyában és Nagykőrösön állomásoztak. Az átszervezést követően a gr. Nádasdy Ferenc huszárezredben szolgált. Alakulatával részt vett az 1941 áprilisi délvidéki bevonulásban, melyért megkapta a Délvidékért emlékérmét. Ezt követően Munkácson, Nagyváradon is szolgált.

A háborút követően otthon folytatta a szabómesterséget, az iparendélyt azonban 1950-ben be kellett adnia. Ezt követően az Állami Áruházban, majd a Bajai Ruhagyár üzletében dolgozott, ahol alakításokat kellett végeznie. A nyugdíjba vonulást követően sem adta fel a szakmát, számos kisebb munkát végzett otthon.

Viszonylag korán, 1943-ban házasodott meg. Felesége, Szabó Emília (1921–49) tragikusan fiatalon, 1949 karácsonyán halt meg, árván hagyva az 1944-ben és 1945-ben született két kislányt, Emíliát és Ágneszt. E tragédiától függetlenül ők is értékes életpályát futottak be, a nagykőrösi Toldi szakközépiskola után az élelmiszeriparban és a közigazgatásban dolgoztak.

János bácsi aktív közéleti ember. 1948-ban bekapcsolódott a kecskeméti cipész iparosok által kezdeményezett Iparos Kodály Kórusba. Különbőféle, főként egyházi kórusokban azóta is folyamatosan szerepel. A Kodály-kórusban végzett tevékenységéért 1988-ban kitüntetésben részesült. Tagja volt a KISOSZ országos vezetőségének, foglalkozott eszperantizmussal is.

Mint volt II. világháborús honvéd tagja a Honvéd Hagyományőrző Egyesületnek is. Emlékeit – több más idős HOHE-taggal együtt – 2015 májusában megörökítette a HM Filmstúdió által forgatott dokumentumfilm.

A város régi, igazi polgáraként szinte minden egyházi, közéleti rendezvényen, ünnepségen megjelenik. Ma mint a Rendőrfalu legidősebb és a város egyik legidősebb polgárát elismerés és tisztelet övezi.

Kecskeméti János édesanyja, balra első férje, Vígh János, jobbra id. Kecskeméti János, az alsó képen a sokgyermekes család a 30-as években

*Katonaként 1941-ben, családjával 1949-ben,
az alsó képen az 1940 tavaszi belvíz a Rendőrfalu határában*

Kecskeméti Jánost 95. születésnapján Lévai Jánosné és Márk Kornél köszönti

Kecskeméti János átveszi HOHE igazolványát

Soósék, a zenészek

Nem volt olyan falusi lakodalom, ahol nem ők húzták volna a talp alá valót. Menyasszonybámulós, sütemény-körbekínálós utcai show-műsorok esetében is ők vitték a prímet. Ha kellett, kivilágos-kivirradtig vigadtatták a násznépet. Soós László és zenekara neve az 1950-es, 60-as, 70-es években szorosan hozzátartozott a Rendőrfalu történetéhez, zenei világához. Mindenki ismerte, szerette őket, sokan őrzünk életre szóló emlékeket róluk.

Soós László így vall önmagáról, zenei pályájáról:

„Gyermekkoromban szájharmonikáztam. Vécseynél végeztem el a 6 elemi, az első időben földműves munkával kerestem a kenyerem, 12–15 éves koromban cimbalmozni tanultam. 1948-ban megesküdtem a feleségemmel, beköltöztünk a Joó Mária utcába. Megszületett lányom, Marcsi, majd egy év egy hónapra rá a fiam, Lali. Ahogy nőtt a család, 1950-ben átköltöztünk a Tűzoltó utcába.

Akkor már a Konzervgyár üzemében meósként dolgoztam, feleségem pedig áruátvevő lett ugyanott. Elhatároztam, hogy azt csinálom, amit szeretek, zenész leszek. Először tangóharmonikával mentem egyedül oda, ahová éppen hívtak.

Később Károlyi Laci csatlakozott hozzám hegedűjével, majd Németh Józsi egy nagyobb klarinétal. Változtak a nóták, változtak a hangszerek is hozzá. Az új dalokhoz más zeneszerszámok kellek. A kitűnő szaxofonos Kovács Mihály is frissítette zenekarunkat, s együtt örömmel ültünk 30 évig. Hogy teljes legyen a csapat, dobosnak Horváth Árpád bácsit választottuk. 10 évig zenéltünk együtt. Egyszer Lali fiam, aki 8-10 éves lehetett, eljött egy rendezvényünkre. A szünetben odaült a dob mellé és úgy ütötte, mint akinek a vérében van a ritmus minden üteme. Sohasem tanítottam, született tehetség érzésével nyúlt a hangszerhez. Úgy gondoltam, a zenei pályán kell tovább folytatnia. Kékesihez írtam be harmonikázni, de nem szeretett gyakorolni, és abbahagyta.

Vasárnaponként az ágasegyházi Libor étterembe jártunk muzsikálni. 7–8 évig szórakoztattuk az ágasegyháziakat. Ezt követően Bérczy Béla harmonikával, dobbal növelte zenekarunk létszámát. Sajnos, ő balesetben meghalt. Kovács Miska követte szaxofonosként. Fodor Ádám szintén szaxofonosként jött be hozzánk. A két szaxofon a lassú számoknál álomszerűen hangzott, szinte sírt, az egyik szólózott, s tercelt rá a másik. Később vettem egy orgonát, szintetizátort.

1974-ben kiköltöztem a Rendőrfaluból, és a Csóka utcán vettünk egy házat. Miután mindkettőnk látása romlott, eladtuk a házat. Beköltöztünk a református egyház öregek otthonába. Még most is mindennap gyakorlok, hetente egyszer 7–8 dallamcsokrú zenével szórakoztatom sorstársaimat. Nekem a zene az életem, még ma is ez tölti ki a hétköznapjaimat. 91. évemet taposom, feleségem 87 éves. Van két csodálatos leányunkánk.”

Szinkó Mihályné emlékei

Szinkó Mihályné, Túri Erzsébet (Pötyike) köztiszteletnek örvend a Rendőrfaluban. Hosszú ideig volt óvónő a rendőrfalusi óvodában, emellett tanácstagként közéleti szerepet is vállalt. A család tagjai, a testvérek is sokat tettek a közéletben, oktatásban, a városrész szépítéséért. Így testvérei: Probojácz Miklósné Túri Éva eredményes kosárlabdázó, elismert pedagógus, iskolaigazgató, a városrész önkormányzati képviselője, Prinz-Jakovicsné Túri Irén szintén elismert pedagógus, Túri Zoltán pedig eredményes, elismert kőműves, építőmester volt.

A továbbiakban Szinkó Mihályné (Pötyike) visszatekintését ismertetjük.

„Az úgynevezett villanygyár, ami most hőerőmű után a városból kifelé volt a Vasgyár, majd a Gyufagyár. Sok a Rendőrfaluban élő ember kapott itt munkát, a téglagyáriak télen is.

A mostani parkettagyár helyén kukoricaföld húzódott, ahol később épült a parkettagyár és a Röviköt Vállalat. Az Átrakó-állomástól a mai Matkói út vezetett a Rendőrfaluba. Itt volt vegyes üzlete és italmérése Kerekes Lászlónak, mellette szintén italmérése Czirkos Mihály-nénak. Tovább az úton található a Vécsey-féle iskola, ahová sok gyerek járt az alsó tagozatba, majd egy terem bővítésével itt helyezték el a kisegítő iskola egy csoportját, ahol Nagy Lászlóné, Erzsike tanított.

Az iskola mellett volt a téglagyár, ahol még az 50-es évek végén is készítettek téglát. A hozzá szükséges agyagos földet a környéken termeltek ki. A férfiak nagyon nehéz munkával elkészítették a „sarat”, az asszonyok pedig nagy asztalokon formálták a téglát, amit gondosan feltisztított, homokkal felszórt nagy „placcokon” formába állítottak sorba. Mikor ez megszikkadt, a gyerekek segítettek forgatni, aztán bevitték az úgynevezett „szín” alá, ahol egész nyáron száradt. Télen a férfiak dolga volt „tragacsokon” feltolni a téglát a kemencékbe. Ott berakták a tűztérbe, és alágújtva égették ki a téglákat. A kiégetett téglákat visszavitték a szín alá, és előkészítették eladásra. A kemencék teteje olyan volt, mint egy padlás, ahol melegedtek a felnőttek, a gyerekek játszottak, az asszonyok mosott ruhákat szárítottak, és még főzni is lehetett. A Matkói úton levő ún. „három házakban” laktak a téglás családok. Nyáron a téglakészítéséből, télen pedig alkalmi munkából nagyon szerényen de becsületesen éltek.

A Matkói út végén volt egy másik téglagyár is, de ott korán befejeződött a munka, lebontották a nagy kéményt is. Ezen a területen épült a Szék- és Kárpitosipari Vállalat, amit mindenki csak bútorgyárnak hívott. A faluban munkát vállalni tudó emberek itt találtak munkát. A gyár másik oldalán épült a Kósa-falu. Kósa Antal Tsz-elnök kiosztatta a valamikori egyházi birtokokat, ahol családi házak épültek a Magyar-Szovjet Barátság Tsz hathatós segítségével. Az itt lakók dolgoztak a Tsz melléküzemágaiban (pékség, gyümölcsös, asztalos- és lakatosüzem stb.).

Amikor a Matkói úti téglagyár megszűnt, a kéményt lebontották, majd a Finommechanikai Vállalat alakította át a téglagyár épületeit. A mögötte levő 4–5 lakásban a mai napig laknak. A „háromházakat” is meg tudták venni az ott lakók, és bővítették a saját elgondolásaik szerint. Az itt élő emberek többsége a bútorgyárban helyezkedett el. A meglévő épületeket a mai napig ápolják, szépítik, virágosítják, bővítik. A terület csatornázott, vízzel, villannyal ellátott.

A Rávagy térre futott be a bugaci gőzös. A Kiskőrös felől induló emberek ezen érkeztek Kecskemétre. (Piacra, munkahelyre, iskolába stb.) Amikor 1959/60 körül elkezdték építeni az ún. Leninvárost, a Rávagy téri állomás megszűnt, csak a Halasi úton levő állomásig közlekedett a kisvasút. A Halasi úton tovább haladva volt egy vegyesboltja Váczi Ferencnek, terménydarálója Kormányos Józsefnek, cipésműhelye Szántó Istvánnak, kocsmája a Farkas családnak, trafikja Végh bácsinak, majd újra egy vegyes bolt következett, a Szabadkai utca sarkán, amely Budai Sándoré volt. Majd a 60-as években zöldségbolt és cukrászda nyílt a téren. 1979-ben felépült a Szabadkai utcán a négycsoportos óvoda, könnyítve ez által a Zentai utcai óvoda elviselhetetlen zsúfoltságán. A Halasi út végén húsbolt is üzemelt, sajnos, hogy csak rövid ideig. A tér, melyre több létesítményt is terveztek, végül is nem épült be. Most játszótérként funkcionál, ahol kulturált körülmények között sok gyermek játszhat, sportolhat.

A lakosság leginkább a leninvárosi ABC-ben vásárolt, és a „Tamás” meg a Miklós boltokban is.

Az óvodák története

A Zentai utcai óvodát 1938-ban egy magánszemélytől vásárolt házban a Katolikus Nőegylet nyitotta meg. A Nőegylet vezetője Chiovini Károly főorvos felesége volt. Központja a Katona József Színházzal szemben levő nagy épületben helyezkedett el. Később ott volt a rendőrség, ahol ma üzletsor van. Karácsonykor az óvodások műsorral kedveskedtek a Nőegylet tagjainak. Az óvónéni Fodor Ágnes volt, akinek nővére, Fodor Viola az iskolában tanított. Az óvo-

néni csodálatosan hegedült, a gyerekek pedig énekeltek és jeleneteket adtak elő. A Nőegylet tagjai megajándékozták az óvodásokat, cipő, édesség, játék stb. volt a karácsonyfa alatt. Ági néni munkáját daduskák segítették: Kara Pálné, aki a szomszédban lakott, majd az óvoda udvarán épített kis szoba-konyhás lakásban élt. Almási Péter és családja lett a gondnok. Almási „mama” egy tünemény volt, énekeket, meséket, verseket örökített át Ági óvónénitől. Ő lett az óvoda mamája, még nyugdíjba vonulása után is bejárt a gyerekek közé mesélni, énekelni. Később Lukács Tiborné, Vécsey Klára vezette az óvodát. 1972-ben elköltöztek Kecskemétről, így a vezetést Horváth Lászlóné, Marika vette át. Ő nagyon kreatív, víg kedélyű, emberséges vezető volt. 1985-ben a Zentai utcai óvodában az oktatás megszűnt, a gyerekek és a két óvónő átkerültek a Szabadkai utcai óvodába.

Pötyi néni személyes emlékeiben így jelenik meg az óvodai oktatás: „1962-ben kerültem a Zentai utcai óvodába. Pár évre rá már olyan sok volt a gyerek, hogy a nevelői szolgálati lakás szobáját is átalakították csoportszobává, és ide 1972-ben Zsíros Éva óvónőt nevezték ki. Dolgoztak itt még több évig: Schifterné Marika, Szabóné Jutka, majd 1975-ben Schidler Ferencné Osváth Zsuzsa, 1976-tól pedig Prinzné Túri Irén. Ez idő tájt két csoporttal 4 óvónő és 3 dajka, valamint a mindig velünk levő Almási mama foglalkozott. Daduskák voltak: Adamik Andrásné, Bíró Józsefné és Virágh Lajosné.

1985. július 1-jétől az épületet átvette az iskola. Az első és a második osztály, valamint a délutáni napközi működött itt Prinzné vezetésével, aki az iskola dolgozója lett. 2009-ben az épület életveszélyessé vált, és a tanulók, a nevelők átkerültek a Halasi útra.

A régi Rendőrfalu a gyufagyári házaktól az ONCSA házakig volt beépítve, a Brassói utca volt a határ. Később a többi területet is kiosztották, egészen a Matkói útig, mely telkeken szép házak épültek, zömmel családi összefogással, OTP-kölcsön igénybevételeivel. Az építéseket Túri Bálint kőműves mester, építő kisiparos végezte, aki sokszor egyéb ügyekben is segítségére volt a lakosoknak. Sokat építettek itt még id. és ifj. Fodor Gyula és Halász Pál kőműves mesterek is. Sajnos, Túri Bálint 1957-ben elhunyt, de sok lakos szeretettel gondol ma is a Túri bácsira.”

Az 1980 és 1990 közötti időszakra a Rendőrfalu lakosai tanácstaggá választották Szinkó Mihálynét. Nagy lelkesedéssel végezte társadalmi megbízatását, melynek eredményei az utcákban a járdák betonozása, buszmegállók építése, a szilárd burkolat elkészülte a Kassai utcában, majd 1984-ben elkezdődtek a gáz bevezetésének munkálatai Takács Béla és Nagy László tanácstagokkal összefogva. A lakosság ügyes-bajos dolgait a három tanácstag igyekezett megnyugtatóan rendezni, intézni. (a szerk.)

A Nyugdíjas Klubról

2002-ben az iskola igazgatójának javaslatára az önkormányzattal együttműködve megalakult a Rendőrfalusi Nyugdíjas Klub, melynek működéséhez az intézmény nagy segítséget nyújtott. A vezető Szinkó Mihályné lett. Kéthetente két órát találkoztak az idősek (kb. 20–25 fő) az iskola egyik termében, amit térítésmentesen bocsátottak a Klub rendelkezésére. Névnapiakat, karácsonyt tartottak, nemzeti ünnepekről is megemlékeztek, több nyugdíjas klubbal is tartottak kapcsolatot. Ifjak, idősek napját is rendeztek a gyermekekkel közösen, főztek nekik, rajzversenyen voltak velük együtt, közös csapattal indultak az akadályversenyen is. Közösen ünnepelték meg a karácsonyt, tartották a gyermeknapot. Szerepeltek az idősek az iskola rendezvényein is. Kirándulásokat is szerveztek, melyek felejthetetlen élményt nyújtottak nekik. A klub tagjai mindig nagyon várták a keddi napokat, amikor találkoztak, de a gyerekek is várták a „néniket”, hogy mikor jönnek. A Klub 2008-ban megszűnt, mert a tagok nem vállalhatták azokat a feltételeket, amelyeket az önkormányzat kiszabott.

Kállai Rudolf
(1927–2015)

Kállai Rudolf 1927-ben született. Itt a Rendőrfaluban nőtt fel, gyakran gyermekkori emléképeket idézett fel a városrész fejlődéséről, múltjáról. Az 1929-re felépült elemi iskolában kezdte el tanulmányait. Gyermekkorában szemtanúja volt az ONCSA-telep építésének, mely az 1940-es évek elején viszonylag gyors ütemben felépült. Az itt élő családokat szinte mind személyesen is ismerte.

1941 után szakmát tanult, majd az 1940-es évtized második felében a tűzoltói pályára lépett.

A rövid tűzoltói munkát az 1940-es évek végén a katonai hivatás váltotta fel: tűzértiszti főiskolát végzett, az 50-es évek folyamán a Magyar Néphadsereg hivatásos tisztje lett. Főképpen Békés megyében Dobozon, Orosházán, Békéscsabán teljesített szolgálatot.

Orosházán ismerkedtek meg feleségével, Erzsike nénival, majd 1953-ban összeházasodtak.

Az 50-es évek közepén leszerelt, hazatértek Kecskemétre. Az 50-es évek végén épült be a Lócsei utca. Az itt kapott telken építettek családi házat.

Civilben műszaki területen a SZIM-ben, majd mezőgazdaságban a közeli termelőségben is dolgozott egészen nyugdíjba vonulásáig. Minden munkatársa, ismerőse becsületes, pontos emberként emlékezett rá.

Fiait szigorral, igényesen nevelte: Rudolf 1953-ban született, ő géplakatosként dolgozik. Zoltán 1955-ben született, ő a Közgazdasági Szakközépiskolában érettségizett, majd a Pénzügyi és Számviteli Főiskolán folytatta tanulmányait. Jelenleg a Bács-Kiskun megyei OTP osztályvezetője. Rudi bácsit és Erzsike nénit a család több generációjának, a gyerekeknek, és az unokáknak a szeretete vette körül.

Rudi bácsit a környezetben mindenki nemcsak korrekt és becsületes, hanem jóindulatú, segítőkész emberként is ismerte.

Mikor már ereje csökkent, a viszonylag magas életkorában is ügyelt egészségére. Sajnos, ennek ellenére 2015. december 23-án a betegség legyőzte.

50 év a Rendőrfaluban

A Bakonyi Antal utca lakói lettünk

1965-ben fiatal tanítóként a Megyei KISZ Bizottságon dolgoztam úttörő megyei titkár beosztásban. Feleségem a II. Rákóczi Ferenc Általános Iskola fiatal matematika–fizika szakos tanára volt. Júniusban született kislányunk, Éva. Elhatároztuk, hogy Tataházára megyünk tanítani, ahol tárt karokkal és lakással vártak bennünket. A főnököm azonban ragaszkodott hozzám, a város meg a feleségemhez, és elintézte, hogy részünkre a Megyei Tanács pedagógus szolgálati lakást vásároljon. Nekem kellett eladó házat keresnem.

Több ház megtekintése után a Rendőrfalu új osztásában, a Bakonyi Antal u. 7. számú ház annak ellenére megtetszett, hogy még nem volt befejezve, és lévén utcasarkon, előtte is, mögötte is mély gödrökben víz állt, a vízben éppen kacsák úszkáltak, tollázkodtak.

Az adás-vétel lebonyolódott, és késő ősszel beköltözhattünk a házba. Decemberben már saját otthonban melegedett a 3 tagú családunk, ami nem is volt egyszerűen megoldható. Szenet és fát a városban nem lehetett folyamatosan kapni. A hideg jött, tüzelő meg nem volt. Az eladó, Kovács László édesanyja, egyik szomszédunk adott tüzelőt kölcsön addig, amíg a kereskedéshez megérkezett az újabb szállítmány, és tudtunk tüzelőt venni az első téltre, amiből a kölcsönt is visszaadhattuk.

Egyik szobában cserépkályha, a konyhában teatűzhely volt. Villanyon kívül más közmű még nem volt. A vizet a szemben lakó Kecskés Antalék kertjében lévő egykori temető kútból

vödörrel, kannával hordtuk. Mosdáshoz, a gyerek fürdetéséhez a vizet fazékban melegítettük, amit a fürdető- és a fürdőkádba, mosdókagylóba öntve folyt a tisztálkodás, mert a víz- és csatorna vezetékeket beépítették már, hiszen várható volt a nyomóvezeték megépítése is. A kert végében potyogtató WC állt. Hamarosan megtörtént a ház pedagógus szolgálati lakássá minősítése. A lakbért havi 460 Ft-ban állapították meg, ami alig volt több mint a korábbi egy szoba albérleti díja. A vízvezetékét másfél év múlva, 1967-ben építették ki az utcában, amire azonnal rá is kötötték a házat. Nem kellett többé vízért a szomszédba menni, és a kert végében a potyogtató WC-t is elbonthattuk. Portánként egyszeri 1980 Ft-ot kellett közműfejlesztési hozzájárulásként fizetnie minden itt lakónak. Ez kettőnk egy havi fizetésének a 75%-a volt. A fürdőszobába nem sokára villanybojlert is tudtunk szereltetni, így a meleg víz is biztosított lett.

Szomszédaink munkás- és mesteremberek voltak, akik két-három évvel korábban költöztek be frissen épített házaikba. Először a sokgyermekes, özvegy Kovács néni és Kecskés Antal villanyszerelő mester családjával ismerkedtünk össze, majd a kertünk végénél lakó Szabó Istvánék, a kőműves Szelei Ferencék következtek hamarjában. A távolabbi szomszédok közül a körülmények a rézműves, ezermester Takács Bélával, Szinkó Mihályné óvónővel, Kiss Béla erdőgazdasági alkalmazottal hoztak össze. Első generációs értelmiségiekként könnyen és hamar beilleszkedtünk a szüleinkhez hasonlóan egyszerű, dolgozó és tisztességes emberek közé, akik velünk együtt fontosnak tartották a jó szomszédi viszonyt.

6 éves koromtól kezdve szinte egész életemben tanultam. Tanítói oklevelem után Szegeden magyar-történelem szakos középiskolai tanári, Budapesten filozófia szakos előadói diplomákat szereztem, majd 1976-ban egyetemi doktorrá avattak. Angolt tanultam, és 1990-ben felsőfokú nyelvvizsgát tettem. 1993-ban az angliai MidKent College Management Development oklevelét vehettem át. Utána jött a számítástechnika.

Az 1960-as években úttörő megyei titkár voltam, 1992–2008-ig a GAMF(Kar)-on tanítottam. A főhivatásban ellátott munka mellett filozófiát tanítottam a Marxizmus-Leninizmus Esti Egyetemen, magyart egy esti tagozatú gépipari technikumban, angolt a TIT majd a Korona Nyelviskolákban. A TIT Nyelviskolájának szervezési vezetőjeként 10 évet, a Korona Nyelviskola szervezési igazgatójaként 3 évet dolgoztam. 1980–90-ig igazgatója voltam a GAMF Ságvári Endre Kollégiumának, 1990–96-ig a főiskolán tanszékvezetői beosztásban orosz-angol részem volt a műszaki menedzser szak létrehozásában és felfuttatásában. Közben a MidKent College és a GAMF közös pályázatával elnyertük a brit kormány Know-How Alapítványa támogatását a NEBSM (National Examining Board for Supervisory Management) magyarországi központjának létrehozására Kecskeméten a GAMF-on. Vezetésemmel 1994–2000-ig működtettük ezt a csoportvezetői szintű menedzsereket képző centrumot.

Életem folyamán elég sokat publikáltam is. Önállóan négy könyvet, főiskolai jegyzetet írtam, további két könyvben szerkesztőként és társszerzőként jegyeznek, egy 42 tankönyvből álló sorozatot sorozatszerkesztőként készítettem elő kiadásra. Ezek mellett még 47 tanulmányt, cikket jelentettem különböző helyeken meg.

Egyedül nem ment volna

Segítség nélkül mindezeket megoldani képtelen lettem volna. 1967-ben feleségem szülei, Tóth Mártonék Szelei Ferencnével megvették a Bakonyi Antal u. 5. számú ház és portája felét. A házhoz hozzáépítettek, és Jánoshalmáról mellénk költöztek. Apósom, az egykori jutasi altisztképzőt végzett, de a hadseregből B-listázott törzsőrmester ekkor már a vendéglátóiparban dolgozott. Kecskeméten hamarosan a Rendőrfaluban, a Halasi úti italboltban lett kocsmáros, amit egészen a nyugdíjba vonulásáig folytatott. Hamar otthonosan érezték magukat a Rendőrfaluban. Apósomat a kocsmából és az utcából is sokan megismerték. Jellemző volt rá, hogy a sört a söröspohárba a hitelesítésig töltötte, hab csak efölött volt. Katonásan pontos, pedáns és becsületes ember maradt a civil életben is.

Anyósom nem állt alkalmazásban. Kecskeméten a két szomszédos telek adta lehetőségeket kihasználva, egy nagyon szép és hasznos tevékenységi kört alakított ki magának. Virágtermesztésbe fogott. Autodidaktaként amatőr kertésszé képezte magát. A kerteket, sőt még az utcákat is teleültette különböző virágokkal. Fóliasátrokban is nevelte az ország legjobb kertészeiből beszerzett szaporító anyagokból a szebbnél szebb virágokat. Kezdetben csak nekünk és az erre járó rendőrfalusiaknak virágzott a kert, aztán eladásra is kerültek a virágok a háznál, a piacon, a temetőnél és a Városháza sarkán. Tóth Mártonné nemcsak a Rendőrfaluban, hanem városszerte ismert *virágos néni* lett.

Tóthné Marika néni saját virágaiból saját maga által összeállított csokrok

Mindketten sokat segítettek a gyerekek nevelésében. Kecskemétre költözésük után közeli lakásuk lehetővé tette, hogy amikor szükség volt rá, a gyerekeket rájuk bizzuk. Apósom 1972-től nyugdíjasként volt a család fontos tagja.

*A három generáció 1978-ban
Tóth Mártonné, a virágos néni,
Tóth Márton, a Halasi úti kocsmáros
Pap István, Dr. Pap Istvánné, tanár,
Dr. Pap István, főiskolai adjunktus, Pap Éva*

Családi kör 2013 karácsonyán

Sokat vállalt magára feleségem, akivel már több, mint fél évszázada „egymás létrafokai” (Sütő András) vagyunk. Innen járt a régi II. Rákóczi Ferenc, a leninvárosi majd a Mátyás Király iskolákba tanítani. Az utóbbiban 15 évig igazgatóhelyettes is volt, vezetőképző szakirányú továbbképzésben vett részt. Ezek mellett biztosította nekem a biztonságos hátteret. Azt szoktam mondani, hogy diplomáim és nyelvvizsgáim fele őt illeti.

Gyerekeink

Mindkét gyerekünk a Zentai utcai Óvodában töltötte óvodás éveit. Utána lányunk a leninvárosi, fiunk a Petőfi Sándor iskola tanulója lett, majd mindketten a Bányai Júlia Gimnáziumba jártak. Lányunk az általános iskolában is, a gimnáziumban is majdnem mindig kitűnő bizonyítványt hozott haza. Közéleti szerepléseket is vállalt, a gimnáziumban még a KISZ szervezet titkára is volt. Ballagásukon ő mondta a búcsúbeszédet, mint 25 évvel korábban apja Baján. Szegeden orvosi diplomát szerzett, labororvos lett, és a szakmáját laborvezető főorvosként Szentesen folytatja. Fiunk, István nagyon anyás volt, mert vele anyja már két gyermekgondozási segélyes évet tölthetett itthon. Bölcsődébe nem járt. Lévén szobatiszta és pedagógus gyerek, két éves korában óvodaérettnek minősítették és felvették a Zentai utcai óvodába, ahol négy évet töltött. Az óvodában a fiatal Éva óvó néni szemefénye volt, aki sokat törődött, foglalkozott vele külön is, amiért Pötyi óvó néni többször együtt pirogatta meg őket. István is jó tanuló, az elvárásoknak megfelelni akaró gyerek volt. A nővéréhez hasonlóan kitűnően érettségizett, és a Kereskedelmi, Vendéglátó-ipari és Idegenforgalmi Főiskolára ment. A gyakorlati félévét Nyugat-Németországban töltötte, ahol még egy évig posztgraduális gyakornok is volt. 1988-ban a szöuli olimpián a világifjúsági táborban a magyar ifjúsági delegáció tagjaként vett részt. Szállodaiipari szakember lett, 30 évesen az országban az 5 csillagos szállodák igazgatói között a legfiatalabb volt. Angolul, németül és olaszul szakmai nyelven is felsőfokon kommunikál. Jelenleg magyar és külföldi idegenforgalmi vállalkozások, többek között a szicíliai Tasca d'Almerita család idegenforgalmi tanácsadója.

Részvétel az unokák nevelésében

Aztán jöttek az unokák. Munkája mellett a feleségem gyakran ment Szegedre segíteni a lányunknak az *egyik kicsi, másik pici* gondozásában. Nyarakon az unokák jöttek hozzánk sokszor hetekre, néha még több időre is. Nálunk volt az alternatív bázisuk, ha betegek voltak, a *szanatórium*. A kisvonatokat gyakran látogattuk a kisvasút végállomásán. Itt legalább fél órát nézelődtünk, mászkáltunk a kiállított szerelvényeken, ültünk a kézihajtányon. Visszafelé valamelyik játszóteret ejtettük útba.

Ezt a programot nagyon sokszor ismételtük, amihez később húga is csatlakozott. Egyszer ebből baleset lett. Libikókáztak a lányok. Amikor a kisebbik, Réka volt a magasban, megbilient, arccal a vasrúdra bukott, onnan a földre esett. Csak a kisebbik baj volt, hogy megütötte magát és sírt, a nagyobbik az volt, hogy vérzett az orra alatt a bajuszportája. Nem gondoltam, hogy a hinta balesetveszélyes, de meglátva a vasrúdon a hegyes kis csonkot, rögtön az jutott az eszembe, hogy az a gyerek szemét is kiüthette volna. Láttam, hogy a seb mély, azonnal ölembe kaptam a sérültet, és futottam vele hazáig. Húga miatt megrettenve futott mellettünk a nagyobbik. Otthon a nagymama is megvizsgálta a sérülést, és azonnal telefonáltunk a sebész apának, aki jött és elvitte a kis sérültet. A sebet össze kellett varrni, ami aztán szépen meg is gyógyult, de a helye azért egész életére megmaradt.

Aztán unokasarkot létesítettünk a kertben hintákkal, csúszdával. Télen szánkóztunk. Addig húzgáltam a lányokat, hogy egyszer a Brassói utcában úgy hanyatt estem, hogy két bordám eltörött.

1997-ben a csapat fiú unokával, Gergellyel bővült. Mint minden gyerek, Gergely is nagyon szeretett belelépni a víztócsákba, amikor sétálgattunk. Ha meglátott egy pocsolyát, ebbe bemelegyünk (belemegyünk) felkiáltással már lépett is bele. Egy téli napon olvadás után különösen sok tócsa volt az utak szélén. Élvezte, hogy gumicsizmájával mindegyikbe belemehetett. Az nem látszott, hogy az egyik tócsa elég mély is volt. Belelépett, a csizma tele lett hideg vízzel. A gyerek egy pillanatra meglepődött, aztán gyorsan kiöntöttük csizmájából a vizet, visszahúztuk, és futottunk hazáig.

A fiú nagyon szeretett buszokon utazni. Séta helyett a nagyanyjával számtalanszor tömegközlekedni mentek. Rövidesen minden kecskeméti buszjárat útvonalát megismerte, tudta, hogy hányas járat milyen útvonalon jár. Nagyanyjának volt egy olyan örökölt tragacs, amelyet még nagyapja készített saját kezével úgy 60 évvel korábban. Kiskorukban az unokákat, így Gergelyt is én talicskába vagy erre ültetve tologattam a városrész utcáin. A gyerekek igen élvezték a zötyögést. Amikor Gergely akkora lett, hogy már el bírta tolni a tragacsot, a járgányt kinevezte busznak. Útvonaltáblákat készítettünk, amelyek a tragacson cserélhetőek voltak. A kisfiú órákat játszotta a buszvezető szerepét: indult, a megállóhelyeken megállt, ajtót nyitott, csukott, tologatta a busztragacsot az utcákon, ahol már egyre több lakó is ismerte, és meg-megállították, hogy beszéljessenek vele. 8. osztályos koráig buszozott így Rendőrfalu utcáit róva.

A vonatok Gergelyt is nagyon érdekelték. A tragaccsal nagyon sokszor mentünk a kisvonatokhoz, ahol vártuk egy-egy vonat érkezését, indulását. A kis gőzmozdony igazi csoda volt a számára. A turistákkal, a kisvonat baráti körével közlekedő járatok indulásánál, érkezésénél, ha csak lehetett, ott kellett lennünk. Sóvárogva nézte és irigyelte a gyerek azokat, akik utazhattak is.

Egy időben angol turistákat hordott a pöfögő Bugacra. Egyik alkalommal ottani ólálkodásunk közben beszédbe elegyedtem az angolokkal. Elmondtam, hogy az unoka mit nem adna azért, hogy egyszer utazhasson a pöfögővel. A csoportvezetőre mutatva mondták, hogy beszéljek vele. Neki is megemlítettem a kisfiú vágyát, aki azt mondta, hogy szálljunk fel, mert mindjárt indul a vonat. Gergely csillogó szemekkel kapaszkodott fel a mozdony utáni első kocsiba, ahonnan nem a tájat, hanem a mozdonyt bámulta Törökfáig. Itt elkészöntünk vendéglátóinktól, leszálltunk és egy menetrend szerinti buszjáratral nem sokára vissza tudtunk jönni Kecskemétre, ahol Gergely büszkén mesélte, hogy a pöfögő gőzös vontatta kisvonattal utaztunk.

Aztán 2001-ben született Soma, a negyedik unoka. Őt is toltam a babakocsiban, tragacsra ültetve róttam vele is az utcákat, lökdöstem a hintán, segítettem a tanulási nehézségei leküzdésében. Amikor 13 éves lett, elmondtam neki, hogy én ilyen idős koromban milyen munkákat végeztem. Elővettem, megalapáltam a kaszát, és megpróbáltattam vele, hogy milyen is volt régen a fűkaszalás. Következett a permetezés. Megtöltöttem vízzel a permetezőgépet, és szórta a vizet, amíg teljesen ki nem fogyott. Aztán kapát adtam a kezébe, és egy jó félórányit kapáltunk egymás mellett. Kiderült, hogy egyik munkához sem kapott kedvet, amin nem csodálkoztam.

Lassan minden unoka felnőtt korú lesz már. A nagyszülői ház és kertje azonban ma is az a hely, ahova mintegy második otthonukként szívesen visszajárnak.

A változások körülöttünk

Az itt töltött fél évszázad során egy sor pozitív változás történt a környezetünkben. 1969-ben központi fűtést szerelttünk a lakásba. 1972-ben az államtól megvettük az ingatlant, és a Csókás József utcai frontra új melléképületet építettünk. 1976 tavasza nagyon esős volt. Több égszakadás követte egymást, a városrész megtelt talajvízzel, az utcák egy részében, a kertekben napokig állt a helyenként térdig érő víz, amely a gyengébben alapozott épületeket megrongálta, több helyen a falak is megrepedtek. A mi házunk beton alapja jól tartotta a falakat, de az épület belsejében a töltés tovább süllyedt, az aljzatbeton még teknősebb lett, egyenetlenségeket hozva létre mind a hideg, mind a meleg burkolatokban. A károkat szenvedett lakosság fel volt háborodva, kérték, hogy a város tegyen valamit, hogy ez máskor ne fordulhasson elő. A város belvív sújtotta katasztrófának minősítette az eseményt, és még abban az évben a legmélyebb részek utcáiban megépíttette az esővizet elvezető csatornarendszert. Ez a beruházás a mi utcánkat egész hosszában érintette, mert ebben volt a gerincvezeték. Ekkor a lakosságnak nem kellett hozzájárulást fizetni. Ezen felül igazán nagy segítséget jelentett, hogy a belvív okozta károk helyreállítására kamatmentes kölcsönt lehetett felvenni, amit 2% kezelési költség terhelt mindössze. Megragadtuk ezt az alkalmat is. A lakás megsüllyedt aljzatbetonját vasbeton födémre cseréltük. 1979-ben utcánk aszfaltburkolatot kapott, amihez 3820 Ft-tal kellett hozzájárulnunk.

A helyzet, hogy kazánban szénrel, fával fűtöttünk, a főzés PB palackos gáztűzhelyen történt, a meleg vizet villany- és hőcserélős bojlerrel szolgáltatták, 1984-ben lényegesen megváltozott. Kecskeméten is megvalósult a földgáz program, amelynek keretében a város nagy része vezetékkel földgázhoz jutott. Ez a lakosságtól is komoly beruházást, áldozatot igényelt. Mi is fizettünk közműfejlesztési hozzájárulást, és elég sokba került az új rendszer kiépítése. Ezt csak úgy tudtuk megoldani, hogy újabb kölcsönöket vettünk fel. Ez a kettő együtt 8 év futamidőre további törlesztő részlettel terhelte meg a családi kasszát. Ekkor kettőnk fizetése 11 950 Ft volt, a havi törlesztő részletek 1515 Ft-ot tettek ki, tehát a jövedelem 13%-a ment kölcsöntörlesztésre.

Aztán a városrész tanácstagja (képviselője), Takács Béla járdaépítési akciót szervezett. A házgyárban minden este, a műszak végén maradt valamennyi fel nem használt beton, aminek a hasznosításával épült a járda. A portája előtt mindenki elkészítette a járda tükrét, a dilatációkhoz a deszkadarabokat, és amely szakasz éppen sorra került, annak az érdekeltjei a házgyárban teherautóra felrakták este 10 óra után a betont, az autó azt a helyszínre hozta, ott az előkészített helyre berakták, elsimították. Így nőtt a járda hossza éjszakáról éjszakára.

Az 1990-es évek elején az utcánk neve Nagyváradi utcára változott. A házunk állaga lassan a javítások, fejlesztések mellett is egyre romlott. 2003-ban a külső burkolat megérett a felújításra. A falakat szigetelttük, nemes vakolatot tetettünk rá, ajtókat, ablakokat cseréltünk. 2005-ben a fürdőszoba és a konyha felújítása következett.

2006-ban a városban szennyvízcsatorna építés folyt EU támogatással. Utcáinkban is kiépült a hálózat, amihez a hozzájárulást egy összeg-

ben fizettük ki, a részletfizetési lehetőséget sem kellett igénybe vennünk, mert ez egy havi jövedelmünk 25%-a volt.

2010-ben, a választások évében fontos része volt a választási kampánynak újabb létesítmények átadása a városban. A Csókás József utca felénk eső részét ekkor látták el szilárd burkolattal, amihez a közműfejlesztési hozzájárulás a sarokháza 90 000 Ft. (egész portára 180 000 Ft.) volt.

2015-ben a több mint 50 éves palatető nálunk is, mint a Rendőrfalu más palatető házáinál megérett a felújításra. A palát a helyén hagyva, az erre a célra fejlesztett technológiával a palára bitumenes borítást tetettük, mert ha

Házunk 2015-ben, a palatető lefedése után

az azbesztpalát eltávolítjuk, veszélyes hulladékként a megfelelő helyen való elhelyezése több százezer Ft-ba került volna, és mert ez volt a legolcsóbb megoldás.

2016-ban a villanyhálózatot is korszerűsíteni kellett. A gázkazán is megérett a cserére, ami az életszerűtlen, bürokratikus szabályozás miatt nagyon sok fejtörést, utánajárást okozott, nem is beszélve arról, hogy majdnem kéthavi nyugdíjunkba került.

Régebben a közelben lakó mesteremberek szinte mindent megcsináltak megfizethető, mondhatjuk, baráti áron. Nekünk vaskerítést, kapukat, vaslemezről guruló kocsit a lakatos Antal Ernő készített. A kőműves munkákat Szelei Ferenc és Katona István, a drótkerítések elkészítését, a permetezőgép javítását, a különböző fémmunkákat Takács Béla végezte. A villanszereléseket, a villamos háztartási gépek javítását Kecskés Antal vállalta, vízvezeték, csatornát Dányi Ferenc szerelt, kárpitot újított Vincze László, a lakást festette Szabados Ferenc, Szélesi József, Bencsik Mihály a faredőnyöket javította, fűrészbakot, polcot stb. készített, tetőbádogos munkákat Huszárik István végzett. Kisebb burkolási munkákra Kovács Péter jött. A lakatos jellegű tennivalók később Benda Józsefre szálltak, és vannak (parkettázó, fűtésszerelő stb.), akiknek a nevére már nem is emlékszem. Domokos Mihály a kertet fordította szőlőültetéshez. (Az etázsűtés-, a gáz- és a klímaszerelést, a lakás külső és belső felújítását persze kisiparosok, vállalkozók félig vagy egészen legálisan végezték.) A Kádár rendszerben a *fuszás* megtűrt második gazdasági forma volt, ami a rendszerváltás után szigorú büntetésekkel üldözött feketemunka lett.

A változások emberi környezetünket, a szomszédságot sem kímélték. A házakat az 1960-as évek elején építők, az első lakók közül sokan már a temetők öröklakásaiba költöztek. Mások a kertés házakból lakásokba mentek lakni. Már alig vannak a környéken olyanok, akik itt laktak, amikor mi ide költöztünk. Folyamatosan cserélődtek, változnak a szomszédaink. Ők már egy újabb generáció tagjai, akik hozzák magukkal a mentalitásukat, saját kultúrájukat máshonnan, más országokból is. Vannak közöttük a szomszédaikkal kommunikálók, együttműködők, jó viszonyra törekvők, vannak „maguknak valók”, távolságtartók, és előfordul más emberekre, a szomszédokra tekintettel nem lévő, öntörvényű is, akinek természetes volt, hogy szieszta időben, hétvégén is döngették a kosárlabda palánkot, nyitott ablaknál nemcsak naphosszat, hanem késő este is bömböltették a nekik tetsző stílusú popzenét.

A környéken egyre több a felújított ház új lakókkal. De szinte annyi várja, hogy fél évszázad után a régi vagy az új tulajdonosa felújítsa. Viszonylag sok az eladó és gazdát cserélő ház körülöttünk. A közbiztonság pedig egyre rosszabb. Az utóbbi években városrészünkben is megsaporodtak a lopások, betörések. Az emberek félnek, mert a jog a bűnözők oldalán áll inkább, mint az áldozatokén. A rendőrség pedig a tetteseket alig találja meg.

Az azonban nem változott, hogy a Rendőrfalu ma is falusias, barátságos, élhető, viszonylag csendes városrész a Városházához bő két kilométer távolságra, és a kertünkben most is sok szép virág nyílik kora tavasztól késő őszig.

Tavaszi kertünkben

Mi szeretünk itt élni. Az elmúlt 50 esztendő alatt nemcsak kecskeméti polgárokká váltunk, hanem örökös rendőrfalusiak is lettünk. Nem is megyünk innen el, majd csak akkor, ha „visznek”.

Dr. Pap István
ny. főiskolai docens

A Miklós-család

A Beregszászi, akkor Benke József utca elején vásárolták meg a telket, majd itt építették fel a családi-házukat az 50-es évek végén. Csak névegybeesés, de nem álltak rokonságban a szomszédban, a Mák Sándor háza mellett az üzletüket működtető Miklós János és György boltosokkal. Más érvek szerint nem kizárható az igen távoli rokonság sem.

Miklós János (1927–1980) agrár-műszaki vonalon tanult, majd a 60-as és a 70-es évtizedben az AGROKER alkatrésztárának vezetőjeként dolgozott. Fegyelmezett, nagy munkabírású, munkaszerető, jó szándékú, segítőkész emberként ismerték nem csak munkatársai, de mindenki a környéken. Érdeklődése mindenre kiterjedt, műveltsége átlagon felüli volt.

Mint említettük, a 60-as évek elejére épült fel otthonuk a Benke József (ma Beregszászi) utcában. Miklós János felesége, Kapus Margit (1931–) inkább otthon maradt, három fiuk: János (1956–), Tamás (1961–) és Gábor (1965–) nevelésével, az édesanyai feladatokkal és a háztartással foglalkozott.

A fiúk életútja innen indult, és viszonylag eltérő pályáivet jártak be.

János a Halasi-úti Általános Iskola elvégzését követően a mai Gáspár András, akkor a 607-es Ipari Szakmunkásképző Intézetben tanult, géplakatos szakmát szerzett. Később érettségi vizsgát is tett, szakmailag folyamatosan képezte magát, elvégezte a GAMF-on működő Gépipari Technikumot. Az utóbbi évtizedekben az Erőmű műszakvezetőjeként dolgozik.

Felesége Keller Mária Etel eredetileg a Kertészeti Főiskolán végzett, de pályakorrekciót hajtott végre, és ma az egészségügyben, talán az egyik legnehezebb helyen, a Bács-Kiskun megyei Kórház onkológiai osztályán dolgozik mint szakmenedzser. Két leányuk már fiatal felnőtt: Katalin a Katasztrófavédelelemnél dolgozik, Ágnes pedig a Bács-Kiskun-megyei Kórházban gyógytornász.

Tamás meglehetősen messze került Kecskeméttől, a Balaton partján, Révfülöpnél él családjával. Történelem szakon végzett, kutatási területe az úttörőmozgalom volt, e kérdéskörben meglehetősen sokat publikált, szakértőként szerepel a témával foglalkozó dokumentum jellegű filmekben. Vezetője, kurátora is volt a zánkai úttörővárosi múzeumnak.

Közéleti szerepet is betölt: Révfülöp polgármestereként is tevékenykedett két cikluson keresztül, ma is helyi képviselő. Mindemellett középiskolában tanít, és könyvtárosként, muzeológusként is dolgozik. Három, már fiatal felnőtt, diplomás gyermeke szintén a Dunántúlon él.

Gábor eszteregályos szakmát szerzett, majd Jánoshoz hasonlóan szintén a középiskola és a gépipari technikum következtek. Az Újpesti Gépelemgyárban dolgozott hosszú ideig, jelenleg az Autóflex alkalmazottja. Felesége Dömötör Zsuzsa, leányuk vendéglátó-ipari főiskolát végzett.

Ma már az édesanya mellett csak ők élnek a Rendőrfaluban.

A Miklós család 1960 körül

Kuna Miklós tanítványaival. (A felső sor jobb szélén Miklós János)

Miklós Tamás 2010-ben

Szilágyi János (1925–2012) és családja

A hosszú életúton sok volt a változás, a fordulat, a véletlen. Szilágyi János a román határ melletti Gerendásról származott. A szülői, családi hagyományt követve a MÁV szolgálatába lépett.

Műszaki-építő területen, a pályafenntartásnál kezdett el dolgozni. Ott volt, dolgozott 1942-ben a visszatért Észak-Erdélyben is, az akkor rekordgyorsasággal elkészült Szeretfalva-Déda vonal építésénél is.

Visszatért a békéscsabai felsőkereskedelmi szakközépiskolába, azonban a front 1944 őszi átvonulása következtében a hadifogság helyett az Ideiglenes Nemzeti Kormány által szervezett haderőbe lépve 1945 tavaszán Ausztriába is eljutott, de itt már nem került sor semmiféle harci cselekményre.

Hazatérve ismét a MÁV-nál lépett szolgálatba. Folyamatosan tanult, képezte magát szakmailag, mint pályamester, végül egy építő részleg vezetőjeként dolgozott. Mivel a MÁV rendelkezést kapott a kecskeméti volt ONCSA-házak egy része felett, itt kapott lakást családjával az 50-es években, a mai Bánáti- és Brassói utca sarkán. A család 1951. március 23-án költözött ide. E házat – mint több helyi lakos – megvásárolta, majd 1971-ben bővítette. A család a sarki telek nagyságát kihasználva lényegében egy, az eredeti ház méretével szinte azonos házrészét épített mellé. Fia, János és családja egy ideig itt éltek.

Felesége, Szabó Mária (1923–2002) a Kecskeméti Konzervgyárban dolgozott, majd a gyerekek miatt otthon háztartásbeliként tevékenykedett. Leányukat, Erzsébetet is a Konzervgyár óvodájába írták be, melyet ő a gyárban folyó munka illatai miatt Hagyma moziként emlegetett.

A korszak lehetőségeinek megfelelően igyekeztek az életet színesíteni, ápolni a jó kapcsolatot a szomszéd családokkal. Az utcában a Szilágyi család szinte elsőként rendelkezett televízióval (Tavaszi, majd Munkácsi) a 60-as évek elején. Érdekesebb filmek, sportműsorok esetén a szomszéd családokat, gyermekműsorokra a szomszéd gyerekeket hívták be. Más családoknál diafilm-vetítésre került sor a gyerekek számára. Ekkor még léteztek ilyen közösségi formák.

A gyermekek: János (1947–2007), Erzsébet (1950–) és Zoltán (1956–) itt nőttek fel, majd kezdtek el dolgozni. A családi hagyományt, a MÁV-nál történt szolgálatot egyikük sem folytatta. Főként adminisztratív és műszaki beosztásokban dolgoztak.

Szilágyi János munkaszeretete, szorgalma, igényessége miatt folyamatosan haladt előre szakmai tekintetben. Rendkívül sokat dolgozott az üzemfőnökség vonalainak építésén, felújításán. Mint vezető pályamester, építésvezetőként ment nyugdíjba. Hosszú nyugdíjas életszakasz lezárásaként 2012-ben 87 évesen távozott.

A biciklis közlekedési bíró Dr. Szeleczki Zoltán

A bíró úr, aki ízig-vérig rendőrfalusinak tekinti magát, sértésnek veszi, ha a régi ismerősök nem Zolinak szólítják.

A család múltja a közvetlen környékhez és a Rendőrfaluhoz köti. Nagyszülei itt építettek a Zentai utcában (régén Tüzoltósor). Édesapja, Szeleczki Sándor, az ÉPSZER nyugdíjas villanyszerelője nagyon szigorú, igényes ember volt, amiért fia a mai napig hálás. Ő 1991-ben halt meg. Édesanyja, Majoros Eszter éveken keresztül a Zentai utcai óvoda dajkájaként óvta és gondozta a falu kicsinyeit. Dr. Szeleczki Zoltán 1961-ben született, a betűvetést Bereczki Sándorné tanítónőtől a téglagyári iskolában sajátította el. A mai napig tartja a barátságot volt első osztályos iskolatársaival. Szülői kezdeményezésre – nem a Rendőrfaluról való eltávolodás miatt – az általános iskolai tanulmányokat a Petőfi Sándor Általános Iskolában folytatta, ahonnan 1974 nyarán – akárcsak a jelen helytörténeti kiadvány egyik szerkesztője, dr. Pap István, aki 1970-ben nemzetközi úttörő-delegációt vezetett Norvégiába – Renában öregbítette országunk hírnevét. 1979-ben érettségizett a Katona József Gimnáziumban. Máiáig hően szeretett magyar tanára, dr. Székér Endre javaslatára a tanári pálya helyett az akkor még ismeretlen jogász hivatást választotta. 1979 szeptemberében az Igazságügyi Minisztérium ösztöndíjasaként előbb a Pécsi Tudományegyetem hallgatója, majd a Szegedi József Attila Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karán szerzett diplomát 1984-ben elsőgenerációs értelmiségiként cum laude minősítéssel. Az egyetem után a Kecskeméti Városi Bíróság következett, ahol a fogalmazói gyakorlat teljesítése után szakvizsgázott. 1986. július 1-jén került sor bírói megválasztására és a Kecskeméti Járásbíróságra történő kinevezésére. Azóta folyamatosan büntetőügyeket bírál el, részint közlekedési tárgykörben, részint egyéb büntető ügyek vonatkozásában.

A Rendőrfaluhoz való ragaszkodása a mai napig töretlen, hiszen édesanyja tragikus halálát követően is itt maradt, ragaszkodik a családi otthonhoz.

Mint ahogyan a szülők említése és jellemzése során kitűnt, gyermekkorában talán túlzott szigorral nevelték szülei, amely a gyermekkori barátok megítélése szerint felesleges volt. Zoli soha sem tagadta, hogy többször a tanulás miatt kellett talán idő előtt „pizsamaosztásra bevonulnia”, ezért a játszótársai „doktor úrnak” titulálták.

Lakatos Sándor

Lakatos Sándor Kecskeméten született 1956-ban. Édesapja a Vízműveknél dolgozott, édesanyja háztartásbeli volt, hiszen négyen voltak testvérek. Nagy öröm volt a család számára, amikor 1962 júniusában beköltözhetek a Matkói úton frissen elkészült házba. E házak az akkori szociálpolitikai törekvéseknek megfelelően a cigány származású családok otthonteremtését voltak hivatottak segíteni. E házak akkor nagy segítséget jelentettek az érintetteknek, a következő évtizedek folyamán mindegyik család csinosította, komfortosította otthonát. Sándor nővére és családja ma is itt élnek. A család a házat, mely az OTP kezelésébe került, részletre vásárolhatta meg a 60-as és a 70-es években. Az eredetileg megállapított 42 000 Ft. vételárnak csak mintegy 80 %-át kellett törleszteni.

Sándor így már itt kezdhetette el az általános iskolai tanulmányait, a Matkói úti Vécsey iskolában, ahol az alsó tagozatot végezte el. A felső tagozatos tanulmányait már a Halasi úton fejezte be. Ezt követően a szerkezetlakatosi szakmát szerezte meg. Ahogy szüleitől tanulta, mindig becsülettel és fegyelmezetten végezte a munkáját. Hosszú évtizedeken keresztül dolgozott az ismert kecskeméti fémszerkezeteket gyártó vállalatnál (Fémmunkás, Traverz, KÉSZ KFT). A cég neve többször változott, ő dolgozóként folyamatosan a helyén maradt.

Sándor szerint régebben a faluban, az iskolában, munkahelyeken nemigen létezett feszültség a magyar és a cigány együttélésben. Meglátása szerint ma mindkét oldalon léteznek deviáns, feszültségkeltő megnyilvánulások, előfordulhatnak igazságtalanságok is a munkaügyi, munkahelyi kérdésekben.

Szép emlékek érzi a gyermekkort a folyamatosan fejlődő városrészben, ahol az életfeltételeken sokat javított a sportpálya, a cukrászda a 60-as évektől. Szintén kellemes emlékek kötik mindkét iskolához, a sok játékhoz és a focizáshoz. Bár ő ma már Kecskemét belvárosában él családjával, mégis úgy érzi, hogy a Rendőrfaluba mindig hazatér.

A Kovács család

Már írtunk a Rendőrfalut körbevevő tanyákról, melyek szinte együtt éltek a folyamatosan bővülő városrészszel. A mai Agroker helyén állt a Kovács tanya, ahol élt és gazdálkodott a nagymama, az 1901-ben született Kovács Etelka. A dombos területet a 60-as években sajátították ki, majd megkezdődött az Agroker építése.

Fia, Kovács Gyula (1929–71) a Joó Mária utcán élt, házuk a Szórád daráló mellett volt. Ő állatfelvásárlóként dolgozott a Barnevál vállalatnál. Felesége, Simigla Mária (1930–) a BRG gyárban dolgozott. Ikerlányaik 1952-ben születtek. A kedves emlékeket idéző Halasi úti Általános Iskola után a továbbtanulás következett. Jolán gyermekruházati eladóként, Mária pedig könyvelőként kezdtek el dolgozni. Ma, a női nyugdíjkorhatáron túl is dolgoznak a Mercedesz gyár konyháján. Ők már Kecskemét északi városrészben, Katonatelepen laknak.

A család nem rokon a szomszédos, szintén Kovács családdal, akiknek a gyermekei (Éva, Mihály, Károly, Antal és János) szintén a hasonló korosztályhoz tartoztak. A lányok fiatalabb testvére, László 1955-ben született, esztergályosként dolgozott, jelenleg a faipar területén vállalkozik. Bár ma már egyik testvér sem él a Rendőrfaluban, a gyermekkor távoli képei kitörölhetetlen emlékekkel kötik ide őket.

1956. október 30-án született a lányom

Márfi Lajosné Lugosi Mária emlékei

Családunk itt élt az ONCSA-telepen, később Német Imre (ma Bánáti) utcában. A házukba 1943 decemberében költözhattünk be. Édesapám, Lugosi Károly gépkocsivezető volt, édesanyám, Nagy Mária pedig háztartásbeli a sok gyermek mellett.

Sokan voltunk testvérek: Sára (1932–), Ilona (1934–), én, Mária (1936–), Teréz (1937–), Károly (1939–1960) és Erzsébet (1942–). Szüleink a nem könnyű életfeltételek ellenére emberséggel, szeretettel, ha kellett szigorral neveltek fel bennünket. Mindegyik testvérem megállta a helyét az életben, a munkában.

Férjem, Márfi Lajos (1933–2001) kőműves volt, az 50-es évek közepén házasodtunk össze. Sokat dolgozott, mindemellett éveken keresztül a Kecskeméti Téglagyár, majd az Egyetértés labdarúgójaként sportolt is.

Lányom, Márta 1956. október 30-án, a forradalom győzelme napjaiban született az Izsáki úti kórházban. Előtte, miközben vitt a mentőautó, lövések dörrentek a városban itt-ott. A mentősök viccelődtek is, hogy ha kilövik őket, nem fogunk megérkezni a kórházba. Szerencsésen megérkeztünk. Márta lányom 30-án itt született meg.

November 4-én a kórház ablakából láttuk, hogyan fegyverezik le a szemben lévő magyar lak-tanyában állomásozó honvédeket a szovjet katonák. Szerencsére itt nem került sor vérontásra.

A gyermekvállalást követően a munka hosszú évtizedei következtek. Dolgoztam a Téglagyárban, a Vízműnél, majd a közeli Bútorgyárban is. Férjem kőművesként a kollégáival és a barátaival (Fodor Gyula, Magó Pál) szinte az egész terjeszkedő városban, még a Hunyadi-városban is építettek.

1990-ben, a rendszerváltáskor levelet kaptam az önkormányzattól, amelyben arról érdeklődtek, hogy miért is voltam kórházban 1956 októberének végén. Ugyanis a kórház akkori nyilvántartásában nem különült el teljesen a forradalom eseményeiben megsérültek, illetve a más okok miatt bekerültek neve.

Nyilvánvalóan én más, az említett ok miatt voltam ott, azonban mindenképp emlékezetes marad számomra 1956 októbere-novembere.

A Lőcsei utca vége 1957 körül épült fel. Itt vásároltunk telket, melynek négyzetmétere akkor 6 Ft. volt, és a vételárat részletekben is törleszthettük. Házunkat is itt, a mai Bánáti és a Lőcsei

utca sarkán építettük fel. Mint említettem, férjem kőműves volt, ő végezte az alapozást vasbeton-téglákból, majd a falazást is, én pedig az udvaron levő gödörből kitermelt agyagból vertem, öntöttem formába a vályogot. A vasbeton téglá alapra helyezett vályog előnye a rendkívül jó hőszigetelés.

A mai fiatalok el sem tudják képzelni, hogy mennyit dolgoztunk mi, akkori fiataalként otthonunk megteremtéséért, mely családjunk otthona volt hosszú évtizedeken keresztül. Itt nőttek fel lányaink, Márta (1956–2015) és Gyöngyike (1965–), de unokáink és dédunokáink számára is szeretett és kedvelt hely az otthonunk és a kertünk. A családjunk tehát hosszú évtizedeken át élt itt, ahol ma már csak én lakom.

A képanyagban közölt családi képek bemutatják a ház építését 1957-ben, a környéken élő szomszédokat, barátokat (Kállai Rudolf, Magó Pál (egyenruhában), Márfi Lajos építőmunkáját, Márfi Lajosné munkáját a Bútorgyárban, a Téglagyárban Fodor Gyuláné kolléganőjével. A város sporttörténetének dokumentumai a K. Téglagyár labdarúgócsapata és a főként családtagokból álló közönség az 50-es években.

Képek a Márfi család albumából

A családunk otthonra talált a Rendőrfaluban *Lénárt Józsefné Kovács Katalin visszaemlékezése*

Örömmel emlékezem vissza az 1960-as évek közepére, hiszen akkor még nagyon fiatal voltam. A mi családunk ekkor építkezett a Rendőrfalu újosztású telkén a Bakonyi Antal utcában családi összefogással. Édesanyánk, Kovács Károlyné Baranyi Ilona egyedül nevelte tíz gyermekét nagy szeretetben. Ebben az időben már csak ketten voltunk kiskorúak. A felnőtt testvéreim édesanyánk mellé állva felépítették a családi fészket. A „családi fészkek” szó szerint értendő, mert ez a ház lett az egyre bővülő család találkozóhelye. Ide jöttünk haza örömmel és bánattal, megosztva édesanyánkkal gondjainkat.

Ő egy nagyon szerény, rendkívüli munkabírású asszony volt. Minden képességét latba vetve állt helyt a család részére szükséges javak előállításában, megteremtésében. Emlékszem, kisiskolás koromban egy színielőadásban szerepeltem, amelyhez nem volt jelmezem, de pénzünk sem volt arra, hogy vegyen nekem. Reggelre egy lepedőt feláldozott, abból varrt jelmezt nekem csak azért, hogy engem boldognak lásson. Vagy például főzés közben kamatoztatva az Angolkisasszonyoknál szerzett német tudását minket németre tanított. Baromfiakat tartott, a tojásokat felhasználva tarhonyát, tésztákat gyúrt és szárított, ami nemcsak fedezte a népes család szükségletét, hanem a környéken lakóknak még el is tudott adni belőle. Közelsége szeretetet és biztonságot adott nekünk. Hozzánk nem kellett bejelentkezni, hiszen ő mindig mindenkit örömmel fogadott. Az új otthonunkban új szomszédaink lettek, akikkel nagyon jó viszonyban voltunk.

Nagyon küzdelmes évek következtek. Villanyon kívül más közmű nem volt, eleinte víz csak az udvaron lévő kútban volt, a vizet évek múlva, a gázt csak jóval később vezették a mi utcánkba. De ő soha sem volt elégedetlen. Büszke volt a gyerekeire és a családba kerülő új családtagokra, valamint az egyre szaporodó unokákra, akikre mindig volt ideje. Egyszer azonban, amikor az újságban azt olvasta, hogy egy anyuka kitüntetést kapott, mert kiváló katona fiút nevelt, sírva fakadt, hogy ő öt fiút is nevelt a hazának, és erről tudomást sem vesz senki. Ez nagyon fájt neki. Akivel kapcsolatba került, annak jószágot és szeretetet sugárzott. Példamutató életével bármilyen nehéz helyzetben, amiből ekkora családban bizony bőven akadt, szeretetre és békességre törekedett. Élete végéig, 96 éves koráig ebben az otthonban élt egyik leányával. Családtagjai közül többen ma is a Rendőrfalu lakói.

Örülök annak, hogy e rendkívüli édesanya emléke is bekerülhet a krónikába.

A Szebellédi család *Szobellédi Tamás emlékei*

A Szobellédi család 1969. április 29-én (szombaton) költözött ki az akkori Lenin tér 2. második emelet 7. számú gázfűtéses, 2 szobás, kényelmes, bérházi lakásból a Matkói út 93. szám alatt lévő ingatlanba. A házat akkor Tohai László, volt megyei elnökhelyettes használta. Úgy emlékszem, a Lenin téri lakásunkba a lánya került, tehát csere történt némi készpénz mozgásával. Édesapám, *Szobellédi József* (szül. 1939. október 29. Szentkirály), akkor a Közép-magyarországi Pincegazdaság központi raktárvezetője volt, azaz Bács-Kiskun megye összes pincészete a céghez tartozott, amit a kecskeméti központból láttak el gépekkel, szóval mindennel, ami a működéshez szükséges volt. Így személyesen ismerte a pincevezetőket, és a „házban” lévő telefonvonalon munkaidőn túl is elérhették, mert gyakran hétvégén, vagy éjszaka is keresték, ha éppen szüretkor, vagy más időpontban segítségre volt szükség. Ez mellett hívták a vámosok is, mert vasúton érkeztek nagy értékű borászati gépek, adalékanyagok, szűrők, vagy Marokkóból sötétvörös, un. festőborok, de a parafa szállítmányok ugyanígy Portugáliából. Már abban az időben 2-3 milliárd forint értékű volt a kiskőrösi úton lévő

központi raktár készlete, ami 12 fős csapatot igényelt a napi munkában, s nagy felelősséget jelentett édesapámnak.

Édesanyám, *Juhász Valéria* (szül. 1932. március 22. Kecskemét), a háború előtt a kecskeméti Angol kisasszonyoknál tanult, egyébiránt Nemesszeghyné Szentkirályi Márta néni első tanítványainak egyike volt, akik az elsők között használták az un. Kodály módszert az iskolákban. A költözésben közrejátszott az is, hogy lehetett kertészkedni, háziállatokat (galamb, baromfi, macska, kutya) tartani, valamint az, hogy apám leánytestvére, *Szebellédi Katalin*, (*Komáromi Imréné*) családja már korábban ideköltözött tőlünk a 2. házba.

Én Szegeden jártam középiskolába. Mivel a bérházból mentem Szegedre, s haza már a Matkói útra kellett mennem, nehezen szoktam meg a környezetet, amit később aztán megszerettem. A kertben volt tekénk, és a kaputól befelé lámpasor, valamint a kertben 12 fajta csemegeeszőlő, mint a Szőlőskertek királynéja, Irsai Olivér, Csabagyöngye, Erzsébet királyné, Kocsis Irma és más fajták. Édesapám munkája nyomán igazi virágoskert lett a vörös salakos udvarból, de paprika, paradicsom is kikerült onnan. Hintaágy is volt, amit rózsákkal körbevett, de közben építettünk kamrákat, kis pincét, illetve egy aknát a Trabant alvázat ellenőrizni. Kamaszkoromban a karácsony éji misére gyalogosan mentünk a Nagytemplomba mínusz 16 fokban, csikorgó havas úton. A rendszerváltozás után a körülmények változásával nehezedtek a körülmények, a tél mindig nehéz volt a jegesedés, a hó, a járdakarbantartás, és a buszváró körüli problémák miatt.

Voltak kutyáim, amelyek közül egy kaukázusi volt a legemlékezetesebb, mert rendet teremtett a ház körül. Egyszer az ikerszomszéd autóját mentette meg. Késő este értem haza, és folyamatos ugatással jelezte, hogy valami nem stimmel. Miután felmentem az emeletre, hallottam, hogy fejszével veri valaki az épp lakatlan szomszéd ház garázsajtáját. A rendőrség nem vette komolyan a bejelentést, nem történt semmi. Felhívtam a tulajdonost, s miután megjött, ásóval, fejszével mentünk át, de észrevette a betörő, és a kerítésen át meglógott. A második hívásra végre kijöttek a rendőrök, akik szidták a kollégájukat, amiért nem szólt nekik időben, de a nagy értékű autó így a kutya jelzése révén megmenekült. A tettes nem került kézre.

A házat időközben emelettel, tetőtér beépítéssel bővítettük, így 180,4 négyzetméteres lakótér jött létre.

Hárman vagyunk testvérek:

Valéria (1955. 07. 21.), a Kecskeméti Állami Zeneiskola, a Kodály Gimnázium, a Zeneakadémia elvégzése után a Magyar Rádió Gyermekkarának korrepetitora lett, azaz ő tanította be a darabokat és velük a világ számos országában, mint Japán, Anglia, vagy Norvégia járt. Később a Magyar Operaház gyermekkórusát vezette s jelenleg is a budapesti VI. kerületi Erkel Ferenc Általános Iskola ének-zenei tagozatán tanít. 20 éve megalapította a Magnificat Gyermekkart, amelynek most is vezetője, és eredményeik alapján a világ második legjobb kórusa lett. 9 lemezfelvételük jelent meg, mindemellet 2006-ig a Zeneművészeti Egyetem karvezető hallgatóinak gyakorlatvezető tanára volt. Tanítási óráit rendszeresen látogatják külföldi vendégek. Kitüntetései: Művelődési miniszteri dicséret (1985), Magyar Köztársasági Ezüst Érdemkereszt (1998), Terézvárosért kitüntetés (1999), Karnagyi különdíjak: Lindenhofszhausen (1999), Debrecen (2000), Preveza (2006), Kardos Pál emlékérem (2003), Artisjus-díj (2003, 2010), Köztársasági Elnöki Érdemérem (2004), és a Liszt Ferenc-díj (2006)

Tamás (1954, 03.16.) 32 éve a turizmusban dolgozik. Ausztria, Erdély, Görögország és Japán specialista, utazási irodás, mellette idegenvezetőként több országba vezetett csoportokat több kontinensen.

Gyöngyi (1961. 02. 13.) óvodában dolgozik, mellette zenekarával „könnyű” zenével vállal szerepeket több helyszínen.

A Károlyfalvi család közel hatvan éve a Rendőrfaluban

A szerteágazó Károlyfalvi-család eredetileg Orosházáról származik, a kecskeméti életszakasz 1957 tavaszán kezdődött el.

A tízgyermekes vasutas szülők már nem mindegyik gyermeke választotta élethivatásául az 1930-as és 40-es években a MÁV szolgálatát. Lett közöttük evangélikus katonai lelkész, pedagógus, de a lányok és fiúk legalább fele lett vasutas, legalábbis élete egy szakaszában.

Károlyfalvi József (1922–2007), miután 1941-ben leérettségizett az Orosházi Evangélikus Gimnáziumban, előbb az orosházi községházán, aztán a zombori pénzügyigazgatóságon dolgozott, majd a MÁV szolgálatába lépett forgalmi munkaterületen. 1943–44-ben Kolozsváron, majd rövid ideig Tordán is szolgált. A családdal átélte a szörnyű és tragikus pesti ostromot, majd folytatta szolgálatát a MÁV-nál, 1947-ben végzett a MÁV Tisztképző Intézetben. Ezt követően főként a Dunántúlon szolgált, 1955-től Békéscsabán majd Vésztőn dolgozott mint oktató-vezénylő tiszt. Pártonkívüliként ő volt az ország egyik legfiatalabb MÁV-főtisztje az 50-es években. Számos elismerést kapott, például Bebrits Lajos akkori közlekedési minisztertől. Kinevezési okmányain megtalálható a kiemelkedő szakember, a tragikus sorsú, az 1950-ben halálra ítélt MÁV-vezérigazgató, Vargha László aláírása is.

Az Alföldre visszatérve házasodott meg 1955 októberében. Felesége, Birkás Lenke (1931–) akkor a földhivatalnál dolgozott, később háztartásbeli lett. Az ő szülei, Birkás Sándor (1900–81) ismert orosházi szabó iparos és szakoktató és Jankó Julianna (1906–98) háztartásbeli voltak. Testvére, Birkás Sándor (1927–89) a tatai Eötvös József Gimnázium elismert angol nyelv tanára volt.

Károlyfalvi Józsefet Vésztőn érte a forradalom, ahol a helyi állomás munkástanácsának a vezetője lett. Október végén fogadták az ide érkező Fekete Pált, amiért 1957 áprilisában a karhatalmisták letartóztatták, a szegedi Csillagbörtönbe vitték, mintegy két hétig ott tartották, ahol a kihallgatásokon tettlegesség is történt. 1957 tavaszán Kecskemétre helyezték, azonban a szolgálatban itt is történtek korlátozások. (Például a szovjet szállítások alkalmával hazaküldték.) A folyamatos ellehetetlenítés vége az elbocsátás lett, mely tény a Szegedi MÁV Igazgatóság 1991-ben igazolta. Helyállását 1992-ben 56-os Emlékéremmel ismerték el.

Mindettől függetlenül a magas szakmai színvonalat képviselő, jó szándékú kollégákkal (Tóth Sándor állomásfőnök-helyettes, Korom András kereskedelmi vezető) sokáig megmaradt a barátságos, jó kapcsolat. Az akkor épp véletlenül megüresedett ONCSA-telep 36. (ma Bánáti u 7.) számú házát is egy régi vasutas kolléga, Kun Dezső segítségével sikerült megszerezni, melyet később a család részletre megvásárolt. Az 1957 júniusi ideköltözés pillanatában még egészen másképp nézett ki az egész utca képe, mint ma. Az ONCSA-házak eredeti architektúrája (boltívekkel) még változatlan volt. Azóta ezek a házak nagyrészt átépültek.

Az utcát gyep borította, gyerekek játszottak, csirkék, libák szaladgáltak rajta. A beilleszkedést a szomszéd családok (Kovács, Dutkon, Kristóf, Szabó, Katona, Piroska, Nagy, Szilágyi, Villám, Ladányi, Vince, Pintér) kedvessége és jóindulata is felgyorsította. Ők szintén nagyrészt vasutasok voltak, így könnyen szót lehetett találni egymással. Ma már alig él valaki az 1957-ben itt élt fiatal, vagy felnőtt lakosok közül. Csak Csorba László, Szabó Imre és Károlyfalvi Józsefné lagnak itt.

Károlyfalvi József 1958-tól a Kecskeméti Gépgyár, majd más nevén a Zománcipari Művek szállításvezetőjeként, majd szállítási osztályvezetőjeként dolgozott 1982-es nyugdíjba vonulásáig. A folyamatosan fejlődő nagyüzemben igen sok munka volt, a 60-as évek javuló gazdasági viszonyai lehetővé tették a ház szerkezeti átépítését Molnár Mihály kőműves közreműködésével, segítségével. Ezt általában a többi szomszéd is ekkor végezte el. Az utca is folyamatosan szépült, 1982 júniusában a szomszéd Nagy László tanácsstag kezdeményezésére a járdát a lakók készítették el, 2000-re elkészült a csatornázás, az út is szilárd burkolatot kapott.

Rövid ideig itt éltek az anyai nagyszülők: Birkás Sándor és Birkás Sándorné Jankó Julianna is. Tehát a Német Imre (ma Bánáti utca) 7. volt a családi élet színtere az 1957 utáni évtizedekben.

Itt nőttek fel a gyermekek: József (1956–) és Lenke (1960–). A 60-as években gyermekzsivajtól visszhangzott az utca, a szomszéd családoknál is sok volt a gyermek. Így sok lehetőség adódott játékra, sportolásra, közös tanulásra. A szomszéd gyerekekkel, fiatalokkal barátságok alakultak ki, sokan jöttek át diafilmvetítést nézni. A környéken szinte először itt volt pingpong asztal, ezért számos környékbeli gyerek jött át játszani. Egészen közel volt a Halasi-úti Általános Iskola, kézenfekvő volt tehát, hogy itt kezdődjön el a betűvetés, majd a szaktantárgyak tanulása az intézmény igen jó pedagógusai segítségével.

Lenke és József mindketten a Halasi-úti Általános Iskolában, a Bányai Júlia Gimnáziumban, majd a JATE Bölcsészettudományi Karán tanultak. Lenke (Asztalos Zoltánné) négy, jelenleg Angliában élő, már huszonéves, diplomás leányai is örömmel látogatnak haza.

Orosháza után tehát a lombos, napfényes Rendőrfalu lett a család otthona már közel hat évtizede, amelyet nagyon megszerettünk. A szűkebb-tágabb környezettel, szomszédsággal, mint már említettük, többnyire barátságos kapcsolat alakult ki, melyek az itt töltött évtizedek kellemes emlékei.

A családi albumból vett képek bemutatják az 1958 körüli házat és utcát, a családi élet képeit, a szülőket és a gyerekeket a 70-es és 80-as évekig.

Az otthonunk ma

A Károlyfalvi család évtizedei a Rendőrfaluban

Egy rendőrfalusi önvallomása

A Rendőrfaluban születtem 1945. április 11-én, közvetlenül a háború után. Édesapám kőművesként dolgozott, édesanyám háztartásbeliként nevelte hét gyermekét, ötöt egészen felnőtt koráig.

Régi képek a család albumából

175
 Ber. napl.
 1912.

1 vármegye
 város

Kevekereszt

Házassági anyakönyvi kivonat.

163 szám.

Kelt: *Kevekereszt*

1 901 (ezer *kilencszázötvenedik* —) évi
április hó *20* (*húszadik*) napján.

Megjelentek alulírott *Ruzsa János*
 anyakönyvvezető *Lévai Julianna* előtti házasságkötés eljából:

1. mint vőlegény: *Ruzsa János*

akinek vallása: *kevekeresztiek katolikus*

állása (foglalkozása): *szőlőművelés*

lakóhelye: *Kevekereszt, Főutca 42.*

nek | helye: *Kevekereszt*

Családi emlék Ruzsa János és Lévai Julianna házasságáról

A Túri szülők gyermekeikkel az 50-es években

Túri Éva iskolás korában

Túri Éva tanárként

Családi képek a 80-as évekből

Az első osztályt kivéve a rendőrfalu általános iskolájának végig kitűnő tanulója voltam. Olyan kiváló nevelők tanítottak, mint Perjési Pál igazgató úr, Kuna Miklós, Juhász Albinné, Pap Istvánné és még sorolhatnám. Ezután a Katona József Gimnáziumban tanultam tovább. Ott ismerkedtem meg a kosárlabdával, lehettem 42-szeres nemzeti válogatott, és a mai napig is meghatározó számomra ez a sportág. Érettségi után (miután édesanyám özvegyként nem

tudott taníttatni) képesítés nélküli nevelőként helyezkedtem el 2 évig Lajosmizse külterületén, majd 18 évet Helvéciaán a Feketeerdői Általános Iskolában töltöttem. Közben elvégeztem Szegeden a földrajz-testnevelés szakot. 1983-ban visszakerültem régi iskolámba, az akkori Halasi útba. 1986-ban igazgatónak választottak, és ezt a tisztséget 2002-ig, tehát 16 évig töltöttem be. Nyugdíjazásom után még 2013-ig óraadóként dolgozva összesen 49 tanévet tanítottam.

Igazgatóvá választásom után sok feladat megoldása várt rám és a nevelőtestületre. A városban a mi iskolánk volt az utolsó, ahol még „potyogtató” WC volt. Először azt számoltuk fel, majd felépült az ún. nagyterem, és ezzel megszűnt a Matkói úton az iskola, és már csak két helyen, a Zentai utcán és a Halasi úton folyt a tanítás tovább. Közben megépült egy bitumenes mini kosárlabda pálya is. Később bitumenes kézilabda-foci pálya is épült az udvaron.

1996-ban az iskola felvette a Damjanich János nevet, és ezzel egy időben felavatásra került a városban mindmáig egyedülálló „ARADI VÉRTANÚK EMLÉKPARKJA”, ahol a tanulók méltó körülmények között tudták és tudják ma is megtartani az október 6-ai megemlékezéseket, amelyek eddig még mindig nagyon meghatóak és dekoratívok voltak. Ekkor avattuk fel az iskola külső homlokzatán az első tanítók, Tóth Géza és felesége Hercz Margit emléktábláját is, amelyet minden évben megkoszorúzunk.

Közben könyvtárral is gyarapodott az iskola, melyet az alakja után „szentélynek” neveztünk el. Itt az iskola tanulói mellett a szülők, a nevelők is találhattak maguknak olvasnivalót.

A legcsodálatosabb dolgot az iskola életében a tornaterem elkészülése jelentette, mely nagyon kalandos történet és hosszas huzavona után végül is 2004-ben készült el. Itt korszerű körülmények között folynak a testnevelés órák, de itt tartják az ünnepélyeket, a különböző rendezvényeket, lakossági fórumokat is.

Összességében elmondhatom, hogy a 16 év alatt az összekovácsolt nevelőtestülettel és a segítőkész szülőkkel közösen teljesen megváltoztattuk az iskola arculatát. Arra törekedtünk, hogy a gyerekek olyan alapot kapjanak, ami elegendő ahhoz, hogy a középiskolákban megállják a helyüket. Erre az eredményre igazán büszkék lehetünk, mert sok kiváló tanulót taníthattunk.

1994–2006-ig, 12 éven át voltam önkormányzati képviselő, 8 évig a Rendőrfalu és környéke egyéni képviselője, tagja egyúttal az Oktatási Bizottságnak is. Az intézményvezetésen túl a lakossági kérések teljesítése, a város oktatáspolitikájának az alakítása volt a feladatom. Sajnos, mindvégig ellenzéki képviselőként ez sziszifuszi munkát jelentett. Legnagyobb eredmények a teljes csatornázottságot, jó néhány út megépítését, a közvilágítás korszerűsítését, világítótestek felszerelését és az intézmények megfelelő működését tekintem. Nehéz, de összességében nagyon szép időszakot töltöttem az iskolában vezetőként is, képviselőként is.

Röviden összefoglalni több évtizedes munkát szinte lehetetlen. Örömmel gondolok vissza az eltelt időszakra, és hálás is vagyok azért, hogy vezetőként és képviselőként is elfogadtak és bíztak bennem a rendőrfalusiak. Több kitüntetést is kaptam, melyek közül a legjelentősebbek: igazgató főtanácsosi cím, Kecskemét Városért Oktatási díj, valamint a Magyar Köztársasági Bronz Érdemkereszt.

Köszönöm a rendőrfalusiaknak, hogy velük együtt dolgozhattam, mert a fenti kitüntetések őket is illetik. Életem végéig büszke leszek arra, hogy rendőrfalusi voltam, és bár most Kecskeméten máshol élek, lélekben örökké rendőrfalusi maradok. Örömmel tölt el, hogy szűkebb hazámért minden tőlem telhetőt megtehettem, és ha szükség lesz rá, megteszek ezután is.

Kecskemét, 2016. április 11.

Probojáczné Túri Éva

A temető csőszházának lakói: a Vincze család

A Matkói út 53 sz ház a temető csőszháza, hullaháza és ravatalozója volt, amit azonban az 1930-as években már nem használtak. A kilenc gyerekes id. Vincze Béla családja Abonyból költözött a Rendőrfaluba az 1930-as évek elején. A Lócsei és a Gubányi Mihály (ma Ungvári) utcák sarkán lévő Jaksa házat bérelték, és amikor az ONCSA házak épültek, ők is igényt nyújtottak be rá, de nekik nem jutott. Részükre felajánlották az akkor már a nem funkcionáló temetőben hosszabb ideje üresen álló temetőcsősz házat, amit el is fogadtak. Beköltözésükkor a hullaházban a Szent Mihály lova még a helyén állt, a Vincze gyerekek körülötte játszottak. Az épületet istállónak, ólaknak alakították át. Vincze Béla kosárfonással, seprűkötéssel foglalkozott és a Széktóban bérkaszályást vállalt.

A Matkói útnak a temető felőli oldalán ekkor a csőszházon kívül a város felé az útkaparó háza, Matkó felé pedig a Magó tanya állt. Amikor a temető helyén is telkeket alakítottak ki, a lakóépület és a gazdasági épület egy része a Matkói út felőli portára került, a másik csaknem fele pedig a Bakonyi Antal utca felőli portához esett a temető ástott kútjával együtt. Az épületrészt Vinczéék lebontották, és amikor Kecskés Antalék építkeztek, majd utána is egészen addig, amíg vezetékes víz nem volt az utcákban, a kutat többen közösen használták. Kerítés nem volt, a kúthoz hozzáférhettek a szomszédok. Az új honfoglalókat Vinczéék segítették építeni is, egyebekben is. Az egymásnak segítség, az összefogás volt itt a jellemző, nézeteltérésekre, vitákra senki sem emlékszik. A szükség összehozta az embereket.

1957-ben a még a szülőkkel élő két fiú közül Vilmos megnősült, felesége ebbe a házba költözött, ahol egész életüket éltek le. Két gyermekük közül Vilmos 1958-ban, Edit pedig 1968-ban született. Vilmos vas- és fémesztergályos szakmát tanult, műhelye a Szent László körút és a Lócsei utca sarkán található. Edit kereskedőnek tanult, a szakmájában dolgozott, aztán önálló kisvállalkozó lett. László, aki 1943. április 1-jén született, a Szék és Kárpitosipari Vállalatnál kárpitos szakmát tanult, és itt is dolgozott nyugdíjba vonulásáig, a 60-as évek közepén szintén megnősült. Az ő felesége is ebbe a házba költözött, ahol most már két generáció három családja alkotott nagycsaládot szeretetben, békességben úgy, hogy Lászlónak három lánya született. Később aztán ők építettek egy nagyon nagy házat a Bakonyi Antal utcában, és oda költöztek.

Asszonyok brigádja, de hadd tegyem hozzá, hogy négy férfi tagja is van a 29 fős közösségnek, és amikor a gyerekeket számoltuk, csak az édesanyákra gondoltunk — elnézést kedves férfitársak, de most Nőnapra készülünk.

Valamennyien a kárpitos szakmában érdekeltek. Nagy termékben több mint húszméteres asztalok foglalnak el kétoldalt helyet, a varróeszközök szinte elvesznek mögöttük. Tehát szabnak, varrnak szövetyanyagot, bársonyt és habszivacsot. Munkájuk végterméke a kárpitozott bútor.

A KECSKEMÉTI KÁRPITOSBAN:

48

gyereke van a brigádnak

ni. A legfontosabb a folyamatos munka biztosítása. Ne keljen várni anyagra és emberre. Mindig legyen minden a helyén és mindenki pontosan tudja, hogy mit kell csinálnia, mit kell folytatnia. Ez eddig nagyszerűen sikerült mindkét műszakban. Mindenkor megbeszlik ezt Prókai Lászlónéval, a csoport vezetőjével, a második műszakban tanácsadást, a hibák észrevételét — ami nemcsak kritikus, de önkritikus is, és nem jár sértődésekkel. Ezek szerepelnek a brigádnaplóban felüntetett vállalkások között. Ide sorolta a brigád vezetője Éresk Mihályné a termelési folyamatok figyelő minőségi ellenőrzését. Ezt jobb elfogadni munka közben, minsem a vevő reklamációja útján.

A brigád vezetője: Éresk Mihályné

A gépek mögött: Faragó Ferencné, Nagy Lászlóné, Vincze Vilmosné

A Mező Imre szocialista brigádot húsz évvel ezelőtt alapították. Azóta többször változott a létszám, először

osztása és a munkadarabok elbírálása, a munka elismerése. Éresk Mihályné szocialista

megszokott tempóval, ezt csinálni kell. Csinálni egyszer azért, mert az asszonyok nem vállalhatnak túlórákat a család miatt és arra sincs módjuk, hogy a nyolc órai munkaidő után ismét darabokban dolgozzanak. Ez már sok lenne és nagyon fárasztó.

A brigád vezetője ekkor említette először, hogy az édesanyáknak 48 gyerekről kell gondoskodniuk. Konfár Sándorné, Tornyai Jánosné és Bodor Béláné három-három gyermek édesanyja, a többiek két és egycsaládosok. Bizony csengetés után ki az egyik boltba, ki az ABC-be igyekszik, hogy finom falatok vásárlásával, majd készítésével folytatja a második műszakot otthon a konyhában. Természetesen munka közben is jut idő az efféle gondok tárgyalására, hiszen ha zakatolnak is a gépek, azért akad néha

dolgozó Sanyikával — ő Benda Sándor — a helyettes brigádvezetővel. A közösség érdekében igen jó a kapcsolat a szakszervezeti bizalmival, B. Tóth Gergelynével és Varga Józseffel. Senkhez nem

Nagy figyelmet szentelnek pontos szabásnak, az elosztásnak és a varrásnak.

Az asszonyok könnyűen mondják munkájukat, otthon azonban fáradt csuklólakk tisztítják a burgonyát

EZEK A MAI FIATALOK!

Borbély József művezető

képes. Te-
pokkal. In-
gyár min-
giát. Nem
nyit és ho-
t igazán
örösi Sán-
nyítja itt a
íz tízéves.
nden por-
ll ezeknek
űtője van

gédűtője.
emberek-
gy akik
a mun-
is tanfo-
mert itt
kül nem
kodni. Az
ntér Ist-
szlót is-
kvizgák
össégtel-
a napi
l.
em kell
a szak-
gondolat-
minden
ra, mert
kell a
minden
ll növel-
eket. Ma
idő alatt

Más fiatalember esetében is elhangozhat a felcím, hogy ezek a mai fiatalok. El, de nem mindegy, hogy milyen hangsúllyal. Örömmel nyugtáztuk, hogy ez a legyintéssel párosuló, lenéző hangsúllyal járó „Ezek a mai fiatalok” már múltóban van. Egyre többen dicsérő jelzőként használják ezt a gondolatot. Mi is.

Kecskeméten gyorsbeszédű fürge mozgású fiatalember — 24 éves — lépett elénk, amikor a művezetőt kerestük a kárpitóüzemben. **Borbély József.**

— Nemrég még bútorasztalosként dolgozott?

— Valóban nemrég, hiszen 1977-ben szereztem meg az első szakvizsgámat, majd négy évet lehúztam az asztalosüzemben. Szinte minden faipari gépen dolgoztam. Meg is szerettem a szakmámat. Olyannyira érdekelt a dolog, hogy előrajzolásal is kezdtem foglalkozni, majd az új felvételes dolgozókat tanítottam az alapfogásokra. Szakmai tudásomat rövid idő alatt kevésnek tartottam és 1980-ban szakérettségét szereztem.

— És ez elég volt ebben a gyorsan változó termelésben?

— Nem. Szükségét éreztem a technikai műveltségnek is. Jelesen végeztem 1981. október 20-án, de a technikai oklevéllel nem a gyárba, hanem a katonasághoz kerültem.

— Amíg állampolgári kötelességét teljesítette a fiatal szakember, megfeledezett volna szakmájáról?

Jobbról Borbély József Vincze Vilmossal az enyvezésről beszélnek

— Szerencsére nem, mert ott is műhelyben dolgozhatam a katonai ismeretek elsajátítása mellett. Ami erősi-

negyedév után összeszoktunk. Bizalommal keresnek fel minden ügyben és én ha csak tehetem nemcsak szóban, de a gyakorlatban is eligazítom őket. Kölcsonós ez a bizalom, úgy érzem. Mostmár egy negyedéves termelés is a hátunk mögött van, méghozzá tervteljesítéssel. Ez pedig nagyon fontos. Főfeladatunk a kárpitózásra váró bútorok komplett vázakkal való ellátása — öt-hat bútortípushoz is — ami nem kis feladat. Előre tervezett részletes munkaelosztással kell számolni, hozzá a megfelelő anyagot biztosítani, hogy ne legyen fennakadás a folyamatos készítéssel.

— A művezető összekötő szerepet is játszik a dolgozó és a gyár vezetése között. Hogyan tehet ennek eleget a legfiatalabb művezető?

— Igen. Ez afféle híd-szerp. Most kezdtem igazán érezni. Ha így folytatódik, akkor nem találok ebben a feladatban sem különlegeset. Ha mindig pontosan megkapom a termelési program ránkeső részét, konkrétan tudom ezután is, hogy mi a feladatunk a kárpitós részlegben, akkor a kapcsolattartás eredményes lesz. Gondolok a személyi oldalára is, amikor a dolgozó véleményét kell a gazdasági vezetés felé tolmácsolnom. Ez már nehezebb. Itt elsősorban nekem kell az első választ megadnom, csak azután kérhetem vezetőim segítségét. Nem biztos, hogy minden gonddal hozzájuk kell fordulnom, el-

végre is azért bízták rám ezt a feladatot.

— Mennyire szigorú a követelményekben?

Vincze Vilmos egy május 1-jei felvonuláson a 80-as években

A Vincze gyerekek mind a Rendőrfaluban cseperedtek, az idősebbek még játszottak a fűvel benőtt sírok között, mind itt jártak a Vécsey és a Halasi úti iskolákba, ahol Vincze Sára, Papp Istvánné és Kuna Miklós Vincze Vilmosnét is, Vilmos fiát is tanította.

A 8. osztály 1972-ben (A felső sor jobb szélső ifj. Vincze Vilmos)

A gyerekek nyáron a közelben lévő kopolyagödrökben fürödtek, gyakran horgásztak. Vili a fogott apró halakat felcsavart inge derekában vitte haza. A horgászás egy életre szenvedélye is lett. Télen, amikor a víz befagyott, a gyerekek csúszkálni, korcsolyázni jártak a náddal, buzogánnyal körbenőtt gödrökre. Vili alatt egyszer beszakadt a jég, és anyja nem kis meglepetésére úgy ért haza, hogy ruháján jégcsapok lógtak. De kutya baja se lett. Tavasztól őszig gyakran rúgták a bőrt a közeli Egyetértés pályán. A telepen lakó cigány gyerekekből szerveződött a „brazil”, a többiekből pedig a „magyar” csapat, és váltakozó sikerrel kergették a labdát.

A Vincze család tagjai lokálpatriótákként ragaszkodnak a Rendőrfaluhoz. Az idősebb Vincze Vilmosné vallomása szerint „a Rendőrfaluban élni csodálatos volt, és ma is az.”

A régi otthon emlékei

(Dunai Edit)

Az évtizedek távlatából visszatekintve is kedves és nosztalgikus érzés hajdani otthonunk, a téglagyári házak egyikére történő emlékezés.

Ismeretes, hogy e házakat a városi téglagyár építette hajdan dolgozói számára. E házak kisebb dombon, magaslaton álltak, mögöttük már a város széle volt, nádas, sásos tavacskákkal, melyek az agyagkitermelés következtében alakultak ki. Ezeket azóta már feltöltötték, helyüket részben a piac foglalja el.

Sok szorgalmas család élt és dolgozott itt, majd egymást követték a generációk. Számos családra emlékszem itt: Rózsa, Kökény, és három Dunai család is volt, akik csak nevükben voltak rokonok.

Az itt élőknek azonban csak az első generációja dolgozott a téglagyárban, szüleink korosztálya már más területen helyezkedett el. Édesapám, Dunai Ferenc népes családba született, több testvére is volt: Anna, Magdolna, Rozália, Sándor, János és József. Ők már főként az ipar területein (Gépgyár, Bútorgyár, építőipar) dolgoztak. A család mindegyik tagja nagyon sokat dolgozott az életben.

Tehát édesapám, Dunai Ferenc (1930–85) géplakatos szakmát szerzett. Már az 50-es években dolgozni kezdett, majd az akkor mintegy három éves katonai szolgálat következett. Élete nagy részét a Gépgyár, majd a Zománcipari Művek gépműhelyében töltötte, melyet Nép Sándorral együtt vezettek. Édesapám a labdarúgás elkötelezettje, rajongója, a munkahelyéből, munkaköréből következően a Vasas szurkolója volt. Ő is egészen sokáig játszott a Kecskeméti Vasas megyei csapatában. Emlékszem piros-kék mezére.

Édesanyám, Csaplár Sára a hűtőházban dolgozott. Mintegy tizenegynéhány éves koromig éltünk itt, de nagy szeretettel emlékszem e házakra és lakóira. Bár szomszédunkban volt a Vécsey-iskola, én a Zrínyi Ilona Általános iskolában kezdtem el tanulmányaimat, majd kereskedelmi vonalon tanultam tovább.

Bár ma már a város más részén élek, ha erre járok kellemes és kedves érzések töltenek el.

A faanyag megmunkálásának mestere, Bencsik Mihály

A Korhánközben tanyán lakó hatgyerekes parasztcsalád egyetlen fiúgyermeké, Mihály semmiképp sem akarta apja foglalkozását folytatni, helyette bognár szakmát tanult Kovács Boldizsárnál, a városban elismert bognár mesternél. Juhász Mária édesapja odaveszett a II. világháborúban, az édesanya három gyermekével özvegyen maradt. A leányt nagynénje, Vörös Józsefné magukhoz vette, vállalták a felnevelését. A tanítónőképzőbe írtatták, ahol 1955-ben érettségizett. Közben megismerkedett Bencsik Mihállyal, aki udvarlója lett.

Osztályfőnöke, Molnár Sándor tudomást szerzett a fiatalok együtt járásáról, és tanítványát óva intve mondta, hogy nem tart szerencsésnek egy iparos és egy tanítónő közötti a házasságot a nagy műveltségbeni különbség miatt. Az érettségi után azonban összeházasodtak. Az osztályfőnöki aggály alaptalannak bizonyult, mert 56 évig éltek együtt szeretetben, egyetértésben.

A feleség gyakorlóéves tanítónőjelöltként pályáját Külső-Ballószögben, tanyai iskolában kezdte. Naponta busszal utazott Homokbányáig, onnan 6 km-t gyalogolt, és 8 órakor kezdte a tanítást, majd utána gyalog vissza homokbányáig, busszal haza a Rendőrfalu melletti Csillag utcába, ahol albérletben laktak. 1956-ban megszületett Mihály fiuk. Kérték, hogy a tanítónőt helyezték a városhoz közelebb, de erre akkor nem volt mód, hát megszakította a tanítást, és amíg a gyerekei kicsik voltak, otthon maradt, a saját gyerekei nevelését választotta. Katalin 1958-ban született.

A feleség biztosította a férjnek és a gyerekeknek az otthon melegét, a férj pedig szorgalmasan dolgozott, és 1960-ban a Brassói utca 4. számú portán családi összefogással saját házikót építettek, ahova a négyfős család még ebben az évben be is költözött. A bognár szakma azonban közben ellehetetlenült. Bencsik Mihály a Parkettagyárba ment dolgozni éjszakai műszakba, nappal pedig egy kollégájával fusiban parkettázásokat vállalt, majd az Új Tavasz Tsz-ben karbantartó asztalos lett, ahol minden a faanyag megmunkálásával kapcsolatos feladatot neki kellett megoldania. (A város központjában a május elsejei felvonulások tribünjeit évekig az ő irányításával készítették munkatársai.) Megbecsült dolgozója volt a Tsz-nek, amit az is mutat, hogy jutalomutazásra küldték a Szovjetunióba, ahol megismerkedhetett Moszkva és Leningrád nevezetességeivel.

Az Új Tavasz Tsz megszűnése után a Mezőgéphez került az asztalos üzembe, ahol nyugdíjba vonulásáig dolgozott. Munkáját oklevelekkel, Kiváló Dolgozó kitüntetéssel ismerték el.

Felesége a BRG-ben rövid ideig fizikai munkásként dolgozott, aztán az MNB-hez ment banktisztviselőnek. 4-5 év elteltével a lakhelyéhez közel lévő Rövikötbe került, ahol előbb a raktárban áruátvevő volt, majd a számlázási csoport vezetője lett. 1982-ben átcsábították az AGROKER-hez, ahol a számviteli osztályon nyugdíjba vonulásáig dolgozott.

Gyerekeiket középszintig tanították. Mihály autóvillamossági műszerész lett, egész életében ilyen területeken dolgozott, ma a Mercedesz gyárban alkalmazzák a szakmájában. Katalin a Katona József Gimnáziumban érettségizett, az egészségügyben helyezkedett el, ahol munka mellett szakképesítéseket szerzett, és vezető asszisztensként dolgozott nyugdíjba vonulásáig. A szülők távozása után visszaköltözött a Rendőrfaluba, a családi fészekbe, ahol most egyedül lakik.

Bencsik Mihály amíg csak bírta, egész életében fusizott. A Rendőrfaluban alig van olyan ház, amelyben ne járt volna. Javította a faredőnyöket, szerelte a szúnyoghálókat, gyalulta az ajtókat, ablakokat, szerelte a zárat, enyvezte az asztalokat, székeket stb., és jókedvűen tartotta szóval a háziakat.

A Rendőrfaluban jól ismerték, sokan szerették. Utolsó útján a városrész lakóinak nagy tömege kísérte a Köztemetőben.

*Lévai Sándor családja 1930 körül. Fent jobb oldalon Szántó István cipész későbbi felesége.
(Lévai Sándor, Bencsik Mihályné nagyapja a Téglagyárban vezető volt.)*

Szántó István cipész mester és felesége a műhely ajtajában

Szántó István cipész mester és felesége idős korukban

Bencsik Mihály és Juhász Mária jegyesek

Bencsik Mihály munka közben

Az ONCSA-telep legrégebbi lakója

1943 októberében kilenc éves volt Tóth István (1934–), amikor a népes család beköltözött a mai Vasvári Ferenc utca 12., az akkor az ONCSA-telepen frissen elkészült házukba. Mint ismeretes, az ONCSA (az 1940 XXIII. tc. alapján), a Horthy-korszak szociálpolitikai reformjaként segített a nagycsaládosokon.

A szülők: az édesapa Tóth Ferenc (1896–1971) kertészként dolgozott, az édesanya Udvardi Mária (1901–76) a sok gyermek miatt otthon maradt. A gyermekek: Ferenc, Mária, Pál, József, Margit, István, Béla, Sándor és László közül már csak István és Sándor él. Itt nem térhetünk ki az összes testvér életútjára, különösen nem a mai generációra. Pált, aki a ZIM-ben esztergályos volt, sokan kedvelték a környéken. A nagyszerű színművészünkkel való életkori és alkati-megjelenésbeli hasonlóság miatt a „Kabos” jelzöt illesztették rá. Sándor a Katona József Színház nyugdíjas világosítója, villanszerelője már a város más részén él, de gyakran ellátogat a szülői házba.

Tóth István élénken emlékezik az 1943 őszi beköltözésre, majd az 1944 októberi eseményekre. A város lakosságát kitelepítették, mire hazatértek a ház egy részét romokban találták. Október 31-én a Halasi úton benyomuló szovjetek, és a magyar-német csapatok között tűzpárbaj zajlott le, ezért érte belövés a házat.

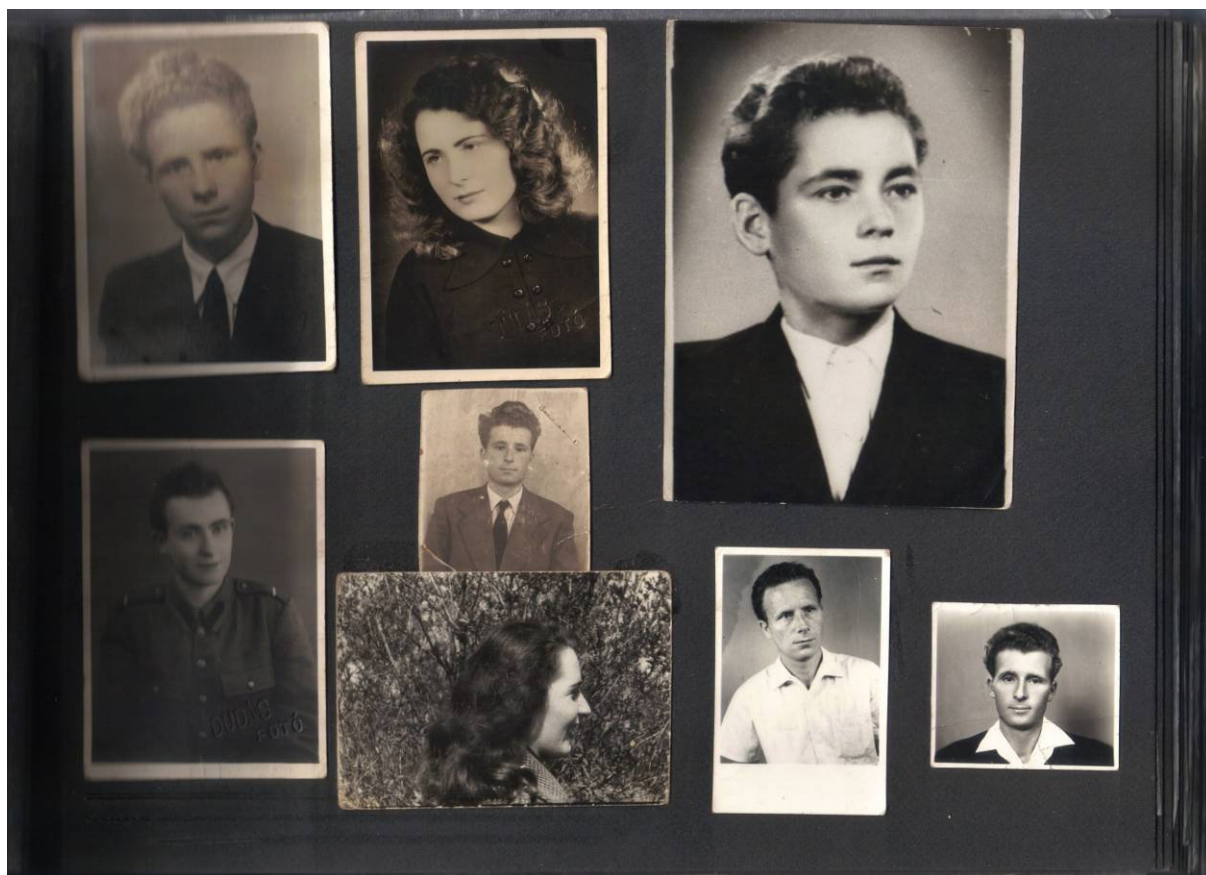
Tóth István a Halasi úti iskola után villanszerelő szakmát tanult, egész életében e szakterületen dolgozott, főként az új panellakásokban végezték a villamosítást.

Kivételt a három éves katonai-határőri szolgálat jelentett 1954–57 között. Határőr szakaszvezetőként teljesített szolgálatot a jugoszláv határon, a forradalom alatt Zalaegerszegre, majd Szentgotthárdra vezényelték át alakulatát. November 4. után a szovjetek lefegyverezték alakulatukat, és hazaküldték őket. Kilenc kecskeméti kiskatona gyalog indult haza, stoppal, gyalogosan napok alatt sikerült hazatérni. Ma is szeretettel emlékezik a dunántúli falvak lakosaira, aki élelemmel látták el a hazafelé ballagó kiskatonákat. A dunaföldvári hidat őrző oroszok átengedték őket. A helyzet viszonylagos stabilizációja után vissza kellett térnie a laktanyába. Február 8-án szerelt le.

Mikor novemberben hazatért, akkor szerzethetett tudomást testvére tragédiájáról. Tóth Béla (1937–56) részt vett az október 26-ai tüntetésen. A Városháza előtt a tüntető tömeg nem volt hajlandó feloszlani, erre a karhatalom tüzet nyitott. A keramit útburkolaton gellert kapott golyó különösen szerencsétlen módon hátulról érte Béla tarkóját, és a roncsoló hatás rövid időn belül a fiatalember halálát okozta.

A leszerelés után Tóth István a civil életben a szakmájában dolgozott a DUTÉP-nél egészen nyugdíjazásáig. A testvérek egy része itt élt, másik része a családjával a város más részeire került. A család legfiatalabb generációi számára már távoli emlék a hajdani ONCSA-ház.

Ma már csak Tóth István él itt a család és a múlt emlékeivel.

A Tóth testvérek az 50-es években. A jobb felső képen az 1956-ban lelőtt Tóth Béla

Az otthon, az utca és a család képei

Családi képek az 1960–70-es évekből

Tósgyökeres rendőrfalusiak vagyunk

A Csikós család

Rendőrfaluban a nagyszüleim Csikós János (1898–1983) és felesége Pácsa Mária (1901–1992) 1942. január 1. napjától 810 pengőért vásároltak házhelyet hitelre, amit 1945. március 27. napjáig részletekben fizettek ki. Ez a IV. utcában volt, amit később Gubányi Mihály utcának, majd Ungvári utcának neveztek el. Jelenleg is itt élünk. Ezen a telken építettek egy szobakonyhás, spájos kislakást vert falból. Ide költöztek két gyermekükkel, Jánossal és Józseffel. Nagypám, Csikós János mindkét világháborúban részt vett, a II. világháborúban orosz fogságba is esett, ahonnan szerencsésen hazatért. Felesége Pácsa Mária háztartási alkalmazottként dolgozott, majd a '40-es évektől a Gyufagyárban helyezkedett el, ahol brigádvezető lett egy idő után. Többszörös élmunkás volt, és az Országgyűlésben népi küldött több éven keresztül. Helyi MDP alapító tag 1948-ban.

A nagy telken egy újabb kis féltetős ház épült, mert János fiuk megnősült 1952. március 8-án. Ide születtem én is 1953. június 3-án, majd testvérem, János is 1955-ben. Az úgymond jelenlegi „nagy ház” 1956-ban kezdett épülni, ami elég hosszadalmas időt vett igénybe, mivel építőanyag-hiány volt.

Édesapám, Csikós János (1930–1985) lakatos volt a Lakatosipari Vállalatnál, majd későbbi nevén a Fémmunkás Vállalatnál először mint szakmunkás, majd mint csoportvezető. Az MSZMP I-es számú pártalapszervezet vezetőségében agitációs és propagandafelelős, majd később alapszervezeti titkár funkciót töltött be. Ez mellett kaktuszgyűjtő hobbija volt, több ezer féle nagyon szép kaktusszal, amit komoly üvegházban nevelt. Több kiállításon részt vett, különféle díjakat elnyerve. Szeretett olvasni, történelemmel foglalkozni. Imádta a családját. Halála tragikus hirtelenséggel következett be munkahelyén 1985. december 2-án.

*Édesanyám (Kovács Rozália) jobb oldalon az 1. szüleivel és testvéreivel.
A Kovács család, 1947*

id. Csikós János és felesége Pácsa Mária 1978-ban.

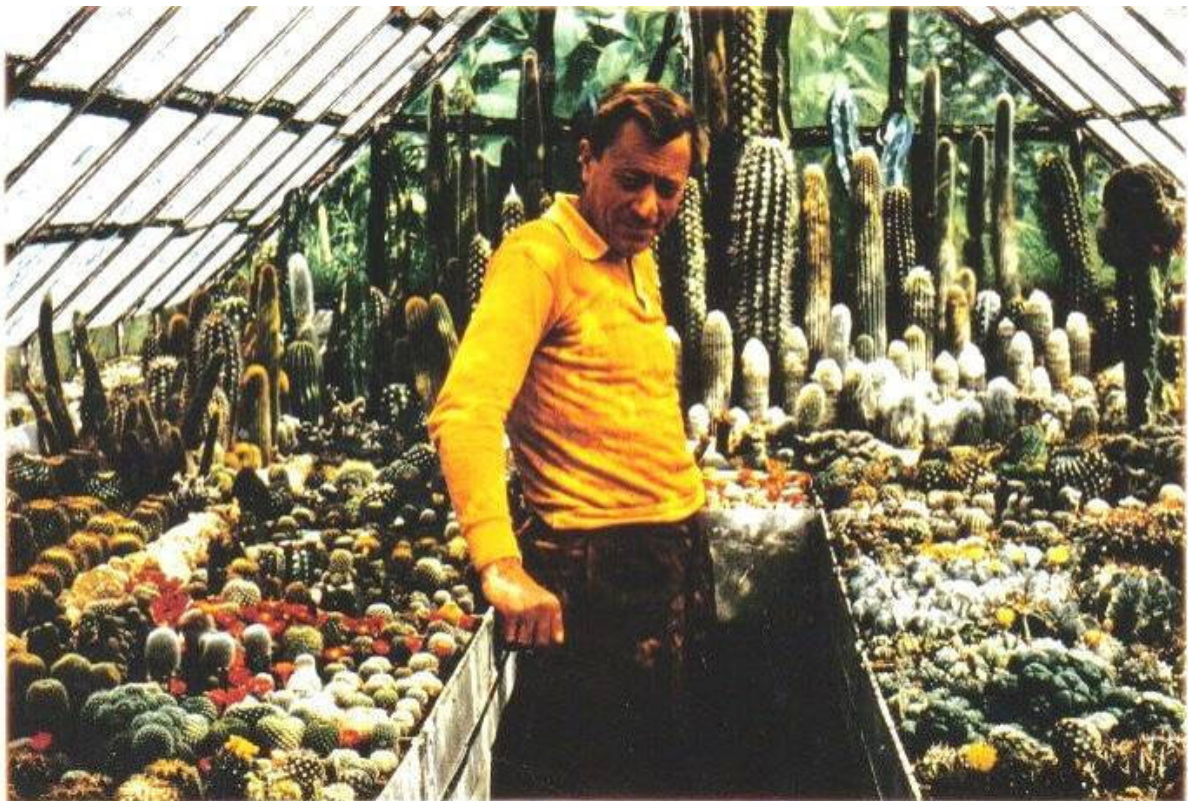
Kovács Rozália és Csikós János a házasságkötésük évében, 1952-ben.

Csikós család 1975: Kovács Rozália, Csikós Rózsa, Csikós János és ifj. Csikós János

Kovács Rozália és Csikós János 1982

Csikós János a kaktuszai között 1980 körül

Házunk egy részlete az üvegházzal 1980 körül

Józi fiam kedves szomszédunk gyermekeivel, Csabával és Ágival, 1987

Csikós Rózsa, 2013

Fiam, Solymosi József, 2016

Foci a Rendőrfaluban

Írta: Fenyvesi László

A Matkói út végén ma lehangoló képet mutat az egykori focipálya helyén az építési törmelékkel feltöltött, gazzal benőtt terület. Pedig valaha itt pezsgő sportélet folyt, gyerekek, fiatalok rúgták a labdát, több száz néző szurkolt a Rendőrfalu csapatának a hétvégi mérkőzéseken.

Az 1960-as évek elején a téglagyár lepusztult pályáján önfeledten futballoztak a rendőrfalusi srácok. Sokan közülük nem is voltak ügyetlenek, sőt kifejezetten reménykeltően mozogtak.

Édesapám Fenyvesi Károly, aki a Megyei Tanácson dolgozott agrármérnökként, és egykor maga is kiváló labdarúgó volt (másod-unokatestvére Dr. Fenyvesi Máténak, a 76-szoros legendás válogatott játékosnak), elhatározta, hogy csinál egy igazi csapatot ezekből a fiúkból.

Az 1956-os forradalom és az azt követő megtorlások után a 60-as évekre kezdett magához térni a magyar társadalom. Különösen gyorsan fejlődtek a mezőgazdasági termelészövetkezetek. Édesapám itt keresett és talált támogatókat tervei megvalósításához Tóth Béla és Tóth Tamás személyében, akik az Egyetértés Tsz vezetői voltak. Így 1962-ben megalakult az Egyetértés Sport Klub és elkészült egy kiváló minőségű füves és egy salakos edzőpálya. A csapat tagjai zömében rendőrfalusi fiatalok voltak.

Legalulról, a járási bajnokságból indultak, de rövidesen már a megyei első osztályban játszottak és a bajnokságot rendszerint az elsők között zárták. Balla Csaba, a csapat kapitánya így emlékezik erre az időszakra.

„Kiváló csapatunk volt, nemcsak a pályán, de azon kívül is összetartottunk jóban, rosszban. Barátok voltunk és imádtunk futballozni. A meccseken 3–400 néző mindig volt, de például a Kiskőrös elleni rangadón 800-nál is többen buzdítottak bennünket. Győztünk, de sajnós egy pont hiányzott ahhoz, hogy feljussunk az NB III-ba. A 60-as években a magyar foci még a világ élvonalába tartozott, ezért kiemelkedő dolognak számított, hogy egy kis városrésznek, mint a Rendőrfalunak ilyen szintű csapata legyen. Ebben kiemelkedő érdeme volt Fenyvesi Károlynak, Karcsi bácsinak, aki nem csak edzője volt a csapatnak, de kiváló pedagógusként nevelt, segített bennünket mindenben. Az edző a csapatnak az Egyetértéstől és más tsz-ektől is rengetek támogatást szerzett. Nyaranta a Balatonhoz jártunk edzőtáborozni, ami nagy dolog volt abban az időben.”

1969-ben Romány Pál került a megyei pártbizottság élére. Átalakították a sporttámogatások rendszerét. A tsz-eket utasították, hogy a nagyobb városi klubokat támogassák. Az Egyetértés csapata rákényszerült, hogy a Volán vállalat csapatával egyesüljön, így még néhány évig Volán SC néven szerepeltek a bajnokságban. A rendőrfalusiak továbbra is a magukénak érezték a csapatot. Ennek legszebb példája az új öltöző építése volt. A Volán vállalat (amelynek ekkor Kovács Ferenc volt az egyik vezetője) biztosította az építőanyagot, és a helyi lakosok társadalmi munkában mindent megcsináltak. Amíg az új öltözőt nem tudták használni az is előfordult, hogy a pálya mellett lakók házaiban öltöztek át a fiúk a bajnoki meccsekre.

A pálya az utánpótlás nevelés bázisa is volt. A felnőttek mellett volt serdülő és ifjúsági csapat. Többségében itt is rendőrfalusi gyerekek, fiatalok játszottak. Sok kiváló labdarúgó került ki innen, akik a KTE, a KSC vagy más NB-s klubok erősségei lettek. A legkiemelkedőbb karriert Farkas Tibor érte el, aki a Budapesti Vasas játékosaként a válogatottságig jutott.

A 70-es években a kis klubok megszűntek, vagy beolvadtak a városi egyesületként létrehozott KSC-be. A pálya az utánpótlás csapatok edzéseinak helyszínévé vált. Jómagam is itt sportoltam a KSC ifi játékosaként. Még ekkor is Balla Géza bácsi (Balla Csaba édesapja) volt itt a szertáros, aki a kezdetektől fogva dolgozott a csapatnál, a pályán 1962-80-ig.

A 90-es évekre a pálya karbantartás hiányában pusztulásnak indult, gazdátlaná vált. Régóta már egy tábla hirdeti, hogy a terület eladó.

A Magyar út körök és a Rendőrfalu

A Szabadkai utcában él Bukovszky János és Bukovszkyné Lovas Edit. A 70-es évek elején költözött ide János autószerelőként, majd gépkocsivezetőként, gépkocsi-oktatóként, majd magánvállalkozásban szállítmányozással foglalkozott. Felesége, Edit eredetileg üzemgazdász, aki a Rendőrfaluban hosszú évekig virág-ajándék üzletet vezetett. Ma munkája és családja részben a fővárosba szólítja.

Mindig élénken foglalkoztatta őket a közélet és a politika. A rendszerváltás kudarcát látva ismerték fel, hogy a magyar közélet számára életerőt, frissítést elsősorban a jobboldali eszmék képesek nyújtani.

Ezért bekapcsolódtak a Magyar út körök, a Magyar Igazság és Élet Pártja szervezésébe, majd Edit a Bocskai István Szabadegyetem és a Bocskai István Színpad szervezőjeként is dolgozott. Megyei, regionális szinten szervezték, működtették a Magyar út köröket, valamint a Bocskai István Szabadegyetemet és Színpadot. Mindez azért volt nagyszerű dolog, mert a rendszerváltást követően a MIÉP volt az egyedüli politikai erő, mely jelentős forrásokat fordított a pártállam alatt visszaszorított hazafias, nemzeti kultúra és történelmi tudat felélesztésére és ismertté tételére. A 90-es években nagyszerű kulturális, irodalmi, zenei programokat szerveztek a városban.

A Bocskai István Szabadegyetem és Színpad tevékenysége a határokon túlra is kiterjedt. Edit és János megható emlékként tekintenek vissza a Zentán a törökök kiverése évfordulója alkalmából szervezett ünnepsorozatára, melyet Czabaffy Ágnessel (tanár és képviselő) közösen szerveztek. A több ezer fő előtt zajlott nagyszerű szabadtéri előadásnak Nagy Feró is a szereplője volt.

A Rendőrfalu lakosai között meglehetősen népszerűségnek örvendtek a Bocskai István Szabadegyetem előadásai és a Színpad is. Itt kell megemlékezni a Kassai utcában élt, lelkes és elkötelezett Bori Józsefről és feleségéről, Magdikáról. Edit és János otthonában többször megfordult a kiemelkedő közgazdász, néhai Gidai Erzsébet professzorasszony, országgyűlési képviselő, akivel szintén baráti kapcsolatot ápoltak. A professzorasszony álma volt, hogy Kecskemét egyetemi város legyen. Nagyon sokat munkálkodott ennek érdekében.

Edit és János ma már nyugdíjasok, legfeljebb megfigyelőként érdeklődnek a politika iránt.

A gyermekeik igényesen, magas színvonalon igyekeznek dolgozni, ezt eredményeikkel is igazolják. Dr. Bartus Tamás közgazdasági PHD fokozatot szerzett, egyik pénzügyi osztályvezetője, emellett főiskolai docensként is tanít. Ezért jut ma kevesebb idő a szeretett, korábban színvonalasan művelt sportjára, a focira. Testvére dr. Bukovszky Edit jogi diplomát szerzett, jelenleg az államigazgatás területén dolgozik.

Nagyszüleim, szüleim emlékei

Nagyszüleim, szüleim az 1940-es évek eleje óta éltek itt, a jelenlegi otthonunkban. A ház másik részében a Muzsik család lakott, a mögöttünk lévő két telek beépítetlen, dimbesdombos terület, birkalegelő volt még az 1950-es és 60-as évek fordulóján is.

Itt élünk ma is az iskolával szemben, a Cserhát utcában, a hajdani ONCSA-házban. Családunk igen szerteágazó volt, e rövid összegzésben csak Kecskeméten, a Rendőrfaluban élőkre szeretnék utalni.

Nagyapám, Pintér János (1903–84) a Kecskemét-Átrakó állomáson szolgált vasutasként a kezdetektől, tehát egészen már az 1930-as évektől. Az ismerősök szerint, de emlékeimben is szálfagyenes termetű, szikár emberként él. Nagyon szerette a munkáját, melyet mindig pontosan és szakszerűen végzett el. Vasúti munkája mellett igen szerette a szőlő megmunkálását, sokaknak segített a környékben tanácsaival, de metszéssel is. Szeretett olvasni, szinte egy kis könyvtárat hagyott a családra.

Katolikus emberként komolyan vette a hitét, rendszeresen ott volt a misén, melyet a visszaemlékező ismerősök szerint mindig állva hallgatott végig. A nagymamával (Gubics Terézszel) szép, harmonikus házasságban éltek.

Hat gyermekük volt, többségük már nincs közöttünk, vannak, akik már nem is Kecskeméten élnek. Közülük kizárólag a szintén a MÁV-nál szolgáló Pintér Mátyást említjük meg, aki Kecskeméten élt.

Édesapám Pintér János (1929–1990) szintén a MÁV-nál kezdett dolgozni, hosszú ideig a Máriaváros állomáson volt forgalmista, majd állomásfőnök-helyettes. Sokoldalú egyéniség volt, munkája mellett szerette a sportot, a fényképezést. Sajnos, nagyon hirtelen, kardiális betegség következtében távozott 1990 októberében, amikor az emlékezetes taxisbokád zajlott.

Édesanyám, Giliczó Gizella (1943–2008) esztergályosként dolgozott a MEZŐGÉP vállalatnál.

Sok szállal kötődtem e környékhez: 1969-ben születtem, itt jártam a Halasi-úti iskolába, itt éltünk szüleimmel, élek jelenleg férjemmel és leányunkkal is. Eredetileg kereskedelmi végzettséget szereztem, most esti középiskolai tanulmányokat folytatok.

Férjem, Banó László (1961–) eredetileg autófényező szakmát szerzett, ma targoncásként dolgozik. Leányunk, Krisztina (1990–) a Phoenix-Mecano KFT dolgozója, jelenleg a GAMF befejezése előtt áll. Szeretnék, ha ő is magáénak érezné a család emlékeit, hagyományait.

A családi albumunkból vett, az 50-es és a 60-as években készült képeken látható nagyapám, gyermekeivel és családjával, édesapám (egyenruhában), valamint a házuk mögött lévő, még beépítetlen telkek.

Banó Lászlóné Pintér Györgyi

Benséné Tóth Margit

Ma is gyermekkorom színhelyén, a Matkói-út túlsó oldalán lévő volt téglagyári házakban lakom.

Téglás családból származom, nagyapámék, valamint édesapám és édesanyám: Tóth József és László Margit is a Téglagyárban dolgoztak. Két gyermekük született: én, Margit (1956–) és József testvérem, aki sajnos, 1995-ben meghalt.

Az 1960-as években megszűnt a Téglagyár, az itt dolgozó családoknak más munkahelyet kellett keresni. Voltak, akik a TSZ-ben, mások a Bútorgyárban találtak munkát.

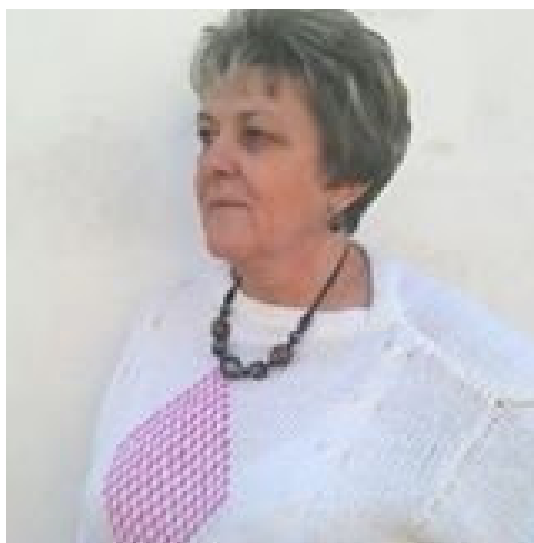
Délutánonként vályogveréssel foglalkoztak, amit eladtak, ami egy kis jövedelem-kiegészítés volt. Mi, gyerekek is segítettünk a szülőknek forgatni, majd gúliba rakni a vályogot. A fél Rendőrfalu ebből a vályogból lett felépítve, és még másoknak is adtak el.

Az alsó tagozatot a Matkói-úton kezdtem Lilla néninél (Tornyai Jenőné), majd a 3. és a 4. osztályban Vincze Sárka tanítónő vett át minket.

A felső tagozatot a Halasi-úti Általános Iskolában végeztem, Kuna Miklós tanár úr volt az osztályfőnököm.

Miután 1970-ben befejeztem az iskolát, a Parkettagyárban kezdtem el dolgozni, és itt is dolgoztam nyugdíjazásomig, egészen 2011-ig. Nyugdíjazásom a Nők 40 konstrukció alapján történhetett.

Családi életemről röviden: férjhez mentem Bense Jánoshoz, két leányunk született: Beáta (1975–) és Margit (1977–). Két unokám is van. Gyermekeim és családjaik már nem a Rendőrfaluban élnek. Én viszont voltam és megmaradtam tősgyökeres rendőrfalusinak.

Benséné Tóth Margit

Egy labdarúgó emlékei

(Varga Gergely-Bonó)

Életem meghatározó élménye volt a labdarúgás, úgy is fogalmazhatnék, hogy apai örökség. Édesapám, Varga Gergely, aki kőművesként kereste kenyerét, a 30-as években a KTE játékos volt.

Édesanyám, Kovács Erzsébet a Konzervgyárban dolgozott. Sajnos, édesapám a háborús sérülése következtében korán, 56 évesen távozott. Ő, és a testvére, Varga József, aki ácsként dolgozott, nagyon szerették a sportot.

1946-ban születtem, az általános iskolát követően kárpitos szakmát tanultam, aktív munkaviszonyom idejét szinte teljesen a Bútorgyárban töltöttem. Feleségem, Asztalos Veronika szintén a Bútorgyárban dolgozott, már ő is nyugdíjas. Egy leányunk van, ő 38 éves, két unokával ajándékozott meg minket.

Általános iskolás koromban szinte minden szabad időnk a foci foglalta el. Fociztunk a közeli hereföldön, a Piac-téren, az iskolában, meg ahol lehetett.

Ismeretes, hogy a Matkói-úti pálya Fenyvesi Károly, a Megyei Tanács mezőgazdasági osztályvezetője segítségével jöhetett létre. Először a Kecskeméti Téglagyár, majd az Egyetértés játszotta itt mérkőzéseit. Az utóbbi csapatot az Egyetértés TSZ elnöke, Tóth Béla nagyon sokban segítette, de középhátvédként játszott is a csapatban. Az együttes a megyei bajnokság első osztályának élvonalában szerepelt, nagy rangadókat vívtunk a helyi riválisokkal, a Kecskeméti Fémmunkással és a Kecskeméti MÁV-val.

Az Egyetértésnél edzőink Fenyvesi Károly és Mikus Mihály voltak. A KTE-hez Balla Csabával együtt kerültünk, az ő édesapja, Géza bácsi volt az Egyetértés (később Volán) pálya szertárosa.

1969–71 között, katonai szolgálatom alatt a Honvéd Mezőfi SE hálóját védtem, az NB III. élvonalában szerepeltünk. Emlékszem, hogy edzőnk, Krivy Ottó nagy súlyt helyezett az erőnlét és az atlétikus képességek fejlesztésére, mely aztán meghozta az eredményt. Az ellenfelet általában a 60–70. percig fullasztottuk, majd átvettük a kezdeményezést, és góljainkkal a mérkőzések harmadik harmadában értük el a győzelmet. A leszerelést követően visszatértem a KTE-hez, mely ekkor fejlődése egyik csúcspontjához érkezett Varga Béla, a kitűnő edző irányításával. 1972/73 folyamán bajnokok lettünk az NB III. Dél-Keleti csoportjában.

Máig nagyszerű emlék a bajnokságot eldöntő rangadó Mezőtúron, a rendkívül erős katonacsapat, a Honvéd Szabó Lajos SE ellen, mely tehát idegenben, a mi 1:0 arányú győzelmünkkel végződött.

Ezt az NB II. követte, ahol nagyon erős fővárosi csapatok: Volán, Bp. Építők, Láng Vasas, III. Ker. TTVE ellen léptünk pályára. Nagy küzdelmeket vívtunk idegenben is, például a Czabán Samu téren. Vidéken is igen erős csapatok: Szegedi Dózsa, SZVSE, CVSE ellen játszottunk. Nagyon jó társaság, baráti közösség volt ez a csapat: Mányoki, Porhanda, Balatoni, Bánhidi, Gyorsa, Franckó, Kovács Tibi és a többiek is. A barátság máig is él.

A magyar labdarúgás ekkor igen erős, nemzetközi vonatkozásban is igen színvonalas volt. A viszonylagos kiegyenlítetttségét mutatja, hogy mikor 1972-ben Magyar Népköztársasági Kupa mérkőzést vívtunk a Bp. Vasas ellen, a fővárosiak csak nehezen tudtak győzni 2:1 arányban. Pedig aki ismeri a labdarúgás történetét, tudja, hogy kik játszottak az akkori Vasasban. Csak néhány név: Farkas, Váradi, Müller, Mészöly...

Érdekes epizód volt, mikor egy Németországba szakadt, volt KTE elkötelezett kecskeméti lakos, vállalkozó meg akart hívni bennünket egy edzőmérkőzésre a Bayern München ellen az Olimpiai Stadionba. Már le volt kötve a mérkőzés, de a magyar belügyi szervek a KTE kiutazását nem akarták megengedni, csak a Kecskeméti Dózsáét. Ők viszont nem kellett.

Miután megházasodtam, abbahagytam a focit, csak a családnak és a munkának éltem. Nagyon sokat köszönhetek a labdarúgásnak, életutam meghatározó élményeit kaptam a pályán. Indulásom, jelenlegi életem azonban a Rendőrfaluhoz köt.

Bagi János és családja

A népes családomról készült írás inkább nagyszülői múltba visszatekintő.

Soha nem hallottam, hogy a Bagi papámék szülei kik voltak, bár a hagyatékok között találtunk egy Bagi István 1834. április 13. keltezésű születési anyakönyvi kivonatot valószínűleg a köbüki papáról. Gazdag díszítésű esküvői ruhájukat nézegetve egyszerű középparasztok lehettek, de semmiképpen nem szegények. Bagi papa az első világháborút végigharcolta, úgy emlékszem, Doberdónál volt, de gyerekként mindig a „muszkák” (oroszk) elleni harcra mesélt nekünk.

Az alább bemásolt Törvényhatósági véghatározat szerint az erősen katolikus vallású írástudatlan nagyapám, Bagi János és felesége, Kapás Julianna 1927. október 27-én négyszögölenként két arany koronáért vásárolta meg azt a 150 négyszögöl telket, ami akkor még Halasi út 22. szám alatt volt bejegyezve. Ez a mostani Zágoni utca 2. számú ház, ahol az állatorvosi rendelő is áll. Előtte a Mária városban laktak. Az unokák, déd-, ükunokák közül még ma is jópáran a faluban élnek. Összegezve, a Bagiak közel kilencven éve Rendőrfalusiak.

A Bagi család 9 gyerekekkel együtt a kétszobás kb. 60 négyzetméteres lakását rövid idő alatt szó szerint fölhúzta, mert a ház vert falból épült, tehát két deszka közé döngölték a szalmás agyagot. Eredménye az lett, hogy tizenegyüknek lett fedél a fejük felett, ami még ma is áll.

A nagyapapa 2 hold szőlő megműveléséből, kosárfonásból meg cirokseprű kötésből tartotta el népes családját. Egy Orbán nevű földtulajdonostól felesművelésre átvett földet munkálta. Nem vagyok benne biztos, hogy a háború előtt is ezt tette.

A felesművelés azt jelentette, hogy a beszüretelt termés fele a tulajdonost illette. Nagyanyánk gyümölcskofa volt a háború előtt is, mellette a papa által készített kosarakat, söprüket hetente a Barátok temploma előtti piactéren árulta.

Ahogy a gyerekek felcseperedtek, megnősültek, a családi újratekintést a szülői házban szorongva próbálták átvészelni.

Bagi János fűtő volt, és a sok szénportól tüdőrákot kapott.

Bagi István és József kőművesek voltak.

Bagi Julianna szintén kofa, aki a mamának segített eladni.

Bagi Marika úri házaknál volt bejárónő még a szocializmusban is (egy pénzügyőr századoséknál, majd a Báronéknál (a bábos Báron Lacit ifiúrnak szólította), majd a vendéglátós Géczyéknél dolgozott.

Bagi Teréz szakács volt a Rákóczi úton a Hírös Étteremben, azután az Izsáki úton a Jófalu Étteremben. Jó neve volt a szakmában, sőt a vendéglátós Géczyék levitték a balatoni éttermükbe nyaranta főzni.

Bagi Erzsébet és Ilona háztartást vezettek.

Később, ahogy a falu bővülni kezdett, a kilenc gyerek közül négy, István, Sándor, Julianna és Erzsébet az 1955-ös telekosztásnál az újosztáson, a IV. utcában, (ma Ungvári utcában) vásárolt telkeket, ezért Bagi sornak hívták az utcának ezt a részét. A többi testvér a városban szétszórva lakott. Amikor látogatóba jöttek, mindig azt mondták, kimegyünk a Bagi faluba. Az újosztás tele volt királydinnyével, gyakran megszúrta minket. Úgy hívtuk, hogy Bagi-fene. Minden Bagi volt ott. Az itt építkező Bagiak leszármazottainak egy része még ma is, a „Bagi soron” a felújított öreg házakban lakik a saroktól számítva sorban: Bagi István lánya, Kaziné Bagi Klára és családja, Bagi Sándor fia, ifjabb Bagi Sándor és családja majd Bagi Julianna unokája, Bodor Antal. Bagi Erzsébet 5 gyereke közül kettő, Varga József és családja, valamint Suhajdné Varga Éva él még itt folytatva a faluhoz való kötődést.

Helyhiány miatt a népes családból Bagi Sándor és családját emelem csak ki. Bagi Sándor (1910–1936-ig postakocsis volt, utána 1936–1966-ig az Első Kecskeméti Konzervgyárban (Kiskőrösi út) dolgozott betanított munkásként, sterilizálóként, csoportvezetőként majd művezetőként. A gyár hadiüzem volt a II. világháborúban, ezért mentesült a katonaság alól, így nem vitték ki a frontra.

A téglagyár megszűnése után a munkanélkülivé vált téglagyáriakból néhány az ő segítségével kapott munkát a Konzervgyárban.

Az 1956-os forradalom idején a konzervgyár kiskőrösi telephelyén gyártásvezető volt, Pestre gyártották az élelmiszert. Bagi nagyapánk minden este meglátogatott bennünket, biztatott, hogy ne féljünk, mert akkor még nem volt kerítés egyikünk háza körül sem. Jómagam arra emlékszem, hogy egy orosz tank ágyúcsövét alig felhúzott házunkra fordítva bejött az udvarunkba, miután nem volt kerítés.

Bagi Sándor (1944–) 1962–1994-ig dolgozott a Kecskeméti Konzervgyárban üzemgépész-ként, üzemfenntartási osztályvezető-helyettesként. Közben mint a gyár ösztöndíjasa a Kecskeméti GAMF-on gépész üzemmérnöki diplomát szerzett.

15 évig volt a KTE, majd a Kecskeméti ÉDOSZ Kinizsi természetjáró szakosztályának vezetője, mint bronz fokozatú túravezető. Sok emlékezetes túra köszönhető neki. A faluközösség dolgaira érzékeny, nyitott szemű lakos volt. A régi időkre élesen, ízesen visszaemlékező anekdotáit, a Facebook „Rendőrfalu egykor és most / Mesélő falu” oldalán olvashatják. Szívén viseli a Rendőrfalu dolgait. Családjá sorsát is hasonlóan kezeli, sok munkája, kutatása révén jött össze a Bagi család részletes családfája. Az elcsatolt területekre emlékezve az ő kezdeményezésére fogadták el a Nagyváradi, a Beregszászi, és az Ungvári utcák elnevezését. Csaba fia is a faluban él. Ágnes lánya 4 gyermekével Szeged környékén telepedett le.

A Bagi család sok színes anekdotájából még egy érdekes adalékot adnék közre a második világháborús zavaros események érzékeltetésére. Bagi István fia, ifjabb Bagi István által a falu közösségi oldalán elmondott történetéből idézek: „1944. október 31-én az alsószéktői tanyavilágba menekültünk, ahol egy bunkerban láttam napvilágot. Miután a fegyverroport odahallatszott, keresztanyám kérte, hogy ne menjünk még be anyakönyveztetni, mert veszélyes. November 2-ára úgy-ahogy elcsendesedett, így édesanyám a keresztanyámmal együtt, miután férjeik a fronton voltak, begyalogoltak a városba, hogy anyakönyveztessenek. Hiába erősítették, hogy én már 3 napja megszülettem, süket fülekre találtak. Így születtem a papírok szerint november 2-án.”

A Bagi család összetartó, vidám, folyton viccelődő, nótás kedvű család. Őseinkről, ük-nagyapámig 1834-ig vannak adataink, hála ifjabb Bagi Sándor kutatásainak.

*New York, 2016. május 31.
Kecskemét, 2016. május 31.*

*Varga Erzsébet
Bagi Sándor*

H i v a t a l o s k i a d v á n y Kecskenét város törvényhatósági bizottságának 1927 évi október hó 29-ik napján tartott rendszer havi közgyűlése jegyzőkönyvéből.

3 5 5/kgy. 55784-1927 szám. Telek eladások tárgyában a városi tanács javaslata.

Bende Gergely rendőrfelügyelő helyettes, Molnár Sándor rendőrtörzsőrmester, Nyitray Ferencz, Molnár István, Deim Gusztáv a vásártéri, Bagi János és neje, Borbók Istvánné, özv. Kardos Józsefné, Körte Döme a halasi uti, özv. Balogh Lászlóné pedig a Kinizsy u. telkekből házépítés céljára kértek 1-1 telket részükre kiutalni.

A városi tanácsnak ezen ügyekre vonatkozó jelen szám alatti, valamint 53985/1927 sz. alatti javaslatai alapján a következő

v é g h a t á r o z a t o t

hozzuk:

Miután a jelen határozat bevezető részében felsorolt igénylők az építkezéshez szükséges készpénz tőke meglételét hitelt érdemlően igazolták a kötelezettséget vállaltak arra nézve, hogy a részükre kiosztandó telken az átadás napjától számítandó 1 éven belül lakóházat építenek, kimondjuk, hogy

a vásártéri 56 sz. 158 négyszögöl területű sor telket négyszögölenként 4 aranykoronás árban Bende Gergelynek,

D. Nola Totorú ügyvéd

-----
részére.

a vásártéri 55 sz. 158 négyszögöles sortelket ugyan-
csak négyszögölenként 4 a. koronás árban Molnár Sándornak,

a vásártéri 54 sz. 156 négyszögöles saroktelket négy
szögölenként 5.- aranykoronás árban Deim Gusztávnak,

a vásártéri 95 sz. 156 négyszögöles saroktelket
négyszögölenként 5.- aranykoronás árban Molnár Istvánnak,

a vásártéri 60 sz. 158 négyszögöles sortelket négy-
szögölenként 4 aranykoronás árban Nyitray Ferencznek,

a vásártéri 72 sz. 150 négyszögöles sortelket négy-
szögölenként 4.- aranykoronás árban özv. Dudás Istvánné
és Horváth Pálnénak,

a halasi uti 21 sz. telket özv. Kardos Józsefnénak,

a halasi uti 22 sz. telket Bagi János és nejeének,

a halasi uti 40 sz. telket Borbók Istvánnénak,

a halasi uti 203 sz. telket Körte Döménnek,

a Kínizsy u. 20 sz. telket pedig özv. Balogh Lászlóné-
nak osztjuk ki, illetve adjuk el négyszögölenként 2 arany-
koronás árban a 49. kgy/1926 sz. határozatunkban kitett fel-
tételek mellett s annak megjegyzésével, hogy a Bende Ger-
gely részére kiosztott vásártéri 56 számú, a Molnár Sán-
dor részére kiosztott vásártéri 55 számú, valamint a Nyit-
ray Ferencz részére kiosztott vásártéri 60 számú telkek
csak a mázsaház lebontása után fognak birtokba adatni, s
igy az építési kötelezettség is az átadás napjától kez-
dődő 1 évre terjed.

Ezen határozatunk, mint közérdekű, 15 napi kifüg-
gesztés által közhírré teendő s a netán beérkező felebbe-
zések a m. kir. belügyminiszter urhoz felterjesztendők.

Miről a városi tanács a jogerő után hátiraton, Bende Gergely /áll.rendőrség/, Molnár Sándor /áll.rendőrség/, Deim Gusztáv Kisfaludy u.26 sz.a., Molnár István /Nagyta-
karék/, Nyitray Ferencz /áll.rendőrség/, özv.Dúdás István-
né és Horváth Pálné Tatársó 21., özv.Kardos Józsefné
Dankó u.42., Bagi János és neje képviselőiben dr.Nóta
István ügyvéd, Borbók Istvánné Sörház u.19., Körte Döme
Szultán u. 26., özv.Balogh Lászlóné képviselőiben dr.Du-
dás Dániel ügyvéd ezen határozat hivatalos kiadványán ér-
tesítendők.

Kelt mint fent.

Kiadta:

Bagi János
10. főjegyző.

Bagi János és Kapás Julianna esküvői képe

Bagi István bajtársaival a keleti fronton

Folyószám: 99

Igazolom, hogy a rk. vallású.

Bagi Sándor
 aki született: Kecskemét -n.
 1910. év június hó 15 n.
 anyja: Kapás Julianna
 lakik: Kecskemét
Sándorfala Győzelem u. 12. sz.

Első Kecskeméti Konzervgyár
R.-T
 hadiüzem alkalmazottja.

Beosztása: betanított munkás
 Kelt Kecskemét 1944. év VIII hó 29 n.

Bagi Sándor
 sajtókezű aláírás

M. S. H. szds.
 hűsz. pk.

id. Bagi Sándor hadiüzemi igazolványa

BM. Kiskőrösi Járési Rendőrkapitányság.

I g a z o l v á n y .

Igazolom, hogy *Bagi Sándor* *Rendőrfalu, 4. utca*
..... Kecskemét .....
19. sz. alatti lakos az Alföldi Kecskeméti Konzervgyár kiskőrösi
telepén dolgozik.

Mivel az üzem három műszakban dolgozik, nevezett ezen igazolvány
birtokában éjjel is közlekedhet.

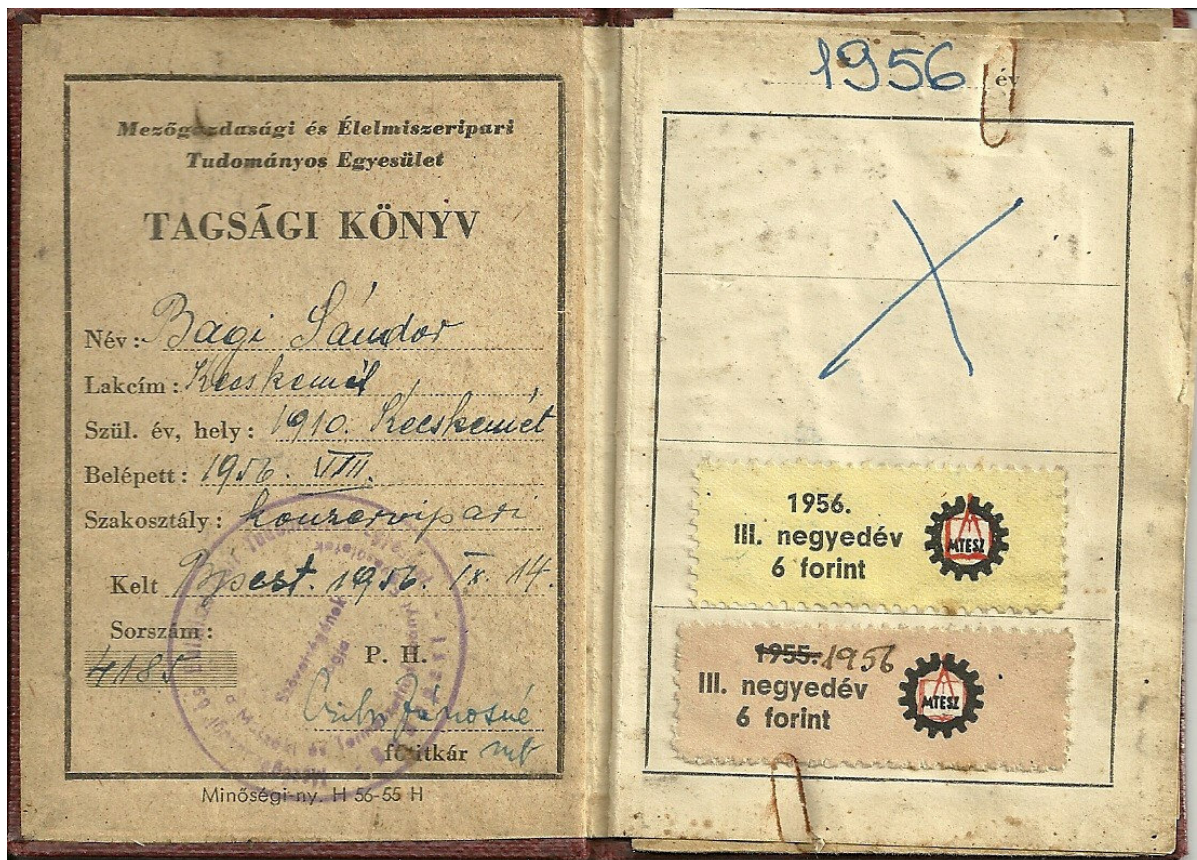
Kiskőrös, 1956. évi november hó 14.-én.

Magyar Géza
/: Magyar Géza r. főügy.:/

*Daspenau konyvatul 6
rephog konyvatul 20 rca
6.00 90 18.00
B/konyvatul 7. Kucsera
M P
21. 11. 56 /Cseresnyesi*

Mentesítés a kijárási tilalom alól 1956-ban

id. Bagi Sándor tagsági könyve

Ifj. Bagi Sándor túraigazolványa

Varga Gergely és családja

A 18 tagú családból csak néhány fontosabb dolgot emelnék ki.

Nagypapám: Varga Gergely 1888–1947

Nagymamám: Bodacz Ilona 1891–1953

Házasságot kötöttek 1908. nov. 17-én Kecskeméten.

Varga Gergely kőműves és Bodacz Ilona háztartásbeli volt. 1927-ben vásároltak házhelyet a faluban, a IV. utca 4. szám alatt, ahol gyerekeikkel egy házat húztak föl rá. Varga mama 16 gyereket hozott a világra, közülük csak a fele érte meg a felnőtt kort, a család másik fele az akkor gyakori gyerekbetegségekben hunyt el, néhány hónapot, vagy évet élt. Nagynénemtől kapott lista alapján megvan az egész névsor. Abban az időben nem volt ritka az ilyen nagy család. Érdekes megnézni a keresztnéveket:

- 1/ Gergely 1909. 09. 16.–1909. 10. 06 .
- 2/ Gergely 1910. 09. 20.–1966. 09. 03.
- 3/ László 1911. 09. 21.–1978. 08. 21.
- 4/ Ilona 1913. 08. 04.–1913. 09. 06.
- 5/ Ilona 1916. 04. 27.–1995. 05.
- 6/ Lajos 1918. 06. 28.– 1919. 07.02.
- 7/ Lajos 1919. 09. 17.–1919. 11. 30.
- 8/ Pál 1921. 06. 09.–1922. 02. 10.
- 9/ József 1922. 09. 09.– 1985. 07. 16. (édesapám)
- 10/ Sándor 1923. 02. 06.–1924. 01. 06.
- 11/ István 1924. 12. 24.–1986. 05. 02.

- 12/ Erzsébet 1926. 02. 15.–1965. 08. 13.
- 13/ Sándor 1929. 03. 16.–1986. 09. 11.
- 14/ Pál 1931. 01. 31.–1931. 08. 07.
- 15/ János 1933. 03. 26.–1935. 01.17.
- 16/ János 1936. 05. 02.–2000. 10. 12.

Két Gergely, két Ilona, két János, két Pál, két Sándor, két Lajos is volt a családban. Mai fejemmel gondolkodva én nem mertem volna egy elhunyt gyerek nevét az újszülött babának újraadni. Varga mamának hatalmas hajkoronája volt, kibontva leért a faráig. Nagyon kerek arca és holdvilág képe volt. Ezt örököltük mi is, így becéztük egymást. Családi betegségben, magas vérnyomásban szenvedett. Unokatestvérem, Varga Gergely (Bonó) vitte a piócás üveget utána, leült a kis hokedlijére, majd sorba ráhelyezte a piócákat a nyakára. Akkor a patikában lehetett vásárolni azokat kitűnő vérnyomás csökkentőnek. Még a gyógyszeripar sehol se volt a manipuláló gyógyszereivel. Pici hokedlijével vacsora után gyakran kiült az utcára, mint az akkori háziasszonyok nagy része, hogy egy kis társasági életet éljen a ház előtt Kusák és Kiss nénivel. Remekül főzött. A második világháború idején, amikor a németek bejöttek, a front a faluban helyezkedett el. A IV. utcai házuk hadikonyha lett, és a Varga mama vitte a konyhát. Amikor a németek elmentek, az oroszok léptek a helyükbe, de a mama szakács maradt. A németek és az oroszok egyaránt dicsérték a főztjét.

A fiúgyerekek többnyire kőművesek lettek, édesapám ács és István testvére szobafestő volt. A háború idején bombatámadás érte a házukat, hatalmas lyuk keletkezett a falán, amit az építőiparos fiúk hamarosan kifoltoztak. A Varga gyerekek közül még három, idős Varga Gergely fia Bonó és családja, valamint idős Varga József két gyereke, ifjabb Varga József családja és Suhajdné Varga Éva még mindig a Rendőrfaluban laknak. Az öregházat már rég eladták. Varga József mindenki közkedvelt Gusztija, több mint hatvan éve lakik a faluban. Ő a Szék és Kárpitosipari Vállalatnál volt kárpitos. Suhajdné Varga Éva a játékboltban, majd a Paksaméta papírboltban volt eladó. Varga Gergelyt a Rendőrfaluban csak Bonóként ismerték. Feleségével közel 70 éve járja a falut, kiváló sportoló, mindenki barátja. Ő is a Szék és Kárpitosipari Vállalatnál dolgozott, mint a falubeliek jó része.

A Varga leszármazottak közül jó páran sportolók, sőt élsportolók lettek. Varga László és Gergely a KTE focicsapatában több évig játszott a '30-as években. Míg öccsük, az édesapám, Varga József, ahogy a faluban ismerték az „ügyvéd” Jóska, a falu gyerekeinek „gumiorrú” vagy „mikicsiliándusz” bácsi, a '40-es, '50-es években ugyanabban a csapatban focizott, csak a háború kettészakította a karrierjét. Sőt bokszolt is néhány évig. Gergely fia, Bonó, a KTE futballistája, aki az 1972/73 évben a KTE csapatával bekerült az NB II-be is. Varga János (Jancsi) a legfiatalabb fiuk lánya, Varga Márta, tehát a Varga papa unokája kézilabdában bravúroskodott. Nem is tudom felsorolni érdemeit, csak röviden: Kétszeres magyar bajnok 1992/1993, hetvenötösörös magyar válogatott, VB 7. hely (1993), kétszeres BEK ezüstérmes 1993/1994.

A Varga család folyton bohóckodó, viccelődő, összetartó család. A fiúk, nagy többsége Erzsébet nevű lánnyal házasodott. Amikor Erzsébet névnap következett, nem is tudtuk kinél is kezdjük. Négy Varga Erzsébet is van a családban. Ferenc (Pejó) öcsémben egy egész Rejtő Jenő veszett el. Nincs olyan szó, amit ki ne csavarna. Édesapám meg folyton vigyorgó, jószívű „bohóc” volt, alsó ajkát az orrára húzta, ha meg akart nevetetni bennünket. A Varga családból ketten Amerikában élnek. János fia, Tamás és az „ügyvéd” Jóska lánya, Erzsi, azaz jómagam. Sok történetem kimaradt, sajnos ennyi fért bele egy rövid családtörténet.

New York, 2016. június 1.

Varga Erzsi

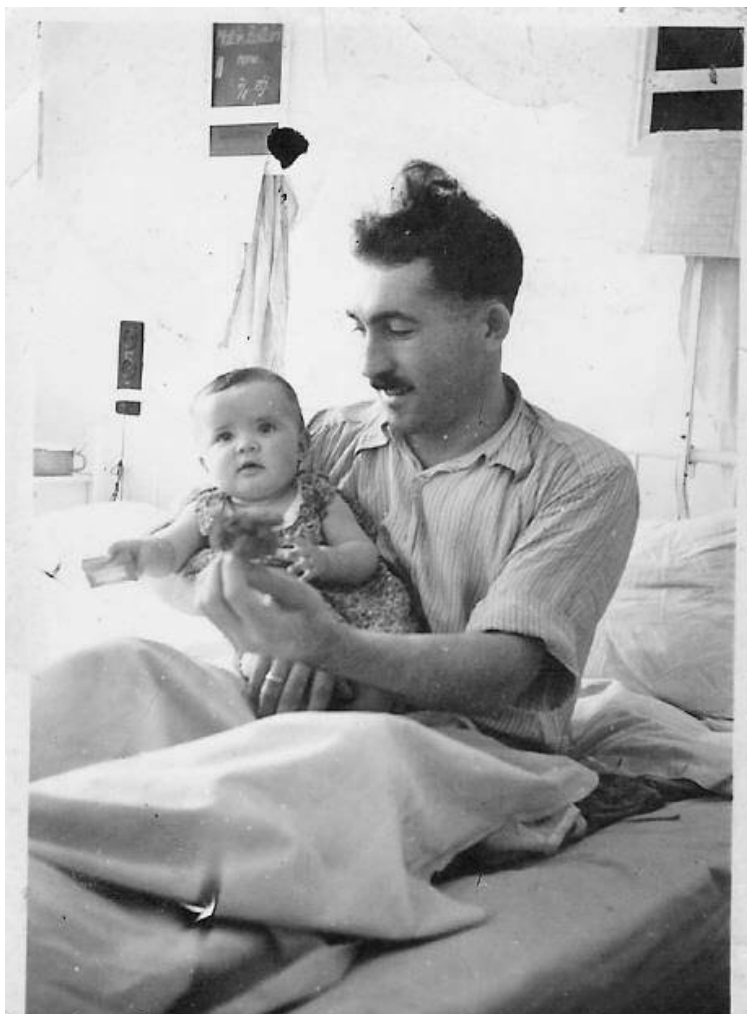
*Varga nagyszülők gyerekestül, feleségstül.
A legkisebb közepen: Varga János 1940 körül a IV. utcai kertjükben.
Varga Ilona a szélen, Isonzóból dezertált olasz férjével, Petrányi Alberttel*

Idős Varga testvérek, József, Ilona, János, István, Sándor

Varga testvérek: Sándor, László, József, Ilona, Erzsébet, János, István, Gergely

Gergely a kórházban lányával, Varga Erzsébettel, miután a Don kanyarnál aknára lépett

A focista Varga testvérek, KTE 1933. Ülő sorban balról első Varga László, térdepelő sorban jobbról első Varga Gergely

Idős Varga József gyerekei: Varga Ferenc (Pejó), Suhajdáné Varga Éva, Varga Erzsi (Pötyi), Borsodi Sándorné Varga Mária (Babi) és a végén Varga József (Guszt), 2008

A régi kocsmák emléke

Ahogy már az előző részekben sokszor utaltunk rá, mint általában a munkás-lakókerületekben, így a Rendőrfaluban is létezett egy viszonylag jelentős szintű alkoholfogyasztás.

Ez egy bizonyos határig az élet része, talán természetes is. Sokak álláspontja az volt, hogy a nehéz fizikai munka igényelte az alkohol adta kalóriát. Más vonatkozásban pedig az iszogatás a kemény munka után a fáradtság levezetését is szolgálhatja.

A Rendőrfalu hosszú évtizedei alatt talán ezért volt jelen a városrész életében az alkoholfogyasztás. Mondhatni, ez a többség esetében teljesen normálisan zajlott. Sajnos, létezett egy igen szűk réteg, mely esetében a fogyasztás meghaladta a normális, emberileg elfogadható arányokat, romboló, önpusztító irányba fordult. Ennek okai, mint már említettük, esetlegesen a magánélet rosszul kezelt problémái, az önmeghatározás, a beilleszkedés zavarai, a szabad idő tartalmas kihasználásának hiányzó lehetőségei voltak. Sajnos e túlzások sokak esetében vezettek életvezetési zavarokhoz, betegségekhez, korai halálához.

Sokkal inkább érdemes azonban az alkoholt normális arányban fogyasztó többség italfogyasztási kultúrájáról beszélni. A Rendőrfalu korábbi évtizedei során számos hangulatos vendéglátóhely, kocsmák működött a városrészben, arányaiban több is, mint Kecskemét más városrészeiben. Ezen létesítményekben kortól, iskolai végzettségtől, beosztástól függetlenül, többnyire rendszeresen megfordultak a városrész férfi lakosai. Melyek is voltak e vendéglátóipari egységek?

A legrégebbi mindenképp a Halasi-úton lévő, un. Kétlépcsős-kocsma volt. Sörök, borok, rövid italok széles skáláját, melléjük pogácsát, hagymás-zsíros kenyeret kínált meglehetősen hangulatos atmoszférában.

A 60-as évek közepén létesült a Piac (ma Újvidék)-téren működő cukrászda, a Kedves Vendéglő. Ez már nem csak az üdítő- és alkoholfogyasztást szolgálta, hanem cukrászduként, sőt időszakosan étteremként is működött. Később egyes sértett háziasszonyok, feleségek akasztották rá a Bömdölde elnevezést. Ma egyik egység sem működik már.

A 60-as évtized közepén a Kassai-utca 17. szám alatt nyílt meg a Júlia Vendéglő, általánosabb nevén a Deutsch-presszó, ahol alkoholos italokat, üdítőket, de süteményeket is lehetett fogyasztani. Mellette működött a Deutsch család ostayüzeme.

A 80-as évtizedben nyílt meg a Matkói-úton a Bari-presszó, majd a labdarúgó pályával szemben a Sanyó-étterem. Mára mindkettő bezárt, ellenben a közelükben ma egy kis egység, a Gól-presszó működik.

A városrész középkorú, vagy idősebb férfilakossága élénken emlékezik ezekre a hangulatos vendéglátó-ipari egységekre.

A legtöbb emléket Halász Pál kőműves tudta felidézni. Halász Pál kőművesként rendkívül sokat dolgozott a 60-as évektől Kecskemét új városrészei (Leninváros, Hunyadiváros, Széchenyiváros) építésénél, de a városrész kislakásai építésénél is. Zárójelben jegyezzük meg, hogy nem a panelszerkezetek, hanem a hagyományos téglalapú építkezéseknél dolgozott, ezt a munkát igen szerette. Meglátása szerint a nehéz fizikai munka után egyszerűen jól esett beülni valamelyik egységbe és levezetni a fáradtságot. Pár pohár elfogyasztása közösségben, barátok között jó kedvet, hangulatot hozott egy-egy fárasztó nap után. Így munkáját, szakmai igényességét is elismerve számos itt élő személlyel kötött barátságot.

Arcok, felvillanások

Sajnos, viszonylag kevés felhasználható tényanyagot kaptunk számos, a Rendőrfaluban élt, vagy jelenleg is itt élő személyről, családról, ezért róluk csak pár mondatban, felvillanás-szerűen emlékezhetünk meg. Ettől függetlenül említésüket mégis fontosnak érezzük, mert ez is részét képezi Kecskemét és a Rendőrfalu történetének, mindennapjainak, értékes adalék-ként járul hozzá a Rendőrfalu és Kecskemét múltjához.

A Rendőrfalu hosszú évtizedei alatt nagyon sok értékes, becsületes ember arca jelenik meg a szerzők emlékezetében, akikről adatok hiányában már nem tudunk hosszabb-rövidebb életrajzi vázlatot írni, tehát csak rövid említést tehetünk róluk. Sokuk esetében nem is rendelkezünk pontos születési és halálozási adatokkal, időpontokkal. Aki esetében ezt tudjuk, természetesen megemlítjük, jelezzük. A következő sorokban tehát néhány becsületes, példaszzerű, alkotó életútról teszünk említést.

A Brassói utcán élt Seibold Károly (1916–2003), volt m. kir. százados feleségével, a felesége családja, szülei, a Körte család által egykor épített házban. (A házat már elbontották, helyén új épület áll.) A hadifogságból történő visszatérés után hosszú évtizedekig mint eredményes mezőgazdász, agrárszakember, középvezető dolgozott. Élete szinte utolsó pillanatáig megtartotta munkaszeretetét, szellemi-fizikai frissességét.

Mint említettük, sokan dolgoztak a Rendőrfalu lakosai közül a Kecskeméti Gépgyárban, majd újabb nevén a Lampart Zománcipari Művekben. A fénykorában, a 70-es években az üzem mintegy 1500 dolgozójából több százan éltek a Rendőrfaluban. Megemlítünk pár itt dolgozó, a Rendőrfaluban élő személyt.

A történelmi részben, a képanyagban többször történt utalás a Vincze családra. Ők a Pozsonyi utca 23-ban éltek. Az édesapa Vincze Zoltán katonaként szolgált a háború előtt. A Pozsonyi utcában nőttek fel a gyerekek: a fiúk János, Ferenc, László és Zoltán katonaként is szolgáltak, majd műszaki munkakörökben dolgoztak. Így Zoltán hosszú ideig a Gépgyárban, majd a ZIM-ben. A lányok: Margit, Gizella és Sára a pedagógusi hivatást választották.

Borbély Imréné a bérelszámolóban, Kövesi Józsefné, mint a Készáru raktár műhelyírnoka dolgozott, szintén a ZIM-ben dolgozott férje is, és a Bánáti utcában élt Molnár házaspár. Schebeszta József az öntödében, Cs. Tóth László a készáru raktárban végeztek nehéz, felelősséggel járó munkát. Szintén a ZIM-ben dolgozott a Kriminál család több tagja, a fiatalabb Kriminál Mihály pedig már a Parkettagyárban.

A Kiliti család több generációja szintén évtizedeken át a ZIM-ben dolgozott. Az édesapa András és azonos nevű fia az öntödében, a két leány, Ilona és Panni a bérelszámolóban illetve Záray Géza igazgató titkárságán.

Csernus János az öntöde egyik brigádvezetője volt. Élete kemény munkával telt. Az 50-es és a 60-as évek fordulóján a Lócsei utcán építettek. Gyermekei, Tamás, János és Mária is itt nőttek fel. Sajnos megérdemelt nyugdíját nem sokáig élvezhette, a tüdőt, szívet károsító öntödei por miatt korán, szinte a nyugdíjba vonulást követően távozott.

A Bánáti utcában éltek a Jakabszállásról ide került Tyukász Sándor és felesége. Sanyi bácsi messze a nyugdíjkorhatáron túl is dolgozott, mint a helyi Volán egyik legjobb autóbussz-vezetője. Kollégái és az utazóközönség egyaránt szerették, becsülték.

Góbor Rudolf szintén itt épített az 50-es és a 60-as évek fordulóján, és itt éltek feleségével. Mint régi m. kir. honvéd becsületes, fegyelmezett emberként élt, még 80 éves kora körül is dolgozott, segített egy építőanyag-kereskedésben.

Csikai Imre a Német Imre (ma Bánáti) utcában épített az 50-es és a 60-as évek fordulóján. Ő az SZTK-ban dolgozott mint karbantartó, felesége a ZIM dolgozója volt.

Tasi László a ZIM öntödéjében dolgozott, majd fia ugyanott, mint sofőr.

A Tűzoltó utcában élő Simonné Hojsza Sára gyermek- és fiatalkora nem a legkönnyebb feltételek és körülmények között zajlott. Becsületesen gazdálkodó édesapját, mint „kulákot” üldözték a Rákosi-rendszerben. Télikabátban, felfűtött kályha mellé ültették, csak azért, hogy ott írja alá a belépési nyilatkozatot a TSZ-be. Ma nyugdíjasként férje 2008-ban történt elvesztése után is dolgozik, árul a piacon, nem tud elszakadni a gazdálkodói hagyománytól.

Elismert kályha- és kandallóépítő mester volt Szabó László. Ő a Tűzoltó utcának a Lócsei utca utáni szakaszán épített. Fia, aki nyomdászként dolgozik, ma is ott él.

A Bakonyi Antal utca 50-ben lakott családjával Kecskés Antal villanyszerelő mester, aki sok házban végzett a faluban villanyszerelési munkálatokat. Villanyhálózatot is bővített a tanyákon. Tisztességes, megbízható mester, nagyon rendes ember hírében állt, de egy kis huncutságért sem kellett a szomszédba mennie. Ideje itthoni részét a kertje végében lévő műhelyében töltötte halála napjáig. Javította a már szinte javíthatatlan villamos eszközöket, büttykölte a szegény emberek rezsóit, porszívóit, centrifugáit, szivattyúit stb.

Nehéz sorsa volt a Rendőrfaluban mintegy másfél évtizede élő Tornyainé Mareczky Margitnak is. Édesapja, dr. Mareczky Ferenc elismert bíróként dolgozott a Megyei Bíróságon. A család a bíróság épületében lévő szolgálati lakásban lakott. Ismeretes, hogy 1956. november 4-én hajnalban Kecskemét ellen is megindult a szovjet haderő támadása. Az itt lévő lakásokban élő, bírósági dolgozó családok, főként nők és gyermekek egy raktárhelyiségben kerestek biztonságot. A bejárat elé egy szekrényt helyeztek, amely fölött ki lehetett nézni. Margit kitekintett az épp akkor benyomuló szovjet katonákra, de édesanyja azonnal lerántotta a

padlóra. A következő pillanatban kipillantó 13 éves Lukács Gáborra géppisztollyal rálőtt egy orosz katona. A 13 éves fiú azonnal meghalt.

Néhány érdekes, értékteremtő életutat még megemlítnék. Alkotó életút adatott a Kolozsvári utcán élt Ditzendy Károly Arisztid részére. A Zöldségtermesztési Kutatóintézet egyik vezetőjeként dolgozott, ahol jelentős tudományos eredményeket értek el. Gyermekei, Károly, Judit már más munkaterületen, felnőtten, középkorú értelmiségiként, édesapjuk igényességéhez, emlékéhez méltóan végzik munkájukat.

Barányi János előbb a ZIM igazgatójának a sofőre, majd a Kenyérgyár és más cégek gépkocsivezetőjeként dolgozott. Nyugdíjazása után évekig ülnök volt a bíróságon. Választások alkalmával a 2013-ban bekövetkezett haláláig a szavazatszedő bizottság tagjaként találkozott vele választókerületi lakosai.

Barna János elismert asztalosként, felesége a Centrum Áruház pénztárosaként dolgozott.

Szijasztó István élete közel 90 éve nagyobb részét töltötte a Rendőrfaluban. 1948 után hivatásos katonaként szolgált, később a Volán garázmestereként dolgozott. Ma nyugdíjasként a Matkói úton lakik az 50-es évek végén felépült házban. Mint pontos, műszaki beállítottságú embernek életeleme volt a munka, ennek köszönheti máig tartó egészségét, frissességét.

Sokan szeretettel emlékezünk Varró Kálmánné kedves egyéniségére, törekeny alakjára. Ő a rövidáru-kereskedelemben dolgozott, munkahelyén kívül is mindig szeretettel és jó tanáccsal látta el az érdeklődőket. Veje az igényes Sáfár fatelep tulajdonosa és üzemeltetője. Közeliükben élt a Tavaszai család. Ők 1948-ban költöztek be az ONCSA-házba. Ekkor engedték haza az édesapát, Tavaszai István Jánost a hadifogságból. Mivel egészsége megromlott, ezért a TŰZÉP-nél mint árukiadó dolgozhatott. Itt nőtt fel a hét gyermek, és itt élt haláláig András 1950–2015-ig, és itt él Mária a mai napig.

A Halasi-út közepén éltek Szabóék, egy igazán népes családban. A nyitott kapun bepillantó, arra járókat az udvaron játszó, jókedvű gyerekek mindig köszöntötték. Az édesapjuk a Kecskemét Átrakó Állomáson, a MÁV-nál dolgozott, mint lakatos. A szülők nehéz körülmények közötti becsületes munkája, életvitele példa volt a gyerekek számára. A lányok és fiúk ezt a személetet követték életük során. Ma már a városnak a különböző részein élnek. Szabó József költözött családjával a Bánáti utcába a 90-es évek folyamán. A Zentai utcában 1962-ben készült el a Bene család otthona. Bene Jenő gépészmérnöki végzettséget szerzett, felesége, Erzsike hosszú évtizedekig a MÁV-nál kereskedelmi vonalon dolgozott. Gyermekük más hivatást választottak: Éva pedagógus, Jenő pedig műszerész lett.

A Kolozsvári utcán volt Farkas Miklós és felesége, Irénke kertés otthona. A nyugdíjas technikus és könyvelő házaspár életeleme volt a kertészkedés. Mindenkihez barátságosak voltak.

A Bakonyi Antal (Nagyvárad) utca 1/d Válik Ferenc és családja otthona. 1971-ben építettek és költöztek Lászlófalváról (Szentkirályról) ide. Válik Ferenc a Városi Tanácsnál volt gépkocsivezető, felesége a Bútorgyárban és a városban más helyeken is dolgozott. Négy gyermeket neveltek itt fel. Mindegyik érettségizett. Attila, a legidősebb kereskedelmi- és vendéglátóipari főiskolát végzett, a vendéglátásban dolgozik, jelenleg munka mellett a Corvinus Egyetem hallgatója. Bernadett a Kodály iskolába járt, annak zeneművészeti szakközépiskolájában gordonkázni tanult. Felvételt nyert a salzburgi Mozarteumba, ahol kiemelkedő teljesítménnyel diplomázott. 2001-től a linzi Bruckner Szimfonikus Zenekar tagja, velük turnézik. Szimonetta cukrász és virágkötő szakmát tanult, Vivien fodrász lett, és a szakmájában Frankfurtban dolgozik.

A mától talán eltérően, a korábbi évtizedekben minden szakma, közszolgálat hosszabbnak, folyamatosabbnak, mondhatni életműnek tűnt. Lélek volt a szobafestő, a kőműves, a villanyszerelő, a kereskedő, a boltos, a trafikos, a fodrász, a kocsmáros, a daráló, a buszsofőr, a

buszkalauz, a postás munkájában is. A fentiekben említettek életét, munkáját ez a szempont jellemezte, minősítette. Vágó postás úr hosszú évtizedekig hordta a leveleket, küldeményeket, nyugdíjakat a 60-as, 70-es években. Így folytatta munkáját a 80-as években Sipka Mihály. Mindenki szerette őket.

Sokak számára tehát így, küzdelmek, nehézségek, tragédiák, de sokszor eredményesnek és kellemesnek is mondható pillanatok közepette teltek el az előző évszázad évtizedei. A rendszerváltást követő negyedszázad sem volt felhőtlen. Az említett, itt élt, vagy ma is itt élő személyek, generációjuk, példák lehetnek áldozatvállalásból, akaraterőből, munkából, hivatásszeretetből és fegyelemből a mai fiataloknak.

Rendőrfalu a Facebookon

Varga Erzszi falunk szülötte, aki Amerikában él, 2014 szeptemberi itthon tartózkodása után hozta létre Rendőrfalu Facebook-os csoportját „**Rendőrfalu egykor és most / Mesélő falu**” néven.

A csoportban fellelhető interjúkat telefonon készítette, majd írásba öntve tette közzé. A csoport taglétszáma folyamatosan nőtt, a falusiak rengeteg képanyagot bocsátottak a rendelkezésünkre, meséltek múltjukról. Miután az alapítónk távol él, többször megkérte itthon élő ismerőseit, hogy menjenek el házakhoz interjúkat készíteni. Az így megkapott MP3 formátumú hanganyagot feldolgozva megjelentette a csoport oldalán. Mára már 370 taggal működő aktív közösség óriási szöveganyaggal, több mint 100 darab archív, javarészt családi albumból elővadásztott képekkel, sok színes írással segíti a visszaemlékezést. Régi időket idéző egyéni és családi történetek, sztorik, elbeszélések, szóbeszéddek és mondák tárhelye ez, amik egytől egyig Rendőrfalu gazdag múltjával függnek össze. Nagyrészt szubjektív visszaemlékezéseket, hallomásból elmesélt vagy személyesen átélt történeteket talál itt az ember.

Mióta jómagam lettem a társadminisztrátor, többek között a Petőfi Népe gazdag archívumából is folyamatos összeállításokat jelentetek meg, természetesen a faluval kapcsolatban.

A múltidézés mellett számos aktualitással, a jelenkori Rendőrfalut érintő eseményekkel kapcsolatos tájékoztató jellegű tartalom is folyamatosan kerül fel, legyen az lakossági fórum, lomtalanítás és más fontos történés a faluban. Ezen könyv képanyagának jórészt a Mesélő falu csoportból hoztuk ide. A csatolt anyagban bemutatunk egy kis ízelítőt a „**Rendőrfalu egykor és most / Mesélő falu**” Facebook-os oldalról.

Várjuk csoportunkba mindazokat, akiknek kötődése, emléke, dokumentuma, képe, története van a faluról, és meg kívánja osztani, illetve a már fent lévő tartalmakhoz szeretnének hozzáférni. Az itt elhangzott történetek, képek, emlékek, visszaemlékezések, sokszor a szülőktől hallott sztorik, amik az évek folyamán megszépülnek, a történelem hitelességnek nem mindig felelnek meg. Csatlakozzon csoportunkhoz bátran mindenki, akinek felkeltettük érdeklődését!

K e c s k e m é t, 2016. május 28.

Solymosi József
(szerkesztő, admin)

**Szemelvények a
„Rendőrfalu egykor és most / Mesélő falu”
Facebook csoportból
Varga Erzsí írásai**

Csókás József utca részlete, 1982

Könyvtár (Szabóné Bozóki Éva közlése.)

Nagyszüleim és édesanyámék 1930-ban költöztek a faluba, a Tüzoltó, vagy másképpen II. utca első házába. Édesapám, Bozóki József a Nagykőrösi tanítóképzőben kántortanítói képesítést szerzett. Majd a háború után előszobánkat átalakítottuk könyvtárrá. Apu a megyei könyvtárral leszerződött, onnan kaptuk a könyveket és hetente hoztak újakat.

Édesapám egyébként református kántor volt, miközben elvégezte az egyetemen a könyvtáros szakot. A Katona József könyvtárban dolgozott könyvtárosként, ahol később tudományos munkatársként foglalkoztatták. Könyveket is írt Kecskemét történetéről.

Majd hétféteken a Honvéd Szakszervezet kecskeméti zenekarában, a mindenki által ismert tiszti klubban kezdett hegedülni az Oncsa telepi Virág Miskával együtt, aki a zenekar szaxofonosa volt. Ezután átadta teljes egészében a könyvtárat édesanyámnak, Bozókiné Nagy Ilonának. Ettől kezdve ő adta ki a könyveket, édesapám megtanította katalogizálni is. Közben a megyei könyvtár által szervezett fiókkönyvtárosi továbbképzésekre járt évente.

Így maradt a falu könyvtárosa egészen 1975-ig, a falusi könyvtár megszűnéséig, amikor elköltöztek a faluból. A fűtetlen „könyvtár – előszoba” nem volt nagy, jól be kellett öltözni, mégis sokan jöttek. Sokszor az utcán állt a sor. Mindegy, hogy milyen idő volt, jöttek, hóban, fagyban is várakoztak.

Édesanyám mindig tudta, hogy ki milyen könyvet szeret, már előre, az olvasók ízlései ismeretében megrendelte a könyveket. Igazi családi légkört teremtett, ezért szerettek odajárni az emberek.

Ahogy visszaemlékszem, a Kusák-Szántó néniék, a Csertő család, Juhász Lászlóék és Joli, Éva lányuk gyakran látogattak bennünket. Juhász László egyébként mozigépész volt, ő hozta a filmeket a Halasi Úti Iskolába.

Bozóki néni kinyitja a könyvtárajtót

Férje, Bozóki József a művelődési autóval szállítja a könyveket a fiókkönyvtárakba

Útkaparó. Kinek mi jut eszébe erről a szakmáról? Nekem a Tóth lányok, akikkel egy osztályba jártam és apukájuk, a kis háromkerekű kocsijával, tisztító szerszámaival, sapkájával, az iskolánkkal szemben, a Halasi útról. Azután Gémes Éváék, Pistáék, Eszterék a Matkói útról a Kolozsvári utca végében. Molnárék is azok voltak a Halasi út másik felében. Rájuk csak homályosan emlékszem. Az útkaparó már nem létező szakma, valójában útrendbentartó volt a makadám utak időszakában, amikor több volt a hepe, mint a hupa, amikor nem volt aszfalt, hanem köves vagy földutakon jártunk. Az utak mellett kőhalmok voltak, amiket az útkaparó a földutak kiegyenesítésére használt. Az útkaparó álláshoz szolgálati lakás is tartozott, általában az út azon oldalán, ahol nem voltak már házak. A lakáson tábla jelezte, hogy itt az útkaparóék élnek. A korombeliek számára ismerős egyenruhájuk is volt.

Az útkaparóház címeres tábláját már csak a múzeumban láthatjuk. A Kiskőrösi Közüti Múzeumban őrzik az útkaparó eszközeit, szegényes életének kellékeit is

Kaptak egy bizonyos útszakaszt, aminek karbantartása, tisztítása volt a feladatuk. Az útkaparó közigazgatósági hatósági közeg volt, aki a jegyző előtt esküt tett, és a megbízása egész életre szólt.

Ezt az írást az autó és a motor online újságból ollóztam Földvári András írásából, aki szépen leírja, mi volt az útkaparó szerepe:

„A lovaskocsi békés nyugalommal közeledett a kanyarhoz, majd eltűnt egy épület mögött, s mikor végre ismét előbukkant, már hallatszott a paták jellegzetes, kemény koppanása az úton. A férfi a bakon fáradt kézmozdulattal elzavart egy legyet, azután tovább szundikált. Majd egyre kisebb lett a szekér, és eltűnt az összekapaszkodó fák mélyében. Ami a nyomában maradt, azon a verebek osztoztak. És ha mégis hagytak valamit, azt is eltakarította az idő vagy az útkaparó. De ez régen volt. Mert hol van ma már az útkaparó, kis sárga zászlajával, egyszerű szerszámaival? Hol van már az útkaparó? Aki minden kátyút számon tartott szakaszán, tudta, hol kell védekezni hófúváskor, mit kell tenni olvadáskor, és nemcsak az út menti fákat ismerte, hanem még azokat is, akik az ő útján jártak.”

Gubacsi József megjegyzése: A leírtakon kívül feladatuk volt az elütött állatok felszedése, kövekkel az út kiegyenlítése is.

Fodrászok az 1950-60-as években (Fekete Istvántól). Halasi út, Pozsonyi utca sarka: a Váci néni háza, ahol a Váci nének később boltja volt. Deutsch Gyula, kis hajlott hátú férfi fodrászata itt működött. Halasi úton a következő műhely: daráló, ahol a Kormányos Józsi

bácsi darálója volt, aki a Gubacsi Józsi nagypapája volt. Még mindig a Halasi út: Szántó Pista bácsi cipésműhelye, s most értünk meg csak a Kassai utca sarkára. A város felőli oldalon Farkas István kocsmája. Folytatódik a Halasi út, a szembeni sarok: Végh Gazsi bácsi trafikja, aki hadirokkant volt, hiányzott a két lába, ezért kapta a dohányboltot. Következő üzlet a trafik után Országh Józsi bácsi fodrász üzlete, majd ezt követte Halasi út, Szabadkai utca sarka, a Budai Sanyi bácsi vegyes boltja (népbolt). Halasi út volt I. utca sarka: Kállai Kálmán vegyesboltja. Fodrászüzletek: volt III. utca, Brassói utca sarka: Adácsi József fodrász üzlete, aki rendőrségi fodrász volt. Nekik nem volt gyerekük, s remélem nem haragszik meg nevének említéséért Gubacsi Józsi, aki mindig ott volt náluk. Miután a fodrász a keresztapja volt, nagyon szerették. Ugyanabban az utcában, a Homai bolt helyén működött évekig Bodon Sándorné, Mancika néni női fodrászként.

Az iskola történetben az 1931–1932-es évnél írják, hogy Tóth Géza és Tóth Gézáné a községi népiskolászék és tantestület tagjai voltak. Az 1879-es rendelet alapján mindenki köteles 6-12 éves koráig iskolába járni. Azok a szülők, akik nem követik a rendelet utasításait, azok az első alkalommal 50 korona, a második alkalommal 1 forint, a harmadik alkalommal 2 forint és a negyedik alkalommal 4 forint büntetést kötelesek fizetni.

A Tiszába vezető csatorna (Vékás Lacitól): A saját szememmel láttam, amikor a Széktóból a vizet a Tiszáig vezették. A Halasi út, a Külső körút, a Szegedi út alatt folyt, természetesen érintve a falunkat. Ahogyan a medret vájták, azt sohasem felejttem el. Mi, gyerekek ott álltunk, figyeltük és bámultuk a munkát. Még ma is tisztán látom magam előtt, ahogy kétkerekű kordéra lapátolták a földet, sokszor két-három lovaskordét összeakasztottak, majd a vezető lovat egy ember irányította, hogy hova vigye a földet. Olyan érzés volt, mintha egy gladiátoros filmforgatáson lettünk volna. A csatorna boldog gyermekkoromban nyitott volt, később vastag csőbe terelték, és még ma is ott csobog a falu alatt. Amikor földuzzasztották, akkor mi csapatostul rohantunk a csatornához halat meríteni. A Külső körúti csomóponthoz mentünk a leggyakrabban, számunkra ott volt a legeredményesebb a fogás. Jónéhány lépcsőn lehetett lemenni a tiszta vizű mederhez, ahol a duzzasztás után csak úgy röpködtek az apró halak. Ilyenkor szitát, garabót vittünk ki magunkkal, és jó sok halat fogtunk. Azonnal elcipeltük Fekete István anyukájához, aki jó ropogósra kisütötte. Mi, gyerekek imádtuk a ropogós, apró halakat.

A téglagyártás folyamata az én szememmel (Vékás László):

Miután a családomból jó néhányan a Téglagyárban dolgoztak, jómagam is sokat látogattam a gyárat. A ring télen a legjobb melegedőhely volt. Simigla mindig fölengedett bennünket. A téglakészítés minden folyamatát ismerem.

Cigi Pista volt a saras. A Bágerből lovas csillékkal Lesi Menya bácsi lovai hordták az agyagot a pandalyos kúthoz, ami nagyon mély volt óriás medencetérrel, s gerendák fogták össze a teret. Az oldala téglával volt kirakva. A sárkészítéshez rengeteg víz kellett. Este kezdték a sárkészítést. Ahhoz, hogy jó minőségű téglá legyen, jó alaposan meg kellett a sarat lábbal taposni, majd többször átvágták kapával, hogy minden része jó alaposan át legyen forgatva. A pandalyos kútnál csatornákból folyt a víz. Majd a jól átgyúrt, sima sármasszát talicskákkal tolták, felöntötték a ferde téglaverő asztalra. Az asztalt körbeállták a nők. Mindenkinek volt téglaverő formája, amelynek alja, négy oldala és füle is volt. Az alján KK vagy VV felirat volt, még ma is lehet a házakban olyan téglákat találni, amelyekbe ezek a betűk vannak beégetve. Minden téglaverő leszakított egy sáradagot, azt belegyúrte a formájába jó alaposan, hogy ne legyen benne hézag, majd vízzel lehúzta. Rárakták a homokos placra szikkadni, és egy nap után a téglás gyerekek odamentek és átforgatták a másik oldalára a nyers téglákat, hogy az alsó része is szikkadjon. Óvatosan kellett bánni vele, mert ha megcsömpült, akkor

abból baj lehetett. A pörgetésért 50 filléres fagyit kaptunk. Volt vagy 8-10 nyitott szín, vagy más néven aszlag, aminek teteje volt és oldala nem, hogy a szél jól átjárja a bankokba helyezett téglákat. A bankokba rakás egyfajta szabályos elrendezés, ami mégis összevisszának hat. Éltre, hosszabban lettek pakolva a téglák hogy jól kiszikkadjanak. Ezután a placc üres lett, és kezdődhetett az újabb verés. A kubikosok a nyári verést csillékkal télen a hatalmas körkemencékbe hordták és kiégették. Itt voltak a kihordók és behordók. Tragacsokkal is hordták a téglát. A tragacsoknál nyakon átvett nyaklóval könnyítették az emelést. A tragacstolót trógernek hívták.

Mint említettem a bankokban nyáron kiszikkadó téglát a kubikosok tragaccsal vitték a körkemencébe. A körkemencék, sőt a ring is a kémény köré volt építve. A tragacson egy vékony, 15 centi szelességű vaslemez volt, amin 100 téglát kellett elhelyezni. Ezek a kubikosok olyan erős emberek voltak, hogy a 15 centiméteres helyre el tudtak pakolni 100 darab téglát. Egy téglát 6 x 25–30 cm-es volt. Majd nyaklóval gyorsan be kellett tolni úgy, hogy le ne essen. Ehhez zsonglőri tehetség kellett. 6–8 kemencéből mindig csak a fele üzemelt, a másik felében hűltek a téglák. A tüzelő mester tűzfészket csinált fából és téglával befalazta, felülről meggyújtotta, aztán folyamatosan körbejárt a ringen. A szenet dobálta felülről befelé, hogy állandó magas hőmérséklet legyen. A kemencében is szabályszerűen bankokba kellett pakolni a téglát, mert ha bedőlt a kupac, akkor üvegesre égett. Ez volt a forrástégla. A Rendőrfaluban majdnem minden ház alapja forrástéglából készült. Egy – egy kemencének 3 lyuka volt, ahol figyelni lehetett, hogyan égnék a téglák. A téglák fehérre izzottak, és kb. egy hétig égették azokat. A kemence mindig úgy működött, hogy az egyik részét pakolták befelé, a másikat meg kifelé. A kihülő kemencékben 25–35 fokos volt a hőmérséklet. Többen említették már, hogy itt szárítkoztak, ide ruhát teregettek. A hűlő kemencék voltak alkalmasak erre. A kemencékben mindig körforgás volt, egyik részében égették a téglákat, a másikban kihűltek a téglák. Majd a kihülteket kipakolták, az újabb égetnivalót pedig berakták. A téglagyár végében volt az iroda, és a sorban váró fuvarosoknak a Simigla adta ki az árut, és vitték azt az építkezésekre.

Gubányi Mihály utca (mai Ungvári utca) részlete, 1984

A Rendórfalu sportolói:

Borbély Norbert szép sportolói eredményeket ért el gerelyhajításban (atlétika) az 1990-es és 2000-es években.

Borbély Norbert felsorolása:

Az 1990-es évek elején 4 évig voltam válogatott, többszörös országos bajnok és csúcstartó,

EB 2. hely Hollandiában 1993-ban,

Világkupát nyertünk Olaszországban (Alba városában),

Fair-play diploma, Kongresszusi Központ (Schmitt Pál, Gallov Rezső adták át a díjat),

Jó tanuló – jó sportoló díj (Mádl Ferenc adta át).

Gubacsi Imre 1947-ben ifjúsági magyar bajnok volt birkózásban!

Habran Ferenc birkózó

Probojáczné Túri Éva 42-szeres válogatott kosárlabdázó

Medgyesi Józsefné. Csöpi néni teke Európa bajnok (már nincs közöttünk)

Varga Lászlóné Gubányi Magdi kézilabdázó

Varga Gergely (Bonó), a KTE, a KAC futballistája, neve szerepel a KTE történetében. Játszott a bajnokcsapatban is 1972/1973-ban.

Varga testvérek: Varga László, Varga Gergely (Bonó apukája) a '30-as években, Varga József (édesapám) a '40-es és az '50-es évek elején a KTE focistái voltak.

Dobó Pista a Dózsában az NB I/ B-ben, Csepelen az NB I-ben, a KTE-ben az NB II-, NB III-ban a hatvanas évek végétől focizott.

Csertő Lajos a KTE kapusa volt.

Az Egyetértésben fociztak: Dunai Sándor (Jaksi), Ocskai Pista, Bezsenyi Sanyi, Bakos Sanyi Varga Gergely (Bonó) Balla Géza, Balla Csaba, Fekete Pista, Kovács Tibi (Vagány) Gubacsi Tibor, Imre és József, Kiss Miska, Dunai Laci (Kicsi), Dunai Sanyi, Kiss Pista, (Szúnyog) Karcsi, Bozóki Jancsi (Csikköm), Schifter Ernő, Szórád Jenő.

Azt olvastam, hogy a **becenevek** általában a művészvilágban gyakoriak, mert ott van a legnagyobb kreativitás. Azután végignéztem szülőfalumat, hát bizony ott mindenkinek volt beceneve, egyik cifrább volt, mint a másik. Kis József (Kuksi) szerint mindenkinek volt legalább egy, ha nem három, és ha egy testvért elbecéztek, gyakori volt, hogy a névadó után a testvérek, „kis” jelzöt kaptak, mint a Bixi, kis Bixi, Kuksi, kis Kuksi, Ügyvéd, kis Ügyvéd és így tovább. Gyakoriak voltak a névismétlődések: pl. Bütyöknek a Csikós Jóskát hívták, de a Bodor Antal unokatestvérem is Bütyök volt. Két generáció, két különböző család. Olvassátok! Itt van belőle egy alliteráló csokor. Ezek mind létező becenevek voltak. Nagyon sok már nem él közülük.

A Cseke, a Mörzse,

az Öcsi, az Örzse,

a Binye, az Üpe,

a Gyekusz, a Cséke,

a Mimi, a Nyunyi,

a Pötyi, a Pöszi,

a Babi, a Skefi,

az Inci, a Pizsi,

a Manyi, a Csöpi,

a Bagar, a Bikszí,

a Jaffi, a Jaksi,
a Kuksi, a Buksi,
a Kroki a Sutyi,
a Cucus, a Mucus,
a Katus, a Matus,
a Baba, a Morzsa,
a Cica, a Csetta,
a Bonó, a Koko,
a Gubó, a Pejó,
a Csimi, a Csibi,
a Dali, a Csuhi,
a Gedi, a Dofri,
a Seriff, a Csiki,
a kis Só, a Keó,
a Gombóc, a Golyó,
a Muzsu, a Bezsó,
a Csőrös, a Körmös,
a Tejföl, a Bütyök,
a Börölő, a Pötyöm,
a Zsandár, a Csicsás,
az Ocskás, a Gatyás,
a Bernát, a Beretvás,
a Patkány, a Tojás,
a Lajlal, a Jata,
a Murula, a Nyunya,
a Cura, a Fuszuka,
a Soma, a Cunika,
a Kukac, a Liba,
a Tufa, a Sada,
a Csikkem, a Füles,
a Stringe, a Bableves,
a Pödri, a Pipi,
a Bütyi, a Pityi.

Kihagytam valakit? Bocs! Úgy szedtük össze együtt.

A versailles-i békeszerződés aláírása utáni sokkban a Horthy-rendszer a polgári rend restaurációja és a keresztény nemzeti ideológia előtérbe helyezése mellett kötelezte el magát. Nyíltan területi revizionista szemlélet volt. A Horthy korszakban a katolikus keresztény erkölcsiség lett elsősorban mérvadó.

Az elemi népoktatásban és a gimnáziumokban az egyházak nagyobb befolyásra tettek szert, mint azelőtt, a kötelező iskolai hitoktatás visszaállítása mellett.

Szüleink az iskolákban minden nap reggel ezt imádkozták:

**Hiszek egy Istenben,
hiszek egy hazában,
hiszek Magyarország
feltámadásában. Ámen.**

A verset az írójával együtt (Papp-Váry Elemérné szül. Sziklay Szeréna) kellett megtanulni és kívülről fújni.

Az iskolákban mindenhol ezt írták ki: **Nem, nem soha!, Csonka Magyarország nem ország, egész Magyarország mennyország!**

A két világháború közötti tantervben heti két órában épült be a **hitoktatás**. Tóth Gézáék mindig a tanítás végén az utolsó órában tartották a hittan órákat a katolikusoknak, így a református vallásúak hazamehettek, és délután 4-re visszajöhettek, amikor a református biblia órát tartották. A református hitoktatás nem volt tantervi anyag. Biblia órákat mindig a Hiszek-eggyel kezdték. A betlehemezés népszokás nagyon népszerű volt a két háború között. A tanítóékat legalább 10 csoport betlehemező is meglátogatta a karácsony előtti időszakban. 2–10 fillért kaptak a betlehemezők.

A háború után templomba, hittanra jártunk, miközben őrsvezető is voltam, a kettő nem zárta ki egymást. Azt hiszem, mindannyiunknál így volt ez abban az időben, sőt felvettük mind a három szentséget. A Farkas kocsma helyén lévő épületbe jártak a katolikusok hitoktatásra, a Barátok templomából járt egy szemüveges pap ki, aki a bibliát tanította velük. Ilonka néni, egy apáca, aki minket tanított hittanra, a katolikus nagy templomból járt ki hozzánk. Édesanyám évente fizette az egyházi adót, aminek a fizetési meghosszabbítását, a szűkös anyagi helyzetünk miatt gyakran kérte. Édesapám, amikor nem volt nagyon fáradt, elővette a szájharmónikáját. Mindig a szerenád dallal kezdte: „Fekete szem éjszakája... a Bözsikémmél”, csak rikatta a hangokat, azután anyu nótája következett, a „Krasznahorka büszke vára...”, majd apu ölébe ültetett és azt mondta, hoztam egy új dalt nektek a Vasgyárból. És elénekelt, elharmonikázta: a „Fel vörösök, proletárok” dalát. Utána anyu másik kedvenc dalát, a „Hol Szent Péter sírba téved” c. egyházi dalt. Mi mindet tudtuk kívülről, szerettük, tiszta szívből énekeltük. Olyan ideológiai kavalkád volt ott, hogy csak na! Még ma is, ha belső békét akarok, akkor eldúdolom ezeket a dalokat. Vallásos és munkásmozgalmit egyaránt. Horthy dalok emlékei kavarnak bennem világi békében.

Szüleimet sosem hallottam politikán vitázni. Egyetlen vita téma volt a családukban, a pénz. Az kevés volt.

Falusi játékaink

Seresné Gubényi Kati: Labdajátékokon kívül sokat babáztunk, meg babaházat építettünk vályog építőkockából, úgy, ahogy tanultuk a felnőttektől. Gyufásdobozba gyúrtuk a vályoganyagot, majd kihúztuk és hagytuk száradni. Amikor megszáradtak a vályog építőkockák, összeraktuk szoba formájúra, egyik szobában volt az én babám, másik szobában a testvéremé, és beszélgettünk. Egyébként szüleink befogtak, sokat kellett segíteni, vasalni, takarítani. Amikor átmentünk hozzájuk, mindig irigyeltem a vályog babaházukat. Ugyanabban az utcában az I. utca sarkán lakott a másik unokatestvérem. Neki az édesapja csinált olyan egyedi, emeletes babaházat, hogy mindenki csodájára járt. Abban az időben a babaház megfizethetetlen volt, számunkra legalábbis. Akinek lehetett, az módosabb volt, vagy ügyes volt az apja.

Domokos Ferenc: Gombozás.

A játékban résztvevő játékosoknak rendelkezniük kellett elsősorban jó minőségű nagyméretű gombbal. Ez a gomb volt az ütő. Kellott még valamennyi apró gomb is, ezzel fizettek egymásnak. Kemény téglafal előtt kijelöltek egy tetszőleges területet, ezen a területen belül folyt a játék. A területen belül ki lett még jelölve egy kb. 10x10 cm-es kisebb rész. Ez volt a pinka. Az első játékos a falhoz ütötte a gombját lehetőleg olyan erővel, hogy földet érés után az a kijelölt területen belül, de a faltól minél távolabb essen le. Amennyiben túlütés történt 2 db kis gombot be kellett raknia a pinkába. Amennyiben érvényes területre esett a gombja, az

ott maradt, és átadta a játék folytatását a következőnek. A már említett szabályok kiegészültek azzal, hogy most már lehetőleg a játékos társ gombjához minél közelebb essen le a saját gombja. A gombok közötti távolság döntötte el a fizetni való összeget. Ha az ütő játékos mutató és hüvelykujja átérte a két gombot a korábban ütő játékos 2 db kis gombot fizetett, és felvehette a földön levő gombját. Az imént nyert játékos ismét ütött, mert a pinkában még van ugye 2 gomb, és szeretné megszerezni, tehát most az a cél, hogy a pinkához közel üsse a gombját. Sajnos, most nem sikerül, így következhet a harmadik játékos. A játék akkor igazán élvezetes, ha minél többen játszanak, mert egyszerre több gomb van a földön, és a túlütések miatt maréknyi apró gomb a pinkában. Mint említettem a gombok közötti távolság dönti el a fizetnivalót. Mutatóujj-hüvelykujj = 2 gomb. Középső ujj-hüvelykujj = 1 gomb. Amennyiben a gombok közé tett hüvelykujj érinti a két gombot a fizetnivaló 4 gomb. Elnézést kérek, ha a leírás nem mindenkinek egyértelmű, az nem az olvasó hibája. Ezt a játékot mesteri fokon művelte: Bozóki Jóska, Tóth Pista, Borbély Zoli (Seriff), Farkas Laci, Tokodi Zoli. A nevek említésével elárultam kik nyerték el édesanyám varrós dobozának tartalmát.

Nánási Elemér: Egy-két dolog még hiányzik, hiszen a gyerek ötletek kimeríthetetlenek voltak régen. Amit a gombozásról én írtam, az is az egyik ilyen volt a pénzzel. Hiszen a forgalmi pénzek lecserélése folytán rengeteg váltópénz maradt az embereknél, és mivel azok vasból voltak, nemigen foglalkoztak a bevonásával. Ezek egyébként más játékokban is szerepeltek, mint például a faltövéhez, vagy a földön húzott vonalhoz hajigálása. Itt a sorrendiséget az határozta meg, hogy ki dobta közelebb a falhoz vagy a vonalhoz. Ha valamelyik játékos törekedett az elsőségre, több pénzdarabot is dobhatott. Végül a nyereség az eldobált pénzek összeszedésével és rázásával oldódott meg úgy, hogy az első, a második, a harmadik és így tovább helyen álló a pénzeket a két markának lazán összetartásával megrázta, feldobta a magasba és fej vagy írás alapján kiszedte az egyik lapjával felfelé mutató pénzeket. Végül az utolsónak maradt, ami maradt.

Varga Gergely: Háború utáni játékok.

A Vécsey iskola és a Téglagyár mögötti területet a nagybani piacig, sőt egészen a mostani Mercedes gyárig nyitott lejtős mező fedte. Seholy egy ház, csak óriási rét. A belső Téglagyárnál rétegesen hordta el a szél az agyagot, nem gödröt vájt, vagy ha vájt kicsit, nem akkorát, mint a Báger tónál. A háború idején itt húzódott meg a front egy része. Még jóval a háború után is találtunk löszereket. Egyszer az egyik dombocskát megpiszkáltuk és rengeteg löszert találtunk alatta. Kiszedtük, parázsba dobáltuk, tudtuk merre fognak elsülni. Mi az ellenkező irányban elbujtunk gödrökbe, árkokba. Pattogtak, durrogtak, mi meg jókat neveltünk. Nem gondoltunk rá, milyen veszélyes játékot űzünk. Miután a front itt volt, mint említettem, tele volt lövészárkokkal, azok oldalában lyukak voltak. Kiöntöttük, ürgékre vadásztunk. Ma már az ürge védett állat. Bíbic tojásokat gyűjtöttünk, egyszer majdnem elkaptam egy barázda-billegetőt. Fogtunk egy hatalmas békát, még sose láttam akkorát.

Jancsi bátyám mesélte, hogy közvetlen a háború után mindenféle harci eszköz volt szanaszét. Amit tudtak összegyűjtöttek, és a IV. utca sarkán, az árokponton játszottak úgy, hogy az árok fölött a dombon kukoricaszár kúpokból tüzet csináltak és abba dobálták a löszereket. Egyszer aknát is találtak, az alá is tüzet raktak. A Szeleifaluból egy süket koldus jött át a mezőn, mert akkor még nem volt AGROKER, csak üres mező, kukoricaföld. Már az akna a tűzben volt, kiabáltak az öreg koldusnak, hogy ne jöjjön, álljon meg, mert robbantanak, de mivel süket volt így nem hallotta meg. Jancsi bácsiék lefeküdtek jóval arrébb az árok aljába. Akkor robbanás volt, mintha a harcmezőn lennének. A süket koldus úgy megijedt, hogy térdre esett és hányta magára a keresztet. Visszafordult, nem jött a faluba koldulni. A szülők természetesen nem tudtak ezekről a veszélyes kalandokról.

Farkas László (Matus): Temető, hereföld.

Az első világháborús temetőben sokat bújócskáztunk. Az ürgékkel teli homokbányás rész jó búvóhely volt. A sírok között is könnyen elrejtőzködhettünk, bár tele volt szúrós királydinnyével. A Tokodiék fala volt mindig az ipiapacs fal.

Hereföld: A hereföldön iskolakezdés előtt összejött egy focicsapat. Bemelegedtünk a játékba, elfeledkeztünk az iskoláról. Elkezdődött az oroszára Tápai Illés tanár úrral. Miután sokan hiányoztak, gyanús lett neki, ezért az egyik lányt kiküldte a hereföldre értünk. Később jó nagy taslikat kaptunk tőle. Amikor nyolcadikos voltam, az iskola mögötti nyárfákat mi ültettük 1960-ban. A hereföld körülbelül ott volt, ahol most a Bajor étterem, csak laposan terült el. A hereföldön, vagy más néven láposon télen gyakran szánkóztunk. A mező szintkülönbsége a dombtól körülbelül 3-4 méter lehetett, elég lejtős ahhoz, hogy szép ívben sebesen lejjünk. Valamikor a Téglagyár innen is agyagot bányászott.

Lapáttal csináltunk lépcsőket, hogy könnyebben feljussunk. Akinek nem volt szánkója, mert mondjuk nem telt rá, az gatyaféken, hason csúszott le a mélybe. Miután a lápos elég széles volt, kivitt bennünket majdnem az út széléig.

Bagi István:

Kamasz voltam, és azon a télen korcsolyázni szerettem volna. Igen ám, de nem volt korcsolyánk. Nem volt rá pénz, szegény ember vízzel főz. Túri Öcsivel elhatároztuk, hogy csinálunk. Hulladék vasból kerestünk valami éles élűt, azt 2 fadarab közé szorítottuk. Összeszkábáltunk egy korcsolyatalpat, ami elég stabilnak tűnt, gumival, dróttal, ha találtunk szíjat, akkor az volt a legjobb, de többnyire, drót és gumi volt kéznél, ráerősítettük a cipőre. A Báger tóra nem engedtek lemenni, csak nyáron titokban osontunk oda, hogy meglessük, hogy a lányok fürdőruhája mennyire feszes. Az iskola előtti jégpálya kicsinek tűnt. Végül találtunk a Kettes Konzervgyár mögött, a falu felé eső részen elég lapos területet. Jó sok talajvíz gyűlt össze elég széles területen. Télen szépen befagyott. Sokan jártak oda a Szeleifaluból, néha a Mária városból is. „Nemzetközi” terület lett, lányok is voltak.

Igaz, 5 perc után, mindig leesett az él, amit a műanyag talpú cipőnkre gumival erősítettünk. De újból rátettük a gumit, és megint 5 percig siklottunk. Akadozva de megtanultunk korcsolyázni. Egyszer úgy mentünk le a Túri Öcsivel korcsolyázni, hogy elég vékony volt a jégréteg, és mit ad Isten, beszakadt. A jéghideg vízbe estünk, ami kb. a hónaljig ért. Nagy nehezen kimásztunk a vízből, vacogtunk, és csuromvizesen rohantunk hazáig. Azután hogy mit kaptunk otthon, arról jobb, ha nem teszek említést.

Csorbáné Soós Marcsi-Kati:

Sokat babáztam, ameddig nem volt bolti babám, kukoricacsutkából készítettünk úgy, hogy a kukoricát lemorzsoltuk, a csuhét és a haját rajta hagytuk. A kukoricahajból frizurát csináltunk. A csuhéból ruhát és köpönyeget, amit gumival odaerősítettünk a csutkához. Szemet, száját, héjra díszítést rajzoltunk. Egész aranyos babák lettek. Mindig kinn ültünk a fűvön a Tűzoltó utcán, és ott babáztunk. Később volt egy nagyon szép hajas babám, amit állandóan öltöztettem. Szerettem az idősebbek társaságát, gyakran voltam a nagymamáék barátnőivel. Érdekel, hogy miről beszéltek. Az udvarunkban 4 család lakott. Amikor kicsivel nagyobb lettem, Kovács Panni, aki remek táncos volt, megtanított mindannyiunkat mindenféle társastáncra. Az udvarban lakó fiatalok mindegyike kitűnő táncos lett, hála Panninak. Az udvarunkban ugyan volt kút, de az ivóvizet a Joó Mária utca sarkán lévő kútból hordtuk alumínium kannában.

Játék: Bogáncs, más néven bojtorján bútorokat raktunk össze, csutkababáinkat abba ültettük. Sokszor a fiúk beledobálták a hajunkba és ki kellett vágni a hajjal együtt. Nem szűrt annyira, mint a királydinnye, amivel tele volt a falu, legalábbis a mi környékünk. Úgy is hívtuk, hogy Bagi fene, mert a Bagi-soron volt a legtöbb belőle. Bojtorjából baba szekrényt, székeket, díványt, heverőt, fotelt csináltunk.

Azám, a számárkóró! Egész nap is elszórakoztunk vele, akárcsak a papsajttal, vasvirággal vagy pitypanggal láncfűzésekör. Az első világháborús temető tele volt nagyfejű vasvirággal, amiből csoda koszorúkat fontunk.

Varga Gitta:

Amikor beköltöztünk az első utca első házába, édesapám csinált nekem egy vályog babaházat. Ami nem is volt babaház, mert akkor a babák nagyon drágák voltak. Inkább játékkuckónak hívnam. Egyenesen belefértem, tehát kicsit magasabb volt, mint én. Volt benne asztal, szék, még a barátnőm is elfért benne. Nagyon szerettem az állatokat, kukoricacsutkából csináltam a tehenet, a vasúti sínek mellől felszedett kavicsok voltak a disznók, és azokkal játszottam. A szomszédunk volt a Karol Mari, akivel egy osztályba jártam, barátnőm volt. Apukája katona volt a Koreai háborúban (1950. június 15.–1953. július 27-ig). Amikor hazajött, Mari adott nekem ajándékba egy koreai gyufásdobozt, amit nagy becsben tartottam.

Bagi Sándor:

Szerettem a külső Téglagyár körül ódalogni, amely rejtélyes, misztikus hely volt sok érdekes történettel. A téгла égetéséhez használt körkemence kitűnő bújócskahely volt számunkra. Korcsolyázásban példaképem az I. Szabó Feri volt. A III. utcában lakott, testvére az I. Szabó Cuni. Az édesapja vasutas volt.

Na, a Feri tudott ám korcsolyázni, „koszorúzni előre-hátra”. Bodor Anti is jól korcsolyázott. A II. utca végén, a vasúton túl volt a „Kiss néni laposa”. Mi oda jártunk, meg a Pityu által említett II. konzervgyár felé (Kerekesék, Hamarék tanyája környékén).

A Pityu által készített, összeeszkábált fa korcsolyával én is próbálkoztam nem nagy sikerrel, de én jobb helyzetben voltam, mert a Bodor Antival a nagyanyámék házában laktunk a III. utca 2-ben (a fiatalabbak kedvéért ma Zágoni utca 2, ahol ma az állatorvos van), így kölcsönadta a korcsolyáját, és azzal korcsolyáztam, amíg nekem nem lett. A Pityu által említett jégbeszakadás nekem is ismerős a veréssel együtt. A Fekete Pistával való korcsolya cserére én is emlékszem. Azt mondják a korcsolyázás olyan, mint a kerékpározás, nem lehet elfelejteni.

A Téglagyár és a bányatavai fontos szerepet játszottak a környék gyerekeinek életében. Nagy többségünk a Bányatóban tanult meg úszni, ott segítettek, tanítottuk egymást. Korcsolyázásunkat is a Báger tónál kezdtük, meg a belvízi tavakon siklottunk, mert az nem volt olyan mély, ha beszakadt, nem volt életveszélyes. A nagyon szegények sokszor házilag készített korcsolyával bukdácsolnak. A téglagyárak játék területek voltak, a száradó téglák között bújócskázunk, csilléken száguldoztunk, kiugrottunk belőle, vakmerősködtünk, kéményt másztunk. Télen a ringnél melegedtünk.

Nyáron a fiúk horgásztak a bányagödrökben, volt, aki teknővel csónakázott a Báger tónál.

A téglákat nyitott fészerben szárították. Őcsém vadóc kis csapata rendszeresen belógott a szikkadó téglák közé, magas bunkert építettek maguknak, úgy elbújtak, hogy az őr se látta őket. Körbebarikádozták magukat, belülről építettek egy falat száradó téglákból többnyire vakáció idején, hétvégeken. Dunai Cura volt a kemencefelelős, sokszor fölengedte őket a ringbe, ahol a tűz égett, hogy szalonnát süssenek, vagy a Báger tavi korcsolyázás után megszáradjanak. A ringben akkor már nem égett a tűz, csak parázslott, de kellemes meleg volt. Mindig ellopta jó apám erős munkabakancsát, amire fel tudta tenni a kölcsönkért vagy szemétként talált korit. Amikor élesek fordult, apám drága bakancsának a sarka lejött. Na, ilyenkor volt az, hogy anyám elővette az óriás lekvárkavaró kanalat, és csihi-puhi, őcsémnek lett hadd el hadd. Egy ilyen akció után eltörött a lekvárkeverő. Őcsém vigyorgott, de nem sokáig, mert egy napra rá jó anyám vett egy újabb kanalat, erősebbet, nagyobbat.

Amit rendszeresen játszottunk, az a „Hol mérik a sört, bort, pálinkát?” vagy falusiasan ejtve „Hun mérik a sört, bort, pálinkát?” játék volt. Bicskázunk. Üveggolyóztunk. Miután nekünk kukoricánk is volt, csutkababát csináltunk. Mikor már a labda olcsó volt, a labdajátékok lettek népszerűek, pl. a kiütödsi mondókával együtt. Egyelőre, két kettőre, három hátra, hat kilencre, üsd a tízet tizenegyre! Leejtés és fölkapás, hátradobás, csattogtatás....

Amikor a kerékpábroncsot eldobták, a drótkarikáját egy bottal, faággal ütve hajtottuk végig az utcán, vigyázva, hogy el ne dőljön.

Gubacsi Imréné, Pannika néni:

1940 óta élek a Rendőrfaluban, a Tűzoltó utca 3-ban. Szüleim házában, a Kormányos család lakóházában kezdtem.

Abban az időben a nyolcadikosok ismétlő osztályokba jártak, így a nővérem is, 1943-ig csak heti egy alkalommal. Majd az 1943/44-es tanévben már minden nap kellett iskolába menni. Akkoriban már a hat osztály után három éves ipari iskolába lehetett jelentkezni. Pannika néni nyolc osztály kijárása után egyből másodikos ipari tanuló lett, és másfél év alatt el is végezte a szakmunkásképzőt. 1945-ben lett női szabó Dömötör Bözsike osztályában. Az ismétlősök csak felfrissítették a tananyagot mielőtt ipari iskolába mentek.

„Az általános ismétlő osztályokban közismereti tárgyakat tanítottak: magyart, földrajzot, történelmet, számtan-mértant, gazdasági ismereteket és egészségtant. Az ismétlő iskola célja: a hat éven át tanultak elmélyítése és a gyakorlati életre nevelés.”

Egy kis kiegészítés után néztem, mert nekem ez nagyon új volt, és lehet, hogy mást is érdekel. A környező országokban már 1922-től kötelező volt a 7–8 osztályos képzés, csak mi voltunk lemaradva.

1927-ben széles körű népművelési program kezdődött, mivel az ország lakosságának 12%-a analfabéta volt. A népiskolai építési akció megvalósítására 1932-ig 47 500 000 aranypengőt (az ország egyévi állami költségvetésének mintegy a felét) fordították. A nyolcosztályos népiskola bevezetése hosszú folyamat eredménye volt; tízesztendős programját Klebelsberg Kuno 1928-ban készítette el, de a gazdasági válság miatt törvényi szabályozására csak 1940-ben került sor. Az 1940. évi 20. törvény elrendelte a nyolcosztályos népiskolák létesítését, de a háborús viszonyok hátráltatták ennek tömegessé válását. A nyolcosztályos általános iskola megteremtése nem ment zökkenők nélkül. A tanév kezdete előtt két héttel kibocsátott rendelet váratlanul érte az iskolafenntartókat, az egyházakat. Az átalakítást nem készítették elő, legtöbb helyen hiányoztak a magasabb szintű oktatáshoz szükséges személyi és tárgyi feltételek. Kis településeken, az egy-két tanítós osztatlan iskolákban nehéz volt megszervezni a külön tanítóval és tanteremmel működő ötödik osztályt, ezért csak ismételték.

A Damjanich János iskola 75 éves évfordulójára kiadott évkönyvében erről így ír: „A Halasi úti népiskola 1941-ben lett 8 osztályos, a háborús viszonyok miatt nagy zűrzavar volt az oktatásban, a 8 osztály elvégzése csupán papírforma volt”

1944 októberében Hetényegyházára tudtunk kitelepülni, ahol egy parasztházban a földön szalmán feküdtünk, amit abban a szükséges időkből sokan használtak alvásra csak úgy földre szórva.

Amikor visszajöttünk, már benn voltak az oroszok. Mindenféle mendemonda járt körbe, hogy a nőket megerőszakolják, bizony minden családban féltették a lányokat, asszonyokat. (Azt csak én teszem hozzá, Bagi szüleim is erről beszéltek, hogy amikor az oroszok bejöttek a lakásba, a Bagi-lányok mellett rögtön ott termett a nagyapám, átkarolta őket mutatván, hogy erős férfi áll mögöttük.) Mária testvéremmel éppen haját mostunk, amikor édesanyám észrevette, hogy az udvarunkba orosz katonák jöttek be. Anyu nagy ijedtében engem vizes hajjal bedugott az egyik szekrénybe, s a nővéremet szintén csöpögő hajjal a másik szekrénybe. 13–14 évesek voltunk, persze hogy óvott bennünket. Ám a katonák átnézték a szekrényeket, megtaláltak bennünket, és nevetve mondták, hogy kislányokat ők nem bántanak, nem kell félni.

A Farkas kocsma mellett volt édesapám malma, ahová az oroszok napraforgót, tökmagot raktároztak el. Majd a Farkas kocsmába egy magas rangú orosz tisztet helyeztek el, attól fogva biztonságban éreztük magunkat. Azután a tanács embere, Ferenczi bácsi járt körbe, hogy minden családból kötelező egy főnek a málenkij robot. Hivatalból ő jelölt ki egy-egy felnőttet közmunkára. Engem is beválasztottak, de anyukám nem engedett málenkij robotra, inkább ő ment el helyettem.

A málenkij robotot, ellentétben a hírhedt oroszországi munkatáborokkal, helyben, Kecskeméten kellett végezni. Napközben különféle háztáji munkára vitték el a kiválasztottakat, este pedig mindenki hazamehetett. Csak pár hónapig tartott. Tulajdonképpen az oroszok cselédként való kiszolgáltatását foglalta magában. A mai Nemzeti Bank (Államkincstár) épületet a főtéren ideiglenes kórházzá alakították. Ha végigsétáltunk a főtéren, a Nagykörösi utcán, sorra ültek kinn a mozgásképes sebesült, vérfoltos ruhájú orosz katonák. Elég ijesztő látvány volt.

1956

Sok rossz dolog történt akkor, féltettem és óvtam a gyerekeimet. A vegyesboltokban nagyon nehezen lehetett árut kapni, mert a gazdagabbak fölvásárolták a napi árut. Hosszú sorbaállással lehetett csak kapni valamit, ha addig nem fogyott el. A kenyereket a piactérre Oláh Imre hozta teherautóval. Imre fiam gyakran ügyesen felmászott a megérkező teherautóra, és néha 3–4 kenyeret is sikerült begyűjtenie. Majd találtunk egy kicsi lisztet, amiből kenyeret csináltunk, és tepsiben kisütöttük. Nem sokra rá a pékségek is kinyitottak, és lehetett sütni. Én szerencsés helyzetben voltam, mert a férjem kereskedő volt a Csemege bolt fűszer osztályán majd a Helvécia boltban. Így mindig volt valamink.

Facebook group interface for "Rendőrfalu egykor és most/ Mesélő falu".

Header: Search bar with "Rendőrfalu egykor és most/ Mesélő falu", navigation icons (Home, Friends, Messages, Notifications, Profile), and "Kezdőlap 1".

Left Sidebar (Navigation):

- Adatlap szerkesztése
- KEDVENCEK**
  - Hírfolyam
  - Üzenetek
  - 28 Események
  - Mentve
  - Adásvételi csoportok
- CSOPORTOK**
  - Rendőrfalu egykor...
  - Kobra - Komolyan 20+
  - Új csoportok
  - Csoport létrehozása
- ISMERŐSÖK**
  - Közeli ismerősök
  - Család
  - Kecskemét és kör...
  - PTE-ÁJK
  - SZTE-ÁJTK
  - KRF-GK
  - PTE-ÁFEOSZ
- ALKALMAZÁSOK**
  - Élő videó
  - Játékok
  - Ezen a napon
  - Fényképek
  - Jegyzetek
  - Játékhírek 20+
- ÉRDEKLŐDÉSI KÖRÖK**
  - Oldalak és közszer...
- OLDALAK**
  - Oldal-hírfolyam 20+
  - Ajánlott oldalak
  - Oldal létrehozása

Main Content Area:

Group Cover: "Rendőrfalu egykor és most/ Mesé..." with "Zárt csoport" status and buttons for "Tagja vagy", "Megosztás", "Értesítések".

Navigation: Beszélgetés, Tagok, Események, Fényképek, Fájlok. Search: "Keresés ebben a csoportban".

Actions: Bejegyzés, Fénykép/vidéo, Szavazás, Továbbiak.

Post by Solymosi József (május 7., 2:08):

FONTOS FELHÍVÁS!!!
 "Táblára írva nyakadba akasztjuk történeted."
 (Pilinszky János: Trónfosztás)
 Célegyenesbe érkezett Rendőrfalu történetének feldolgozása könyv formában! Ez a csoportunk mellett íródott mű, főként dr. Károlyfalvi József és dr. Pap István munkája.... [Továbbiak](#)

Image: "Rendőrfalu" with a historical street scene.

Right Sidebar (Admin Tools):

- TAGOK FELVÉTELE**
  - + Név vagy e-mail cím megadása...
- TAGOK** 370 tag (2 új)
- Üzenet - Meghívás e-mail cím alapján
- LEÍRÁS** [Módosítás](#)
 A csoport zart, aki csatlakozik azt az adminnak engedélyeztetni ... [Továbbiak](#)
- TAGS** [Címkék megadása](#)
 Adj meg néhány leíró jellegű kulcsszót.
- CSOPORTOS CSEVEGÉSEK**
 Nincs csoportos chat, de indíthatysz egyet.
 + Új chat indítása
- ÚJ CSOPORTOK LÉTREHOZÁSA**
 A csoportokkal egyszerűen oszthatsz meg tartalmakat ismerősökkel, családtagokkal vagy munkatársakkal. [Új csoport](#)
- A CSOPORT FRISS FÉNYKÉPEI** [Az összes](#)

Facebook-os csoportunk címlapja, 2016

Irodalom

Az alábbiakban felsorolásra kerülnek az e tanulmányban forrásként felhasznált könyvek, sajtótermékek és levéltári források, valamint a felhasznált képanyagok fellelhetősége is.

Könyvek:

Babucs–Maruzs–Szabó: Légy győzelmei tanúja... Püldo, Budapest, 2008.

Balai F. István–Lovas Dániel: Kecskeméti 56-os olvasókönyv. Kecskeméti Lapok KFT, 2006.

Bársony–Békevári–Eszik (szerk.): A magyar munkásmozgalom Bács-Kiskun-megyei harcosai. Kecskemét, 1969.

Dr. Bodócs Gyula: Kecskemét Th. Jogú város teljes polgári cím- és névtára az 1930–31-es, az 1940–41-es és 1947–48-as évekre. Első Kecskeméti Hírlapkiadó és Nyomda Rt., Kecskemét, 1930., 1940., valamint 1948.

Dr. Borovszky Samu: Pest-Pilis-Solt-Kiskun Vármegye II. in: Magyarország vármegyéi és városai. Budapest, 1990. (reprint kiadás)

Entz–Genthon–Szappanos: Kecskemét. Műszaki Kiadó, Budapest, 1961.

Erdélyi Erzsébet: Kecskeméti utcanévek története. Print 2000 KFT, Kecskemét, 2004..

Eötvös Nagy Imre (szerk.): Kecskemét Th. Jogú város évkönyve. Kecskeméti Nagy Képes Naptár. Kecskemét város teljes cím- és névtára az 1922. közönséges évre. Az Első Kecskeméti Naptár-, Évkönyv- és Címtár Kiadó Vállalat, Kecskemét, é.n.

Horák Béla: Bugacpuszta idegenforgalmi krónikája 1894–1944. Kecskemét, 1999.

Hornyik János: Kecskemét város gazdasági fejlődésének története. Kecskemét, 1927.

Dr. Horváth Ferenc: Kecskemét vasútjai (1885-1919) Kecskeméti Monográfia. Szerk.: Kecskeméti Lapok KFT, Kecskemét, 1995.

Dr. Horváth Ferenc: 75 éves a bugaci kisvasút Kecskeméti Monográfia. Szerk.: Tibériás BT, Kecskemét, 2003.

Iványosi Szabó Tibor: Kecskemét története 1849-ig. in: Kecskemét Monográfia, 2002.

Juhász István: Kecskemét város temetői. Kecskemét, 1999.

Juhász István: Kecskemét város építéstörténete Kecskeméti Monográfia. Szerk.: Kecskeméti Lapok KFT, Kecskemét 1998.

Károlyfalvi József: Kecskemét az I. világháború és a forradalmak időszakában (1914–21). Kecskemét, 2001. (MEK 2009)

Kozicz János: Kecskemét címerei és zászlói. Kecskemét, 1996.

Kis János – Szilágyi Tibor: Emlékkönyv 1792–1992. A Kecskeméti Evangélikus Gyülekezet története. Kecskemét, 1992.

Kuti Béla: Életem és a csodák. Kecskemét, 2010. (MEK)

Liszes László: Könyvek, könyvrészletek Kecskemétről Kecskeméti Monográfia. Szerk.: Tibériás BT. Kecskemét, 1996.

Orgoványi István – Tánzos-Szabó Ágota (szerk.): 1956 Bács-Kiskun megyében. Bács-Kiskun megyei Önkormányzat Levéltára, Kecskemét, 2006.

Pap István: Út az Értől az Óceánig. Korrajzok történetek tükrében. Kecskeméti Főiskola KIK Nyomda, Kecskemét, 2015.

Péterné Fehér Mária: Kecskemét polgármesterei 1848–1950. Kecskemét, 1996.

Szabó Zsuzsanna: A kecskeméti ZIM gazdaságföldrajzi szerepe (Szakdolgozat) JGYTF, Szeged, 1964.

Székelyné Kőrösi Ilona: Kecskeméti évszázadok. Kecskemét, 2003.

Varga Géza: Hírös Naptár 2008 és 2009. Part Produkció, Kecskemét

Varga Géza: Ki kicsoda Kecskeméten? Part Produkció, Kecskemét, 2013.

Varga Géza: Vallomások, emlékek az életről, Kecskemétről. Part Produkció, Kecskemét, 2014.

Vörös József: A trapéz. Kecskemét, 2003.

Levéltári források:

Magyar Nemzeti Levéltár Bács-Kiskun-megyei levéltára IV. valamint XV. Tanácsi és közgyűlési jegyzőkönyvek

Sajtótermékek:

Bácskapocs (1989–91)

Bács-Kiskun-megyei Népújság (1950–56)

Kecskeméti Közlöny (1918–19)

Kecskeméti Lapok (1868–1950, valamint 1989–)

Magyar Alföld (1918–19)

Petőfi Népe (1956–)

Szék és Kárpit (1984–85)

Vasas (1970–80)

ZIM Facebook csoport képanyaga

Rendőrfalu Facebook csoport kép- és szöveganyaga

Mindezek mellett a személyes visszaemlékezések, az „oral history” tényközlései

E könyvben szereplő szövegrészek és fényképek más kiadványban kizárólag a forrás megjelölésével használhatók fel.